

IZVJEŠTAJ/IZVJEŠĆE O PRIMJENI ARHUSKE KONVENCIJE U BOSNI I HERCEGOVINI

Ovaj izvještaj/izvješće se predaje u ime Bosne i Hercegovine, u skladu s odlukama I/8 i II/10 i IV/4, u sljedećoj formi

IZVJEŠTAJ/IZVJEŠĆE O PROVOĐENJU/PROVEDBI

Stranka	Bosna i Hercegovina
Focal point	
Puni naziv institucije:	Federalno ministarstvo okoliša i turizma
Ime i funkcija službenika:	Suada Numić, šef odsjeka
Poštanska adresa:	Hamdije Čemerlića 2, 71 000 Sarajevo
Telefon:	00387 33 726 714
Fax:	00387 33 726 700
E-mail:	Suada.numic@gmail.com
Kontakt osoba za V izvještaj/izvješće (ako se razlikuje od kontakt osobe):	
Puni naziv institucije:	Federalno ministarstvo okoliša i turizma
Ime i funkcija službenika:	Emina Karjašević, stručni savjetnik
Poštanska adresa:	Hamdije Čemerlića 2, 71 000 Sarajevo
Telefon:	00387 33 726 742
Fax:	00387 33 726 700
E-mail:	emina.karjasevic@fmoit.gov.ba

I. Proces pripreme izvještaja/izvješća

Navedite ukratko kako je tekao proces pripreme izvještaja, uključujući i podatke o vrsti organa javne uprave koji su bili konsultovani ili učestvovali u njegovoj pripremi, o načinu na koji je javnost konsultovana i kako je rezultat tih konsultacija uzet u obzir, kao i o materijalu koji je korišten/korišćen kao osnova za pripremu izvještaja/izvješća.

Odgovor:

Vlasti Bosne i Hercegovine (BiH) su u izradi izvještaja koristile proceduru za izvještavanje koja je prilagođena uvjetima u BiH. Pripremu drafta petog izvještaja o provedbi Aarhuske konvencije u BiH, kao što je to bio slučaj i sa prethodna četiri izvještaja, podržala je Misija OSCE-a u BiH. Ovaj izvještaj predstavlja nadopunu Četvrtog izvještaja o provedbi Aarhuske konvencije u BiH, koji je BiH podnijela u 2021. godini.

Federalno ministarstvom okoliša i turizma (FMOiT), poslalo je u 2024. godini obavještenje o izradi Petog izvještaja na 66 adrese institucija, čiji doprinos se očekuje. Obavještenja su poslata na adrese institucija Federacije Bosne i Hercegovine (FBiH) i Republike Srpske (RS) i Brčko distrikta BiH (BD BiH), te kantonalne nivoe, uz koje je dostavljen i link sa praznim upitnikom i četvrtim izvještajem o implementaciji Arhuske konvencije u BiH. Format za izvještavanje je poslat na adrese četiri Aarhus centra u BiH (Banja Luka, Zenica, Sarajevo i Tuzla) uz preporuku za dijeljenje informacija sa drugim NVO.

U postavljenom roku **22 institucije** su odgovorile na dopis sa različitih nivoa vlasti, na način da su dostavile popunjene upitnike i/ili dale svoje prijedloge, primjedbe ili informacije. U izradi ovog

izvještaja, korišteni su i podaci iz Priručnika za učešće javnosti u odlučivanju o okolišu, Četvrti izvještaj za BiH o provedbi/implementaciji Konvencije o pristupu informacijama, učešću javnosti u odlučivanju i pristupu pravdi u okolišnim pitanjima - Aarhuska konvencija i ostali pozitivni pravni propisi iz oblasti zaštite okoliša. U toku pripreme V izvještaja održane su javne rasprave uz punu podršku Misije OSCE u Bosni i Hercegovini i to u Mostaru, Sarajevu i . Nakon održanih javnih rasprava komentare su dostavili: Fondacija Atelje za društvene promjene – ACT, Sarajevo, koje su ugrađene u finalni draft.

Komisija za koncesije RS do sada nije učestvovala u gore navedenom procesu jer nije nikada nije dobila poziv za učestvovanje u predmetnom

II. Posebne okolnosti važne za razumijevanje izvještaja

Izvestite o posebnim okolnostima koje su relevantne za razumevanje izvještaja. Na primjer: da li postoji neka federalna ili/i decentralizovana struktura koja donosi odluke, da li odredbe Konvencije imaju direktan uticaj nakon njenog stupanja na snagu, ili da li finansijska ograničenja predstavljaju značajnu prepreku u primjeni Konvencije (opciono).

Odgovor:

Ustavom BiH država je administrativno organizirana sa dva entiteta, Federacijom Bosne i Hercegovine (FBiH) i Republikom Srpskom (RS) i Brčko distriktom BiH (BD BiH), kao lokalnom samoupravnim jedinicom. Prema Ustavu, državni nivo vlasti nema direktne nadležnosti u sferi zaštite okoliša. Ipak, u skladu sa Zakonom o ministarstvima i drugim tijelima uprave BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 5/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09 i 103/09), Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa (MVTEO) nadležno je za obavljanje poslova i zadataka iz nadležnosti BiH, koji se odnose na definiranje politike djelovanja, temeljnih principa, koordiniranje djelatnosti i usuglašavanje planova entitetskih tijela vlasti i institucija na međunarodnom planu zaštite okoliša.

U skladu s Ustavom RS, institucije RS uređuju i osiguravaju zaštitu životne sredine. Ustavom FBiH vlasti FBiH i kantoni dijele ovlasti iz oblasti zaštite okoliša. Što se tiče BD BiH, on ima ovlasti nad svim oblastima koje nisu u nadležnosti državne vlasti. U skladu s time, vlasti BD BiH imaju nadležnosti koje imaju entiteti, općine (i kantoni u FBiH) u pitanjima zaštite okoliša. Iako je BiH ratificirala Aarhusku konvenciju u septembru 2008. godine, može se reći da je već u Prvom nacionalnom izvještaju identificiran značajan nivo inkorporiranja odredaba Konvencije u domaće propise, te nezanemarljiv stepen njihove primjene u praksi. Kao jedno od mogućih objašnjenja za ovo je strateški cilj pristupanja BiH Evropskoj uniji (EU), te, shodno tome, aproksimacija propisa BiH sa propisima EU, koji su usklađeni s odredbama Aarhuske konvencije. U BiH se ulažu znatni naponi na poboljšanju primjene, posebno u pogledu nedostatka osposobljenog kadra, finansijskih sredstava, te jačanju nivoa svijesti državnih službenika i javnosti o značaju Konvencije.

III. PRAVNE, REGULATIVNE I DRUGE MJERE KOJE SE ODOSE NA PRIMJENU OPĆIH/OPŠTIH ODREDBI U STAVOVIMA/STAVCIMA 2, 3, 4, 7 i 8 ČLANA/ČLANKA 3.

Navedite pravne, regulativne i druge mjere kojima se primjenjuju odredbe u stavovima/stavcima 2., 3., 4., 7. i 8. člana/članka 3.

Objasnite kako se stavovi primjenjuju. Posebno opisati:

- (a) U vezi sa stavom/stavkom 2., mjere koje su preduzete/poduzete da se obezbijedi da zvaničnici i vlasti pomognu i pruže potrebna uputstva;
- (b) U vezi sa stavom/stavkom 3., mjere koje su preduzete/poduzete da se promoviše obrazovanje i svest o zaštiti okoliša/životne sredine;
- (c) U vezi sa stavom/stavkom 4., mjere koje su preduzete/poduzete da se obezbijedi odgovarajuće priznanje i podrška udruženjima/udrugama, organizacijama ili grupama/skupinama koje promovišu zaštitu okoliša/životne sredine;
- (d) U vezi sa stavom/stavkom 7., mjere koje su preduzete/poduzete da se promovišu principi Konvencije na međunarodnom nivou, uključujući:

(I) Mjere koje su preduzete/poduzete da se koordiniraju aktivnosti između i unutar ministarstava u cilju informisanja zvaničnika koji učestvu u drugim međunarodnim forumima o članu/članku 3., stavu/stavku 7. i o uputstvima usvojenim u Alma-Ati, ukazujući na to da li se mjere koordiniranja i dalje primjenjuju;

(II) Mjere koje su preduzete/poduzete da se obezbijedi pristup informacijama na državnom nivou u vezi sa međunarodnim forumima, uključujući faze u kojima je pristup informacijama bio obezbeđen;

(III) Mjere koje su preduzete/poduzete da se promoviše i omogući učešće javnosti na državnom nivou, u vezi sa međunarodnim forumima (na primjer: pozivanje članova iz nevladinih organizacija da učestvu u delegacijama strane potpisnice na pregovorima u vezi sa zaštitom okoliša/životne sredine ili uključivanje nevladinih organizacija u formiranje zvaničnog stava/stavka strane potpisnice u ovakvim pregovorima) uključujući faze u kojima je pristup informacijama bio obezbijeđen;

(IV) Mjere koje su preduzete/poduzete da se promovišu principi Arhuske konvencije u protokolima drugih međunarodnih foruma;

(V) Mjere koje su preduzete/poduzete da se promovišu principi Arhuske konvencije u radnim programima, projektima, odlukama i drugim bitnim zaključcima drugih međunarodnih foruma;

(e) U vezi sa stavom/stavkom 8., mjere koje su preduzete/poduzete da se obezbijedi da osobe koje ostvaruju pravo ovom Konvencijom ne budu kažnjavane, osuđivane ili maltretirane.

Odgovor:

a)

- Zakon o slobodi pristupa informacijama BiH ("Službeni glasnik BiH", broj: 61/23) (ZoSPI BiH);
- Zakon o slobodi pristupa informacijama FBiH ("Službene novine FBiH", broj: 32/01, 48/11) (ZoSPI FBiH);
- Zakon o slobodi pristupa informacijama RS ("Službeni glasnik RS", broj 20/01) (ZoSPI RS)
- Zakon o državnoj službi u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 19/02, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/07, 43/09, 8/10, 40/12) (ZoDS BiH);
- Zakon o državnoj službi FBiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 29/03, 23/04, 39/04, 54/04, 67/05, 8/06 i 04/12) (ZoDS FBiH);
- Zakon o republičkoj upravi Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske", br: 115/18,111/21, 15/22, 56/22,132/22 i 90/23)
- Zakon o državnoj službi u organima uprave BD ("Službeni glasnik BD", broj: 28/06, 29/06, 19/07, 2/08, 9/08, 44/08, 25/09, 26/09, 4/13) (ZoDS BD);
- Zakon o zaštiti okoliša FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 15/21) (ZoZO FBiH);
- Zakon o vodama FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 70/06) (ZoV FBiH);
- Zakon o zaštiti životne sredine RS ("Službeni glasnik RS", broj: 71/12, 79/15 i 70/20) (ZoŽŽS RS);
- Zakon o zaštiti životne sredine BD ("Službeni glasnik BD", broj: 24/04, 1/05, 19/07, 9/09) (ZoŽŽS BD)
- Zakon o poljoprivrednom zemljištu FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 52/09) (ZoPZ FBiH)
- Zakon o poljoprivrednom zemljištu Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske 93/06,86/07,14/10,5/12,58/19, 119/21 и 106/22)
- Zakon o prostornom planiranju i korištenju zemljišta F BiH («Službene novine Federacije BiH», br. 2/06, 72/07, 32/08, 4/10. 13/10, 45/10 85/21 i 92/21 (ZoPPIKZ FBiH);
- Zakon o uređenju prostora i građenju („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 40/13, 106/15, 3/16 i 84/19)
- Uredba o određivanju zahvata u prostoru i građevina Federacije BiH («Službene novine Federacije BiH», broj 32/14). (UoOZuPiG FBiH)

- Zakon o geološkim istraživanjima F BiH („Službene novine FBiH“, 9/10 i 14/10) (ZoGI F BiH)
- Zakon o energijskoj efikasnosti u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj 22/17) (ZoEE FBiH);
- Zakon o inspekcijama u Republici Srpskoj („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 18/20) (ZoI RS)
- Pravilnik o unutrašnjem sudskom poslovanju („Službeni glasnik BiH“ br.66/12, 54/17 i 60/17) (PoUSP BiH)
- Zakona o upravi („Službeni glasnik BiH“, broj 32/02 i 102/09) (ZoU BiH)
- Zakon o statistici BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 26/04, 42/04) (ZoS BiH);
- Zakon o zaštiti voda BD („Službeni glasnik BD“, broj: 25/04, 1/05, 19/07) (ZoZV BD).
- Zakon o zaštiti vazduha BD („Službeni glasnik BD“, broj: 25/04, 1/05, 19/07) (ZoZV BD)
- Zakon o poljoprivredi Republike Srpske (Službeni glasnik Republike Srpske 70/06; 20/07; 86/07; 71/09)
- Zakon o šumama Republike Srpske (Službeni glasnik Republike Srpske 75/08, 60/13 i 70/20)
- Zakon o vodama Republike Srpske Republike Srpske (Službeni glasnik Republike Srpske 50/06, 92/09, 121/12 i 74/17)
- Zakon o zaštiti vazduha RS („Službeni glasnik RS“, br. 124/11, 46/17).
- Zakon o hemikalijama Republike Srpske („Sl. glasnik RS“, br. 21/18) (ZoH RS),
- Zakon o biocidima Republike Srpske („Sl.glasnik RS“, br 37/09) (ZoB RS),
- Zakon o hemikalijama FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 77/20).

Član 14. ZoSPI BiH, odnosno član 18. FBiH/ RS propisuje da javni organ poduzima sve potrebne mjere pomoći svakom fizičkom ili pravnom licu koje traži da ostvari pravo na informaciju, te u skladu sa čl. 17. ZOPIBIH, odnosno u skladu sa čl. 19. FBiH/ RS svaki javni organ imenuje službenika za informiranje koji obrađuje zahtjeve za pristup informacijama. Zatim član 47. ZoSPIBIH propisuje da javni organ odnosno službenik za informiranje ima obavezu da Instituciji ombudsmena za ljudska prava BiH dostavi godišnji izvještaj iz člana 17. Stav (8) ovog zakona kojim se svakom slicu omogućava pristup informacijama pod kontrolom javnog organa. Kao što je navedeno i u prošlom izvještaju vodič se dostavlja Ombusmenu, svakoj javnoj i pravnoj biblioteci u BiH i kada je moguće putem internet, a dostupan je na zahtjev. Takođe, organ javne uprave dužan je voditi registar zahtjeva.

U skladu sa članovima 19. ZoSPI FBiH/ ZoSPI, značajan broj javnih institucija imenovao je službenika za informiranje, koji obrađuje zahtjeve za informacijama i izradio Vodič o pristupu informacijama.

Član 20. ZoSPI FBiH/ ZoSPI RS propisuje da javni organ ima obavezu dostaviti vodič kojim se svakom licu omogućava pristup informacijama pod kontrolom javnog organa. Vodič se dostavlja Ombusmenu, svakoj javnoj i pravnoj biblioteci u Bosni i Hercegovini i kada je moguće putem interneta, a dostupan je na zahtjev. Organ javne uprave dužan je donijeti indeks registar vrsta informacija koje su pod kontrolom javnog organa, oblik u kojem su informacije na raspolaganju, kao i podatke o tome gdje se može pristupiti tim informacijama.

Određeni broj institucija, putem svojih web stranica, obavještavaju javnost o mogućnostima pristupa informacijama. To, naprimjer, čini FMOiT, putem svoje web stranice: www.fmoit.gov.ba, MPUGiE putem svoje web stranice <https://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/mgr/Pages/default.aspx> ili Republička uprava za inspekcijske poslove Republike Srpske - Inspektorat Republike Srpske (IRS), koji putem web stranice www.inspektorat.vladars.net omogućuje svoj zainteresiranoj javnosti da ostvare kontakt sa ovom institucijom, dobiju relevantne informacije vezano za ostvarivanje svojih prava ili da podnesu prijave i pritužbe. IRS posjeduje i posebno uspostavljenu telefonsku liniju za prijave i pritužbe građana. Tokom 2007.godine Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH (VSTV BiH) započelo je sa razvojem pravosudnog web-portala pravosudje.ba i danas ovaj portal predstavlja centralno mjesto za pronalaženje relevantnih informacija o radu pravosudnih institucija. Jedan od servisa dostupnih na portalu je i pristup sudskim predmetima putem interneta, odnosno uvid u informacije u sudskim predmetima u koje, u skladu sa zakonom, pravo uvida imaju stranke u postupku, njihovi

zakonski zastupnici odnosno punomoćnici. Fond za zaštitu okoliša Federacije BiH (FzZOFBIH) sve aktivnosti otvara prema zainteresiranoj javnosti putem web stranice www.fzoFBIH.org.ba. Također, FzZOFBIH je putem e-mail adrese info@fzoFBIH.org.ba otvoren za sve upite putem koje sva zainteresirana fizička i pravna lica mogu podnijeti zahtjeve za pristup informacijama, pozivajući se na odredbe člana 3., stavovi 2., 3., 4., 7. i 8. Aarhuske konvencije te ZoSPI BiH/FBIH, Agencija za vodno područje rijeke Save Sarajevo putem web stranice www.voda.ba informiše javnost o aktuelnostima na vodnom području rijeke Save, dok je email adresa info@voda.ba otvorena za upite svih zainteresovanih. Agencija za vodno područje Jadranskog mora Mostar, putem web stranice www.avpjm.jadran.ba informira javnost o aktualnostima na vodnom području Jadranskog mora, dok je e-mail adresa jsliv@jadran.ba otvorena za upite svih zainteresiranih.

VSTV BiH na web-portalu na godišnjem nivou objavljuje statističke podatke o strukturi kriminala u okviru kojih se nalaze i podaci o krivičnim predmetima iz oblasti krivičnih djela protiv okoliša.

Zakon o statistici Republike Srpske (ZoSRS) osigurava pristup zvaničnim statističkim podacima, uključujući statistiku životne sredine, kroz nekoliko članova. Prema članu 17. ZoS RS, Statistika Republike Srpske ima za cilj da što objektivnije prikaže stvarno stanje, da se distribucija podataka izvrši na neutralan i nepristrasan način, kao i da se ispoštuje pravo građana na pristup javnim informacijama. Javnosti su dostupne informacije koje su potrebne za procjenu kvaliteta statističkih podataka Republike Srpske, a posebno metoda i načina na koji su principi organizovanja i proizvodnje statistike ispoštovani. Član 21. ZoS RS propisuje da rezultate proizvodnje statistike objavljuje Zavod, odnosno ovlašćeni organi i organizacije iz člana 4. stava 2. ZoS RS, u skladu sa programom obrade i objavljivanja.

Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine razvija i vodi portal o indikatorima za ciljeve održivog razvoja za Bosnu i Hercegovinu (BiH SDG portal).

BiH SDG portal pruža korisničkim stranama pristup informacijama za indikatore održivog razvoja neophodne za praćenje provođenja ciljeva održivog razvoja na nacionalnom, europskom i globalnom nivou (UN Rezolucija broj 70/1 „Transformirajući naš svijet: Agenda 2030 za održivi razvoj“, 2015; Komunikacija komisije „Budući koraci za održivu europsku budućnost. Europske mjere za održivost“; Radni dokument „Ključna europska akcija koja podržava Agendu 2030 i ciljevi održivog razvoja).

U saradnji sa drugim institucijama, Agencija za statistiku BiH kontinuirano vrši koordinaciju sistemskog praćenja i izvještavanja o ciljevima održivog razvoja; provodi statistička istraživanja u svrhu proizvodnje indikatora održivog razvoja; vrši mapiranje dostupnosti podataka i definisanje specifičnih zahtjeva neophodnih za izračunavanje indikatora održivog razvoja; definiše odgovorne institucije koje su zadužene za proizvodnju određenih podataka za svrhu izračuna pojedinih indikatora; razvija nacionalne i regionalne SDG indikatore.

Analizom Konvencije, u dijelu koji definiše pristup informacijama koje se odnose na okoliš, kao i sukcesivnih direktiva povezanih sa implementacijom Konvencije (Direktiva 90/313, Direktiva 2003/4), ukazuje se na veliki značaj informiranja u oblasti okoliša. BiH SDG portal to i omogućava i predstavlja doprinos da se poboljša javni pristup informacijama (<https://sdg.bhas.gov.ba/bs/>).

Pristup informacijama ogleda se između ostalog i u Registrima energijskih certifikata (EC), ovlaštenih lica, što je prema Zakonu o EE u F BiH u nadležnosti FMU.

U skladu sa članom 4. Zakona o državnoj službi FBIH (Službene novine FBIH broj 29/03), jedna od obaveza državnih službenika je pridržavati se principa transparentnosti i pružanju informacija javnosti. Državni službenici u obavljanju svojih poslova i zadataka dužni su pomagati javnosti i pružati zainteresiranim stranama i javnim organima zatražene informacije, što se u redovnom obavljanju radnih zadataka i primjenjuje.

U skladu sa čl. 14.(4.) ZoDS BiH/ 17.(4.) ZoDS FBiH/120. i 122. ZoRU/9.(e) ZoDS-a BD, državni službenici imaju obavezu da služe i pomažu javnosti, te pružaju informacije zatražene u skladu sa zakonom.

Članom 10. ZoZO FBiH/ 12. ZoZŽS RS/ 10. ZoZŽS BD je propisano da organi koji donose propise i nadležni organi za zaštitu okoliša su dužni pomagati i razvijati svijest javnosti, kao i podsticati učešće u odlučivanju, omogućavajući dostupnost informacija široj javnosti. U cilju postizanja obeštećenja ili pravne zaštite svako zainteresirano lice ima pravo na zaštitu u upravnim i sudskim postupcima.

U skladu sa članom 119. ZoRU RS državni službenici su dužni, u obavljanju svojih poslova i zadataka, primjenjivati i pridržavati se, između ostalog, principa transparentnosti i javnosti.

Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske, sve zakonom propisane podatke objavljuje na internet stranici koja je dostupna [ovdje](#). Predstavnici javnosti mogu se obratiti ovom nadležnom organu za hemikalije, koristeći kontakt podatke dostupne na internet stranici ovog organa. Kontakti su dostupni svim građanima Bosne i Hercegovine.

U skladu sa članom 10. ZoGIFBiH geološka istraživanja radi zaštite okoliša su od interesa za FBiH. U skladu sa ZoGI FBiH uspostavlja se Geološki dokumentacijski sistem (GDS), koji je dio općeg geoinformacijskog sistema baziran na savremenim geoinformacijskim tehnologijama kojeg vodi Federalni zavod za geologiju (FZzG). Način prikupljanja, evidentiranja, obrade, korištenja i razmjene podataka značajnih za bazu podataka i formiranje fonda stručne dokumentacije o geološkim istraživanjima i organizacija geoinformacijskog sistema propisati će se pravilnikom koji donosi federalni ministar.

FZzG u skladu sa zakonom pruža sve raspoložive informacije federalnim i kantonalnim institucijama i ustanovama, općinama, javnim i pravnim preduzećima i fizičkim licima, posebno kada je riječ o rezervama mineralnih sirovina, izradi prostornih planova, strategija, vodoprivrednih osnova i dr.

Poštivanje stava 2. kojim se osigurava učešće javnosti i pružanje informacija u vezi sa donošenjem akata o građenju se ostvaruje u skladu sa odredbama ZoPPIKZ FBiH, i odredbama Uredbe o određivanju zahvata u prostoru i građevina za koje FMPU izdaje urbanističke saglasnosti i/ili lokacijsku informaciju.

Kantonalni sud u Goraždu postupa u skladu sa PoUSP BiH u kome se članom 119. regulira sloboda pristupa sudskim spisima.

Pristup informacijama vezanim za statistiku okoliša osigurano je kroz slijedeće članove ZoS BiH: član 3. stav 3. "Izrada statističkih podataka BiH", član 3. stav 5. "Statistički program BiH (Program)", član 3. stav 7. "Korisnici", član 19. stav 1., član 8. stav 1., član 8. stav 2.

b) U smislu stava 3., mjere poduzete na promociji obrazovanja i svijesti o okolišu;

- Zakon o zaštiti okoliša FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 15/21) (ZoZO FBiH);
- Zakon o zaštiti životne sredine RS („Službeni glasnik RS“, broj: 71/12, 79/15 i 70/20) (ZoZŽS RS);
- Zakon o zaštiti životne sredine BD („Službeni glasnik BD“, broj: 24/04, 1/05, 19/07, 9/09) (ZoZŽS BD);
- Zakon o vodama FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 70/06) (ZoV FBiH);
- Zakon o vodama RS („Službeni glasnik RS“, broj: 50/06, 92/09, 121/12, 74/17) (ZoV RS);
- Zakon o zaštiti voda BD („Službeni glasnik BD“, broj: 25/04, 1/05, 19/07) (ZoZV BD);
- Zakon o Fondu za zaštitu okoliša FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 33/03) (ZoFZZO);
- Zakon o Fondu i finansiranju zaštite životne sredine RS („Službeni glasnik RS“, broj: 117/11, 63/14 i 90/16) (ZoFiFZZS);

- Zakon o upravljanju otpadom FBiH (Službene novine FBiH“, broj: 33/03, 72/09 i 92/17) (ZoUO FBiH);
- Zakon o upravljanju otpadom RS (Službeni glasnik RS“, broj: 111/13, 106/15, 16/18, 70/20, 63/21 i 65/21) (ZoUO RS);
- Zakon o upravljanju otpadom BD (”Službeni glasnik BD“, broj: 25/04, 01/05, 02/08, 19/07, 09/09) (ZoUO BD);
- Zakon o zaštiti prirode FBiH (Službene novine FBiH“, broj: 66/13) (ZoZP FBiH);
- Zakon o zaštiti prirode RS („Službeni glasnik RS“, broj: 20/14) (ZoZP RS);
- Zakon o zaštiti prirode BD (”Službeni glasnik BD“, broj: 24/04, 01/05, 19/07) (ZoZP BD).
- Zakon o energijskoj efikasnosti u Federaciji BiH (”Službene novine Federacije BiH“, broj 22/17)
- Zakon o korištenju obnovljivih izvora energije i efikasne kogeneracije FBiH (Službene novine FBiH“, broj: 70/13) (ZKOIEEK FBiH)
- Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća (”Službene novine F BiH” br: 39/03,22/06 i 43/10 (ZoZiSodPDN FBiH)
- Uredbe o organizovanju službi zaštite i spašavanja Federacije BiH (”Službene novine F BiH , br.: 58/06,40/10 i 14/12) (UoOSZiS FBiH)
- Zakon o zaštiti i spašavanju u vanrednim situacijama (Službeni glasnik Republike Srpske 121/12, 46/17)
- Zakon o hemikalijama Republike Srpske („Sl. glasnik RS“, br. 21/18) (ZoH RS)
- Zakon o biocidima Republike Srpske (”Sl.glasnik RS”, br 37/09) (ZoB RS)
- Zakon o hemikalijama FBiH (”Službene novine FBiH“, broj: 77/20).

Prema čl. 5 i 6 Zakona o EE u FBiH, Agencija za energijsku efikasnost kao neprofitna organizacija sa svojstvom pravnog lica za obavljanje stručnih poslova na unaprijeđenju uvjeta i mjera za racionalnu upotrebu i štednju energije i energenata, kao i poboljšanje energijske efikasnosti u svim sektorima potrošnje energije, osigurava dostupnost informacija o EE, uspostavlja, vodi i održava informacijski sistem energijske efikasnosti. Do uspostavljanja Agencije, ovo obavlja FzZOFBIH.

U skladu sa članovima 32. ZoZO FBiH/ 28.(1) ZoZŽS RS/ 26. ZoZŽS BD, svaki građanin ima pravo da stiče i unapređuje saznanje o okolišu. Nadležni ministar dužan je sarađivati sa drugim ministrima u cilju osiguravanja stručne edukacije o okolišu. Također, članovi 33. ZoZO FBiH/ 28.(3) ZoZŽS RS/ 27. ZoZŽS BD propisuju da su organi javne vlasti dužni vršiti edukaciju i obuku u oblasti okoliša u saradnji sa obrazovnim institucijama kao i nevladinim organizacijama. Organi javne vlasti su dužni pružiti podršku obrazovnim institucijama, vjerskim zajednicama, naučnim institucijama, stručnim organizacijama i udruženjima kako bi mogli djelotvornije sprovoditi svoje obrazovne aktivnosti i ukoliko je potrebno, dodijeliti raspoloživa finansijska sredstva. Članom 32. ZoZO FBiH/ članom 30.ZoZŽS RS/članom 31.ZoZŽS BD propisano je da nadležno ministarstvo obrazovanja/prosvjedu i kulturu u saradnji s nadležnim ministarstvom okoliša/životne sredine ima obavezu izraditi godišnje obrazovne programe o zaštiti okoliša, s ciljem obrazovanja i podizanja svijesti javnosti u području okoliša. Programi obrazovanja o zaštiti okoliša trebaju biti uključeni u nastavne i izvannastavne programe. Pored bitnih pitanja zaštite okoliša, ovi programi trebaju sadržavati podatke o tome kako se osigurava pristup informacijama, kako se sudjeluje u odlučivanju i kako se ostvaruje zaštita prava u području okoliša. Nadležno ministarstvo okoliša/životne sredine treba organizirati obuku nevladinih organizacija koje se bave pitanjima zaštite okoliša. Relevantni član je i 31. ZoZŽS RS.

Slične odredbe se nalaze i u drugim zakonima. Tako, recimo, u skladu sa čl. 156(1)(12) ZoV-a FBiH/178(1)(z) ZoV-a RS, agencije za vode u FBiH i Javna ustanova Vode Republike Srpske imaju obavezu da organiziraju aktivnosti na podizanju nivoa svijesti javnosti u pogledu održivog korištenja voda, zaštite voda i zaštite vodnih eko-sistema. Čl. 3. (g) ZoFZZO/ 23. (j)(k) ZoFiFZZS je propisano da se sredstva Fonda koriste za finansiranje programa ekološkog obrazovanja i jačanja javne svijesti o pitanjima očuvanja životne sredine i održivog razvoja. Čl. 10.(1)(d) ZoUO FBiH/ 21.(2)(k) ZoUO RS/ 10.(1)(d) ZoUO BD propisuje se da planovi upravljanja otpadom trebaju sadržavati programe za podizanje javne svijesti u ovoj oblasti. Podizanje javne svijesti putem obrazovanja i obuke javnosti je propisano i čl. 13. ZoZP FBiH/ 16. ZoZP RS/ 11. ZoZP BD. Član 32. ZKOIEEK FBiH predviđa razvijanje odgovarajućih edukativnih programa javne i stručne

rasprave, radionice i obuke kako bi informacije o korištenju OIEiEK, kao što su: korist od upotrebe OIEiEK, dodatni troškovi koje upotreba OIEiEK iziskuje, kao i ostale praktične informacije, blagovremeno stigle do zainteresovanih strana i građana u Federaciji.

Prema podacima FMON nastavne teme koje, između ostalog, rezultiraju razvijanjem ekološke svijesti i pozitivnog odnosa prema prirodi sastavni su dio nastavnih planova i programa koji se u nastavnom procesu provode pod ingerencijom kantonalnih ministarstava obrazovanja, a FMON je u tom kontekstu zaduženo za izradu Okvirnog nastavnog plana i programa za devetogodišnju osnovnu školu unutar kojeg se zaštita okoliša predviđa kao nastavna tema nastavnih predmeta moja okolina, kultura življenja, biologija, hemija, geografija, tehnička kultura, strani jezici, likovna kultura, tjelesni i zdravstveni odgoj

Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske (MPIKRS) navodi da u Programu predškolskog vaspitanja i obrazovanja, kao jedan od ciljeva za djecu do šest godina nevedeno je razvijanje higijensko zdravstvenih ekoloških navika i kulture. U Republici Srpskoj kroz nastavne predmete: priroda i društvo, poznavanje prirode, biologije, ekologije i zaštita životne sredine, a ekološke teme su uvrštene u program rada odjeljenjskih zajednica. Pored navedenog, organizuje se i rad ekoloških sekcija.

Jedan od ciljeva srednjeg obrazovanja, naveden je u Zakonu o srednjem obrazovanju i vaspitanju je razvijanje svijesti o značaju potrebe zaštite i očuvanja prirode i životne sredine. U srednjim školama u Republici Srpskoj, učenici izučavaju nastavne predmete biologija i ekologija i zaštita životne sredine. Nastavni predmet biologija zastupljen je u gimnaziji (svi smjerovi – u opštem i prirodno-matematičkom smjeru u svim razredima – dva časa nedjeljno, a u društveno-jezičkom i informatičkom smjeru u prvom, drugom i trećem razredu – po dva časa nedjeljno. Takođe, predmeti Biologija i Ekologija i zaštita životne sredine izučavaju se i u srednjim stručnim i tehničkim školama u zavisnosti od struke i zanimanja, i sa različitim fondom časova, a u skladu sa nastavnim planom i programom.

Osnovna misija Fakulteta za ekologiju je sticanje i proširivanje znanja i vještina iz oblasti zaštite životne sredine, kao i edukacija studenata u rješavanju brojnih i kompleksnih ekoloških problema. Ekologija je struka i nauka koja obećava rješavanje sve većeg broja ekoloških problema u životnoj i radnoj sredini koji su duboko ugrozili kapacitet životne sredine. Posebno veliku opasnost po zdravlje čovjeka, biljnog i životinjskog svijeta čine: buka, otpad, zagađivanje zemljišta, vode, vazduha kao i drugi toksikanti nastali iz proizvodnje, industrije i poljoprivrede. Iz tih razloga je od presudnog značaja kvalitetna i cjelovita ekološka edukacija budućih kadrova, jer će njihova buduća naučna i stručna znanja i vještine biti fundamentalne pretpostavke u funkciji zaštite kvaliteta životne sredine, održivog razvoja, održivog korišćenja prirodnih resursa i razvoja ekološke svijesti javnosti u okviru ekološke etike.

Obrazovni cilj studijskog programa ekologije je usavršavanje dostignutih kompetencija i vještina iz oblasti ekologije koji se nadograđuju kroz prvi i drugi ciklus, skladnim odnosom teorijske, praktične i terenske nastave usmjerene na sticanje znanja i praktičnih vještina koje studenti mogu da primjene u budućem angažovanju u domenu ekologije i zaštite životne sredine. S obzirom na stečena znanja i vještine, a u skladu sa Direktivama EU u oblasti ekologije i zaštite životne sredine, a u cilju supervizije sprovođenja zakonske legislative, svršeni studenti će moći da primijene stečena znanja počevši od proizvodnih djelatnosti, prometa roba i usluga, laboratorijskih kontrola, kao i u neposrednom radu inspeksijskih službi.

REC direktno doprinosi UNESCO globalnom akcionom planu za obrazovanje za održivi razvoj i fasilitira postizanje Ciljeva Održivog Razvoja Ujedinjenih nacija kroz izgradnju kapaciteta za sprovođenje Agende UN za održivi razvoja (UN 2030). Projekat "Obrazovanje za održivi razvoj na Zapadnom Balkanu" ima za cilj pružanje podrške sprovođenju reformi u sektoru obrazovanja i strategija za obrazovanje za održivi razvoj na Zapadnom Balkanu. Svrha ovog projekta je unapređenje praksi za održivi razvoj u školama i zajednicama u području sliva rijeke Drine (BiH, Crna Gora i Srbija) i na širem području Zapadnog Balkana.

Gimnazija Banja Luka – Ekološka sekcija je nastala spontano na časovima italijanskog jezika (u decembru 2011). Osnovni cilj je širenje svijesti mladih o značaju ekologije, reciklaže, mjerama

zaštite životne sredine kao i djeleovanje na lokalnom nivou. Osnovni moto ove sekcije je "Oplaneti se! Recikliraj!"

U periodu 2021-2024 Ministarstvo za prostorno uređenje, promet i komunikacije i zaštitu okoline Zeničko-dobojskog kantona (MPUPiKiZOZDK), iz namjenskih sredstava Fonda za zaštitu okoliša FBiH (FzZOFBiH), finansiralo je projekat časopis o zaštiti životne sredine "ZE-DO eko", kao i projekat „Napiši priču-uradi sliku“ koji podrazumijeva izradu literarnih i likovnih radova učenika osnovnih i srednjih škola sa područja Zeničko-dobojskog kantona, a sa tematikom zaštite okoliša. Pored ovoga putem programa transfera sredstava iz namjenskih sredstava FzZOFBiH, Javnim pozivom za dodjelu sredstava za realizaciju programa, projekata i srodnih aktivnosti iz oblasti zaštite okoliša u periodu 2021.-2024.godinu dodijeljena su značajna sredstva predškolskim, školskim i visokoškolskim ustanovama za projekte iz oblasti zaštite okoliša.

Prema čl. 5 i 6 Zakona o EE u FBiH, Agencija za energijsku efikasnost kao neprofitna organizacija sa svojstvom pravnog lica za obavljanje stručnih poslova na unaprijeđenju uvjeta i mjera za racionalnu upotrebu i štednju energije i energenata, kao i poboljšanje energijske efikasnosti u svim sektorima potrošnje energije, osigurava dostupnost informacija o EE, uspostavlja, vodi i održava informacioni sistem energijske efikasnosti.

Zakonom o hemikalijama i zakonom o biocodima Republike Srpske propisane su preventivne mjere u postupanju sa hemikalijama u cilju zaštite ljudskog zdravlja i životne sredine kao i obavezne edukacije savjetnika za hemikalije te profesionalnih korisnika. navedena edukacija između ostalog podrazumijeva i edukaciju o mjerama zaštite životne sredine od hemikalija. U Republici Srpskoj je najmanje četiri puta godišnje održavaju konferencije edukativnog karaktera koje su namijenjene savjetnicima za hemikalije s tim da istim mogu da prisustvuju svi zainteresovani građani.

FMOiT na brojnim javnim raspravama koje su održane širom FBiH, dalo je razne instrukcije, upute i savjete lokalnom stanovništvu o provođenju Aarhuske konvencije i njihovom pravu na informaciju, pravu na učešću u donošenju odluka i pravu pristupa pravosuđu.

FZzAP-u pruža tražene informacije o tlu (pedološke karte, karte upotrebne vrijednosti zemljišta, podatke o kontaminaciji tla organskim i neorganskim polutantima, podatke o kontroli plodnosti zemljišta) učenicima i studentima raznih ciklusa studija za izrdu seminarskih i završnih radova (maturalnih, diplomskih, magistarskih i doktorskih disertacija). Uposlenici FZzAP-u učestvuju na raznim konferencijama, seminarima iz oblasti zaštite okoliša na kojim prezentiraju svoje znanstvene radove. Uposlenici FZzAP vrše edukaciju iz oblasti pedologije sljedeće interesne grupe: učenike, studenata i poljoprivredne proizvođače.

IRS daje svoj doprinos na promociji obrazovanja i podizanja javne svijesti u oblasti zaštite okoliša isključivo svojim učešćem na radionicama vladinog i nevladinog sektora.

U svrhu promocije obrazovanja i podizanje svijesti o okolišu Agencija za vodno područje rijeke Save Sarajevo (AVPS) nastavlja sa postojećim ali i kreira nove programe u segmentu konsultovanja i učešća javnosti a sve u skladu sa potrebama implementiranja ZoV-a: kontinuirano izdavanje časopisa „Voda i mi“, pripremanje emisija na radiju i televiziji na temu vode.

Agencije za vode u cilju podizanja javne svijesti o značaju vode, učestvuju u organizaciji seminara i drugih raznih stručnih sastanaka i skupova od interesa za sektor voda (prezentiranje projekata, strateških dokumenata, planova upravljanja, primjene zakona i podzakonskih akata i dr.), provode aktivnosti u okviru izrade planova upravljanja riječnim slivovima i planova upravljanja poplavnim rizikom, a u dijelu koji se odnosi na uključivanje javnosti (organiziranje javnih prezentacija i rasprava, saradnja sa svim zainteresiranim stranama, priprema raznih štampanih materijala i dr.). Također, Agencije surađuju sa svim drugim sredstvima javnog informiranja po pitanju upravljanja vodama u FBiH, kao i davanju podrške i učestvovanjem u projektima, programima, stručnim skupovima ili aktivnostima u oblasti voda koje na bilo koji način promovišu značaj očuvanja vodnih resursa u FBiH.

U svrhu promocije obrazovanja i podizanje svijesti o okolišu FMPVŠ i obje Agencije za vode (AVPS i AVPM) nastavljaju sa postojećim ali i kreiraju nove programe u segmentu konsultovanja i učešća javnosti a sve u skladu sa potrebama implementiranja ZoV-a.. Kao jedna od

najznačajnijih javnih promocija oblasti upravljanja vodama svakako je i organizacija ili učešće u organiziranju obilježavanja 22. marta – Svjetskog dana voda, organiziranje raznih stručnih sastanaka i skupova za potrebe Agencija i Federalnog ministarstva (prezentiranje projekata, strateških dokumenata, planova upravljanja, primjene zakona i podzakonskih akata i dr.), učešće u izradi plana upravljanja riječnim slivom i plana upravljanja poplavnim rizikom, a u dijelu koji se odnosi na uključivanje javnosti (organiziranje javnih prezentacija i rasprava, saradnja sa svim zainteresiranim stranama, priprema raznih štampanih materijala i dr.), i saradnja sa svim drugim sredstvima javnog informiranja po pitanju upravljanja vodama u BiH, davanje podrške i učestvovanje u projektima, programa, stručnim skupovima ili aktivnostima u oblasti voda koji na bilo koji način promovišu značaj očuvanja vodnih resursa u FBiH. U cilju podizanja javne svijesti o značaju vode AVPS kontinuirano izdaje časopisa „Voda i mi“, te priprema emisije na radiju i televiziji na temu upravljanja vodama.

BHAS po potrebi održava press konferencije za medije na kojima prezentuje najnovije statističke podatke iz raznih statističkih oblasti, uključujući i statistiku okoliša; redovno objavljuje na web stranici statistička saopštenja; vrši redovnu poštansku distribuciju statističkih saopštenja, tematskih biltena i periodičnih publikacija, na sve relevantne institucije u zemlji; BHAS takođe vrši poštansku i elektronsku distribuciju saopštenja i biltena i svim ostalim zainteresiranim stranama u BiH (nevladinim organizacijama, privatnim licima koja su involvirana u pitanja zaštite okoliša, univerzitetskim profesorima, studentima, i dr.), gdje smatra da je od važnosti da se najšira javnost upozna sa informacijama vezanim za statistiku okoliša, odgovara na zahtjeve pravnih osoba i privatnih lica upućenih BHAS a vezano za pitanja statistike, uključujući i statistiku okoliša, povodom obilježavanja međunarodnih dana vezanih za okoliš plasira u javnost, putem medija javnog komuniciranja, podatke i informacije iz statistike okoliša.

FzZO FBiH promoviše obrazovanje i svijest o okolišu kod javnosti: kao sastavni dio svakog projekta koji finansira; u vidu konkretnih programa i projekata dosezanja do svijesti javnosti; kroz finansijsku podršku i aktivno učestvovanje na stručnim i naučnim skupovima i konferencijama u oblasti upravljanja okolišem; kroz finansijsku podršku obilježavanju međunarodnih datuma od značaja za određene oblasti zaštite okoliša u sklopu kojih se poduzimaju razne promotivne aktivnosti. FzZO FBiH je, kroz finansiranje projekata iz oblasti zaštite okoliša - programi podizanja svijesti javnosti, učestvovao u različitim kampanjama edukativno-informativno karaktera. Projektne aktivnosti kojima FzZO FBiH pruža finansijsku podršku podrazumijevaju i značajan medijski prostor ispunjen edukativnim i konstruktivnim sadržajem, koji poziva građanstvo BiH da doprinesu boljem, zdravijem i ugodnijem životu u vlastitim zajednicama. Školskim i predškolskim ustanovama se omogućava stručno osmišljen program za učenike koji ih poziva da razmišljaju o prioritetima i važnosti zaštite i očuvanja okoliša koristeći se interaktivnim i pedagoškim metodama. FzZO FBiH je učestvovao u kreiranju medijskih kampanja koje su imale za cilj promociju jačanja okolišne svijesti uključivanjem svih raspoloživih snaga u politiku zaštite okoliša i njegovom provođenju u praksi. U skladu sa navedenim, FzZO FBiH učestvuje u koprodukciji medijskih kampanja sa TV i radijskim kućama, s osnovnim ciljem da se prezentacijom problema javnosti, ukazivanjem nadležnim institucijama i velikim zagađivačima, te kroz aktivnosti podizanja svijesti, senzibilizira i educira javnost i zagađivači te skrene pažnja na probleme zaštite okoliša i pokušaja rješavanja istih.

Prema članu 24. Zakona o energijskoj efikasnosti (EE) u FBiH (ZoEE FBiH), „Pravilnik o minimalnim zahtjevima za energijskim karakteristikama zgrada“ donosi federalni ministar prostornog uređenja*. Federalno ministarstvo prostornog uređenja Bosne i Hercegovine (FMPU), zajedno sa Kantonalnim ministarstvima prostornog uređenja i/ili građenja i/ili zaštite okoliša (u zavisnosti od naziva u određenom kantonu), nadležno je za implementaciju EU Direktive o energijskim karakteristikama zgrada 2010/31/EU. Navedeno se posebno odnosi na doprinos povećanju energetske efikasnosti zgrada u cilju smanjenja potrošnje energije za grijanje, a samim tim i smanjenju emisija CO₂. Izuzev definiranja minimalnih zahtjeva za energijskim karakteristikama zgrada, od strane FMPU uspostavljen je Registar izdatih energijskih certifikata te se redovno ažuriraju registri/evidencije stručnih kvalificiranih lica, ovlaštenih fizičkih i pravnih lica za obavljanje energijskih audita i/ili energijsko certificiranje, kao i registri pravnih lica za

* Pravilnik o minimalnim zahtjevima za energetske karakteristike zgrada („Službene novine Federacije BiH“, broj 81/19 i 34/23)

provođenje programa obuke, a koji su dostupni javnosti putem web stranice FMPU. Dodatno, FMPU promovira obrazovanje i svijest o okolišu kod javnosti, sa posebnim fokusom na povećanje EE i energijske uštede ne samo kroz ostvarivanja pristupa informacijama o važećoj legislativi i registrima, već i educiranjem vlasnika i korisnika zgrada u okviru projekata koje implementira u suradnji sa međunarodnim finansijskim institucijama i organizacijama kao što su: Svjetska banka (Projekt energijske efikasnosti u Bosni i Hercegovini (BEEP)), Njemačko društvo za međunarodnu suradnju GIZ (Projekt „Dekarbonizacija energetskog sektora u BiH“), UNDP (Projekt „Povećanje ulaganja u javne objekte sa niskom stopom emisije ugljičnog dioksida u Bosni i Hercegovini“), a koji kroz izvještaje o uspješno implementiranim mjerama EE, sadrže i indkatore o značajnom smanjenju emisija CO₂.

Osnivač Fond za zaštitu životne sredine i energetske efikasnosti Republike Srpske (FzZZSiEE RS) je Republika Srpska, osnivačka prava i dužnosti u ime Republike vrši Vlada Republike Srpske, a nadzor nad radom Fonda vrši ministarstvo nadležno za zaštitu životne sredine.

Djelatnost Fonda obuhvata poslove u vezi sa prikupljanjem sredstava, kao i finansiranjem pripreme, provođenja i razvoja programa, projekata i sličnih aktivnosti u području očuvanja, održivog korišćenja, zaštite i unapređivanja životne sredine, te u oblasti energetske efikasnosti i korišćenja obnovljivih izvora energije utvrđene Zakonom o Fondu.

U cilju zaštite okoliša i jačanja svijesti stanovništva o njenom očuvanju, Zavod za javno zdravstvo Federacije BiH (FZzJZ) svake godine obilježava Dan voda, Dan planete Zemlje i Dan zaštite okoliša kada se poduzimaju razne edukativno-promotivne aktivnosti (izrada letaka i drugog promotivnog materijala, obraćanje stanovništvu putem medija itd).

Ministarstvo prometa, veza, turizma i zaštite okoliša Županije Posavske (MPVTiZOŽP) daje podršku NVO Društvo prijatelja „LIPA“ Odžak u izdavanju „Ekološkog biltena“ kao načina podizanja svijesti o važnosti zaštite okoliša.

U povodu Svjetskog dana geologa 18. septembra FZzG učestvuje u pripremi televizijskih emisija i priloga iz oblasti geologije, istraživanja, eksploatacije i zaštite mineralnih sirovina. FZzG u skladu sa sa ZoGI FBiH i članom 32 ZoZiSodPDN FBiH i članom 4. stav 1. tačka 7. UoOSZiS FBiH organizuje plan zaštite od prirodnih i drugih nesreća .

Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (IOzLJP BiH) ukazala je da su prisutne aktivnosti koje se odnose na promociju i učešće javnosti, ali smatraju da je potreban aktivniji pristup u tom smislu, te da generalno vlasti trebaju sve svoje politike razmatrati u kontekstu proaktivne transparentnosti.

c)

- Zakon o zaštiti okoliša FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 15/21) (ZoZO FBiH);
- Zakon o zaštiti životne sredine RS („Službeni glasnik RS“, broj: 71/12, 79/15 i 70/20) (ZoZZS RS);
- Zakon o zaštiti životne sredine BD („Službeni glasnik BD“, broj: 24/04, 1/05, 19/07, 9/09) (ZoZZS BD);
- Zakon o vodama FBiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 70/06) (ZoV FBiH);
- Zakon o vodama RS („Službeni glasnik RS“, broj: 50/06, 92/09, 121/12, 74/17) (ZoV RS);
- Zakon o Fondu za zaštitu okoliša FBiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 33/03) (ZoFZZO);
- Zakon o Fondu i finansiranju zaštite životne sredine RS („Službeni glasnik RS“, broj: 117/11, 63/14 i 90/16) (ZoFiFZZS);
- Zakon o geološkim istraživanjima FBiH („Službene novine Federacije BiH“, 9/10 i 14/10) (ZoGI F BiH);

Relevantni su članovi 25. ZoZO-a FBiH/31. ZoZZS-a RS/27. ZoZZS-a BD. Osim toga, u skladu sa članovima 41. ZoZO-a FBiH/32. ZoZZS-a BD, predstavnici udruženja za zaštitu okoliša/životne sredine učestvuju u radu Savjetodavnog vijeća za okoliš/životnu sredinu FBiH/ BD.

U skladu sa članovima 33. ZoZO-a FBiH/ 28(3) ZoŽŽS-a RS/31(2) ZoŽŽS-a BD, Federalno ministarstvo okoliša i turizma (FMOiT)/Ministarstvo za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju RS (MPUGE)/Odjel za prostorno planiranje i imovinskopravne odnose u Vladi BD (OPPIPP) imaju obavezu organiziranja obuke članova NVO-a, koji se bave pitanjima zaštite okoliša.

Veoma bitne institucije za davanje podrške NVO-ima su FzZO FBiH i Fond za zaštitu životne sredine i energetske efikasnosti RS (FzŽŽSiEE RS). Djelatnost ova dva fonda je prikupljanje i distribuiranje finansijskih sredstava za zaštitu okoliša na teritoriju FBiH i RS. U skladu sa članom 10.(3) ZoFZZO-a, predstavnici NVO-a zastupljeni su u Upravnom odboru FzZO-a.

Svake godine Vlada BD, Odjeljenje za stručne i administrativne poslove, Pododjeljenje za podršku NVO i MZ izdvajaju grant sredstva za NVO koje u svojim projektima imaju oblast zaštite životne sredine.

U skladu sa članom 8. ZoGI FBiH poseban vid detaljnih geoloških istraživanja je formiranje zbirki minerala, ruda, stijena i fosila u cilju naučnog ili stručnog usavršavanja, obrazovanja, izlaganja ili čuvanja u verifikovanim (mjerodavnim) institucijama kao što su muzeji, instituti i fakulteti. FZzG učestvuje u pripremi i daje podršku Udruženju/Udrugi geologa BiH u organiziranju Savjetovanja geologa koje se svake dvije godine održava u BiH, na kojima se prezentiraju radovi iz oblasti geologije i drugih srodnih naučnih disciplina a na kojima se između ostalog često raspravlja o pitanjima zaštite okoliša u toku istraživanja i eksploatacije mineralnih sirovina. FZzG kroz stručnu i kadrovsku pomoć daje podršku Udrugi „Citrin“ iz Kreševa u organiziranju sajma minerala koji se svake godine održava u Kreševu. Također, FZzG zajedno sa Zemaljskim muzejom u Sarajevu učestvuje u pripremi raznovrsnih izložbi zbirki minerala, fosila, karata i promociji knjiga. FZzG je izdavač prestižnog časopisa „Geološki glasnik“ koji periodično izlazi.

MPUPiKiZOZDK je u periodu od 2021. do 2024. godine, putem programa transfera sredstava iz namjenskih sredstava FzZO FBiH, dodijelilo značajna sredstva neprofitnim organizacijama, to jest udruženjima građana i nevladinom sektoru.

IRS-a, kao samostalna republička uprava, obavlja inspekcijske, upravne i druge stručne poslove koji se odnose na inspekcijski nadzor. Ovaj organ je kontrolni organ i njegov primarni zadatak je kontrola rada privrednih subjekata, a u cilju utvrđivanja stepena usaglašenosti njihovog poslovanja sa zakonskim propisima, te preduzimanje mjera u cilju otklanjanja utvrđenih nepravilnosti. U skladu s tim, podršku udruženjima i organizacijama koje se bave zaštitom okoliša inspekcija pruža u vidu inspekcijskog nadzora, na način da na osnovu dopisa i predstavi tih udruženja inspekcija vrši nadzor na terenu i preduzima adekvatne mjere propisane zakonom.

U skladu sa zakonskim obavezama, ali i ciljevima definiranim godišnjim planom i programom, te četverogodišnjim planom rada, FzZO FBiH kontinuirano pruža finansijsku podršku udruženjima organizacijama ili grupacijama tj. projektima koji pridonose provedbi jačanje javne svijesti, obrazovanja i istraživanja u području zaštite okoliša s ciljem poboljšanja kvalitete okoliša i prirodnih vrijednosti, te jačanja kapaciteta NVO sektora i podrške stručnim naučno-istraživačkim kapacitetima na teritoriji FBiH.

Primjeri projekata jačanja javne svijesti podržani od strane FzZO FBiH su: „Krajina-zemlja kestena“ JP RTV d.o.o. Cazin, „Čišćenje i revitalizacija starog korita rijeke Bosne i izgradnja sportsko-rekreacione i takmičarske staze u Dobroševićima ili skraćeno ekološka oaza lađenica kao edukativni centar za obuku mladih na zaštiti okoliša i podizanje ekološke svijesti“ Udruženja sportskih ribolovaca Sarajevo, „Viva film festival - Međunarodni festivala religioznog, ekološkog i turističkog filma“ Udruženja Viva Sarajevo, „Izdavanje ekološkog časopisa Eko Hercegovina“ Ekološke udruge lijepa naša iz Čapljine „Dječiji samit o okolišu - podizanje svijesti kod djece o potrebi zaštite okoliša i biološke raznolikosti“ Udruge Ehoo iz Čapljine, „TV serijal Ekologika“ - Tim System, „Projekat rijeka – podrška jačanju svijesti javnosti o zaštiti, očuvanju i racionalnom korištenju vodnih resursa u slivu rijeke Neretve i Trebišnjice“ Udruge Neretva delta forum- Mostar, „Promocija zaštite okoliša i energetske efikasnosti u ZDK“ Udruženja Inicijativa Sarajevo, „Fotomonografija prašume BiH“ Udruženja inženjera i tehničara šumarstva FBiH i drugi.

d)

- Zakon o upravi BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 32/02, 102/09, 72/17) (ZoU);
- Zakon o zaštiti okoliša FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 15/21) (ZoZO FBiH);
- Zakon o zaštiti životne sredine RS („Službeni glasnik RS“, broj: 71/12, 79/15 i 70/20) (ZoŽŽS RS);
- Zakon o zaštiti životne sredine BD („Službeni glasnik BD“, broj: 24/04, 1/05, 19/07, 9/09) (ZoŽŽS BD);

Relevantni su čl.32. ZoZO-a FBiH/čl. 31. ZoŽŽS-a RS/čl. 27. ZoŽŽS-a BD. Osim toga, u skladu sa članovima 25. ZoZO-a FBiH/32. ZoŽŽS-a BD, predstavnici udruženja za zaštitu okoliša/životne sredine učestvuju u radu Savjetodavnog vijeća za okoliš/životnu sredinu FBiH/BD. U skladu sa čl. 31. ZoZO-a FBiH/čl. 28(3) ZoŽŽS-a RS/čl. 31(2) ZoŽŽS-a BD, Federalno ministarstvo okoliša i turizma (FMOiT)/Ministarstvo za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju RS (MPUGe)/Odjel za prostorno planiranje i imovinskopravne odnose u Vladi BD (OPPIPP) imaju obavezu da pružaju podršku obrazovnim i naučnim institucijama, vjerskim zajednicama, stručnim organizacijama i udruženjima koji se bave pitanjima zaštite okoliša.

(i)

Članom 31. ZoU-a propisuje se da su organi uprave BiH obavezni jedni drugima dostavljati podatke i informacije potrebne za obavljanje poslova, razmjenjivati informacije i iskustva, osnivati zajednička stručna tijela i ostvarivati druge oblike suradnje. Članom 32. istog Zakona uređuje se odnos između organa uprave BiH i organa uprave entiteta i BD BiH. Osim toga, razmjena informacija između predstavnika MVTEO-a, entiteta i BD BiH odvija se u okvirima rada međuentitetskog tijela za okoliš, čiji je rad reguliran ZoZO FBiH/ZoŽŽS RS/ZoŽŽS BD.

FMOiT je sarađivalo u svim međunarodnim procesima donošenja odluka gdje naročito treba izdvojiti Parišku konferenciju UN-a o klimatskim promjenama, iz decembra 2015. (COP 21) i Budvansku deklaraciju iz septembra 2017. godine o demokratiji u okolišu.

FMOiT i MPUGe je sarađivalo u svim međunarodnim procesima donošenja odluka gdje naročito treba izdvojiti Parišku konferenciju UN-a o klimatskim promjenama, iz decembra 2015. (COP 21) i Budvansku deklaraciju iz septembra 2017. godine o demokratiji u okolišu.

Direktor FZzAP-a prezentira Izvještaje sačinjena u Zavodu na sjednicama Vlade FBiH, a isti se ukoliko su vezani za okolišne probleme dostavljaju općinama, kantonalnim i federalnim nadležnim ministarstvima.

FZzG kroz realizaciju svojih aktivnosti ostvaruje dobru saradnju sa domaćim i inostranim stručnim institucijama. Domaće institucije: Geološki zavod RS, Rudarsko geološko građevinski fakultet Tuzla, Građevinski fakultet Sarajevo, AVPS, AVPJM, Zavod za vodoprivredu, Rudarski institut Tuzla, Rudnici „Kreka“-Tuzla, Komunalna preduzeća u svim općinama FBiH, i druge. Inostrane institucije: Hrvatski geološki zavod, Geološki zavod Slovenije, Geološki zavod Austrije, Prirodoslovni muzej Hrvatske, i dr. FZzG ima stalnu saradnju i aktivno učešće u djelokrugu rada Federalnog ministarstva energije, rudarstva i industrije (FMERil) kroz slijedeće aktivnosti: Priprema Zakona o geološkim istraživanjima; Priprema Pravilnika o kategorizaciji i klasifikaciji rezervi podzemnih voda; Priprema Pravilnika o geoinformacionim sistemima; Učešće u radu Komisija za reviziju; i dr.

Predstavnici FZzJZ i Federalnog ministarstva zdravlja (FMZ) aktivno učestvuju na međunarodnim konferencijama vezanim za uticaj okoliša na zdravlje, kao i na sastancima i radionicama koje uključuju ovu temu.

Predstavnik Sektora za zdravstvo Ministarstva civilnih poslova BiH (MCP BiH) je člani Radne grupe za Protokol o vodi i zdravlju kojom koordinira MVTEO BiH, u okviru koje se radi utvrđivanje ciljeva u skladu sa članom 6. Protokola (u toku definisanje ciljeva).

Iako nadležnost FzZOFBiH ne podrazumijeva informiranje zvaničnika uključenih u relevantne međunarodne forume, FzZOFBiH ima uspostavljenu sektorsku koordinaciju s nadležnim

ministarstvima na federalnom nivou putem redovitog izvještavanja po pojedinim oblastima, u tehničkom i finansijskom segmentu, te redovnom komunikacijom. Sektorska koordinacija FzZOFBiH s nadležnim ministarstvima na kantonalnom nivou nije ujednačena u smislu redovnog i cjelovitog izvještavanja kantonalnih ministarstava prema FzZOFBiH, o namjenskom utrošku sredstava.

U kontekstu dostavljanja podataka i informacija potrebnih za obavljanje poslova, razmjenu informacija i iskustava kao i drugih oblika saradnje, FzZOFBiH i FzZZSiEE RS aktivno sarađuje sa nadležnim ministarstvima (FMOiT, Federalnim ministarstvom poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva (FMPVŠ), Federalnim ministarstvom energije, rudarstva i industrije (FMERI), Federalnim ministarstvom finansija, FMPU) na donošenju pravnih akata u cilju pripreme i usvajanja potrebne zakonske regulative u oblasti zaštite okoliša, te provođenju ciljeva sektorskih strategija. U oblasti zaštite voda FzZOFBiH kontinuirano sarađuje i sa: AVPS, AVPJM. U oblasti zaštite zraka FzZOFBiH kontinuirano sarađuje i sa Federalnim hidrometeorološkim zavodom (FHMZ).

U oblasti upravljanja otpadom FzZOFBiH kontinuirano sarađuje i sa kantonalnim ministarstvima nadležnim za okoliš. U oblasti zaštite biodiverziteta i tla FzZOFBiH kontinuirano sarađuje i sa naučnim i visokobrazovnim institucijama, Zemaljskim muzejom BiH i sl. Na nivou BiH, značajna saradnja FzZOFBiH je ostvarena sa MVTEO, BHAS. Na nivou FBiH vezano za sve oblasti okoliša FzZOFBiH aktivno sarađuje sa Federalnom upravom za inspekcijske poslove (FUZIP), Federalnom agencijom za statistiku (FAS), općinama u FBiH, komunalnim preduzećima i sl.

U oblasti upravljanja otpadom FzZZSiEE RS kontinuirano sarađuje sa jedinicama lokalnih samouprava. U oblasti zaštite biodiverziteta i tla FzZZSiEE RS kontinuirano sarađuje i sa naučnim i visokobrazovnim institucijama

U cilju razmjene iskustava i koordinacije zajedničkih projekata, uspostavljenja je saradnja sa FzZZSiEE RS, a aktivno se radi na uspostavljanju saradnje sa fondovima za zaštitu okoliša u susjednim i drugim državama (npr. Fondom za zaštitu okoliša Hrvatske i Slovenije).

Pored navedene saradnje sa pomenutim institucijama, FzZOFBiH aktivno sudjeluje u radu i sa međunarodnim institucijama kao što su: SIDA, EPTISA, DEI, UNDP, EBRD, GEF, GIZ, UN, Svjetska banka i dr.

U oblasti prostornog planiranja, korištenja zemljišta i EE (posebno povećanja EE u zgradarstvu), FMPU surađuje sa ostalim resornim ministarstvima i institucijama na svim razinama vlasti (MVTiEOBiH, FMERI, FMOiT, FzZOFBiH) te aktivno sudjeluje u radnim grupama na pripremi zakonskih i podzakonskih akata, strateških dokumenata i akcionih/operativnih planova relevantnih za oblasti u nadležnosti FMPU.

FMPU vrši pripremu, koordinira izradu i prati donošenje planskih dokumenata od strane zakonodavnih organa, iz nadležnosti FBiH. U skladu sa podzakonskim aktom propisuju se sadržaj i nosioci Jedinstvenog informacionog sistema od značaja za planiranje Federacije BiH (JIS), metodologija prikupljanja i obrade podataka te jedinstveni obrasci na kojima se vodi evidencija za cijeli prostor FBiH, u svrhu prikupljanja, obrade i korištenja podataka za planiranje FBiH. FMPU sudjeluje u pripremi i implementaciji programa/projekata podržanih od međunarodnih finansijskih institucija i organizacija kao što su: Svjetska banka (World Bank), Zeleni klimatski fond (GCF), Njemačka razvojna banka (KfW), Program Ujedinjenih naroda za razvoj (UNDP), Njemačko društvo za međunarodnu saradnju (GIZ), Američka agencija za međunarodni razvoj - Investiranje u sektor energije (USAID EIA) i Caritas Švicarske.

(ii)

Prema dogovoru, u nekim slučajevima, predstavnici entitetskih organa i BD BiH ovlašteni su da predstavljaju BiH u međunarodnim odnosima, kao što je to slučaj sa AVPS, koje predstavlja BiH u aktivnostima Radne grupe „Učešće javnosti“ u okviru Međunarodne komisije za zaštitu Dunava (ICPDR). Komunikacija između nadležnih organa odvija se u okviru propisa naznačenih pod tačkom (i) u gornjem dijelu teksta. Nakon toga, javnost se obavještava kroz uspostavljene kanale komunikacije između iste i nadležnih organa. Ne postoji centralni registar ovakvih podataka.

Ministarstva prostornog uređenja, građevinarstva i ekologije Republike Srpske daje veliki doprinos kao Focal point-a za UNFCCC i implementaciju Espoo konvencije.

FZzAP-u je dostavio podatke za potrebe Stockholmske konvencije. U izradi finalnog nacrtu izvještaja o preliminarnoj procjeni spremnosti BiH za pristupanje Minamatskoj konvenciji FZzAP je dostavio tražene podatke i aktivno sudjelovao u radu.

FZzG učestvuje u nekoliko međunarodnih projekata; Wamos, Darling, GeoEra i dr. koji se odnose na valorizaciju i korištenje mineralnih sirovina. Također u toku je priprema prijedloga projekata IPA – fondova; Priprema projekata za EU, NATO, i dr. FZzG sa AVPS učestvuje u aktivnostima Radne grupe „Učešće javnosti“ u okviru ICPDR.

(iii)

Učestvovanje u okviru istraživanja GLAAS –Globalne analize i procjene pijaće vode. Radna grupa, sastavljena od predstavnika različitih institucija: MCP BiH, Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske (MZiSZ RS), FZzJZ, Instituta za javno zdravstvo Republike Srpske (IzJZ RS), Agencije za sigurnost hrane BiH (AzSH BiH), MPVŠ FBiH, Ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Republike Srpske (MPVŠ RS), AVPS, AVP JM, Vode Srpske, te NVO-MDP inicijative je izradila dokument GLAAS za BiH.

e)

- Zakon o zaštiti okoliša FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 15/21) (ZoZO FBiH);
- Zakon o zaštiti životne sredine RS („Službeni glasnik RS“, broj: 71/12, 79/15 i 70/20) (ZoZZS RS);
- Zakon o zaštiti životne sredine BD („Službeni glasnik BD“, broj: 24/04, 1/05, 19/07, 9/09) (ZoZZS BD);
- Zakon o prostornom uređenju i građenju („Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 40/13, 106/15, 3/16 i 84/19) (ZoPUGRS) i
- Zakon o zaštiti prirode („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 49/24) (ZoZPRS).

Relevantni su članovi 31. ZoZO-a FBiH i 30. ZoZZS-a BD u kojim stoji da zloupotreba pravnih sredstava (pokretanjem parnice, plaćanjem odštete ili pokretanjem građanskog krivičnog, prekršajnog ili radno-pravnog postupka) radi kažnjavanja, progona ili uznemiravanja osoba koje su ostvarivale svoja prava na sudjelovanje javnosti smatrat će se nezakonitom. U ZoZZS-a RS, zakonodavac je izostavio odredbu koja eksplicitno zabranjuje kažnjavanje, gonjenje ili uznemiravanje osoba koje su ostvarile svoje pravo na učešće javnosti. Članom 42. ZoZZS RS je propisano da zainteresovana javnost, zainteresovani organi mogu pokrenuti postupak zaštite svojih prava pred nadležnim organima.

e) U smislu stava 8., mjere poduzete kako bi se osiguralo da osobe koje uživaju prava u skladu s Konvencijom nisu kažnjavane, progone ili uznemiravane.

- Zakon o zaštiti okoliša FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 15/21) (ZoZO FBiH);
- Zakon o zaštiti životne sredine RS („Službeni glasnik RS“, broj: 71/12, 79/15 i 70/20) (ZoZZS RS);
- Zakon o zaštiti životne sredine BD („Službeni glasnik BD“, broj: 24/04, 1/05, 19/07, 9/09) (ZoZZS BD).

Relevantni su članovi 31 ZoZO-a FBiH i 30 ZoZZS-a BD u kojim stoji da zloupotreba pravnih sredstava (pokretanjem parnice, plaćanjem odštete ili pokretanjem građanskog krivičnog, prekršajnog ili radno-pravnog postupka) radi kažnjavanja, progona ili uznemiravanja osoba koje su ostvarivale svoja prava na sudjelovanje javnosti smatrat će se nezakonitom. U ZoZZS-a RS, zakonodavac je izostavio odredbu koja eksplicitno zabranjuje kažnjavanje, gonjenje ili uznemiravanje osoba koje su ostvarile svoje pravo na učešće javnosti, ali je precizirano da učešće u odlučivanju i zaštiti prava iz oblasti zaštite životne sredine imaju sva fizička lica bez obzira na državljanstvo, nacionalnost ili mjesto prebivališta i pravna lica bez obzira na sjedište.

Objasnite kako se stavovi primjenjuju.

a) U smislu stava 2., mjere poduzete kako bi se osiguralo da zvaničnici i vlasti pružaju pomoć i daju tražene smjernice;

b) U smislu stava 3., mjere poduzete na promociji obrazovanja i svijesti o okolišu;
Agencije za vode u FBiH u suradnji sa Javnom ustanovom Vode RS, obilježavaju „Svjetski dan voda u BiH“, a u tu svrhu se poduzimaju razne promotivne aktivnosti u različitim dijelovima BiH

c) U smislu stava 4., mjere poduzete na osiguranju odgovarajućeg priznavanja i pružanja podrške udruženjima, organizacijama ili grupacijama koje promoviraju zaštitu okoliša;

d) U smislu stava 7., mjere poduzete na promociji principa Konvencije na međunarodnom nivou, kako slijedi:

(i) **Mjere poduzete na koordinaciji unutar ministarstava i među ministarstvima u pogledu informiranja zvaničnika koji su uključeni u druge relevantne međunarodne forume o članu 3., stav 7. Konvencije, te o Smjernicama iz Almatyija, naznačivši da li se mjere koordinacije dosljedno primjenjuju;**

(ii) **Mjere poduzete na osiguranju pristupa informacijama na državnom nivou u vezi s relevantnim međunarodnim forumima, te faze po kojima je pristup informacijama osiguran;**

(iii) **Mjere poduzete na promociji i ostvarenju učešća javnosti na državnom nivou u pogledu međunarodnih foruma (npr., pozivanje članova NVO da sudjeluju u delegaciji strane potpisnice na međunarodnim pregovorima o okolišu ili uključivanje NVO u oblikovanje zvaničnih pozicija strane potpisnice za te pregovore), te faze po kojima je pristup informacijama osiguran;**

(iv) **Mjere poduzete na promociji principa Konvencije u procedurama drugih međunarodnih foruma;**

(v) **Mjere poduzete na promociji principa Konvencije u radnim programima, projektima, odlukama i ostalim značajnim aktivnostima drugih međunarodnih foruma;**

Zakon o upravi BiH („Službeni glasnik BiH“ broj 32/02, 102/09 i 72/17) (ZoU) propisuje da su organi BiH obavezni jedni drugima dostavljati podatke i informacije potrebne za obavljanje poslova, razmjenjivati informacije i iskustva, osnivati zajednička stručna tijela i ostvarivati druge oblike saradnje.

e) U smislu stava 8., mjere poduzete kako bi se osiguralo da osobe koje uživaju prava u skladu s Konvencijom nisu kažnjavane, progonjene ili uznemiravane.

- Zakon o slobodi pristupa informacijama BiH ("Službeni glasnik BiH", broj: 61/23) (ZoSPI BiH);
- Zakon o slobodi pristupa informacijama FBiH ("Službene novine FBiH", broj: 32/01, 48/11) (ZoSPI FBiH);
- Zakon o slobodi pristupa informacijama RS ("Službeni glasnik RS" , broj 20/01) (ZoSPI RS)
- Zakon o državnoj službi FBiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 29/03, 23/04, 39/04, 54/04, 67/05, 8/06 i 04/12) (ZoDS FBiH);
- Zakon o republičkoj upravi Republike Srpske (“Službeni glasnik Republike Srpske”, br: 115/18,111/21, 15/22, 56/22,132/22 i 90/23)
- Zakon o državnoj službi u organima uprave BD (“Službeni glasnik BD”, broj: 28/06, 29/06, 19/07, 2/08, 9/08, 44/08, 25/09, 26/09, 4/13) (ZoDS BD).

Član 18. ZoSPI FBiH propisuje da javni organ poduzima sve potrebne mjere pomoći svakom fizičkom ili pravnom licu koje traži da ostvari pravo na informaciju. U skladu sa čl. 19. ZoSPI FBiH svaki javni organ imenuje službenika za informiranje koji obrađuje zahtjeve za pristup

informacijama. Član 20. ZoSPI FBiH propisuje da javni organ ima obavezu dostaviti vodič kojim se svakom licu omogućava pristup informacijama pod kontrolom javnog organa. Vodič se dostavlja Ombudsmenu, svakoj javnoj i pravnoj biblioteci u Bosni i Hercegovini i kada je moguće putem interneta, a dostupan je na zahtjev. Također, organ javne uprave dužan je donijeti indeks registar vrsta informacija koje su pod kontrolom javnog organa, oblik u kojem su informacije na raspolaganju, kao i podatke o tome gdje se može pristupiti tim informacijama. U skladu sa članom 19. ZoSPI-a FBiH Federalno ministarstvo pravde imenovalo je službenika za informiranje, koji obrađuje zahtjeve za informacijama.

Federalno ministarstvo pravde, putem svoj web stranice: www.fmp.gov.ba obavještavaju javnost o mogućnostima pristupa informacijama.

U skladu sa članom 17.(4.) ZoDS FBiH, državni službenici imaju obavezu da služe i pomažu javnosti, te pružaju informacije zatražene u skladu sa zakonom.

U cilju postizanja obeštećenja ili pravne zaštite svako zainteresirano lice ima pravo na zaštitu u upravnim i sudskim postupcima.

- U vezi sa stavom/stavkom 3., mjere koje su preduzete/poduzete da se promoviše obrazovanje i svijest o zaštiti okoliša/životne sredine;
- U vezi sa stavom/stavkom 4., mjere koje su preduzete/poduzete da se obezbijedi odgovarajuće priznanje i podrška udruženjima/udrugama, organizacijama ili grupama/skupinama koje promovišu zaštitu okoliša/životne sredine;
- Zakon o udruženjima i fondacijama („Službene novine FBiH“, broj 45/02)
- Sektor uprave u Federalnom ministarstvu pravde vodi Registar udruženja, fondacija i Predstavništava stranih i međunarodnih NVO, pa tako i udruženja koje u svojoj djelatnosti promoviranje okoliša i o postojanju ovih udruženja u skladu sa članom 47. Zakona o udruženjima i fondacijama blagovremeno obavještavamo i nadležno ministarstvo okoliša i turizma.
- U vezi sa stavom/stavkom 7., mjere koje su preduzete/poduzete da se promovišu principi Konvencije na međunarodnom nivou, uključujući:

- (I) Mjere koje su preduzete/poduzete da se koordiniraju aktivnosti između i unutar ministarstava u cilju informisanja zvaničnika koji učestvuju u drugim međunarodnim forumima o članu/članku 3., stavu/stavku 7. i o uputstvima usvojenim u Alma-Ati, ukazujući na to da li se mjere koordiniranja i dalje primjenjuju;

kao pod c)

- (II) Mjere koje su preduzete/poduzete da se obezbijedi pristup informacijama na državnom nivou u vezi sa međunarodnim forumima, uključujući faze u kojima je pristup informacijama bio osiguran;
- (III) Mjere koje su preduzete/poduzete da se promoviše i omogućiti učešće javnosti na državnom nivou, u vezi sa međunarodnim forumima (na primjer: pozivanje članova iz nevladinih organizacija da učestvu u delegacijama strane potpisnice na pregovorima u vezi sa zaštitom okoliša/životne sredine ili uključivanje nevladinih organizacija u formiranje zvaničnog stava/stavka strane potpisnice u ovakvim pregovorima) uključujući faze u kojima je pristup informacijama bio osiguran;
- (IV) Mjere koje su preduzete/poduzete da se promovišu principi Arhuske konvencije u protokolima drugih međunarodnih foruma;
- (V) Mjere koje su preduzete/poduzete da se promovišu principi Arhuske konvencije u radnim programima, projektima, odlukama i drugim bitnim zaključcima drugih međunarodnih foruma;

U vezi sa stavom/stavkom 8., mjere koje su preduzete/poduzete da se obezbijedi da osobe koje ostvaruju pravo ovom Konvencijom ne budu kažnjavane, osuđivane ili maltretirane.

Odjeljenje za prostorno planiranje i imovinsko-pravne poslove Vlade Brčko distrikta BiH. Navedeni stavovi se primjenjuju kroz poštovanje odredbi Zakona o zaštiti životne sredine, što se prvenstveno odnosi kroz postupak procjene uticaja na životnu sredinu, odnosno izdavanje ekoloških dozvola kada se ostavlja mogućnost učešća javnosti kod donošenja odluka iz oblasti zaštite životne sredine.

- Zakon o slobodi pristupa informacijama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 61/23) (ZoSPI BiH),
- Zakon o upravi („Službeni glasnik BiH“, broj 32/02 i 102/09) (ZoU BiH).

Član 18. ZoSPI BiH propisuje da javni organ poduzima sve potrebne mjere pomoći svakom fizičkom ili pravnom licu koje traži da ostvari pravo na informaciju, te u skladu sa čl. 19. ZoSPI BiH svaki javni organ imenuje službenika za informiranje koji obrađuje zahtjeve za pristup informacijama. Zatim član 20. ZoSPI BiH propisuje da javni organ ima obavezu dostaviti vodič kojim se svakom licu omogućava pristup informacijama pod kontrolom javnog organa. Kao što je navedeno i u prošlom izvještaju vodič se dostavlja Ombdusmenu, svakoj javnoj i pravnoj biblioteci u BiH i kada je moguće preko interneta, a dostupan je na zahtjev. Također, organ javne uprave dužan je odnijeti indeks registar vrsta informacija koje su pod kontrolom javnog organa, oblik u kojem su informacije na raspolaganju, kao i podatke o tome gdje se može pristupiti tim informacijama.

Mjere poduzete na promociji principa Konvencije na međunarodnom nivo, kako slijedi:

- Zakon o upravi BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 32/02, 102/09, 72/17) (ZoU),

ZoU-a propisuje se da su organi uprave BiH obavezni jedni drugima dostavljati podatke i informacije potrebne za obavljanje poslova, razmjenjivati informacije i iskustva, osnivati zajednička stručna tijela i ostvarivati druge oblike saradnje.

IV. PREPREKE TOKOM PRIMJENE ČLANA/ČLANKA 3.

Opišite ako se tokom primjene nekog od gorenavedenih stavova člana/članka 3. naišlo na neku prepreku.

Odgovor:

U skladu sa odredbama ZoPPiKZ FBiH, Zo PUGRS, i UoOZuPiG FBiH za koje FMPU- MPUGiE izdaje urbanističke saglasnosti - Dokaze i/ili lokacijsku informaciju- Lokacijske uslove u Republici Srpskoj.

Prilikom izdavanja urbanističke saglasnosti/lokacijske informacije/lokacijskih uslova, koja između ostalog u urbanističko-tehničkim uslovima u skladu s čl. 41. ZoPPiKZ FBiH/ člana 36. ZoPUGRS, treba da sadrži i »obaveze u odnosu na susjede i prava drugih lica, posebno na lica sa smanjenom tjelesnom sposobnosti«, odnosno u Republici Srpskoj »obaveze u odnosu na druge objekte, kao i da omogući prava slobodnog pristupa licima sa umanjenim tjelesnim sposobnostima«.

U skladu sa članom 25. ZoZO FBiH Savjetodavno vijeće ima konsultativnu i savjetodavnu ulogu, a čini ga sljedećih 18 članova vodeći računa o ravnopravnoj zastupljenosti spolova, od kojih dva predstavnika imenuje mreža Aarhus centara u BiH, na osnovu pisane saglasnosti najmanje pet udruženja građana koja promovišu zaštitu okoliša registrovanih na području Federacije BiH.

Odjeljenje za prostorno planiranje i imovinsko-pravne poslove Vlade Brčko distrikta BiH naglašava da se na prepreku uglavnom nailazi kod različitog tumačenja dokumenata iz oblasti zaštite životne sredine (Zahtjevi, Studije itd) kada javnost ne dozvoljava gradnju i rad određenih projekata i pored činjenica da određeni projekat neće imati negativan uticaj na životnu sredinu. U tom slučaju se rade dodatne analize kako bi nadležni organ mogao donijeti relevantnu odluku.

V. DODATNE INFORMACIJE O PRAKTIČNOJ PRIMJENI OPĆIH/OPŠTIH ODREDBI ČLANA/ČLANKA 3

Pružite dodatne informacije o praktičnoj primjeni općih/opštih odredbi člana/članka 3.

Odgovor:

- Zakon o prostornom planiranju i korištenju zemljišta F BiH («Službene novine Federacije BiH», br. 2/06, 72/07, 32/08, 4/10, 13/10, 45/10 85/21 i 92/21 (ZoPPIKZ FBiH);
- Uredba o određivanju zahvata u prostoru i građevina za koje Federalno ministarstvo prostornog uređenja izdaje urbanističke saglasnosti i/ili lokacijsku informaciju («Službene novine Federacije BiH», broj 32/14),
- Uredba o određivanju zahvata u prostoru i građevina za koje Federalno ministarstvo prostornog uređenja izdaje urbanističke saglasnosti i/ili lokacijsku informaciju («Službene novine Federacije BiH», broj 32/14),
- Zakon o upravnom postupku («Službene novine Federacije BiH», br. 2/98, 48/99 i 61/22), (ZoUP FBiH)
- Zakon o opštem upravnom postupku («Službeni glasnik Republike Srpske», br. 13/02, 87/07, 50/12 i 66/18)

U skladu sa odredbama ZoPPIKZ FBiH i UoOZuPiG FBiH za koje FMPU izdaje urbanističke saglasnosti i/ili lokacijsku informaciju, ovo ministarstvo izdaje akte o građenju (urbanistička saglasnost/lokacijska informacija, odobrenje za građenje i odobrenje za upotrebu). Kod izdavanja urbanističke saglasnosti/lokacijske informacije, koja između ostalog u urbanističko-tehničkim uvjetima u skladu s čl. 41. ZoPPIKZ FBiH, treba da sadrži i »obaveze u odnosu na susjede i prava drugih lica, posebno na lica sa smanjenom tjelesnom sposobnosti«, FMPU u skladu sa odredbama Zakona o upravnom postupku (ZoUP), traži izjašnjenje susjeda o predmetnoj gradnji, a ukoliko je potrebno izvrši uviđaj na terenu i obaviti raspravu o istom, FMPU također u tim slučajevima postupa u skladu sa odredbama ZoUP. Kod izdavanja odobrenja za građenje, u skladu s čl. 56. ZoPPIKZ FBiH, FMPU je dužno strankama u postupku omogućiti uvid u glavni projekat. Istim članom je propisano ko može biti stranka u postupku. Objavljuje se javni poziv u dnevnim listovima i na oglasnoj ploči ministarstva, kako bi zainteresirane stranke u postupku mogle izvršiti uvid u datom roku i u pisanoj formi dale svoje mišljenje, primjedbe ili sugestije.

FMPViŠ zajedno sa Agencijama za vode (AVPS i AVPJM) organizira i učestvuje u radu stručnih i naučnih skupova i konferencija u oblasti upravljanja okolišem i vodama. Među najznačajnijim skupovima u oblasti voda održan u izvještajnom periodu treba istaći 3. BH kongres o vodama održan u maju 2022. godine.

FZzAP-u učestvuje u radu stručnih i znanstvenih skupova i konferencija iz oblasti upravljanja okolišem i tlom.

Federalni zavod za statistiku (FZzS) i FHMZ imaju značajnu ulogu u prikupljanju, obradi i davanju na uvid javnosti podataka o okolišu. FZzJZ ove podatke koristi za izradu godišnjih Izvještaja o zdravstvenom stanju stanovništva FBiH, segment „Zdravlje i okoliš“.

NVO-i, koristeći dostupna sredstva iz domaćih i međunarodnih izvora, rade na podizanju nivoa svijesti o okolišu, kao i na boljoj komunikaciji među samim NVO-ima, ali i boljoj saradnji sa institucijama.

ACS niti jedna službena osoba ispred nadležnih institucija nije dala uputu o tome kako pristupiti okolišnim informacijama u skladu sa zakonom, niti pravilno se uključiti u proces donošenja odluka, te pokretanja upravnog spora. Osoblje ACS je educirano od strane drugih iskusnijih nevladinih organizacija/međunarodnih organizacija o pristupu informacijama, učešću javnosti i pristupa pravosuđu, te nije imalo priliku učestvovati na edukacijama organiziranih od strane nadležnih državnih institucija. Također, Aarhus centar je dobio minimalnu podršku od strane nadležnih državnih institucija za svoj rad, i to pretežno od općina te Ministarstva prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo (MPUGiZO KS). Nažalost, pomoć koja se sastojala u doniranju finansijskih sredstava je bila toliko minorna da Aarhus centar nije mogao obezbijediti ni prostor za rad, već su ti troškovi finansirani od donacija članova udruženja.

Aarhus centar Zenica uspostavljen je u decembru 2019. uz podršku OSCE misije u BiH i gradske uprave grada Zenice. Grad je za rad centra besplatno ustupio kancelarijski prostor, a misija OSCE je obezbijedila logističku podršku, u vidu namještaja, opreme i stručne obuke za osoblje i aktiviste Centra. Centar funkcioniše na projektnom principu, odnosno finansiranje osoblja i režijskih

troškova obezbjeđuje se realizacijom projekata. Jedan od takvih projekata bio je "Građanski monitoring realizacije KEAP ZDK" u okviru kojeg je upućeno 26 zahtjeva za pristup informacijama institucijama vlasti federalnog, kantonalnog i lokalnog nivoa. U zakonskom roku od 30 dana prispjelo je 9 odgovora, od čega je 5 bilo detaljno i sadržalo je sve tražene informacije, a preostali su bili nepotpuni ili su proslijeđeni na postupanje drugim institucijama. Sa zakašnjenjem (od 1 do 6 mjeseci) dostavljeno je još 7 detaljnih i 2 nepotpuna odgovora.

Aarhus centar Banja Luka: Pristup informacijama o životnoj sredini u BiH je regulisan opštim Zakonom o slobodi pristupa informacijama na državnom nivou, kao i odgovarajućim entitetskim zakonima. Na papiru, oni su u saglasnosti sa odredbama Aarhuske konvencije.

Ustavni sud BiH ostaje jedina sudska institucija do danas koja vodi online bazu presuda. Drugo, odgovori na pojedinačne zahtjeve za informacije ostaju nezadovoljavajući. Dok ispitane javne vlasti gotovo bez izuzetka tvrde da daju sve informacije koje se traže, podaci od NVO koje se bave životnom sredinom su u suprotnosti ovakvim tvrdnjama.

U RS u skladu sa ZoZZŠ je odgovoreno na sve pojedinačne zahtjeve za informacije.

VI. ADRESE INTERNET SAJTOVA RELEVANTNIH ZA PRIMJENU ČLANA/ČLANKA 3.

Navedite adrese relevantnih Internet sajtova, ako postoje:

Odgovor:

Aarhus centar u BiH (Aarhus centar Sarajevo)- <http://aarhus.ba/sarajevo/>
Agencija za vodno područje Jadranskog mora - <http://www.jadran.ba/>
Agencija za vodno područje rijeke Save - <http://www.voda.ba/>
Agencija za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine, e-mail: agencija@fsa.gov.ba;
web: <https://fsa.gov.ba/>
Centar za ekologiju i energiju (Aarhus centar Tuzla) - www.ekologija.ba
Centar za životnu sredinu (Aarhus centar Banja luka) <http://czzs.org/>
Eko forum (Aarhus centar Zenica) - <http://ekoformuzenica.ba/>
Federalna uprava za inspekcijske poslove FBiH, nadležni inspektorati - <http://www.fuzip.gov.ba/>
Federalni zavod za geologiju- <http://www.fzzg.gov.ba/>
Federalni zavod za agropedologiju - <https://www.agropedologija.gov.ba/>
Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije - <http://www.fmeri.gov.ba/>
Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i sumarstva - <https://fmpvs.gov.ba/>
Federalno ministarstvo zdravstva - <http://www.fmoh.gov.ba/>
Fond za zaštitu okoliša FBiH - <http://www.fzoFBiH.org.ba/v3/>
Fond za zaštitu životne sredine i energetske efikasnosti RS - <http://ekofondrs.org/>
Federalni hidrometeorološki zavod - <http://www.fhmzbih.gov.ba/>
Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke - <http://www.fmon.gov.ba/>
Federalno ministarstvo okoliša i turizma - <http://www.fmoit.gov.ba/>
Federalno ministarstvo prostornog uređenja - <http://www.fmpu.gov.ba/>
Federalno ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede - <http://www.fmpvs.gov.ba/>
Federalno ministarstvo pravde - <http://www.fmp.gov.ba/>
Ministarstvo pravde RS – <http://www.vladars.net/sr-SP-Cyri/Vlada/Ministarstva/mpr/Pages/default.aspx>
Ministarstvo trgovine, turizma i zaštite okoliša Mostar - <http://www.vlada-hnz-k.ba/>
Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoline Bihać - <http://vladausk.ba/v4/>
Ministarstvo za prostorno uređenje, promet i komunikacije i zaštitu okoline Zenica - <http://www.zdk.ba/>
Ministarstvo za urbanizam, prostorno uređenje i zaštitu okoline Goražde <http://www.bpkg.gov.ba/>
Ministarstvo graditeljstva, prostornog uređenja i okoliša Livno - www.vladahbz.gov.ba
Ministarstvo prometa, veza, turizma i zaštite okoliša Orašje - <http://www.zupanijaposavska.ba/>
Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice Tuzla - <http://www.vladatk.kim.ba/>
Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okoliša – Sarajevo - <http://mpz.ks.gov.ba/>
Ministarstvo prostornog uređenja, obnove i povratka Travnik - <http://www.sbk-ksb.gov.ba/>

Ministarstvo prostornog uređenja, resursa i zaštite okoliša Široki Brijeg - <http://www.vladazh.com/>
 Ministarstvo prosvjete i kulture RS - <http://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/mpk/Pages/default.aspx>
 Ministarstvo sigurnosti BiH - <http://www.msb.gov.ba/>
 Ministarstvo civilnih poslova BiH - <http://www.mcp.gov.ba/>
 Ministarstvo pravde BiH - <http://www.mpr.gov.ba/>
 Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH - <http://www.hjpc.ba/>
 Agencija za statistiku BiH - <http://www.bhas.ba/>
 Agencija za sigurnost hrane BiH - <http://www.fsa.gov.ba/>
 Parlament FBiH - <http://www.parlamentFBiH.gov.ba/>
 Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH - <http://mvteo.gov.ba>
 Ministarstvo za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske - <http://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/mgr/Pages/default.aspx>
 Ministarstvo za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju RS - mgr@mgr.vladars.net
 Ministarstvo zdravlja isocijalne zaštite Republike Srpske <https://vladars.rs/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/MZSZ/Pages/default.aspx>
 Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske; ministarstvo-zdravlja@mzsz.vladars.rs
 Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede RS - <http://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/mps/Pages/default.aspx>
 Narodna skupština RS - <http://www.narodnaskupstinars.net/>
 Odjeljenje za prostorno planiranje i imovinsko-pravne poslove Vlade Brčko distrikta BiH www.vlada.bdcentral.net
 Parlamentarna skupština BiH - <https://www.parlament.ba/>
 Portal mreže Aarhus centara u BiH - <http://www.aarhus.ba/>
 Republička uprava za inspekcijske poslove RS, Inspektorat RS - <http://www.inspektorat.vladars.net/>
 Republički hidrometeorološki zavod - <http://www.rhmzrs.com/>
 Republički zavod za statistiku - <http://www.rzs.rs.ba/>
 Javna ustanova „Vode Srpske“ - <http://www.voders.org/>
 Skupština Brčko distrikta BiH - <http://www.skupstinabd.ba/>
 Vlada Brčko distrikta BiH - <http://www.bdcentral.net/>;
 Vlada Republike Srpske - <http://www.vladars.net/>
 Zavod za javno zdravstvo Federacije Bosne i Hercegovine - <http://www.zzjzFBiH.ba/>
 Zavod za statistiku FBiH - <http://www.fzs.ba/>

VII. PRAVNE, REGULATIVNE I DRUGE MJERE KOJE SE ODOSE NA PRIMJENU ODREDBI O PRISTUPU INFORMACIJAMA IZ OBLASTI OKOLIŠA/ŽIVOTNE SREDINE IZ ČLANA/ČLANKA 4.

Navedite pravne, regulativne i druge mjere kojima se primjenjuju odredbe o pristupu informacijama iz oblasti okoliša/životne sredine iz člana/članka 4.

Objasnite kako se svaki od stavova iz člana/članka 4. primjenjuje. Opišite transpoziciju relevantnih definicija iz člana/članka 2. i antidiskriminacione odredbe iz člana/članka 3., stav 9. Posebno opisati:

(a) U vezi sa stavom 1., mjere koje su preduzete/poduzete da se obezbijedi da:

- (I) Svaka osoba može imati pristup informacijama, a da pritom ne mora da navodi razloge interesovanja;
- (II) Kopije dokumenata koji sadrže ili obuhvataju tražene informacije budu obezbijeđene;
- (III) Informacije budu pružene na uvid u traženom formatu;

(b) Mjere koje su preduzete/poduzete da se obezbijedi poštovanje/poštivanje vremenskog okvira navedenog u stavu/stavku 2.;

(c) U vezi sa stavovima/stavcima 3. i 4., mjere koje su preduzete/poduzete da se:

- (I) Omogući izuzeće od obaveze postupanja po zahtjevu;

(II) Obezbiđi da se primjenjuje odredba o interesu javnosti koja se pominje na kraju stava/stavka 4.;

- (d) U vezi sa stavom/stavkom 5., mjere koje su preduzete/poduzete da se obezbijedi da organ javne uprave koji ne posjeduje tražene informacije iz oblasti okoliša/životne sredine preduzme/poduzme potrebne korake;**
- (e) U vezi sa stavom/stavkom 6., mjere koje su preduzete/poduzete da se obezbijedi da se primjenjuje pravilo o izdvajanju i dostupnosti informacija;**
- (f) U vezi sa stavom 7., mjere koje su preduzete/poduzete da se obezbijedi da odluka o odbijanju zahtjeva bude donijeta u roku kao i da se poštuju i druga pravila koja se tiču odbijanja;**
- (g) U vezi sa stavom/stavkom 8., mjere koje su preduzete/poduzete da se obezbijedi poštovanje/poštivanje pravila u vezi naplate usluga.**

Odgovor:

- Zakon o slobodi pristupa informacijama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 61/23) (ZoSPI BiH);
- Zakon o slobodi pristupa informacijama FBiH ("Službene novine FBiH", broj: 32/01, 48/11) (ZoSPI FBiH);
- Zakon o slobodi pristupa informacijama RS ("Službeni glasnik RS", broj 20/01) (ZoSPI RS)
- Zakon o zaštiti okoliša FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 15/21) (ZoZO FBiH);
- Zakon o zaštiti životne sredine RS ("Službeni glasnik RS", broj: 71/12, 79/15 i 70/20) (ZoŽŽS RS);
- Zakon o zaštiti životne sredine BD ("Službeni glasnik BD", broj: 24/04, 1/05, 19/07, 9/09) (ZoŽŽS BD);
- Zakon o vodama (Službene novine F BiH", br. 70/06)
- Zakona o upravnom postupku (»Službene novine Federacije BiH«, br. 2/98 i 48/99) (ZoUP FBiH)
- Zakon o opštem upravnom postupku (»Službeni glasnik Republike Srpske«, br. 13/02, 87/07, 50/12 i 66/18)
- Zakona o zaštiti ličnih podataka BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 49/06 i 76/11) (ZoZLP BiH)
- Zakonom o inspekcijama Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj i 18/20)(ZoI RS)
- Zakonom o opštem upravnom postupku Republike Srpske ("Službeni glasnik RS", broj: 13/02, 87/07, 50/10 i 66/18) (ZoOUP RS)
- Zakon o statistici Republike Srpske (»Službeni glansik Republike Srpske«, broj 85/03)
- Zakon o zaštiti okoline BPK Goražde („Službene novine BPK“ broj: 5/05,11/10,8/11)
- Zakon o upravnom sporu („Službene novine FBiH“ broj:9/05)
- Zakon o upravnim sporovima (»Službeni glasnik Republike Srpske«, br. 109/05 i 63/11)
- Zakon o prekršajima („Službene novine FBiH“ broj 63/14)
- Pravilnik o unutrašnjem sudskom poslovanju („Službeni glasnik BiH“ broj 66/12 54/17 i 60/17)
- Zakon o statistici BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 26/04, 42/04) (ZoS BiH);

Članovi 3.(2) ZoSPI-a BiH/FBiH/RS, sadrže širu i precizniju definiciju od one predviđene članom 2.(2) Konvencije, a koje se odnose na definiranje javnih organa vlasti.

Član 30.(1) ZoZO-a FBiH je usklađen sa članom 2.(3) Aarhuske konvencije, a odnosi se na definiciju "informacije o okolišu", te je član 28. ZoZO FBiH je usklađen sa članom 2.(4) Konvencije, a odnosi se na definiciju "javnost". Što se tiče definicije "zainteresirana javnost" ona je također preuzeta iz Konvencije 2.(5) i propisana je članom 30.(2) ZoZO-a FBiH. U Republici Srpskoj su relevantni članovi 14(j)(k)(o)(alj) i 34 ZoŽŽS-a RS, te su u potpunosti usklađeni sa članom 2.(3)(4)(5) Aarhuske konvencije. U Brčko Distriktu članom 4.(6)(7)(11)(12) ZoŽŽS-a BD je u potpunosti transponirana odredba 2.(3)(4)(5) Aarhuske konvencije. Članom 15. Zakona o zaštiti prirode Republike Srpske („Službeni glasnik RS“ br. 20/14) definisano je da tokom izrade

akata o zaštiti prirodnih vrijednosti, plana upravljanja, kao i drugih akata koji se donose u skladu sa ovim zakonom, osigurava se učešće javnosti, putem javnog uvida.

U vezi s uvjetom nediskriminacije iz člana 3.(9), relevantan je član 31. ZoZO-a FBiH, te članovi 35. ZoZZS-a RS i 30 ZoZZS-a BD u kojim je propisano da javnost ima pristup informacijama, mogućnost učešća u odlučivanju i zaštitu prava pred upravnim i sudskim organima po pitanjima zaštite okoliša bez diskriminacije na osnovu državljanstva, nacionalnosti ili mjesta stanovanja i u slučaju pravnih lica bez diskriminacije na osnovu njihovog mjesta registracije ili centra aktivnosti. Osim toga, članovi 4. ZoSPI-a BiH/FBiH/RS omogućavaju pravo pristupa svim fizičkim i pravnim osobama, informacijama koje su pod kontrolom javnog organa.

Ministarstvo pravde BiH (MP BiH) je u proteklom periodu pristupilo izradi izmjena i dopuna ZoSPI BiH kako bi se našla adekvatna rješenja, odnosno načinio propis usklađen sa sistemskim propisima BiH, kao i sa propisima Evropske unije (EU). Izmjenama ZoSPI BiH nastoji se u što većem obimu omogućiti pravo na slobodan pristup informacijama svim fizičkim i pravnim licima pod istim uvjetima i uz obezbjeđenje otvorenosti i transparentnosti rada i djelovanja organa javne vlasti, sukladno zakonodavstvu EU, međunarodnim ugovorima o ljudskim pravima i slobodama, kao i općeprihvaćenim standardima međunarodnog prava, a radi ostvarenja zaštite interesa javnosti u ostvarivanju slobodnog i demokratskog poretka i otvorenog društva.

Pristup informacijama je također propisan odredbama ZoUP FBiH i odredbama ZoZLP BiH.

U postupku inspeksijskog nadzora u RS-u ovaj organ stranke u postupku informiše i obavještava u skladu sa Zol RS i ZoOUP RS. Kada je riječ o trećim licima, kao što su različite organizacije, udruženja građana, mediji itd, Inspektorat RS u postupanju po svakom pojedinačnom zahtjevu za pristup informacijama iz oblasti nadzora zaštite okoliša, analizira i razmatra da li objavljivanje traženih informacija može da predstavlja izuzetak u smislu odredaba ZoSPI RS i ZoZLP BiH, odnosno informacije koje uključuju interese odbrane i sigurnosti, zaštite javne bezbednosti, sprečavanje kriminala i svakog otkrivanja kriminala, zaštitu procesa donošenja odluke od strane javnog organa, povjerljive komercijalne informacije, te lične interese koji se odnose na privatnost trećeg lica.

U skladu sa Jedinistvenim pravilima za izradu pravnih propisa u institucijama Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, br. 11/05, 58/14, 60/14, 50/17 i 70/17, 10/21), svaka institucija je dužna da pruža informacije putem web platforme E-konsultacije, izvještava javnost o svim aktivnostima, saradnjama, propisima, odlukama itd.

Odredbama ZoS RS, propisana je obaveza Zavoda za statistiku Republike Srpske da zvanične statističke podatke, uključujući podatke statistike životne sredine, distribuirati na neutralan i nepristrasan način, kao i da ispoštuje pravo građana na pristup javnim informacijama. Statistički rezultati se diseminiraju u štampanom (bilteni, kompleksna izdanja) i elektronskom obliku (elektronske publikacije i onlajn baza podataka). Svi korisnici imaju jednak i istovremen pristup statističkim podacima. Sve statističke publikacije u elektronskom obliku koje proizvodi Zavod dostupne su svim korisnicima i mogu se preuzeti sa zvanične internet stranice Zavoda, bez naknade. Za dobijanje podataka koji nisu objavljeni u publikacijama ili onlajn bazi podataka, ili dobijanje podataka koji zahtijevaju posebnu obradu, korisnici mogu da upute zahtjev Zavodu putem pošte, elektronske pošte ili faksa. Detaljne informacije o tome gdje pronaći i kako preuzeti statističke podatke nalaze se u Vodiču za korisnike, koji je dostupan na internet stranici Zavoda.VIII

a) U smislu stava 1., mjere poduzete na osiguranju sljedećeg:

- (i) Svaka osoba ima pristup informacijama bez navođenja interesa;**
- (ii) Dostavljeni su primjerci dokumentacije koja sadrži ili obuhvata tražene informacije;**
- (iii) Informacija je dostavljena u traženom obliku;**
 - Zakon o slobodi pristupa informacijama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 61/23) (ZoSPI BiH);
 - Zakon o slobodi pristupa informacijama FBiH ("Službene novine FBiH", broj: 32/01, 48/11) (ZoSPI FBiH);

- Zakon o slobodi pristupa informacijama RS ("Službeni glasnik RS", broj 20/01) (ZoSPI RS)
- Zakon o zaštiti okoliša FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 15/21) (ZoZO FBiH);
- Zakon o zaštiti životne sredine RS ("Službeni glasnik RS", broj: 71/12, 79/15 i 70/20) (ZoZŽS RS);
- Zakon o zaštiti životne sredine BD ("Službeni glasnik BD", broj: 24/04, 1/05, 19/07, 9/09) (ZoZŽS BD);
- Zakon o električnoj energiji FBiH („Službene novine FBiH" broj: 66/13 i 94/15) (ZoEE FBiH)
- Uredba o postupku, kriterijima, formi i sadržaju zahtjeva za izdavanje energetske dozvole za izgradnju novih i rekonstrukciju postojećih proizvodnih postrojenja („Službene novine FBiH" broj: 27/14)
- Zakon o naftnim derivatima FBiH ("Službene novine Federacije BiH", broj 52/14) (ZoND FBiH)
- Pravilnik o izdavanju dozvola za rad (licenci) za obavljanje energetskih djelatnosti iz sektora naftne privrede („Službene novine F BiH“, broj:15/16).
- Zakon o geološkim istraživanjima FBiH („Službene novine FBiH“ broj: 9/10 i 14/10) (ZoGIFBiH)
- Zakon o istraživanju i eksploataciji nafte i plina FBiH („Službene novine F BiH“ broj: 77/13) (ZoliENiP FBiH)

U skladu sa članom 25. ZoSPI-a BiH rok za odgovor po zahtjevu za dostavljanje informacija je 15. dana od dana podnošenja zahtjeva, sa mogućnošću produženja roka, o čemu podnosilac zahtjeva treba biti obaviješten.

U skladu sa članovima 11.(4) ZoSPI-a BiH/FBiH i 11.(2) ZoSPI-a RS, javni organ neće ispitivati niti zahtijevati razloge opravdanosti zahtjeva, što je u skladu sa članom 4.(1)(a) Aarhuske konvencije. Članom 14.(2) ZoSPI-a BiH/FBiH/RS, podnosiocu se ili omogućava pristup informacijama u prostorijama nadležnog javnog tijela, ili mu se omogućava umnožavanje dokumenta, ili mu se omogućava kopija tražene informacije. Osim toga, relevantni su članovi 38. ZoZO-a FBiH/36. ZoZŽS-a RS/32. ZoZŽS-a BD, s tim da u Zakonu o zaštiti okoliša FBiH je izostavljen član u kojem javni organ neće ispitivati niti zahtijevati razloge opravdanosti zahtjeva. FMERI odgovara na upite i postupa u skladu sa ZoSPI BiH. FMERI obavještava zainteresiranu javnost putem svoje web stranice (<http://www.fmeri.gov.ba>) o izdatim dozvolama u skladu sa ZoEE FBiH, Uredbom o postupku, kriterijima, formi i sadržaju zahtjeva za izdavanje energetske dozvole za izgradnju novih i rekonstrukciju postojećih proizvodnih postrojenja, ZoND FBiH i Pravilnikom o izdavanju dozvola za rad (licenci) za obavljanje energetskih djelatnosti iz sektora naftne privrede. Odsjek za geologiju u sektoru rudarstva prema ZoGIFBiH i ZoliENiP FBiH provodi postupak za izdavanje odobrenja za geološka istraživanja. U postupku izdavanja odobrenja zakazuje se javna rasprava i na oglasnoj ploči općine na kojoj se izvodi istraživanje, obavještava javnost o aktivnostima koje mogu imati uticaja na životnu sredinu (stav 4. člana 28. ZoGIFBiH).

Shodno članu 19. ZoSPI FBiH, od strane FMPU je imenovan službenik za informiranje, koji obrađuje zahtjeve za odobrenje pristupa informacijama. Na web stranici FMPU je objavljen „Vodič o pristupu informacijama u Federalnom ministarstvu prostornog uređenja“ kako bi pomogao podnositeljima zahtjeva u ostvarivanju prava pristupa informacijama, a u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH", br. 32/01 i 48/11). U skladu sa ZoSPI BiH, FMPU informira zainteresiranu javnost putem svoje web stranice o svim aktivnostima koje provodi, a u nadležnosti su ministarstva i mogu imati uticaj na okoliš.

Sva dokumentacija, u skladu sa donešenim propisima o kancelarijskom poslovanju čuva se u arhivi sektora/arhivi FzZOFBiH, koja je uspostavljena u skladu s propisima o uredskom i arhivskom poslovanju FzZOFBiH. FzZOFBiH u skladu sa članom 14. (2) ZoSPI-a BiH/FBiH/RS, podnosiocu zahtjeva za pristup informacijama omogućava pristup informacijama u smislu da se zahtjev obrađuje, te ukoliko informacija ne sadrži povjerljive podatke, dostavlja primjerke kopije dokumentacije koja sadrži ili obuhvata tražene informacije.

Vezano uz PRTR Protokol, ističemo da Bosna i Hercegovina (kao članica Konvencije od 2008. godine) još uvijek nije ratificirala PRTR Protokol. Iako je BiH potpisala Protokol 2003. godine, ratifikacija Protokola još uvijek se čeka 21 godinu kasnije (kao u još samo pet zemalja). Ovo sudjelovanje javnosti, transparentnost i okolišnu demokraciju u cijeloj BiH ostavlja vrlo nejasnim, budući da je dobivanje pravovremenih i točnih informacija o zagađenju opći preduvjet za učinkovito ostvarivanje prava zajamčenih Konvencijom i državama članicama.

b) Poduzete su mjere na osiguranju poštivanja rokova iz stava 2.;

- Zakon o slobodi pristupa informacijama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 61/23) (ZoSPI BiH);
- Zakon o slobodi pristupa informacijama FBiH ("Službene novine FBiH", broj: 32/01, 48/11) (ZoSPI FBiH);
- Zakon o slobodi pristupa informacijama RS ("Službeni glasnik RS" , broj 20/01) (ZoSPI RS)
- Zakon o zaštiti okoliša FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 15/21) (ZoZO FBiH);
- Zakon o zaštiti životne sredine RS ("Službeni glasnik RS", broj: 71/12, 79/15 i 70/20) (ZoZŽS RS);
- Zakon o zaštiti životne sredine BD ("Službeni glasnik BD", broj: 24/04, 1/05, 19/07, 9/09) (ZoZŽS BD);

Rok za odgovor po zahtjevu za dostavljanje informacija je 15 dana od dana podnošenja zahtjeva, u skladu sa članom 14, stav 4 ZoSPI-a BiH/FBiH/RS, sa mogućnošću produženja roka, o čemu podnosilac zahtjeva treba biti obaviješten. Članovima 33.(4) ZoZO-a FBiH/36.(5) ZoZŽS-a RS/32.(4)ZoZŽS-a BD također se predviđa rok od 15 dana. U skladu sa ZoZO-om FBiH, dozvoljeno je produženje ovog roka do jednog mjeseca, u slučajevima kada sadržaj i složenost datih informacija to opravdava. U tom slučaju, podnosilac zahtjeva treba biti obaviješten o produženju roka dostave informacija, kao i o razlozima produženja. U praksi, sličan pristup bi se trebao primjenjivati i u RS i u BD, usljed postojanja odredaba ZoSPI-a. Članom 14. Stav 4. ZoSPI-RS propisana je mogućnost produženja roka za odgovor po zahtjevu za dostavljanje informacija.

IOzLJP BiH u vezi postupanja po zahtjevima koji se odnose na pristup informacijama generalno primjećuje određena odstupanja u poštivanju rokova, ali se ne može reći da se radi o nekom obimnijem broju. Takav trend IOzLJP BiH ne može generalno povezati sa pitanjima koji se odnose na okoliš, odnosno primjenu Aarhushke Konvencije, ali ukazuju na generalno pitanje koje se nameće pri primjeni testa javnosti i shvatanja pojma izuzetaka, kao i činjenice da jedan broj organa često se poziva i na odredbe drugih zakona (primjera radi ZoZLP BiH). Iz tog razloga IOzLJP BiH smatra da je potrebno kontinuirano raditi na edukaciji javnih službenika u smislu primjene propisa koji se odnose na pristup informacijama, a sa posebnim naglaskom na Aarhushku konvenciju.

Postoji rastući trend cenzure javnih informacija (npr. koncesijski ugovori, studije izvodljivosti, zajmovi) u odnosu na javne projekte koje razvijaju strani investitori (npr. autoceste, hidroelektrane). Cenzuriranje javnih projekata opravdava se zaštitom "intelektualnog vlasništva".

c) U smislu stavova 3. i 4., mjere poduzete na osiguranju sljedećeg:osiguranja izuzeća od zahtjeva;

(i) Izuzeci u smislu ispunjenja zahtjeva;

(ii) Primjenjuje se testiranje interesa javnosti na kraju stava 4.;

- Zakon o slobodi pristupa informacijama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 61/23) (ZoSPI BiH);
- Zakon o slobodi pristupa informacijama FBiH ("Službene novine FBiH", broj: 32/01, 48/11) (ZoSPI FBiH);
- Zakon o slobodi pristupa informacijama RS ("Službeni glasnik RS" , broj 20/01) (ZoSPI RS)
- Zakon o zaštiti okoliša FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 15/21) (ZoZO FBiH);
- Zakon o zaštiti životne sredine RS ("Službeni glasnik RS", broj: 71/12, 79/15 i 70/20) (ZoZŽS RS);

- Zakon o zaštiti životne sredine BD ("Službeni glasnik BD", broj: 24/04, 1/05, 19/07, 9/09) (ZoŽS BD);

Relevantni su članovi 5.-9. ZoSPI-a BiH/FBiH/RS koji sadrže osnove za odbijanje zahtjeva koji su uskladu sa odredbama Konvencije, kao i ispitivanje javnog interesa, te članovi 34.(1)(2) ZoZO-a BiH/37.(1)(2) ZoŽS-a RS/33.(1)(2) ZoŽS-a BD, koji sadrže osnove za odbijanje zahtjeva koji su u skladu s odredbama Konvencije. Član 121. Pravilnika o unutrašnjem sudskom poslovanju reguliše način izuzimanja od saopštavanja traženih informacija.

Prilikom ispitivanja javnog interesa Kantonalni sud u Goraždu uzima u obzir svaku korist i štetu koje mogu proisteci iz saopštavanja zahtijevane informacije cijeneći pri tom da li će biti povrijeđena privatnost trećeg lica, legitimni ciljevi FBiH i povjerljivi komercijalni podaci trećih lica (član 9. ZoSPI FBiH). Ukoliko se utvrdi da je dostavljanje informacije opravdano javnim interesom, informacija će se objaviti bez obzira na izuzetak utvrđen u skladu sa članovima 6.,7. ili 8. ZoSPI FBiH. (član 9. stav 2. ZoSPI FBiH).

Povećane prijetnje od SLAPP (eng. Strategic lawsuits against public participation) slučajeva zabilježene su u cijeloj BiH. Zbog bavljenja projektima štetnim za okoliš, neki branitelji ljudskih prava iz okoliša već su suočeni s odštetnim zahtjevima zbog navodne klevete. Drugi aktivisti su u opasnosti od sudskih sporova investitori ih pozivaju da se suzdrže od daljnjih radnji. U Republici Srpskoj situacija je još i ozbiljnija, s obzirom da je sada kleveta i kriminalizirana unutar Krivičnog zakona RS, te posljedice po građane/ke RSa koji nastoje ukazivati na probleme iz ove oblasti mogu biti i u formi krivičnog kažnjavanja.

d) U smislu stava 5., mjere poduzete kako bi javno tijelo koje ne posjeduje tražene informacije o okolišu poduzelo potrebne radnje;

- Zakon o slobodi pristupa informacijama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 61/23) (ZoSPI BiH),
- Zakon o slobodi pristupa informacijama FBiH ("Službene novine FBiH", broj: 32/01, 48/11) (ZoSPI FBiH);
- Zakon o slobodi pristupa informacijama RS ("Službeni glasnik RS" , broj 20/01) (ZoSPI RS)
- Zakon o zaštiti okoliša FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 15/21) (ZoZO FBiH);
- Zakon o zaštiti životne sredine RS ("Službeni glasnik RS", broj: 71/12, 79/15 i 70/20) (ZoŽS RS);
- Zakon o zaštiti životne sredine BD ("Službeni glasnik BD", broj: 24/04, 1/05, 19/07, 9/09) (ZoŽS BD);

Ova obaveza sadržana je u članovima 13 ZoSPI-a BiH/FBiH/RS, te članovima 34.(4) ZoZO-a BiH/37.(3) ZoŽS-a RS/33.(3) ZoŽS-a BD. Ukoliko organ uprave ne posjeduje tražene informacije dužan je u najkraćem mogućem roku proslijediti zahtjev organu uprave koji bi mogao imati dane informacije i o istome obavijestiti podnosioca zahtjeva. FMOiT ukoliko ne sadrži traženu informaciju o okolišu, tada što je prije moguće, obavještava podnosioca zahtjeva da se obrati za traženu informaciju odgovarajućoj instituciji, a najčešće prosljeđuje zahtjev toj instituciji i obavještava o tome podnosioca zahtjeva. Kantonalni sud u Sarajevu kada ne posjeduje traženu informaciju, a ima podatak koji organ posjeduje traženu informaciju, predmetni zahtjev će dostaviti nadležnom javnom organu i o tome pismeno obavijestiti podnosioca zahtjeva. Ako ovaj sud ne može utvrditi sjedište nadležnog javnog organa, a nema kontrolu nad traženom informacijom tada pismeno obavještava podnosioca zahtjeva o razlozima zbog kojih ne može udovoljiti zahtjevu.

e) U smislu stava 6., mjere poduzete na osiguranju izdvajanja i dostavljanja traženih informacija;

- Zakon o slobodi pristupa informacijama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 61/23) (ZoSPI BiH);
- Zakon o slobodi pristupa informacijama FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 32/01, 48/11) (ZoSPI FBiH);

- Zakon o slobodi pristupa informacijama RS („Službeni glasnik RS“, broj 20/01) (ZoSPI RS)
- Zakon o zaštiti okoliša FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 15/21) (ZoZO FBiH);
- Zakon o zaštiti životne sredine RS („Službeni glasnik RS“, broj: 71/12, 79/15 i 70/20) (ZoZZS RS);
- Zakon o zaštiti životne sredine BD („Službeni glasnik BD“, broj: 24/04, 1/05, 19/07, 9/09) (ZoZZS BD);

Ako je dio traženih informacija utvrđen kao izuzetak, nadležni javni organ treba izdvojiti takav dio i objaviti ostatak informacija, osim ako usljed ovog razdvajanja informacije nisu postale nerazumljive, u skladu sa članovima 10. ZoSPI-a BiH/FBiH/RS. Slične odredbe sadržane su i u članovima 42.(2) ZoZO-a FBiH i 33.(5) ZoZZS-a BD. Usvajanjem novog ZoZZS-a RS, ovakva odredba je izostavljena, ali se primjenjuje i sprovodi u praksi.

Ukoliko dio tražene informacije je utvrđen kao izuzetak, Kantonalni sud Sarajevo izdvaja taj dio i priopćava ostatak informacije, osim ako usljed ovog razdvajanja informacija nije postala nerazumljiva.

Kantonalni sud Goražde u slučaju odbijanja pristupa informacijama u cjelosti ili djelimično o tome obavještava podnosioca zahtjeva rješenjem, koje obavezno sadrži zakonski osnov za izuzeće informacije u smislu ZoSPI-a i člana 121. stav (2) Pravilnika o unutrašnjem sudskom poslovanju kao i pouku o pravnom lijeku sa naznakom i adresom organa kome se žalba podnosi, rok za podnošenje žalbe kao i uputu o pravu obraćanja ombudsmenu sa neophodnim podacima za kontaktiranje ombudsmena. Ukoliko se u zakonskom roku ne udovolji zahtjevu za pristup informacijama stranka- podnosilac zahtjeva ima pravo podnijeti tužbu kod nadležnog suda.

Ako je dio traženih informacija utvrđen kao izuzetak, FzZO FBiH izdvaja takav dio i objavljuje ostatak informacije, na takav način da ista ostaje razumljiva.

Ukoliko je dio traženih informacija utvrđen kao izuzetak, FMPU izdvaja takav dio i objavljuje ostatak informacije, na takav način da ista ostaje razumljiva. Dosadašnja praksa ukazuje na to da većina informacija kod kojih je utvrđen izuzetak je bila povjerljivo komercijalne prirode.

f) U smislu stava 7., mjere poduzete da je odbijanje zahtjeva u skladu s utvrđenim rokovima i drugim uvjetima u vezi s odbijanjem zahtjeva;

- Zakon o slobodi pristupa informacijama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 61/23) (ZoSPI BiH);
- Zakon o slobodi pristupa informacijama FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 32/01, 48/11) (ZoSPI FBiH);
- Zakon o slobodi pristupa informacijama RS („Službeni glasnik RS“, broj 20/01) (ZoSPI RS)
- Zakon o zaštiti okoliša FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 15/21) (ZoZO FBiH);
- Zakon o zaštiti životne sredine RS („Službeni glasnik RS“, broj: 71/12, 79/15 i 70/20) (ZoZZS RS);
- Zakon o zaštiti životne sredine BD („Službeni glasnik BD“, broj: 24/04, 1/05, 19/07, 9/09) (ZoZZS BD);
- Zakon o upravnom postupku BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 92/02, 12/04, 88/07, 93/09, 41/13 i 53/16) (ZoUP BiH)
- Zakon o upravnom postupku FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 2/98, 48/99, 61/22) (ZoUP FBiH)
- Zakon o opštem upravnom postupku RS („Službeni glasnik RS“, broj: 13/02, 87/07, 50/10 i 66/18)
- Zakon o upravnom postupku BD („Službeni glasnik BD“, broj: 09/02, 08/03, 08/04, 25/05, 08/07, 36/09, 48/11)

U slučaju odbijanja zahtjeva za pristup informacijama, nadležni organ dužan je dopisom o tome obavjestiti podnosioca zahtjeva, u roku od 15 dana, sa mogućnošću produženja, te obrazložiti razloge odbijanja i uputiti ga na moguće daljnje postupanje u skladu sa članovima 14.(3)(4)

ZoSPI-a BiH/FBiH/RS. Praksa u RS je da se u slučaju odbijanja zahtjeva za pristup informacijama, donosi rješenje, a ne dopis kako je definisano zakonom. Takva praksa se sprovodi na osnovu sudskih odluka u kojim je zauzet stav da organi uprave, ukoliko smatraju da su ispunjeni uslovi za odbijanje zahtjeva za pristup informacijama, moraju donositi rješenja, a ako bi stranka u vezi istih mogla da pokrene odgovarajuće drugostepene postupke.

Članovi 39.(2)(3) (5) ZoZO-a FBiH/37.(3) ZoŽS-a RS propisuju da razlog odbijanja zahtjeva za davanje informacija mora biti obrazložen i da odgovor o odbijanju zahtjeva se daje u pisanom izrazu ukoliko je i sam zahtjev za davanje informacija bio u pisanom izrazu ili ukoliko podnositelj zahtjeva to traži. Rokovi za dostavljanje rješenja se ne propisuju zakonima, pogotovo ne Zakonom o slobodi pristupa informacijama. I sam Zakon o opštem upravnom postupku ne definiše rokove za dostavljanje, već način kako se isto vrši i te odredbe se primjenjuju u slučaju dostavljanja svih rješenja. Ako je Zakonom o slobodi pristupa informacijama propisano da je rok za donošenje rješenja kojim se zahtjev odbija 15 dana, nema potrebe da se dodatno propisuju i rokovi za dostavljanje. Rješenja se dostavljaju odmah po njihovom donošenju.

Članom 36. Stav 5. ZoŽS-a RS propisano je da se odgovor o odbijanju zahtjeva daje u pisanoj formi u roku od 15 dana od dana podnošenja zahtjeva za pristup informacijama).

U skladu sa članom 33.(3)(6) ZoŽS-a BD, osnova za odbijanje će se kratko obrazložiti, te ovlašteni odjel će u pisanoj formi obavijestiti podnositelja zahtjeva o odbijanju pristupa informaciji u roku od osam dana od podnošenja zahtjeva za pristup informaciji.

Također, u skladu sa članovima 15.(2) ZoUP-a BiH/11(3) ZoUP-a FBiH/12.(3) ZoOUP-a RS/11.(2) ZoUPa BD, stranka ima pravo žalbe i onda kada organ nije u određenom roku donio rješenje po njenom zahtjevu (šutnja administracije).

U slučaju odbijanja zahtjeva za pristup informacijama Kantonalni sud Sarajevo rješenjem obavještava podnosioca zahtjeva o tome i u istom se poučava da može podnijeti prigovor rukovodiocu organa u roku od 8 dana od dana prijema rješenja i ujedno o mogućnosti obavještavanja IOZLJP BiH, ako nije zadovoljan postupanjem suda u konkretnom predmetu. U slučaju odbijanja zahtjeva za pristup informacijama, FzZOFBiH u roku od 15 dana o tome obavještava podnosioca zahtjeva, te ga upućuje na moguće daljnje postupanje.

Čl. 41. ZoŽS je propisano da svako lice koje smatra da je njegov zahtjev neosnovano odbijen ima pravo pokretanja postupka za zaštitu svojih prava.

g) U smislu stava 8., mjere poduzete kako bi se ispoštovali uvjeti naplaćivanja.

- Zakon o slobodi pristupa informacijama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 61/23) (ZoSPI BiH);
- Zakon o slobodi pristupa informacijama FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 32/01, 48/11) (ZoSPI FBiH);
- Zakon o slobodi pristupa informacijama RS („Službeni glasnik RS“, broj 20/01) (ZoSPI RS)
- Zakon o zaštiti okoliša FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 15/21) (ZoZO FBiH);
- Zakon o zaštiti životne sredine RS („Službeni glasnik RS“, broj: 71/12, 79/15 i 70/20) (ZoŽS RS);
- Zakon o zaštiti životne sredine BD („Službeni glasnik BD“, broj: 24/04, 1/05, 19/07, 9/09) (ZoŽS BD);
- Zakona o zaštiti ličnih podataka BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 49/06 i 76/11) (ZoZLP BiH)

U skladu sa članom 16. ZoSPI-a BiH/FBiH/RS cijene se određuju samo za usluge umnožavanja, osim prvih 10 stranica koje se ne naplaćuju. Relevantan je i član 38. (5). ZoZO-a FBiH/38. ZoŽS-a RS/34. ZoŽS BD.

Kantonalni sud u Goraždu ne naplaćuje naknadu za objavljivanje traženih informacija za prvih deset stranica tražene informacije. Svaka stranica preko desete stranice naplaćuje se po 0,5 KM. U dosadašnjoj praksi nije bilo slučajeva da je tražena informacija bila na više od deset stranica.

Prema navodima IRS stranke u postupku inspekcijskog nadzora imaju pristup kompletnom spisu predmeta sačinjenom u postupku inspekcijske kontrole, a što je regulisano ZoI RS i ZoOUP RS. Trećim licima, kao što su različite organizacije, udruženja građana, mediji itd, a koji nemaju status stranke u postupku omogućen je pristup informacijama iz nadležnosti ovog organa u skladu sa ZoSPI RS i ZoZLP BiH. Ovaj organ do sada niti jednom licu nije uskratio pristup informacijama, niti je naplaćivao naknadu po tom osnovu.

Kantonalni sud u Sarajevu u pogledu naplaćivanja umnožavanja informacije koja ima više od 10 stranica postupa u skladu sa članom. 16. ZoSPI FBiH i Uputstvom za provođenje ZoSPI FBiH.

Na osnovu ZoS BiH, ZoSPI, ZoZLP BiH, BHAS izradila je i objavila na web stranici Agencije „Vodič o pristupu informacijama u Agenciji za statistiku Bosne i Hercegovine“ u kojima su preduzete sve mjere predviđene članom 4. stavovi 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 i 8. Zahtjevi za informacijama su pod ingerencijom Odsjeka za diseminaciju BHAS.

Referirajući se na naplaćivanje troškova umnožavanja informacije koja ima više od 10 stranica FMPU postupa u skladu sa članom 16. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH, broj“, br. 32/01 i 48/11), tačke 5. Uputstva za provođenje Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj 57/01) i Vodiča za pristup informacijama u Federalnom ministarstvu prostornog uređenja broj: 01-04-168/23 od 23.1.2023. godine.

U AVPS u skladu sa članom 16. ZoSPI-a BiH/FBiH/RS, cijene se određuju samo za usluge umnožavanja, osim prvih 10 stranica koje se ne naplaćuju

Federalno ministarstvo pravde (u skladu sa članom 3.(2) ZoSPI-a FBiH sadrži širu i precizniju definiciju od one predviđene članom 2.(2) Konvencije, a koje se odnose na definiranje javnih organa vlasti I član 4. ZoSPI-a FBiH omogućava pravo pristupa svim fizičkim i pravnim osobama, informacijama koje su pod kontrolom javnog organa) je u proteklom periodu pristupilo izradi novog ZoSPI FBiH kako bi se našla adekvatna rješenja, odnosno načinio propis usklađen sa sistemskim propisima BiH, kao i sa propisima Evropske unije (EU). Donošenjem novog ZoSPI FBiH nastoji se u što većem obimu omogućiti pravo na slobodan pristup informacijama svim fizičkim i pravnim licima pod istim uvjetima i uz obezbjeđenje otvorenosti i transparentnosti rada i djelovanja organa javne vlasti, sukladno zakonodavstvu EU, međunarodnim ugovorima o ljudskim pravima i slobodama, kao i općeprihvaćenim standardima međunarodnog prava, a radi ostvarenja zaštite interesa javnosti u ostvarivanju slobodnog i demokratskog poretka i otvorenog društva.

(a) U vezi sa stavom 1., mjere koje su preduzete/poduzete da se obezbijedi da:

- (I) Svaka osoba može imati pristup informacijama, a da pritom ne mora da navodi razloge interesovanja;
- (II) Kopije dokumenata koji sadrže ili obuhvataju tražene informacije budu obezbijeđene;
- (III) Informacije budu pružene na uvid u traženom formatu;

U skladu sa članom 11.(4) ZoSPI-a FBiH javni organ neće ispitivati niti zahtijevati razloge opravdanosti zahtjeva, što je u skladu sa članom 4.(1)(a) Aarhuske konvencije. Članom 14.(2) ZoSPI-a FBiH podnosiocu se ili omogućava pristup informacijama u prostorijama nadležnog javnog tijela, ili mu se omogućava umnožavanje dokumenta, ili mu se omogućava kopija tražene informacije.

(b) Mjere koje su preduzete/poduzete da se obezbijedi poštovanje/poštivanje vremenskog okvira navedenog u stavu/stavku 2.;

Rok za odgovor po zahtjevu za dostavljanje informacija je 15 dana od dana podnošenja zahtjeva, u skladu sa članom 14. stav 4 ZoSPI-a FBiH sa mogućnošću produženja roka, o čemu podnosilac zahtjeva treba biti obaviješten.

(c) U vezi sa stavovima/stavcima 3. i 4., mjere koje su preduzete/poduzete da se:

- (I) Omogući izuzeće od obaveze postupanja po zahtjevu;
- (II) Obezbjedi da se primjenjuje odredba o interesu javnosti koja se pominje na kraju stava/stavka 4.;

Relevantni su članovi 5.-9. ZoSPI-a FBiH koji sadrže osnove za odbijanje zahtjeva koji su uskladu sa odredbama Konvencije, kao i ispitivanje javnog interesa, koji sadrže osnove za odbijanje zahtjeva koji su u skladu s odredbama Konvencije.

Prilikom ispitivanja javnog interesa uzima se u obzir svaka korist i šteta koja može proisteći iz saopštavanja zahtijevane informacije cijeneći pri tom da li će biti povrijeđena privatnost trećeg lica, legitimni ciljevi FBiH i povjerljivi komercijalni podaci trećih lica (član 9. ZoSPI FBiH). Ukoliko se utvrdi da je dostavljanje informacije opravdano javnim interesom, informacija će se objaviti bez obzira na izuzetak utvrđen u skladu sa članovima 6., 7. ili 8. ZoSPI FBiH. (član 9. stav 2. ZoSPI FBiH).

(d) U vezi sa stavom/stavkom 5., mjere koje su preduzete/poduzete da se obezbijedi da organ javne uprave koji ne posjeduje tražene informacije iz oblasti okoliša/životne sredine preduzme/poduzme potrebne korake;

Ova obaveza sadržana je u članovima 13 ZoSPI-a FBiH. Ukoliko organ uprave ne posjeduje tražene informacije dužan je u najkraćem mogućem roku proslijediti zahtjev organu uprave koji bi mogao imati dane informacije i o istome obavijestiti podnosioca zahtjeva.

FMP ukoliko ne sadrži traženu informaciju, tada što je prije moguće, obavještava podnosioca zahtjeva da se obrati za traženu informaciju odgovarajućoj instituciji, a najčešće prosljeđuje zahtjev toj instituciji i obavještava o tome podnosioca zahtjeva.

(e) U vezi sa stavom/stavkom 6., mjere koje su preduzete/poduzete da se obezbijedi da se primjenjuje pravilo o izdvajanju i dostupnosti informacija.

Ako je dio traženih informacija utvrđen kao izuzetak, nadležni javni organ treba izdvojiti takav dio i objaviti ostatak informacija, osim ako usljed ovog razdvajanja informacije nisu postale nerazumljive, u skladu sa članom 10. ZoSPI-a FBiH.

(f) U vezi sa stavom 7., mjere koje su preduzete/poduzete da se obezbijedi da odluka o odbijanju zahtjeva bude donijeta u roku kao i da se poštuju i druga pravila koja se tiču odbijanja.

U slučaju odbijanja zahtjeva za pristup informacijama, nadležni organ dužan je dopisom o tome obavijestiti podnosioca zahtjeva, u roku od 15 dana, sa mogućnošću produženja, te obrazložiti razloge odbijanja i uputiti ga na moguće daljnje postupanje u skladu sa članom 14. (3)(4) ZoSPI-a FBiH.

U skladu sa članom 11(3) ZoUP-a FBiH stranka ima pravo žalbe i onda kada organ nije u određenom roku donio rješenje po njenom zahtjevu (šutnja administracije).

(g) U vezi sa stavom/stavkom 8., mjere koje su preduzete/poduzete da se obezbijedi poštovanje/poštivanje pravila u vezi naplate usluga.

U skladu sa članom 16. ZoSPI-a FBiH cijene se određuju samo za usluge umnožavanja, osim prvih 10 stranica koje se ne naplaćuju.

Odjeljenje za prostorno planiranje i imovinsko-pravne poslove Vlade Brčko distrikta BiH radi u skladu sa Zakonom o pristupu informacijama BiH, Zakon o zaštiti životne sredine Brčko distrikta BiH, Zakon o upravnom postupku Brčko distrikta BiH i Zakon o administrativnim taksama Brčko distrikta BiH. Članom 10. Zakona o zaštiti životne sredine definiše učešće javnosti i pristup informacijama iz oblasti zaštite životne sredine i poglavljem VI navedenog Zakona kojim se definiše UČEŠĆE JAVNOSTI I PRISTUP INFORMACIJAMA KOJE SE ODOSE NA ŽIVOTNU SREDINU (član 30-37).

U Ministarstvu pravde BiH rok za odgovor po zahtjevu za dostavljanje informacija je 15 dana od dana podnošenja zahtjeva, u skladu sa članom 14, stav 4 ZoSPI BiH, sa mogućnošću produženja roka, o čemu podnosilac zahtjeva treba biti obaviješten.

FMOiT je 2020. godine pripremio i objavilo **Instrukciju za postupanje u upravnim postupcima procjene uticaja na okoliš i izdavanju okolišnih dozvola** i objavilo na web stranici - Informisanje javnosti i uključivanje u proces donošenja odluka: <https://www.fmoit.gov.ba/bs/okolisne-dozvole/okolisna-dozvola>.

VIII. PREPREKE TOKOM PRIMJENE ČLANA/ČLANKA 4

Opišite bilo koje prepreke na koje ste naišli tokom primjene nekog od stavova/stavaka člana/članka 4.

Odgovor:

Pojedine nadležne institucije nisu donijele troškovnik o visini naknade za davanje informacija, članovi 38. ZoZO-a FBiH//34 ZoZZS-a BD. Pa tako u Posavskoj županiji nije donesen troškovnik o visini naknade za davanje informacija, što nije predviđeno ZoZO-a FBiH a i FzZO FBiH također nije donio troškovnik o visini naknade za davanje informacija.

U Odjeljenju za prostorno planiranje i imovinsko-pravne poslove Vlade Brčko distrikta BiH nije bilo prepreka.

U slučaju odbijanja zahtjeva za pristup informacijama od javnog značaja, pojedinci i/ili organizacije civilnog društva su primorane da pokreću dugotrajne upravne postupke pred institucijama, odnosno upravne sporove pred nadležnim administrativnim sudovima. Do momenta rješavanja predmeta u korist tražioca javnih informacija – i to u periodu od nekoliko mjeseci do nekoliko godina, tražene informacije mogu biti neupotrebljive. Čak i prilikom donošenja presuda u korist tražilaca informacija, nadležni organi ponovo odbijaju dostavu iz dodatnih razloga, usljed čega je moguća situacija da se sudski postupci ponavljaju i po nekoliko puta, što ima i finansijske posljedice. Ovo efektivno onemogućuje korištenje prava na pravovremenu obavještenost javnosti o stanju životne sredine ili eventualnoj štetnosti nekog postrojenja ili projekta, a što posljedično onemogućuje i pravo na izražavanje, te uopšte ravnopravno sudjelovanje zainteresovanih strana u odlučivanju i poslovima javne vlasti u vezi sa životnom sredinom.

Postoji velika neizvjesnost u pogledu evidentne namjere Vlade Republike Srpske (entitet BiH) da usvoji Zakon o posebnom registru i transparentnosti rada OCD („Zakon o stranim agentima“). Prijedlog zakona povučen je sa plenarne sjednice Narodne skupštine RS-a 28. maja 2024. godine, samo da bi se najavilo njegovo ažuriranje „u skladu s praksom EU“, nakon čega će navodno biti ponovo upućen u zakonodavnu proceduru (ovo je zakonski moguće u roku od tri mjeseca, dakle krajem augusta mjeseca). Ukoliko bi se konačno usvojio, Zakon bi mogao radikalno ugroziti demokraciju u Republici Srpskoj jer bi se mogao koristiti za opravdavanje zlouporabe ovlasti i stigmatizacije organizacija civilnog društva koje imaju "politički nepoželjne" programe, poput organizacija za zaštitu okoliša i ljudskih prava.

Čak i državne institucije poput Vijeća ministara BiH nisu agilne u dostavljanju traženih informacija. Štaviše, čak su inovativne u traženju novih mehanizam kako bi pozivanjem na pojedini član zakona nastojale uvjeriti podnosioca zahtjeva da nema pravo da traži određenu informaciju. Primjera radi, Aarhus centra u BiH je uputio Vijeću ministara BiH zahtjev za pristup informacijama, putem kojeg se u formi pitanja tražile sljedeće informacije:

- iz kojeg razloga nije ratifikovan PRTR Protokol uz Aarhusku konvenciju?
- u kojoj je trenutno fazi ratifikacija PRTR Protokola uz Aarhusku konvenciju?
- na koji način Mreža Aarhus centara može pomoći u procesu urgiranja ratifikacije PRTR Protokola uz Aarhusku konvenciju?

Kao odgovor, Aarhus centar u BiH je dobio Rješenje od Vijeće ministara BiH a kojim se Zahtjev za pristup informacijama odbija zbog toga što: "tražena informacija ne predstavlja informaciju u smislu čl. 5. stav (1) tačke c) Zakona o slobodi pristupa informacijama BiH, zbog čega Generalno tajništvo nije dužno davati odgovora na ovakva pitanja....u konkretnom slučaju podnositelj je svoj zahtjev formulisao tako da je **postavio pitanja**, koja nemaju karakter informacije u smislu ZOSPI-ja". Ovakav primjer odbacivanja zahtjeva za pristup informacijama je čest u slučajevima kada dotična lica nastoje ustanoviti status pojedinog slučaja ili pravnog postupka, od uticaja na oblasti zaštite okoliša, a koji ima i političke konotacije. Bitno je naglasiti da se podnosilac zahtjeva u ovom primjeru pozvao i na odredbe Aarhuske konvencije u cilju pribavljanja traženih informacija. Nadležni organ, odnosno Vijeće ministara BiH se nije osvrnulo na Aarhusku konvenciju prilikom donošenja spornog Rješenja. U svakom slučaju, odbacivanjem uredno dostavljenih zahtjeva za pristup informacijama se kreira i vremenski i finansijski teret na podnosiocima zahtjeva, te se uskraćuju njihova prava predviđena kako lokalnim zakonima, tako i Aarhuskom konvencijom.

Komisija za koncesije RS pismeno odgovara na upite raznih privrednih i fizičkih subjekata isključivo iz oblasti dodjeljenih koncesija, a nije u obavezi da publikuje bilo kakvu eksternu informaciju.

IX. DODATNE INFORMACIJE O PRAKTIČNOJ PRIMJENI ODREDBI ČLANA/ČLANKA 4

Pružite dodatne informacije o praktičnoj primjeni odredbi o pristupu informacijama iz oblasti okoliša/životne sredine člana/članka 4. Na primjer: da li postoje neki raspoloživi statistički podaci u vezi sa brojem podnijetih i odbijenih zahtjeva i razlozima za odbijanje?

Odgovor:

FMOiT ne vodi evidenciju o zaprimljenim zahtjevima za dostavljanje informacija, o odbijenim zahtjevima niti razlozima odbijanja. Planirano je od 2018. godine uvesti ovu evidenciju i zadužiti odgovornu osobu u ministarstvu, ali to nije urađeno.

U RS se svi zahtjevi za pristup informacijama protokolišu, a nakon postupanja po zahtjevu predmeti se arhiviraju. Ne vodi se posebna evidencija ali su poznati podaci o broju zaprimljenih zahtjeva.

Također ni AVPJM ne vodi registar zaprimljenih zahtjeva za informacije.

U FzzAP-u postoje statistički podaci o broju podnesenih zahtjeva, broju odbijenih zahtjeva i podaci o razlozima odbijanja. Samo opravdani slučajevi su odbijeni, izdata su Rješenja na koja nisu podnesene žalbe.

Službenik FMPU vodi registar zaprimljenih zahtjeva za davanje informacija i način njihove obrade i završetka. U periodu od 2021-2024 zaprimljeno je ukupno 69 zahtjeva za pristup informacijama. Zahtjevima su tražene informacije, između ostalog vezano za: dostavljanje dokumentacije vezane za djelatnosti podzemne eksploatacije ležišta kompleksne rude olova, cinka i barita, izdate urbanističke dozvole, mogućnosti učešća javnosti kod donošenja nove legislative, dostavljanje kopije rješenja, zahtjeve za pristup informacijama u periodu od 1996. - 2023.godine, broj zaposlenih u Ministarstvu, određenu dokumentaciju i kopiranje iste, podnesene zahtjeve za izdavanje urbanističke saglasnosti za određenu lokaciju, izdato odobrenje za upotrebu za određenu građevinu, uvid i kopiranje određene dokumentacije, mogućnosti građenja i/ili postavljanja postrojenja koje energijom dobivenom iz OIE postrojenja proizvodi vodik (H2), radnje koje je Ministarstvo poduzelo radi prevazilaženja slabosti, neregularnosti i prekršaja, koji su identifikovani u revizorskom izvještaju, dodjelu novčanih sredstava određenim udruženjima, imenovanim savjetnicima, njihovim biografijama, te iznosima njihovih neto plaća, mišljenje Komisije za zaštitu nacionalnih spomenika, status pravnog sljednika ovog Ministarstva, izdatoj pravosnažnoj građevinskoj dozvoli, uvid i kopiranje zapisnika sa javnih rasprava, mogućnosti legalizacije/skraćenog postupka ishodovanja upotrebne saglasnosti Državnih cesta (magistralnih i regionalnih) na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine, dostavljanje kopija ugovora o djelu i sl. Od ukupnog broja zahtjeva izdata su 62 rješenja sa odobrenim, tri (3) sa odbijenim i tri (3) sa djelimično odborenim pristupom informacijama. Jedan zahtjev je proslijeđen nadležnoj instituciji na postupanje. U skladu sa članom 20. stav 3. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji

Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“ br: 32/01 i 48/11), FMPU dostavlja Informaciju o primjeni Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji BiH Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Instituciji Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.

Kantonalni sud u Sarajevu vodi statističku evidenciju o broju primljenih i završenih zahtjeva, kao i o vremenu i načinu završetka. U periodu 2021.- 2024. godina Kantonalni sud u Sarajevu je zaprimio tužbe u upravnom sporu u vezi sa postupcima značajnim za životnu sredinu/okoliš:

Period	Tužba protiv rješenja kojim se odbija zahtjev za pristup informacijama o životnoj sredini	Tužba protiv rješenja o prohodnoj procjeni uticaja na životnu sredinu	Tužba protiv rješenja o odabranju Studije uticaja na životnu sredinu	Tužba protiv okolišne/ekološke dozvole	Prijedlog za ponavljanje postupka značajnog za životnu sredinu	Zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke značajne za životnu sredinu/okoliš
2021. – juli 2024.	1	0	0	55		7

a statistika pravosnažno presuđenih upravnih predmeta je sljedeća:

Vremenski period	Tužbe/zahtjevi usvojeni	Tužbe/zahtjevi odbijeni	Postupak u toku
2021. - juli 2024.	16	3	36

Na web stranici FZzJZ na raspolaganju su publikacije, bilteni, izvještaji, vodiči i drugi dokumenti vezani za aktivnosti koje su u nadležnosti javnog zdravstva. Tokom epizoda aerozagađenja, ekstremnih hladnoća i vrućina na web stranici FZzJZ se nalaze preporuke za stanovništvo kako da zaštite zdravlje od navedenih okolišnih riziko faktora. Ove preporuke se stanovništvu prenose i putem medija (gostovanje uposlenika FZzJZ u radio i TV emisijama, pisanje članaka za novine i sl.). Davanje informacija se odbija samo u slučaju nedostatka relevantnih podataka, odnosno ako su u pitanju upiti koji uključuju aktivnosti koje nisu u nadležnosti FZzJZ.

Svakodnevno se distribuira značajan broj informacija o aktivnostima FzZOFBiH, naročito kada je u pitanju finansiranje sredstvima FzZOFBiH, ali i zahtjevi za pojašnjenja te korespondencija u procesu registrovanja i ispunjenja obaveza obveznika plaćanja okolišnih naknada FzZOFBiH na teritoriji FBiH.

U korespodenciji sa zainteresiranim stranama svaki upit se obradi i da odgovor, jednako kao i u komunikaciji sa medijima a tiču se bilo zahtjeva za gostovanja u radio i TV emisijama, bilo izjava i pismenih upita medija. Vodič o pristupu informacijama i Index registar sa pregledom i opisom informacija, namjenom i načinom ostvarivanja prava na pristup informacijama je u pripremi. Nije usvojen i kao takav ni objavljen na zvaničnoj web stranici Fonda.

Budući da je jedna od osnovnih aktivnosti Aarhus centra Sarajevo (ACS) prikupljanje okolišnih informacija koje se nalaze u posjedu javnih organa vlasti, iskustva su prilično loša. U većini slučajeva organi javne vlasti ne odgovaraju na zahtjeve za pristup informacijama u zakonskom roku, a jedan dio organa ne odgovara nikako (šutnja administracije). ACS u tim slučajevima žalbu šalje IOzLJP BiH, te od nadležnih organa zaprima rješenja.

Odbijanje zahtjeva za pristup informacijama u cijelosti se također dešava, ali razlozi za odbijanje nisu u skladu sa zakonom, zbog čega je ACS prisiljen podnijeti žalbu nadležnom organu ili pokrenuti upravni spor. Pristup traženim informacijama za ACS nije predstavljao velike troškove.

Aarhus centar Banja Luka (CZŽS): Prema NVO izvorima, najčešća kršenja slobode pristupa informacijama uključuju nepoštovanje proceduralnih rokova, odsustvo obaveznog navođenja mogućnosti korištenja prava na žalbu u pisanim odlukama, neosnovani izuzeci na pravo na pristup informacijama. Pojedinci, kao i organizacije, koji traže informacije su isuviše često

primorani da traže prava na višim administrativnim ili sudskim instancama, da ulože mnogo energije u ove pokušaje, kao i da predvide značajna kašnjenja.

CZŽS: Prema obavezama koje proističu direktno iz Aarhuske konvencije, BiH je takođe potpisnica i Kijevskog protokola o registrima oslobađanja i transfera zagađenja (PRTR), koji je stupio na snagu 2009. godine. Cilj je podstaći pristup javnosti informacijama kroz osnivanje sveobuhvatnost, unapređenje, razvoj i harmonizovanje registara zagađivača na entitetskim nivoima koji mogu olakšati učešće javnosti u donošenju odluka i doprinijeti smanjenju zagađenja, koji mogu olakšati učešće javnosti u donošenju odluka o okolišu i doprinijeti prevenciji i smanjenju zagađenja. Prema odredbama protokola, odgovorne vlasti moraju prikupiti podatke od vlasnika stacionarnih industrijskih i poljoprivrednih izvora zagađenja i objaviti ih na godišnjoj bazi.

Iako je 2009. godine EU finansirala sa 1.200.000 EUR projekat implementacije EU PRTR direktive u BiH[†], sprovođenje je daleko od zadovoljavajućeg. Nabavljeni su novi server i softver koji su kratko vrijeme bili online i u eksperimentalnoj upotrebi, nakon čega se odustalo od korištenja i unapređenja ovog sistema. Istovremeno, FMOiT je samostalno i o svome trošku nabavilo software i uspostavilo PRTR ali samo jednom zaposleniku FMOiT je povjerena šifra da pristupi podacima. Umjesto objavljivanja podataka iz registra, tako da budu dostupni javnosti, pristup je ograničen na pojedinačne zahtjeve koji se podnose ministarstvu. Zahtjevima se najčešće odgovara nakon dužeg vremena, i aplikanti često dobiju informaciju prekasno da bi je iskoristili u procesu donošenja odluka. Štaviše, sistem pokriva samo FBiH, dok su RS i BD BiH u fazi razvoja sopstvenih, samostalnih šema. Tokom 2020. godine na prijedlog REC-a pokrenute su aktivnosti i održana online konsultacija oko aplikacije za uspostavu PRTR baze za FBiH, RS, BD i MVTiEO koja bi bila izrađena uz pomoć Njemačke agencije za okoliš. Projekat „Poboljšanje Registara ispuštanja i prenosa zagađujućih materija u zemljama Zapadnog Balkana i Republici Moldaviji“ je pokrenut u maju 2021. godine i finansiran je od strane Saveznog ministarstva za životnu sredinu, zaštitu prirode, nuklearnu sigurnost i zaštitu potrošača Njemačke, u saradnji sa Njemačkom agencijom za životnu sredinu. Projekat je implementiran od strane Participatio Ltd., uz podršku partnera i planirani rok za završetak je kraj jula 2024. godine. U okviru projekta u Republici Srpskoj je izrađen novi Pravilnik o Registru ispuštanja i prenosa zagađujućih materija iz postrojenja („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 55/23), koji je usklađen sa odredbama PRTR protokola, kao i novim Pravilnikom u FBiH. Takođe, u okviru projekta je izrađena PRTR web aplikacija za prikupljanje podataka i izvještavanje prema EEA, u skladu sa domaćim i međunarodnim zakonodavstvom, kao i uputstva za unos podataka i proračun emisija iz termoenergetskih postrojenja i uređaja, sa farmi svinja i živine i kopova. PRTR aplikacija i korisnička uputstva su dostupna na zvaničnoj internet stranici Republičkog hidrometeorološkog zavoda Republike Srpske (www.rhmzrs.com). Jedna od aktivnosti projekta je i izrada PRTR portala, gdje će biti dostupne sve informacije od značaja za Registar i gdje će biti omogućen prikaz, pretraživanje i preuzimanje podataka o emisijama zagađujućih materija.

Republički hidrometeorološki zavod RS je objavio godišnje izvještaje i podatke iz PRTR registra za 2016, 2017, 2018 i 2019. godinu: <https://rhmzrs.com/zivotna-sredina/registar-postrojenja-i-zagadivaca/izvjestaji/> U bazi podataka su prikupljeni i podaci za period 2020-2022. godina, koji su dostupni svim zainteresovanim stranama u vidu excel tabela i putem zahtjeva. Svi istorijski podaci iz PRTR registra RS, za period 2007 - 2022. godine će biti integrisani u novu bazu podataka u okviru PRTR aplikacije.

FMPVŠ je obavezno da pismeno odgovori na sve pismene upite koje se po pojedinačnim i raznim temama upućuju Sektoru za vode. Sve upite javnosti zaprima i evidentira uposlenik za odnose s javnošću koji radi pri kabinetu ministra, te informiše javnost o radu FMPVŠ stanju i preduzimanju odgovarajućih mjera u oblastima iz djelokruga FMPVŠ; prikuplja, sređuje i vrši obradu podataka vezanih za odnose s javnošću; izrađuje programe informisanja javnosti; učestvuje u pripremanju sastanaka i organizovanja konferencije za štampu FMPVŠ; organizuje sortiranje građe za informisanje javnosti putem sredstava javnog informisanja o svim događajima i pojavama koji se odnose na rad FMPVŠ; uređuje i vrši redakciju biltena, publikacija, brošura i drugih informativnih materijala iz stručne literature i poslove u vezi njihovog izdavanja; izrađuje vodič i index registara

u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama („Službene novine Federacije BiH“, broj 32/01).

Shodno upućenim zahtjevima za slobodan pristup informacijama **iz oblasti vodoprivrede**, Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva uputilo je odgovore na zaprimljene zahtjeve kako slijedi:

Godina	Broj odobrenih zahtjeva iz oblasti vodoprivrede
2021.	5
2022.	7
2023.	4

Osim gore navedenih zahtjeva u kojima su se stranke izričito pozivale na Zakon o slobodi pristupa informacijama (Službene novine Federacije BiH br. 32/01 i 48/11), Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva odgovaralo je i na upite zaprimljene telefonskim putem kao i emailom te pružilo neophodne informacije tražiocima informacija.

Agencija za vodno područje Jadranskog mora i Agencija za vodno područje rijeke Save upite vezane za upravljanje vodama zaprimaju pismenim putem, a odgovore šalju mjerodavnim odjelima, također pismenim putem, u najkraćem mogućem roku. Nije bilo slučajeva odbijanja zahtjeva za informacijama. AVPS i AVPJM ne vode registar zahtjeva za dostavljanjem informacija.

U skladu sa članom 29. ZoZO FBiH, praksa u Zeničko-dobojskom kantonu je da se u slučaju neposredne opasnosti po ljudsko zdravlje ili okoliš, nadležni ministar predstavnicima javnosti dostavlja sve podatke kojima ministarstvo raspolaže i koji bi mogli omogućiti javnosti poduzimanje mjera za sprečavanje ili ublažavanje štete koja proizilazi iz određene opasnosti.

U slučajevima incidentnih zagađenja javnost se informirana putem sredstava javnog informiranja, putem internet stranice, kao i putem direktnih kontakata i skupova, primjenjujući odredbe Plana interventnih mjera u slučaju prekomjerne zagađenosti zraka („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 3/24).

U Federalnom ministarstvu pravde FBiH (FMP FBiH) službenik FMP FBiH vodi registar zaprimljenih zahtjeva za davanje informacija i način njihove obrade i završetka.

Odjeljenje za prostorno planiranje i imovinsko-pravne poslove Vlade Brčko distrikta BiH od prethodnog izvještavanja do pripreme ovog, Odjeljenje za prostorno planiranje i imovinsko-pravne poslove u čijoj je nadležnosti zaštita životne sredine je zaprimilo jedan zahtjev i to od starne nevladinog sektora i udovoljeni je zahtjevu.

X. ADRESE INTERNET SAJTOVA RELEVANTNIH ZA PRIMJENU ČLANA/ČLANKA 4.

Navedite adrese relevantnih Internet sajtova, ako postoje.

Odgovor:

Agencija za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine, e-mail: agencija@fsa.gov.ba;
web: <https://fsa.gov.ba/>

Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva - <https://fmpvs.gov.ba/>
Agencija za vodno područje Jadranskog mora - <http://www.jadran.ba/>
Odjeljenje za prostorno planiranje i imovinsko-pravne poslove Vlade Brčko distrikta BiH - www.vlada.bdcentral.net.

Federalno ministarstvo prostornog uređenja - <http://www.fmpu.gov.ba/>

Federalnom ministarstvu pravde predstavnici javnosti mogu se obratiti nadležnim organima, koristeći kontakt podatke dostupne na internet stranicama nadležnih organa, naznačenim pod tačkom VI u gornjem dijelu teksta.

XI. PRAVNE, REGULATIVNE I DRUGE MJERE KOJE SE ODOSE NA PRIMJENU ODREDBI O SAKUPLJANJU I ŠIRENJU INFORMACIJA IZ OBLASTI OKOLIŠA/ŽIVOTNE SREDINE IZ ČLANA/ČLANKA 5.

Navedite pravne, regulativne i druge mjere kojima se primjenjuju odredbe o sakupljanju i širenju informacija iz oblasti okoliša/životne sredine iz člana/članka 5.

Objasnite kako se svaki od stavova iz člana/članka 5. primjenjuje. Opišite transpoziciju relevantnih definicija iz člana/članka 2. i antideskriminacionu odredbu iz člana/članka 3., stav/stavak 9.

Takođe, posebno opisati:

- (a) U vezi sa stavom 1., mjere koje su preduzete/poduzete da se obezbijedi da:
 - (I) Javna uprava posjeduje i ažurira informacije iz oblasti okoliša/životne sredine;
 - (II) Postoji adekvatan dotok informacija do organa javne uprave;
 - (III) U vanrednim situacijama širenje odgovorajućih informacija bude trenutno i bez odlaganja;
- (b) U vezi sa stavom/stavkom 2., mjere koje su preduzete/poduzete da se obezbijedi da organi javne uprave pružaju informacije iz oblasti okoliša/životne sredine na vidljiv način, kao i da informacije budu praktično dostupne;
- (c) (U vezi sa stavom 3., mjere koje su preduzete/poduzete da se informacije iz oblasti okoliša/životne sredine postepeno prebacuju u elektronske baze podataka i budu lako dostupne javnosti putem javnih telekomunikacionih mreža; U vezi sa stavom/stavkom 4, mjere koje su preduzete/poduzete da se objave i dalje šire državni izvještaji o stanju okoliša/životne sredine;
- (d) Mjere preduzete/poduzete radi širenja informacija navedene u stavu/stavku 5.;
- (e) U vezi sa stavom/stavkom 6., mjere koje su preduzete/poduzete da se ohrabre operateri čije aktivnosti imaju značajan uticaj na životnu sredinu da redovno informišu javnost o uticaju svojih aktivnosti i proizvoda na okoliš/životnu sredinu;
- (f) Mjere preduzete/poduzete da se objave i pruže informacije u skladu sa odredbama iz stava/stavka 7.;
- (g) U vezi sa stavom/stavkom 8., mjere koje su preduzete/poduzete da se razviju mehanizmi koji bi obezbijedili da se javnosti pruži dovoljno informacija o proizvodima;
- (h) U vezi sa stavom/stavkom 9., mjere koje su preduzete/poduzete da se osnuje inventar ili registar zagađivača kojim bi bila obuhvaćena cijela teritorija države.

Odgovor:

Pored podzakonskih akata, koji se navode u odgovorima na pojedina pitanja, relevantni su:

- Zakon o hrani BiH ("Službeni glasnik BiH", broj: 50/04) (ZoH BiH);
- Zakon o hrani Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 19/17);
- Zakon o zaštiti zdravlja bilja BiH ("Službeni glasnik BiH", broj: 23/03) (ZoZZB BiH)
- Zakon o sjemenu i sadnom materijalu poljoprivrednih biljaka BiH ("Službeni glasnik BiH", broj: 03/05) (ZoSSMPB BiH)
- Zakon o poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju BiH ("Službeni glasnik BiH", broj: 50/08) (ZoPPRR BiH)
- Zakon o genetski modificiranim organizmima ("Službeni glasnik BiH", broj:23/09) (ZoGMO BiH)
- Zakon o zaštiti okoliša FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 15/21) (ZoZO FBiH);
- Zakon o zaštiti životne sredine RS ("Službeni glasnik RS", broj: 71/12, 79/15 i 70/20) (ZoŽŽS RS);
- Zakon o zaštiti vazduha RS ("Službeni glasnik RS", broj: 124/11, 46/17)
- Zakon o zaštiti životne sredine BD ("Službeni glasnik BD", broj: 24/04, 1/05, 19/07, 9/09) (ZoŽŽS BD);
- Zakon o vodama FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 70/06) (ZoV FBiH);

- Zakon o vodama RS ("Službeni glasnik RS", broj: 50/06, 92/09, 121/12, 74/17) (ZoV RS);
- Zakon o zaštiti prirode BD ("Službeni glasnik BD", broj: 24/04, 1/05, 19/07, 9/09) (ZoZP BD).
- Zakon o zaštiti prirode FBiH (Službene novine FBiH", broj: 66/13) (ZoZP FBiH);
- Zakon o zaštiti prirode RS („Službeni glasnik RS“, broj: 49/24) (ZoZP RS);
- Zakon o zaštiti prirode BD ("Službeni glasnik BD", broj: 24/04, 01/05, 19/07) (ZoZP BD);
- Zakon o zaštiti zraka FBiH ("Službene novine FBiH", broj: 33/03, 4/10) (ZoZZ FBiH);
- Zakon o zaštiti vazduha RS („Službeni glasnik RS“, broj: 124/11, 46/17);
- Zakon o zaštiti zraka BD ("Službeni glasnik BD", broj: 25/04, 1/05, 19/07, 9/09) (ZoZZ BD);
- Zakon o poljoprivredi FBiH (Službene novine FBiH", broj: 88/07, 4/10, 7/13) (ZoP FBiH)
- Zakon o poljogospodarskom zemljištu BD (Službeni glasnik BD", broj: 1/00, 7/04, 20/06, 19/07) (ZoPZ BD)
- Zakon o prostornom planiranju i korištenju zemljišta FBiH (Službene novine FBiH", broj: 2/06, 72/07, 32/08, 4/10, 13/10, 45/10, 85/21 i 92/21) (ZoPPKZ FBiH)
- Zakon o energijskoj efikasnosti u Federaciji BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj 22/17)
- Zakon o prostornom planiranju i građenju BD ("Službeni glasnik BD", broj: 29/08, 18/17) (ZoPPG BD)
- Zakon o nacionalnom parku Una (Službene novine FBiH", broj: 44/08) (ZoNPU)
- Zakon o šumama RS („Službeni glasnik RS“, broj: 75/08, 60/13) (ZoŠ RS);
- Zakon o šumama BD ("Službeni glasnik BD", broj: 02/10) (ZoŠ BD)
- Zakon o zaštiti zdravlja bilja RS („Službeni glasnik RS“, broj: 25/09) (ZoZZB RS)
- Zakon o hemikalijama Republike Srpske („Sl. glasnik RS“, br. 21/18) (ZoH RS)
- Zakon o biocidima Republike Srpske ("Sl. glasnik RS", br 37/09) (ZoB RS)
- Zakon o hemikalijama FBiH ("Službene novine FBiH", broj: 77/20)
- Zakon o statistici BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 26/04, 42/04) (ZoS BiH);
- Zakon o statistici FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 63/03) (ZoS FBiH);
- Zakon o statistici RS ("Službeni glasnik RS", broj: 85/03) (ZoS RS);
- Zakon o poljoprivrednom zemljištu („Službene novine FBiH“, broj: 52/09)

Na državnom nivou relevantni su članovi 6. i 10. ZoH-a BiH; čl. 11., 54., 55., 56., 57., ZoZZB BiH; čl. 61., 64. ZoSSMPB BiH; čl. 15., čl. 16., ZoPPRR BiH; čl. 31., 32., 50. ZoGMO BiH.

U pogledu posjedovanja i dopunjavanja informacija o okolišu od strane nadležnih institucija, relevantni su čl. 10, 38., 40., 41, 58., 70., 76., 77., 88. ZoZO FBiH/ 33., 102. ZoZŽS/ 28., 29. ZoZŽS BD. U FBiH odgovorna institucija za prikupljanje podataka o stanju okoliša je FMOiT, preko drugih ministarstava, stručnih institucija i zavoda (Federalni hidrometeorološki zavod, FZS, itd.). U RS, to je MPUGE, koji to čini preko drugih ministarstava i različitih institucija, kao što su: RHMZ i RZS. Što se tiče dotoka informacija tijelima vlasti, te informiranja u slučaju bilo kakve neposredne prijetnje ljudskom zdravlju, relevantni su članovi 5., 15., 20., 28., 35., 84., 91., 94., 97., 109., 115., 128., 129., 135., 139. ZoZO FBiH/ 92., 107. i 110. ZoZŽS RS/ 72., 73., 74., 76. i 77. ZoZŽS-a BD. Također, relevantni su članovi 28. i 29. ZoZO-a FBiH/25 i 26. ZoZŽS-a RS/22. i 23. ZoZŽS-a BD, koji se odnose na sistem informiranja o životnoj sredini. Osim toga, relevantni su i Pravilnik o registru zagađivača i zagađenjima okoliša ("Službene novine Federacije BiH", broj: 11/23) Pravilnik o Registru ispuštanja i prenosa zagađujućih materija iz postrojenja („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 55/23).

U skladu sa članovima od 98. do 106. ZoV-a FBiH/110.-119. ZoV-a RS, uspostavljen je Informacijski sistem voda, kojim rukovode nadležne agencije za vodna područja u FBiH, odnosno Javna ustanova „Vode Srpske“. Nažalost, BD BiH još uvijek nema ovaj sistem. Bazom podataka o zaštiti voda u Brčko Distriktu upravlja se putem kompjuteriziranog Geografskog informacijskog sustava (GIS) i Interneta.

Relevantni su članovi 39. ZoZP-a FBiH/ 91. ZoZP-a RS/ 14. ZoZP-a BD, koji predviđaju uspostavu informacijskog sistema za zaštitu prirode. U svrhu uspostave ovog sistema, doneseni su Pravilnik o uspostavi i upravljanju informacijskim sistemom za zaštitu prirode i vršenju monitoringa („Službene novine FBiH“, broj: 46/06) i Pravilnik o načinu uspostave i upravljanja informacijskim

sistemom za zaštitu prirode i sistema praćenja ("Službeni glasnik RS", broj: 85/05). Članom 92. Zakona o zaštiti prirode Republike Srpske definisano je uspostavljanje informacionog sistema za zaštitu prirode i praćenje stanja.

Relevantni su i članovi 15, 26, 30 i 32 ZoZZ-a FBiH/ 15., 17., 18, 23, 35., 36, 64-69 ZoZV-a RS/ 37., 41., 43., ZoZZ-a BD. Također, bitni su i članovi 42. ZoP FBiH, 31. ZoPPKZ FBiH i 14. (17) ZoNPU FBiH. U Republici Srpskoj bitni su još i članovi 86. ZoŠ RS; čl. 7., 14. (j), 27., 81., 83. ZoZZB RS; čl. 22., 23.(5)(6), 58., 84. ZoH RS. U Brčko Distriktu relevantni članovi su 37. (5) ZoŠ BD; 150. ZoPZ BD; 4.(l), 43. ZoPPG BD.

U Republici Srpskoj članovi 64, 65 i 66 Zakona o zaštiti vazduha ("Službeni glasnik RS", broj: 124/11, 46/17) definišu obavezu izvještavanja i informisanja javnosti o kvalitetu vazduha, preduzetim mjerama za smanjenje zagađenja, planovima kvaliteta vazduha i sl. Članom 67. istog zakona predviđeno je uspostavljanje Informacionog sistema kvaliteta vazduha koji sadrži podatke o kvalitetu vazduha iz republičke i lokalnih mreža monitoringa, podatke o supstancama koje oštećuju ozonski omotač, podatke iz inventara emisija gasova sa efektom staklene bašte i odstranjenih količina gasova putem ponora, podatke iz inventara nenamjerno ispuštenih dugotrajnih organskih zagađujućih materija, mjere i planove za zaštitu i poboljšanje kvaliteta vazduha, mjere i planove za ublažavanje klimatskih promjena, mjere i planove za zaštitu ozonskog omotača, podatke iz Registra ispuštanja i prenosa zagađujućih materija iz postrojenja i sl.

Relevantne su i sljedeće odredbe podzakonskih akata u FBiH:

- Član 2. Pravilnika o monitoringu kvaliteta zraka ("Službene novine FBiH", broj: 12/05 i 9/16);
- Odredbe Pravilnika o pogonima, postrojenjima i skladištima u kojima su prisutne opasne supstance koje mogu dovesti do nesreća većih razmjera ("Službene novine Federacije BiH", broj: 51/21 i 96/22);
- Član 6. Pravilnika o postepenom isključivanju supstanci koje oštećuju ozonski omotač ("Službene novine FBiH", broj: 39/05);
- **Članovi 26.(5) i 26a (2) Uredbe o ispuštanju otpadnih voda u prirodne recipijente i sisteme javne kanalizacije ("Službene novine Federacije BiH", broj 26/20, 96/20 i 01/24);**
- Uredba koja reguliše obvezu izvještavanja operatera i proizvođača otpada o sprovođenju programa nadzora, monitoringa i vođenja evidencije prema uvjetima iz dozvole („Službene novine Federacije BiH“, broj 31/06)
- Član 12. Pravilnika o uslovima za rad postrojenja za spaljivanje otpada ("Službene novine FBiH", broj: 12/05 i 102/12)
- Odredbama Pravilnika o monitoringu emisija zagađujućih materija u zrak („Službene novine Federacije BiH“, br. : 9/14 i 97/17);
- **Član.14, 15, 16, i 17. Pravilnika o postupcima i mjerama u slučajevima akcidenata na vodama i obalnom vodnom zemljištu („Službene novine FBiH“, broj 71/09 i 102/18)**
- Pravilnik o metodologiji praćenja stanja poljoprivrednog zemljišta („Službene novine FBiH“, broj: 38/11)
- Pravilnik o utvrđivanju dozvoljenih količina štetnih i opasnih tvari u zemljištu i metodi njihova ispitivanja („Službene novine FBiH“, broj: 72/09)
- Pravilnik o uspostavi i upravljanju informacionim sistemom voda („Službene novine FBiH“, broj: 77/09).
- Uredba o informacionom sistemu upravljanja otpadom ("Službene novine Federacije BiH", broj: 97/18).
- Pravilnik o informacionom sistemu energijske efikasnosti u Federaciji BiH sa prilogima ("Službene novine Federacije BiH", broj 2/19)

U RS to su:

- Član 2, 9 i 10 Uredbe o vrijednostima kvaliteta vazduha ("Službeni glasnik RS", broj: 124/12);
- Član 24 Pravilnika o mjerama za sprečavanje i smanjenje zagađivanja vazduha i poboljšanje kvaliteta vazduha ("Službeni glasnik RS", broj: 3/15, 51/15, 47/16 i 16/19);

- Član 22 i 23. Pravilnika o Registru ispuštanja i prenosa zagađujućih materija iz postrojenja ("Službeni glasnik RS", broj: 55/23)
- Član 6. Uredba o postupanju sa supstancama koje oštećuju omotač i zamjenskim supstancama ("Službeni glasnik RS", broj: 66/20;
- Program obaveznih statističkih istraživanja u zdravstvu ("Službeni glasnik RS", broj: 46/05), kojim se nalaže praćenje i izvještavanje, te kojima se prati sljedeće: stanje zagađenosti i mjere koje su poduzete za zaštitu zraka, vode i zemljišta od jonizirajućeg zračenja i drugih štetnih materija koje ugrožavaju život i zdravlje ljudi, zatim broj analiziranih uzoraka namirnica i predmeta opće upotrebe, kao i broj analiziranih uzoraka voda za piće (prikupljanje dnevno, analiza i obrada godišnje).
- Pravilnik o eko oznakama Republike Srpske (Službeni glasnik RS broj 108/13).

U BD to su:

- Član 2. Pravilnika o monitoringu kvaliteta zraka ("Službeni glasnik BD", broj: 30/06);
- Član 21. Pravilnika o monitoringu emisija zagađujućih materija u zrak ("Službeni glasnik BD", broj: 30/06);
- Član 6. Pravilnika o postepenom isključivanju supstanci koje oštećuju ozonski omotač ("Službeni glasnik BD", broj: 30/06).

Na osnovu odredaba navedenih u gornjem dijelu teksta, osigurava se dotok informacija o stanju okoliša. Također, osigurava se da se, u slučaju opasnosti, informacije bez odlaganja distribuiraju.

- U slučaju neposredne opasnosti po ljudsko zdravlje ili okoliš, nadležni ministar treba odmah predstavnicima javnosti dostaviti sve podatke koje posjeduju organi uprave i koji bi mogli omogućiti javnosti poduzimanje mjera za sprečavanje ili ublažavanje štete koja proizilazi iz određene opasnosti, u skladu sa članovima 29.(3) ZoZO-a FBiH/29.(2) ZoŽŽS-a BD. Javnost treba biti informirana o slučajevima, kao što su intervencije po pitanju incidentnih zagađenja putem sredstava javnog informiranja, putem internet stranice, kao i putem direktnih kontakata i skupova. U skladu sa članovima 9. stav (2) Pravilnika o monitoringu kvaliteta zraka FBiH i Članom 2. Pravilnika o monitoringu kvaliteta zraka ("Službeni glasnik BD", broj: 30/06); BD, zainteresirana javnost obavještava se o kvalitetu zraka u realnom vremenskom roku, ukoliko koncentracije prekoračuju upozoravajuće i kritične vrijednosti kvaliteta zraka, a mjerna stanica, po svojim tehničkim karakteristikama, omogućava davanje informacije u realnom vremenskom roku.
- Član 42. Pravilnika o mjerama za sprečavanje i smanjenje zagađivanja vazduha i poboljšanje kvaliteta vazduha („Službeni glasnik RS“, br. 03/15, 51/15, 47/16 i 16/19) propisuje da se izvještaj o godišnjem bilansu emisija dostavlja za potrebe informacionog sistema RS.
- Član 9. i 10. Uredbe o vrijednostima kvaliteta vazduha ("Službeni glasnik RS", broj: 124/12) definisana je obaveza izvještavanja i obavještavanja javnosti u slučaju koncentracija opasnih po zdravlje ljudi i koncentracija o kojima se izvještava javnost.

BHAS, u skladu sa članovima 3. i 8. ZoS-a BiH, vrši distribuciju statističkih podataka svim relevantnim institucijama u BiH, zainteresiranim stranama, te akademskim radnicima i privatnim osobama, po zahtjevu. U skladu sa odredbama člana 6. ZoH, AzSH BiH, obavlja obavještavanje o riziku kako bi nadležni organi BiH, entiteta i BD, subjekti u poslovanju sa hranom i hranom za životinje, potrošači i druge relevantne institucije i interesne strane, dobile pravovremenu, pouzdanu, objektivnu i razumljivu informaciju u vezi sa opasnostima, odnosno riziku povezanom sa hranom i hranom za životinje. Također, shodno članu 10. ZoH, AzSH BiH poduzima korake, ako postoji osnovana sumnja da bi hrana ili hrana za životinje mogla predstavljati rizik po ljudsko zdravlje ili zdravlje životinja, te u tom smislu obavještava javnost o opasnostima po zdravlje pri tome identifikujući hranu ili hranu za životinje, rizik koji predstavlja, te mjere koje se poduzimaju ili bi se trebale poduzeti u cilju spriječavanja, smanjenja ili uklanjanja rizika.

Za vrijeme poplava 2014. godine sukladno sa propisanim nadležnostima, Služba za zemljište FZzAP, sačinila je Program hitnih mjera sanacije poplavljenog poljoprivrednog zemljišta na području FBiH i dostavila ga općinskim službama, Federalnom štabu CZ i Vladi. Odlukom Vlade FBiH, a na inicijativu općine Grčanica pokrenut je i još uvijek se provodi Monitoring donjeg toka rijeke Spreče od 2014. godine. Fokus istraživanja je kontaminacija tla organskim polutntima (PAH-

ovima). Inicijativom općine Zenice, a kasnije i Odlukom Vlade FBiH pokrenut je i još uvijek se provodi Monitoring o zagađenosti zemljišta neorganskim i organskim polutantima na području Zenica. Svi Izvještaji koji se izrade u FZzAP, a koji su vezani za neposrednu opasnost po zdravlje ljudi i okoline direktor FZzAP prezentira na sjednicama Vlade FBiH. Izvještaji se dostavljaju općinama i kantonima na čijoj teritoriji je evidentirana kontaminacija tla, kao i na internet stranicu FZzAP. Direktor i ostali državni službenici FZzAP po odobrenju direktora daju izjave za medije ukoliko se zato ukaže potreba. U FZzAP se odmah nakon provedenih laboratorijskih analiza, a ukoliko se uoči kontaminacija tla određenim polutantom opasnim po zdravlje ljudi i okolinu izrađuje prijevremeni izvještaj i vrše dodatna istraživanja na kontaminiranom području.

U skladu sa članovima od 98. do 106. ZoV-a FBiH uspostavljen je Informacijski sistem. Kod postupaka informiranja javnosti u slučajevima incidentnih situacija, koji su definirani i odredbama čl.14 i 15. Pravilnika o postupcima i mjerama u slučajevima akcidenata na vodama i obalnom vodnom zemljištu, koristi se i Operativni plan mjera Agencija za vode u slučaju vanrednih i incidentnih zagađenja.

U skladu sa članom 156. stav 1. tačka 6. Zakona o Vodama FBiH („Službene novine FBiH“, broj 70/06) i Pravilnika o postupcima i mjerama u slučajevima akcidenata na vodama i obalnom vodnom zemljištu donešeni su **Operativni plan mjera AVPS i AVP JM u slučaju vanrednih i incidentnih zagađenja**. Ovi operativni planovi dostupni su na web stranicama AVPS i AVPJM.

U slučaju bilo kakve neposredne prijetnje ljudskom zdravlju, informacije od strane FZzJZ i FMZ budu odmah upućene javnosti i relevantnim institucijama, uz prijedlog odgovarajućih mjera zaštite. Primjeri: pružanje informacija i provođenje aktivnosti u cilju zaštite zdravlja stanovništva u slučaju ekstremnih vremenskih uvjeta (aerozagađenje, velike vrućine i hladnoće, poplave), te u slučaju kontaminacije hrane i vode, pojave zaraznih bolesti i sl. U skladu sa članom 29. ZoZO FBiH, praksa u Zeničko-dobojskom kantonu je da se u slučaju neposredne opasnosti po ljudsko zdravlje ili okoliš, nadležni ministar predstavnicima javnosti dostavlja sve podatke kojima ministarstvo raspolaže i koji bi mogli omogućiti javnosti poduzimanje mjera za sprečavanje ili ublažavanje štete koja proizilazi iz određene opasnosti. U slučajevima incidentnih zagađenja javnost se informira putem sredstava javnog informiranja, putem internet stranice, kao i putem direktnih kontakata i skupova. Po pitanju kvaliteta zraka zainteresirana javnost se informira objavljivanjem rezultata mjerenja koja se mogu očitati na displejima, postavljenim na tri lokacije na području Grada Zenice.

b) U smislu stava 2, mjere poduzete na osiguranju jasnosti načina na koji tijela vlasti stavljaju informacije o okolišu na raspolaganje javnosti i stvarne dostupnosti informacija o okolišu;

Relevantni su članovi 20. ZoSPI-a BiH/FBiH/RS. Relevantne institucije imaju zakonsku obavezu da izrade vodič o pristupu informacijama u skladu sa ZoSPI-em. Relevantni su i članovi 28., 29., 30., 33., 35., 36. i 38. ZoZO-a FBiH/38., 40. i 102. ZoZŽS-a RS/28., 29., 34. i 36. ZoZŽS-a BD. Relevantne institucije daju određene informacije o vrsti i obimu informacija u vezi s okolišem, između ostalog, i putem svojih internet stranica. Većina institucija, pored ovoga, ima i kontakt podatke službenika za odnose sa javnošću, kao što je navedeno pod tačkom III stav 2. ili neki način komunikacije sa tom institucijom.

c) U smislu stava 3., mjere poduzete na osiguranju progresivnog pristupa informacijama o okolišu kroz elektroničke baze podataka koje su lako dostupne javnosti putem javnih telekomunikacijskih mreža;

U skladu sa postojećim propisima, te u nekim slučajevima i samoinicijativno, nadležni organi u BiH na svoje internet stranice postavljaju dostupne informacije u smislu člana 5.(3) Konvencije. Tekstovi usvojenih propisa uglavnom su dostupni javnosti putem internet stranica nadležnih institucija. Međutim, pojedine internet stranice ne sadrže ažurirani prikaz takvih propisa, što može imati negativne posljedice na javnost. Kao što je to slučaj i sa propisima, izrađeni i usvojeni izvještaji (uključujući i one o provedbi različitih konvencija), strategije, planovi i programi, također su, uglavnom, dostupni na internet stranicama nadležnih organa. U pojedinim slučajevima, napore nadležnih institucija u BiH da dokumente, naznačene u gornjem dijelu teksta, učine dostupnim

javnosti putem interneta, finansijski su i tehnički podržani od strane međunarodnih donatora (naprimjer, EU, OSCE, itd.).

U Kantonalnom sudu u Goraždu, kao i u svim sudovima u BiH, moguć je pristup sudskim predmetima putem interneta. Ta usluga namijenjena je strankama u sudskim postupcima, advokatima, punomoćnicima i zakonskim zastupnicima. Na zahtjev stranke u pisarnici suda se izdaje potvrda o izdavanju jedinstvenog pristupnog koda sa uputstvom na koji način se može pristupiti sudskom predmetu preko interneta.

Podatke o zagađenju vazduha u realnom vremenu kao i informacije o indeksu kvaliteta vazduha dostupne su na stranicama Republičkog hidrometeorološkog zavoda RS www.rhmzrs.com i Federalnog hidrometeorološkog zavoda www.fhmzbih.gov.ba.

d) U smislu stava 4, mjere poduzete na objavljivanju i distribuiranju državnih izvještaja o stanju okoliša;

Redovno se rade izvještaj o stanju okoliša u BiH. Izvještaji su dostupan na internetu, a izrađuju se na osnovu metodologije preporučene od strane Evropske agencije za okoliš.

e) Mjere poduzete na distribuiranju informacija navedenih u stavu 5;

Svi usvojeni propisi, instrumenti politike djelovanja i odluke o ratifikaciji/pristupanju međunarodnim ugovorima su javni (zajedno sa tekstovima tih ugovora na zvaničnom jeziku), i kao takvi su dostupni javnosti putem službenih listova različitih nivoa vlasti u BiH. Nažalost, pristup službenim listovima u BiH se naplaćuje, što predstavlja smetnju u pristupu ovim podacima. Nadležni organi ulažu napore da relevantni propisi, instrumenti politike djelovanja i međunarodni ugovori budu dostupni putem internet stranica nadležnih organ. Konačno, zainteresirane osobe mogu se obratiti nadležnim organima sa zahtjevom za pristup ovakvim dokumentima (pogledati pod VII ovog izvještaja).

f) U smislu stava 6., mjere poduzete na poticanju aktera čije djelatnosti imaju značajan utjecaj na okoliš na redovito obavještavanje javnosti o utjecaju njihovih djelatnosti i proizvoda na okoliš;

Relevantni su članovi 130. i 131. ZoZO-a FBiH/92. ZoZŽS-a RS/72. ZoZŽS-a BD. Javnost se obavještava putem nadležnih organa. U pogledu eko-označavanja i kontrole, relevantne su odredbe glave XIII ZoZO-a FBiH/IX ZoZŽS-a RS/XII ZoZŽS-a BD. Pravilnici o eko-oznakama doneseni su u FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 92/07), u RS-u („Službeni glasnik RS“, broj: 108/13).

g) Mjere poduzete na objavljivanju i pružanju informacija navedenih u stavu 7;

Izvještaji o stanju okoliša, i drugi relevantni izvještaji koji se koriste za kreiranje okolišne politike i donošenje propisa, objavljuju se na internet stranicama nadležnih organa.

U skladu sa Zaključkom Vlade FBiH sa 170. sjednice (broj 73/2019), Fond za zaštitu okoliša Federacije BiH (FzZOFBiH) je uz podršku Federalnog ministarstva okoliša i turizma (FMOiT), 2022.godine izradio pilot **Izvještaj o stanju okoliša Federacije BiH 2022** (obuhvaća period od 2011. do 2021.). Na izradi dokumenta bili su uključeni stručni timovi FZO FBiH, FMOiT-a i stručni tim konsultanata (Institut za hidrotehniku d.d. Sarajevo i JNU Institut za zaštitu i ekologiju RS-a Banja Luka). Četrnaest institucija iz BiH i Federacije BiH su stručno podržale izradu Izvještaja. Pored navedenih ministarstava, zavoda, agencija i uprava, korišteni su podaci velikog broja instituta, fakulteta i organizacija. Izvještaj je koncipiran u skladu sa DIPSR metodologijom uz obradu indikatora stanja okoliša. U svrhu izrade Izvještaja, FzZOFBiH je primjenio Listu od 58 indikatora (usvojenih od strane Vijeća ministara BiH u 2019. godini). Pored usvojenih indikatora, u Izvještaju se nalazi i lista od 20 predloženih indikatora. Izvještaj predstavlja dokument od 354 stranice, koji je podjeljen na 5 poglavlja (Uvod, Karakteristike FBiH, Društveno-ekonomska pozadina, Procjena stanja okoliša po temama i Sigurnost okoliša i zdravlje ljudi) i 2 priloga (Usvojeni indikatori od Vijeća ministara BiH i Prijedlozi novih indikatora). Unutar navedenih poglavlja nalazi se 100 tabela i grafikona kao i 136 slika. Pored izrade Izvještaja, urađena je i

Brošura **#OKOLIŠFBIH2022**, koja na jednostavan način prikazuje pojedine segmente okoliša u Federaciji BiH. Oba dokumenta nastoje da u skladu sa evropskim načelima daju uvid u stanje okoliša FBiH, s ciljem uvođenja prakse objavljivanja aktualnih podataka o okolišu u FBiH, na način koji je razumljiv javnosti i donosiocima odluka, ali i da ukažu na nedostatke i nedosljednosti u prikupljanju i obradi podataka kako bi se isti u narednom periodu uklonili. Pored štampanih primjeraka, obje publikacije su pripremljene i u digitalnoj formi i dostupne su na web stranicama FzZO FBiH <https://fzofbih.org.ba/izvjestaj-o-stanju-okolisa-fbih/> i FMOiT-a <https://www.fmoit.gov.ba/bs/okolis/zastita-okolisa>.

Ulaskom Republike Hrvatske u EU, propisi EU iz oblasti okoliša postali su dostupni javnosti u BiH na službenom jeziku putem EUR-Lex-a, odnosno baze podataka propisa EU. Cilj BiH je članstvo u EU. Na tom cilju BiH treba da, u svoje propise, transponira propise EU iz oblasti okoliša. Usvojena je nacionalna strategija aproksimacije iz oblasti okoliša, koja sadrži plan i program transpozicije propisa EU iz oblasti okoliša, te je dostupna javnosti. Na web stranici BHAS postoji i set publikacija vezanih za specifična pitanja statistike okoliša. Većina je publikacija u papirnoj kopiji distribuirana i svim relevantnim korisnicima u državi, uključujući nevladine organizacije.

h) U smislu stava 8, mjere poduzete na izradi mehanizama kojima je cilj osigurati stavljanje javnosti na raspolaganje dovoljne količine informacija o proizvodima;

Relevantni su članovi 123. i 124.. ZoZO-a FBiH/111. – 114. ZoZŽS-a RS/89. i 90. ZoZŽS-a BD, kao i Pravilnik o eko-oznakama FBiH. Osim toga, relevantan je član 52. ZoGMO-a. Podaci o prihodima koji se prikupe po raznim osnovama i namjenski distribuiraju korisnicima, a u skladu sa zakonskom regulativom i prema geografskoj zastupljenosti su dostupni kod FzZO FBiH na upit nadležnih institucija.

i) U smislu stava 9., mjere poduzete na uspostavi državnog sustava popisa ili katastarsa onečišćenja.

PRTR registar se vodi u skladu sa entitetskim propisima. U BiH je još ne postoji tijelo koje objedinjava podatke za katastar onečišćivača za cijelu državu odnosno PRTR.

PRTR U Republici Srpskoj vodi Republički hidrometeorološki zavod. Podaci iz PRTR registra su dostupni na zvaničnoj internet stranici Zavoda, www.rhmzrs.com, putem izvještaja, excel tabela i putem upita. Jedan od glavnih izazova u procesu vođenja PRTR-a je loš kvalitet dostavljenih podataka i validacija istih, te mali odziv postrojenja. Godišnji izvještaji se u većini slučajeva dostavljaju u štampanoj formi, što otežava adekvatno vođenje baze podataka. Izvještavanje putem novog sistema web aplikacije, izrađene u okviru projekta „Poboljšanje Registara ispuštanja i prenosa zagađujućih materija u zemljama Zapadnog Balkana i Republici Moldaviji“, će u velikoj mjeri olakšati proces vođenja registra. Aplikacija omogućava unos podataka prema predefinisanim kriterijumima, čime je obezbjeđena veća kontrola i validacija ulaznih podataka. Putem novog PRTR portala i GIS platforme biće omogućen prikaz, pretraživanje i preuzimanje podataka o emisijama zagađujućih materija.

FBiH je uspostavila registar o postrojenjima i zagađivanjima, ali on pokriva 51% teritorije BiH. Podaci su dostupni na upit i putem web stranice <https://www.fmoit.gov.ba/bs/okolisne-dozvole/statistika-okolisne-dozvole/izdate-okolisne-dozvole-u-2024-godi/bs/okolisne-dozvole/registri-i-izvjesivanje>. Veliki problem predstavlja verifikacija pristiglih podatak tj. podataka upisanih u registar od strane ovlaštenog referentnog centra. Samo validni podaci mogu biti javno dostupni. U cilju primjene novog Pravilnika PRTR, izrađene su **Smjernice za izvještavanje prema Pravilniku o registru zagađivača i zagađivanjima sa indikativnim podlistama zagađujućih supstanci i listama međunarodno prihvaćenih metoda mjerenja**.

U skladu sa Zakonom o FzZO FBiH, FzZO FBiH je dužan uspostaviti i voditi registar obveznika plaćanja općih i posebnih naknada na način definiran propisima koje donosi nadležno ministarstvo. U skladu sa istim, vode se elektronske baze podataka sačinjene od Izvještaja o godišnjim količinama emisija zagađujućih materija, obveznika plaćanja naknada, baze podataka praćenja izvora prihoda kao i praćenja transfera sredstava; zatim informacije/ potrebe do kojih

se dođe kroz javne pozive, direktni uvid na terenu, zahtjevi nadležnih institucija - prioriteta Vlade FBiH i kroz koordinaciju sa međunarodnim institucijama.

U cilju optimalnog prikupljanja, korištenja i povezivanja osnovnih grupa podataka koje čine osnovu za upravljanje vodama na nivou riječnih sliva, na području Federacije BiH uspostavljen je Informacioni sistem voda kojim upravljaju nadležne Agencije za vodna područja (Agencije za vodno područje rijeke Save i Agencija za vodno područje Jadranskog mora). Prema Zakonu o vodama - članovima od 98. do 106. definisan je sadržaj Informacionog sistema voda (ISV), način upravljanja, ustupanje podataka i pristup informacijama iz ISV-a.

Relevantne su i sljedeće odredbe podzakonskih akata:

- Članovi 26(5) i 26a (2) Uredbe o ispuštanju otpadnih voda u prirodne recipijente i sisteme javne kanalizacije („Službene novine Federacije BiH“, broj: 26/20, **96/20 i 01/24**);
- Pravilnik o postupcima i mjerama u slučajevima akcidenta na vodama i obalnom vodnom zemljištu (Službene novine Federacije BiH br.71/09 i 102/18).
- Uredba o Informacionom sistemu zaštite okoliša u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 47/22)
- Uredba o informacionom sistemu upravljanja otpadom ("Službene novine Federacije BiH", broj: 97/18).
- Pravilnik o uspostavi i upravljanju informacionim sistemom voda („Službene novine Federacije BiH“, broj: 77/09).

U 2017.godini od relevantnih institucija u BiH je usvojena Strategija aproksimacije propisa pravnoj stečevini EU u oblasti zaštite okoliša/životne sredine Bosne i Hercegovine EAS-BiH.

Agencija za sigurnost hrane **stav 1. (III):** Shodno članu 6. Zakona o hrani (Službeni glasnik BiH broj: 50/04), (u daljem tekstu: Zakon o hrani), obavještanje o riziku obavlja Agencija da bi nadležni organi, subjekti u poslovanju sa hranom i subjekti u poslovanju sa hranom za životinje, potrošači, druge nadležne institucije i interesne strane dobili pravovremenu, pouzdanu, objektivnu i razumljivu informaciju o opasnostima, odnosno riziku povezanim sa hranom, odnosno hranom za životinje. U skladu sa članom 10. Zakona o hrani ukoliko postoji osnovana sumnja da bi hrana ili stočna hrana mogla predstavljati rizik za zdravlje ljudi ili životinja, Agencija poduzima sve mjere da obavijesti javnost o opasnostima za zdravlje, pri tome treba identificirati hranu ili stočnu hranu u najvećoj mogućoj mjeri, navodeći vrstu hrane ili stočne hrane rizik koji predstavlja, te mjere koje se poduzimaju ili će se poduzeti za sprječavanje, smanjenje ili uklanjanje rizika. U Odjeljenju za prostorno planiranje i imovinsko-pravne poslove Vlade Brčko distrikta BiH odredbe o sakupljanju i širenju informacija o zaštiti životne sredine provode se shodno Zakonu o zaštiti životne sredine Brčko distrikta BiH . Npr. Informacije , (donošenje zakonskih i podzakonskih akata , važnih dokumenata iz oblasti životne sredine (Strategije, Akcioni planovi) objavljuju se na internet stranici Vlade Brčko distrikta BiH, kako bi se zainteresovana javnost upoznala sa dešavanjima koje provodi nadležno odjeljenje za zaštitu životne sredine i davala svoje primjedbe i sugestije na nacrt objavljenih dokumenata, i ako su isti opravdani, bili bi uvršteni u konačnu verziju dokumenata.

Član 9. i 10. Uredbe o vrijednostima kvaliteta vazduha (“Službeni glasnik RS”, broj: 124/12) definisana je obaveza izvještavanja i obavještanja javnosti u slučaju koncentracija opasnih po zdravlje ljudi i koncentracija o kojima se izvještavava javnost

Shodno članu 6. Zakona o hrani (Službeni glasnik BiH broj: 50/04), (u daljem tekstu: Zakon o hrani), obavještanje o riziku obavlja Agencija da bi nadležni organi, subjekti u poslovanju sa hranom i subjekti u poslovanju sa hranom za životinje, potrošači, druge nadležne institucije i interesne strane dobili pravovremenu, pouzdanu, objektivnu i razumljivu informaciju o opasnostima, odnosno riziku povezanim sa hranom, odnosno hranom za životinje.

Također, u skladu sa članom 10. Zakona o hrani ukoliko postoji osnovana sumnja da bi hrana ili stočna hrana mogla predstavljati rizik za zdravlje ljudi ili životinja, Agencija poduzima sve mjere da obavijesti javnost o opasnostima za zdravlje, pri tome treba identificirati hranu ili stočnu hranu u najvećoj mogućoj mjeri, navodeći vrstu hrane ili stočne hrane rizik koji predstavlja, te mjere koje se poduzimaju ili će se poduzeti za sprječavanje, smanjenje ili uklanjanje rizika.

Uredba o informacionom sistemu upravljanja otpadom (Sl.novine FBiH 97/18) predstavlja osnov za kreiranje Informacionog sistema upravljanja otpadom pa je FzZO FBiH, zadužen za njegovu uspostavu i vođenje, sa UNDP-om kao partnerom, krajem 2019., pokrenuo realizaciju pripreme i izgradnje Informacionog sistema upravljanja otpadom, a sve kao dio većeg projekta pod nazivom „Urban LED“.

Informacioni sistem upravljanja otpadom Federacije BiH je pušten u operativnu upotrebu 01.01.2021.g. Održano je više od 100 treninga za različite grupe korisnika. Do danas je oko 2700 subjekata registrirano u sistem (onih koji produciraju proizvode koji postaju otpad, onih koji generiraju otpad, onih koji njime upravljaju te institucija koje su nadležne u ovoj oblasti na svim nivoima). Evidentirano je preko 250 šifri otpada, od toga 100 opasnog otpada. Sistem je dostupan za korisnike na www.otpadfbih.ba

Informacioni sistem zaštite prirode Federacije BiH sadrži 5 razvijenih modula (Lista endema jugoistočne Evrope, Modul zaštićenih područja, Crvene liste FBiH, Pilot modul FBiH, Zaštićene vrste FBiH), koji su pojedinačno implementirani od 2018. godine, od strane dvije međunarodne organizacije: Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH i Programa Ujedinjenih nacija za okoliš/životnu sredinu (UNEP). Njegova modularna struktura omogućava postepen razvoj informacionog sistema. Planira se razvoj novih modula, mreže istraživača, uvezivanje s drugim bazama podataka (npr. Naše ptice, Biologer i dr.) i razvoj novih aplikativnih rješenja. Uzima se u obzir i usklađenost s INSPIRE direktivom. Kroz administrativni modul, Sektor za zaštitu okoliša FzZO FBiH upravlja podacima, a podaci su javno dostupni kroz portal www.e-prirodafbih.ba

Na inicijativu FMOiT-a, Vlada FBiH je u 2019. (170. Sjednica; od 28.1.2019.) donijela zaključak da će „do formiranja i uspostavljanja Federalne agencije za zaštitu okoliša i Federalnog zavoda za zaštitu prirode, uspostavu i razvoj informacionog sistema za okoliš i prirodu vršiti Fond za zaštitu okoliša FBiH te su nadležne institucije FBiH, koje raspolažu određenim podacima i informacijama za komponente okoliša (zrak, vode, zemljište/tlo, priroda, upravljanje otpadom), dužne da ih redovno dostavljaju Fondu za zaštitu okoliša za integralnu obradu i uspostavu jedinstvenog informacionog sistema za okoliš i izradu periodičnih izvještaja o stanju okoliša. Zaključak je dodatno „potvrđen“ **Zakonom o zaštiti okoliša FBiH (Sl.novine FBiH 15/21)** koji propisuje (čl. 128) Nadležnost za praćenje stanja okoliša - Poslove prikupljanja i objedinjavanja prikupljenih podataka i informacija o okolišu u skladu sa članom 28. ovog zakona, radi osiguravanja i praćenja provođenja politike zaštite okoliša i održivog razvoja obavlja Federalno ministarstvo za zaštitu okoliša u saradnji sa Fondom za zaštitu okoliša FBiH. Isti član definira da praćenje stanja okoliša obuhvata naročito uspostavu, razvoj, vođenje i koordinaciju jedinstvenog informacionog sistema zaštite okoliša u Federaciji BiH i praćenje i objedinjavanje podataka i /ili informacija o okolišu.

Kroz aktivnosti dva projekta UNDP-a koji se bave klimatskim promjenama (Unapređenje procesa izrade Nacionalnog plana prilagođavanja na klimatske promjene (NAP) radi srednjoročnog planiranja investicija u klimatski osjetljive sektore u BiH i Integrisani sistem izvještavanja i transparentnosti Bosne i Hercegovine (tzv. CBIT projekt) izrađen je krajem 2022. **Informacioni sistem za klimatske promjene**, u oba entiteta. Sistem je realiziran kroz dva modula: jednog za praćenje indikatora/pokazatelja M&E (monitoring-evaluation) za klimatske promjene i drugog za vođenje inventara GHG emisija za FBiH (tzv.MRV – monitoring-reporting –verification) www.klimatskepromjenefbih.ba

U proteklom periodu donesena je i **Uredba o informacionom sistemu zaštite okoliša u FBiH (Sl.novine FBiH 47/22)** koja uređuje uspostavljanje jedinstvenog sistema prikupljanja podataka i informacija o okolišu, nadležnost i način uspostavljanja informacionog sistema o okolišu, razvoj i vođenje informacionog sistema o okolišu, vrste podataka, način i rokove prikupljanja i dostavljanja podataka za informacioni sistem o okolišu, te način informiranja javnosti. Fond je u Uredbi nosilac aktivnosti na uspostavljanju, organizaciji i vođenju Informacionog sistema. Izrada Izvještaja o stanju okoliša FBiH 2022., pomogla je identifikaciji vrsta podataka, potreba, komponenti za definiranje načina uvezivanja u softverskom smislu, podataka različitih institucija u budućem Informacijskom sistemu zaštite okoliša FBiH. Prema Uredbi FMOiT je nosilac aktivnosti strateškog planiranja i kreiranja pravnog okvira za potrebe uspostavljanja i funkcioniranja ISZO i

izrađuje Federalnu listu indikatora za praćenje stanja okoliša (na osnovu posebnih propisa i međunarodnih ugovora). FzZOFBIH je nosilac aktivnosti na uspostavljanju, organizaciji i vođenju Informacionog Sistema, priprema Program uspostave i vođenja Informacionog sistema (uz saglasnost FMOIT-a), priprema periodične Izveštaje o stanju okoliša, te učestvuje u aktivnostima za potrebe izvještavanja u EIONET i u saradnji sa Evropskom agencijom za okoliš. Federalni organi nadležni za oblast upravljanja vodama, meteorologiju, pedologiju, geologiju, zaštitu prirode, statistiku i druge upravne organizacije su PARTNERI u uspostavi Informacionog sistema i osiguravaju prikupljanje, obradu i evidentiranje odgovarajućih podataka i informacija iz svoje nadležnosti, u skladu sa zahtjevima Informacionog sistema i potrebama međunarodnog izvještavanja, izrade izvještaja o stanju okoliša kao i praćenja federalne i nacionalne liste indikatora.

XII. PREPREKE NA KOJE SE NAILAZI TOKOM PRIMJENE ČLANA/ČLANKA 5.

Opišite ako se tokom primjene nekog od stavova/stavaka člana/članka 5. naišlo na neku prepreku.

Odgovor:

Iako je to predviđeno zakonskom regulativom, nadležni zavodi ne posjeduju tehničke mogućnosti da pravovremeno informiraju javnost o kvalitetu zraka, osim u nekoliko većih gradskih centara u BiH. Predstavnici NVO-a ukazuju na propuste u izvještavanju javnosti o slučajevima, kao što su intervencije po pitanju incidentnih zagađenja, putem sredstava javnog informiranja, putem internet stranica, kao i putem direktnih kontakata i skupova. Predstavnici NVO-a smatraju da su podaci koje objavljuje BHAS nepotpuni, teško pristupačni i njihova forma teško je razumljiva, te ukazuju na nepostojanje koordinacije između različitih baza podataka, koje sadrže informacije o okolišu. Brčko distrikt BiH ne posjeduje informacijski sistem za zaštitu prirode.

U BiH je trenutno u toku proces transpozicije propisa EU iz oblasti okoliša u propise u BiH, ali pregled napretka u procesu usklađivanja ovih propisa nije dostupan javnosti u smislu člana 5(3) Konvencije. Dostupnost ovakvog jednog pregleda dao bi javnosti mogućnost da prati rad nadležnih tijela u BiH na efikasniji način.

Nadležnost zaštite okoliša je na entiteskom nivou i nivou BD.

Članom 102. ZOŽS RS je propisano da Republički hidrometeorološki zavod RS vodi Registar ispuštanja i prenosa zagađujućih materija. PRTR baza zahtijeva održavanje, stalni razvoj i nadogradnju što znači da je neophodno predvidjeti određena budžetska sredstva. Postojeća PRTR baza na Federalnom nivou mora imati razvijen GIS sistem, tj. prostorni raspored PRTR postrojenja koja u bazu već unose geografsku širinu i dužinu. Neophodna je pomoć u uspostavi baze na državnom nivou. Osim toga, PRTR baza zahtijeva održavanje, stalni razvoj i nadogradnju što znači da je neophodno predvidjeti određena budžetska sredstva. Postojeća PRTR baza na Federalnom nivou mora imati razvijen GIS sistem, tj. prostorni raspored PRTR postrojenja koja u bazu već unose geografsku širinu i dužinu. Neophodna je pomoć u uspostavi baze na državnom nivou. Npominjemo da je nadležnost zaštite okoliša je na entiteskom nivou i nivou BD.

U Odjeljenju za prostorno planiranje i imovinsko-pravne poslove Vlade Brčko distrikta BiH nije bilo prepreka.

XIII. DODATNE INFORMACIJE O PRAKTIČNOJ PRIMJENI ODREDBI ČLANA/ČLANKA 5

Pružite dodatne informacije o praktičnoj primjeni odredbi o sakupljanju i širenju informacija iz oblasti okoliša/životne sredine u članu 5. Na primjer: da li postoje neki statistički podaci o objavljenim informacijama?

Odgovor:

Nadležni organi u BiH podatke o okolišu (uključujući propise, instrumente politike djelovanja, i sl.) distribuiraju putem internet stranica, davanjem odgovora na zahtjeve i učešćem na seminarima, radionicama i informativnim emisijama u raznim medijima. Većina institucija ima imenovanog

službenika za odnose sa javnošću. Izrada elektronskih baza podataka kojima će se moći pristupiti putem interneta je u toku.

Predstavnici NVO sektora upućuju primjedbe na nepostojanje informacija na internet stranicama, iako su prethodno, od strane nadležnih institucija, upućeni na njih.

Agencije za vode u FBiH, putem svojih internet servisa, omogućile su dostupnim GIS i podatke s automatskih hidroloških stanica zainteresiranim nadležnim institucijama.

Nažalost, ne postoje inicijative kako bi pristup službenim listovima u BiH bio besplatan, čime bi se unaprijedio pristup javnosti relevantnim propisima, instrumentima politike djelovanja i međunarodnim ugovorima.

Tako npr. AVPJM putem svoje web stranice (www.jardan.ba) omogućava pristup sljedećim informacijama: godišnjim izvještajima o stanju kvalitete površinskih i podzemnih vodnih tijela na vodnom području Jadranskog mora, rezultatima monitoringa fizikalno kemijskih i bioloških elementata za ocjenu stanja vodnih tijela, GIS i podatke s automatskih hidroloških stanica, izdatim vodnim aktima, strateškim i planskim dokumentima iz oblasti upravljanja vodama, te zakonskoj regulativi iz oblasti upravljanja vodama.

AVPS na svojoj web stranice (www.voda.ba) omogućava pristup slijedećim informacijama: GIS i podatci sa automatskih hidroloških stanica, izdatim vodnim aktima, strateškim i planskim dokumentima iz oblasti upravljanja vodama, te zakonskoj regulativi iz oblasti upravljanja vodama. Sve dodatne informacije se mogu dobiti putem e-maila info@voda.ba

U FzZO FBiH svaki upit se obradi i da odgovor. Statistike o broju zahtjeva ne postoje, ali se nalaze u ukupnoj evidenciji izlaza pošte FzZOFBIH. Na mnoga pitanja se odgovara i elektronskim putem, te se na ovaj način može izvršiti pregled svih distribuiranih odgovora na osnovu zahtjeva za pristup informacijama. Svakodnevno se distribuira značajan broj informacija o aktivnostima FzZOFBIH, naročito kada je u pitanju finansiranje sredstvima FzZOFBIH ali i zahtjevi za pojašnjenja, te korespondencija u procesu registrovanja i ispunjenja obaveza obveznika plaćanja okolišnih naknada FzZOFBIH na teritoriji FBiH. Podaci relevantni za rad FzZOFBIH distribuiraju se putem zvanične internet stranice, davanjem odgovora na zahtjeve i učešćem na seminarima, radionicama i informativnim emisijama u raznim medijima. U korespondenciji sa zainteresiranim stranama svaki upit se obradi i da odgovor, jednako kao i u komunikaciji sa medijima, a tiču se bilo zahtjeva za gostovanja u radio i TV emisijama, bilo izjava i pismenih upita medija. U pripremi je i Vodič o pristupu informacijama i Index registar sa pregledom i opisom informacija, namjenom i načinom ostvarivanja prava na pristup istima. Realizacija projekata je posredstvom lokalnih, federalnih, državnih radio i TV stanica medijski pokrivena, izvještavanje relevantnih institucija o aktivnostima Fonda, izrada biltena, promotivnih materijala, javne prezentacije, okrugli stolovi, naučni skupovi itd.

Republički hidrometeorološki zavod RS je putem svoje web stranice (<https://rhmrzs.com/zivotna-sredina/registar-postrojenja-i-zagadivaca/>) omogućio pristup informacijama o PRTR-u (godišnji izvještaji, excel tabele sa podacima, najnovije aktuelnosti...). Izradom novog PRTR portala, u okviru projekta „Poboljšanje Registara ispuštanja i prenosa zagađujućih materija u zemljama Zapadnog Balkana i Republici Moldaviji“, finansiranog od strane Saveznog ministarstva za životnu sredinu, zaštitu prirode, nuklearnu sigurnost i zaštitu potrošača Njemačke, u saradnji sa Njemačkom agencijom za životnu sredinu, biće omogućen prikaz postrojenja i emisija zagađujućih materija putem GIS platforme, pretraživanje po definisanim kriterijumima, preuzimanje podataka i pristup svim informacijama od značaja za registar. Završetak PRTR portala je planiran do kraja jula 2024. godine. Na istoj stranici Republički hidrometeorološki zavod RS objavljuje dnevne, mjesečne i godišnje izvještaje o kvalitetu vazduha kao i izvještaje o inventaru gasova sa efektom staklene bašte.

Zavod za statistiku Republike Srpske, osim putem štampanih izdanja i odgovorom na pojedinačne zahtjeve korisnika, podatke diseminira i putem veb prezentacije Zavoda (www.rzs.rs.ba). Podaci objavljeni u statističkim saopštenjima i/ili tematskim biltenima mogu se pronaći i u okviru veb stranica posvećenih statističkim oblastima, koje sadrže i kratak opis statističkih istraživanja i indikatora za određenu oblast. O najnovijim objavama podataka Zavod korisnike obavještava i putem zvaničnih naloga Zavoda na Tviteru, Instagramu i Fejsbuku, kao i putem RSS servisa.

XIV. ADRESE INTERNET SAJTOVA RELEVANTNIH ZA PRIMJENU ČLANA/ČLANKA 5.

Navedite adrese relevantnih Internet sajtova, ako postoje:

Odgovor:

Agencija za vodno područje Jadranskog mora - <http://www.jadran.ba/>

Agencija za vodno područje rijeke Save – <http://www.voda.ba/>

Ministarstvo pravde FBiH - Predstavnicima javnosti mogu se obratiti nadležnim organima, koristeći kontakt podatke dostupne na internet stranicama nadležnih organa, naznačenim pod tačkom VI u gornjem dijelu teksta.

Odjeljenje za prostorno planiranje i imovinsko-pravne poslove Vlade Brčko distrikta BiH - www.vlada.bdcentral.net

XV. PRAVNE, REGULATIVNE I DRUGE MJERE KOJE SE ODNOSI NA PRIMJENU ODREDBI O UČEŠĆU JAVNOSTI U ODLUČIVANJU O POSEBNIM AKTIVNOSTIMA IZ ČLANA/ČLANKA 6.

Navedite pravne, regulativne i druge mjere kojima se primjenjuju odredbe o učešću javnosti u odlučivanju o posebnim aktivnostima iz člana/članka 6. Objasnite kako se svaki od stavova/stavaka iz člana/članka 6. primjenjuje. Opišite transpoziciju relevantnih definicija iz člana/članka 2. i antidiskriminacione odredbe iz člana/članka 3., stav/stavak 9.

Posebno opisati:

- (a) U vezi sa stavom/stavkom 1., mjere koje su preduzete/poduzete da se obezbijedi da:
 - (I) Odredbe člana/članka 6. budu primijenjene kada se donose odluke o tome da li da se dozvole predložene aktivnosti navedene u aneksu I Arhuske konvencije;
 - (II) Odredbe člana/članka 6 budu primijenjene na odluke o predloženim aktivnostima koje nisu navedene u aneksu I, a mogu imati značajan uticaj na okoliš/životnu sredinu;
- (b) Mjere koje su preduzete/poduzete da se obezbijedi da je zainteresovana javnost informisana, na adekvatan, pravovremen i djelotvoran način, na samom početku procedure donošenja odluka u vezi sa životnom sredinom o svemu što je pomenuto u stavu/stavku 2.;
- (c) (v) Mjere koje su preduzete/poduzete da se obezbijedi da vremenski rokovi koji se odnose na procedure učešća javnosti budu u skladu sa zahtjevima navedenim u stavu/stavku 3.;
- (d) U vezi sa stavom/stavkom 4., mjere koje su preduzete/poduzete da se obezbijedi da se javnost uključi na samom početku procedure;
- (e) U vezi sa stavom/stavkom 5., mjere koje su preduzete/poduzete da se ohrabre budući podnosioci zahtjeva da prepoznaju zainteresovanu javnost, da uzmu učešće u diskusijama i da pruže informacije u vezi sa ciljevima prijavljivanja prije nego što se prijave za dozvolu;
- (f) U vezi sa stavom/stavkom 6., mjere koje su preduzete/poduzete da se obezbijedi da:
 - (I) Nadležni organi javne uprave pruže zainteresovanoj javnosti sve informacije relevantne za donošenje odluka navedene u stavu 6 koje su dostupne u vrijeme sprovođenja procedure učešća javnosti;
 - (II) Posebno da nadležni organi javne uprave pruže zainteresovanoj javnosti informacije navedene u ovom stavu/stavku;
- (g) U vezi sa stavom/stavkom 7., mjere koje su preduzete/poduzete da se obezbijedi da procedure učešća javnosti dozvole javnosti da podnosi komentare, informacije, analize ili mišljenja koja smatra relevantnim za predloženu aktivnost;
- (h) U vezi sa stavom/stavkom 8., mjere koje su preduzete/poduzete da se obezbijedi da se pri donošenju odluka uzme u obzir i ishod učešća javnosti;
- (i) U vezi sa stavom/stavkom 9., mjere koje su preduzete/poduzete da se javnost u najkraćem roku obavijesti o odluci u skladu sa odgovarajućom procedurom;

- (j) U vezi sa stavom/stavkom 10., mjere koje su preduzete/poduzete da se obezbijedi da se kada organ javne uprave ponovo razmotri ili ažurira uslove za obavljanje aktivnosti koja je navedena u stavu/stavku 1., primjenjuju odredbe iz stavova/stavaka 2 – 9 pošto budu unijete neophodne izmjene, na odgovarajućim mestima;
- (k) U vezi sa stavom/stavkom 11., mjere koje su preduzete/poduzete da se primjene odredbe člana/članka 6. na odluke o tome da li da se odobri namjerno ispuštanje genetski modifikovanih organizama u okoliš/životnu sredinu.

Odgovor:

Relevantni su:

- ZoV FBiH; ZoV RS; ZoZV BD;
- Pravilnik o pogonima i postrojenjima za koje je obavezna procjena utjecaja na okoliš i pogonima i postrojenjima koji mogu biti izgrađeni i pušteni u rad samo ako imaju okolinsku dozvolu ("Službene novine FBiH", broj: 19/04 i 1/21) (PPP FBiH);
- Pravilnik o projektima za koje se provodi procjena utjecaja na životnu sredinu i kriteriji za odlučivanje o obavezi provedbe i obimu procjene utjecaja na životnu sredinu ("Službeni glasnik RS", broj: 124/12) (PPUnŽS RS), Pravilnik o postrojenjima koja mogu biti izgrađena i puštena u rad samo ukoliko imaju okolinsku dozvolu ("Službeni glasnik RS", broj: 124/12) (PoP RS);
- Pravilnik o pogonima i postrojenjima za koje je obavezna procjena utjecaja na životnu sredinu i pogonima i postrojenjima koji mogu biti izgrađeni i pušteni u rad samo ako imaju okolinsku dozvolu ("Službeni glasnik BD", broj: 30/06) (PPP BD);
- Pravilnik o sadržaju, obliku, uvjetima, načinu izdavanja i čuvanja vodnih akata ("Službene novine FBiH", broj: 31/15, 55/19, 41/20 i 63/22);
- Uredba o načinu učešća javnosti u upravljanju vodama ("Službeni glasnik RS", broj: 35/07).

IOzLJP BiH ukazuje da je potrebna proaktivna transparentnost, te da vlasti trebaju sagledati sve moguće načine da o tome upoznaju što veći broj lica, kroz postupke informiranja. Isto tako, proces javnih konsultacija treba biti shvaćen u što širem smislu, počevši od javnosti, zainteresiranih strana kao i stranaka u postupku.

a) U smislu stava 1., mjere poduzete na osiguranju sljedećeg:

(i) primjenjivanja odredaba člana 6. koje se odnose na odluke o tome treba li dopustiti predložene djelatnosti navedene u Aneksu I Konvencije;

- Zakon o zaštiti okoliša FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 15/21) (ZoZO FBiH);
- Zakon o zaštiti životne sredine RS ("Službeni glasnik RS", broj: 71/12, 79/15 i 70/20) (ZoŽŽS RS);
- Zakon o zaštiti životne sredine BD ("Službeni glasnik BD", broj: 24/04, 1/05, 19/07, 9/09) (ZoŽŽS BD)
- Pravilnik o pogonima i postrojenjima za koje je obavezna procjena utjecaja na okoliš i pogonima i postrojenjima koji mogu biti izgrađeni i pušteni u rad samo ako imaju okolinsku dozvolu ("Službene novine FBiH", broj: 19/04 i 1/21) (PPP FBiH);
- Pravilnik o projektima za koje se provodi procjena utjecaja na životnu sredinu i kriteriji za odlučivanje o obavezi provedbe i obimu procjene utjecaja na životnu sredinu ("Službeni glasnik RS", broj: 124/12) (PPUnŽS RS),
- Pravilnik o postrojenjima koja mogu biti izgrađena i puštena u rad samo ukoliko imaju ekološku/okolinsku dozvolu ("Službeni glasnik RS", broj: 124/12) (PoP RS);
- Pravilnik o pogonima i postrojenjima za koje je obavezna procjena utjecaja na životnu sredinu i pogonima i postrojenjima koji mogu biti izgrađeni i pušteni u rad samo ako imaju okolinsku dozvolu ("Službeni glasnik BD", broj: 30/06) (PPP BD);

Za odobravanje aktivnosti koje su navedene u Aneksu 1 Aarhuske konvencije, su domaćim zakonodavstvom predviđena dva postupka i to postupak procjene uticaja na okoliš i izdavanja okolišne dozvole. Tokom oba postupka, primjenjuju se relevantne odredbe ZoZO-a FBiH/ZoŽŽS-

a RS/ZoZZS-a BD, a supsidijarno, ZoUP-a FBiH/ZoOUP-a RS/ZoUP-a BD. Obaveza sudjelovanja javnosti u odlukama o posebnim djelatnostima je propisana članom 40. ZoZO FBiH/ 39. ZoZZS RS/ 35. ZoZZS BD. Aktivnosti navedene u Aneksu I Konvencije sadržane su u PPP FBiH/PPUnŽS RS/PoP RS/PPP BD.

Aktivnosti navedene u Aneksu I Konvencije sadržane su i u PPP ŽP i za odobravanje ovih aktivnosti kantonalno ministarstvo Posavske Županije provodi postupak izdavanja okolinske dozvole.

Za pogone i postrojenja koji se nalaze ispod pragova utvrđenih u PPP FBiH i zahvate u prostoru koji nisu navedeni u ovom pravilniku okolinsku dozvolu izdaje nadležno kantonalno ministarstvo. U Zeničko-dobojskom kantonu vežeći je Pravilnik o pogonima i postrojenjima koji mogu biti izgrađeni i pušteni u rad samo ako imaju okolinsku dozvolu „(Službene novine FBiH“ broj: 14/13). U pravilniku su navedeni pogoni i postrojenja te zahvati u prostoru za koje nije potrebna procjena uticaja na okoliš i pogoni i postrojenja ispod pragova utvrđenih federalnim pravilnikom. S obzirom da kantoni izdaju okolinske dozvole za manje pogone i postrojenja za koje nije potrebna procjena uticaja na okoliš, ni javnost nije posebno zainteresovana za postupak izdavanja okolinskih dozvola, iako u skladu sa relevantnim propisima, ima mogućnost učešća u donošenju ovih odluka na propisan način.

Za pogone i postrojenja koji se nalaze ispod pragova utvrđenih u PPED RS i zahvate u prostoru koji nisu navedeni u ovom pravilniku ekološku dozvolu izdaje jedinica lokalne samouprave

(ii) primjenjivanja odredaba člana 6. koje se odnose na odluke o predloženim djelatnostim izvan opsega Aneksa I, a koje mogu imati značajne učinke na okoliš;

U pogledu nekih aktivnosti, pragovi sadržani u podzakonskim aktima naznačenim u gornjem dijelu teksta, spušteni su u odnosu na one naznačene u Aneksu I Konvencije. Osim toga, u FBiH i RS, kantoni i jedinice lokalne samouprave izdaju okolinske/ekološke dozvole.

U RS se ekološka dozvola izdaje za postrojenja navedena u čl. 2 Pravilnika.

Javnost, u skladu sa relevantnim propisima, ima mogućnost učešća u donošenju ovih odluka na propisan način.

Primjenjivanja odredaba člana 6. koje se odnose na odluke o predloženim djelatnostim izvan opsega Aneksa I, a koje mogu imati značajne učinke na okoliš FMOiT smatra da se najbolje ostvaruje kroz animiranje jedinica lokalne samouprave koji najbolje mogu informisati javnost putem javnog oglašavanja, objavom na lokalnim radio ili TV stanicama, konataktom sa NVO na svom području, razgovorom sa lokalnim stanovništvom i dr., u skladu sa važećom legislativom i ostalim prostornim i planskim dokumentima.

U RS se javnost informiše putem obavještenja u dnevnom listu, dostavljanjem zahtjeva i dokumentacije u jedinice lokalne samouprave, te objavljivanjem informacije o podnešenom zahtjevu na internet stranici MPUGiE. Jedinice lokalne samouprave javnost obavještavaju postavljanjem obavještenja na internet stranicu i oglašavanjem na oglasnoj ploči.

Javne konsultacije koje se provode u cilju prikupljanja komentara, sugestija, primjedbi i prijedloga zainteresovane javnosti, u vezi sa konkretnim projektom, su uglavnom krajnje “formalizovane” – doprinosi javnosti u fazi planiranja konkretnom projekta se ne uzimaju nikako ili nedovoljno u obzir tokom konačnog odlučivanja organa koji odlučuje. U skladu sa zakonom, “organizator” ovih javnih rasprava je investitor, dok nadležno istom ministarstvo moderira, što bitno utiče na proaktivnost transparentnosti. Slijedom toga, organizacije civilnog društva pokreću mnogo sudskih postupaka protiv nezakonitih odluka vlasti, i to sa dosta uspjeha. Međutim, nakon poništenja sporne odluke, nadležni organi ponovo izdaju odluke (npr. rješenja kojim se odobrava Studija uticaja na životnu sredinu, ekološke dozvole i dr.) protivno obavezujućem pravnom shvatanju suda, što rezultuje ponovim tužbama, opterećenjem sudstva i suštinskim kontinuiranim ugrožavanjem/povredom ljudskih prava u vezi sa životnom sredinom. Na ovaj način gubi se smisao drugog i trećeg stuba

Aarhuske konvencije (kao i logika demokratskoj ustrojstva) te stvara opravdano nezadovoljstvo građana koji su izdvojili svoje vrijeme da učestvuju u procesima koji se tiču odluka iz oblasti uticaja na okoliš.

b) Mjere poduzete na osiguranju da zainteresirana javnost bude informirana na samom početku postupka odlučivanja o okolišu, na odgovarajući, pravodoban i djelotvoran način, o pitanjima navedenim u stavu 2;

- Zakon o zaštiti okoliša FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 15/21) (ZoZO FBiH);
- Zakon o zaštiti životne sredine RS („Službeni glasnik RS“, broj: 71/12, 79/15 i 70/20) (ZoŽS RS);
- Zakon o zaštiti životne sredine BD („Službeni glasnik BD“, broj: 24/04, 1/05, 19/07, 9/09) (ZoŽS BD)
- Zakon o koncesijama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 32/02, 56/04) (ZoK BiH)
- Zakon o koncesijama FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 40/02, 61/06) (ZoK FBiH)
- Zakon o koncesijama Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 59/2013, 16/2018, 70/2020 i 111/2021) (ZoK RS);
- Zakon o vodama FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 70/06) (ZoV FBiH);
- Zakon o vodama RS („Službeni glasnik RS“, broj: 50/06, 92/09, 121/12, 74/17) (ZoV RS);
- Zakon o zaštiti voda BD („Službeni glasnik BD“, broj: 25/04, 1/05, 19/07) (ZoV BD);
- Pravilnik o sadržaju, obliku, uvjetima, načinu izdavanja i čuvanja vodnih akata („Službene novine FBiH“, broj: 31/15, 55/19, 41/20 i 63/22);
- Uredba o načinu učešća javnosti u upravljanju vodama („Službeni glasnik RS“, broj: 35/07).
- Zakon o zaštiti zraka FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 33/03, 4/10) (ZoZZ FBiH);
- Zakon o zaštiti zraka BD („Službeni glasnik BD“, broj: 25/04, 1/05, 19/07, 9/09) (ZoZZ BD).

Relevantne su odredbe člana 40., 75. i 88. ZoZO FBiH/ 39. ZoŽS RS/ 35. ZoŽS BD kojim je predviđeno da će javnost nakon pokretanja upravnog postupka biti informirana o predloženim djelatnostima, organima uprave odgovornih za donošenje odluke, te toku postupka koji se odnosi na način sudjelovanja javnosti, vremenu i mjestu javne rasprave, organima nadležnim za pružanje informacija kao i organima nadležnim za primanje primjedbi i pitanja. Važni članovi su i 72. do 80., ZoZO FBiH /56., 69.,-71., 88., 89. ZoŽS RS/ 59., 66. ZoŽS BD. U konačnici, vrijedno je pomenuti i članove 10. i 29. ZoZO-a FBiH/12. ZoŽS-a RS/10. i 29. ZoŽS-a BD.

Pored Zakona o zaštiti okoliša/životne sredine, ovo pitanje se reguliše i drugim zakonima. Relevantni su i član 15. ZoK BiH/ 19. ZoK FBiH; član 38., 124., 126. ZoV FBiH/ 29., 130. ZoV RS/ 15. ZoV BD, kao i članovi 8., 9. i 10. Pravilnika o sadržaju, obliku, uvjetima, načinu izdavanja i čuvanju vodnih akata FBiH/ 4., 14. i 15. Uredbe o načinu učešća javnosti u upravljanju vodama RS. Na dalje, učešće javnosti je predviđeno i članom 1.(3) ZoZZ FBiH/ 2.,3. ZoZZ BD iako nije propisano da javnost treba biti informirana na samom početku postupka odlučivanja o okolišu, na odgovarajući, pravovremen i efikasan način.

Prema FMOiT u skladu sa čl. 64. ZoZO FBiH, čl 64 ZoŽS RS Zahtjev za prethodnu procjenu uticaja na okoliš podnosi se nadležnom ministarstvu.

Nadležno ministarstvo dostavlja zahtjev sa pripadajućom dokumentacijom nadležnim organima i zainteresiranim subjektima radi davanja sugestija i primjedaba. Prema izmjenama ZoŽS RS javnost i zainteresovana javnost se uključuje u postupak prethodne procjene uticaja na životnu sredinu jer se zahtjev i podaci postavljaju na interner stranicu MPUGiE.

U procesu pripreme i usvajanja potrebne zakonske regulative u oblasti zaštite okoliša FzZO FBiH razvija saradnju sa resornim FMOiT, kao i sa drugim ministarstvima unutar Vlade FBiH. Promocija djelotvornost učešća javnosti u procesu izrade propisa nije u nadležnosti FzZO FBiH.

U RS, članom 64. ZOŽS RS/članom 69.. propisan je postupak za prethodnu procjenu uticaja na životnu sredinu i pokreće se zahtjevom.

Opisi se daju stručnim tehničkim jezikom, sa tekstualnim, numeričkim i grafičkim podacima, a rezime opisa netehničkim jezikom, na način koji je pogodan za informisanje nadležnih organa, organizacija i javnosti. O podnešenom zahtjevu javnost i zainteresovana javnost se obavještava putem internet stranice MPUGiE.

FMPVIŠ je donošenjem Pravilnika o sadržaju sadržaju, obliku, uvjetima, načinu izdavanja i čuvanja vodnih akata ("Službene novine FBiH", broj: 31/15, 55/19, 41/20 i 63/22) osigurao uključivanje javnosti u ranoj fazi odlučivanja u vezi donošenja vodnih dozvola kao glavnog instrumenta zaštite i uspostavljanja dobrog stanja voda, odnosno članom 21. stav (3) navedenog Pravilnika propisano je da nadležni organ za izdavanje vodnih akata obavezan prethodno osigurati sudjelovanje zainteresovane javnosti u skladu sa članom 124. Zakona o vodama i Aarhuskom konvencijom.

FMPU članom 3., tačka 8) Zakona o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou Federacije Bosne i Hercegovine definisano je da se planiranje prostora zasniva na načelima javnosti i slobodnog pristupa podacima i dokumentima značajnim za planiranje u skladu sa Zakonom i posebnim propisima.

Članom 7. Uredbe o jedinstvenoj metodologiji za izradu planskih dokumenata definisano je da je u svim fazama pripreme i izrade planskih dokumenata, na svim nivoima prostornog planiranja u Federaciji obavezno obezbijediti sudjelovanje javnosti. Stavom 4. navedenog člana definisano je da se Programom uključivanja javnosti precizno definiraju načini uključivanja javnosti (organiziranje tribina, okruglih stolova, javnih rasprava i drugih oblika uključivanja javnosti) u svim fazama pripreme i izrade planskog dokumenta.

Članom 56. Zakona o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou Federacije Bosne i Hercegovine definisano je da je prije izdavanja odobrenja za građenje Ministarstvo dužno strankama u postupku omogućiti uvid u glavni projekat.

Prema čl. 6. stav (8) Aarhuske konvencije "svaka Potpisnica osigurava da se odlukom u dužni obzir uzima i ishod učešća javnosti." Međutim, uredno dostavljeni komentari kako fizičkih lica tako i nevladinih udruženja se rijetko uzimaju u dužni obzir. Primjera radi, nadležna kantonalna ministarstva često se gotovo u potpunosti oslone na konsultantske kuće koje su angažovane od strane investitora da urade procjenu uticaja ili studiju uticaja na okoliš, da oni pruže konačnu ocjenu komentara dostavljenih od strane javnosti. Drugim riječima, nadležne institucije ne cijene neovisno zasebene komentare javnosti, te one komentare javnosti koje konsultantske kuće odbace (vrlo često neutemeljeno), također i sami odbace. U ovim situacijama, jedini mehanizam djelovanja jeste pokretanje pravnih postupaka, što kreira velike prepreke za građane, s obzirom da prosječan građanin/ka nema finansijskih mogućnosti da angažuje advokata za ove potrebe. Iz tog razloga, u ovim situacijama uveliko ovise o pomoći Aarhus centara koji im mogu pomoći sa aspekta besplatnog pravnog savjetovanja.

c) Mjere poduzete na osiguranju da vremenski rokovi za postupke u kojima sudjeluje javnost budu usklađeni sa zahtjevima navedenim u stavu 3;

U FBiH javnost se obavještava o javnoj raspravi 15 dana prije održavanja javne rasprave, te javnost ima mogućnost dostaviti svoje sugestije i primjedbe nadležnom ministarstvu 30 dana od dana obavještavanja o javnoj raspravi (članovi 61. i 62. ZoZO-a FBiH). U RS (član 69. stav (3) i čl. 88. ZoZŽS-a RS i BD (član 66. ZoZŽS-a BD) javnost može, u roku od 30 dana od dana objavljivanja obavještenja, podnijeti nadležnom organu mišljenje o zahtjevu za izdavanje ekološke dozvole. U RS u roku od 15 dana od dana podnošenja zahtjeva za odobravanje studije uticaja Ministarstvu, nosilac projekta obavezan je da obavijesti javnost i zainteresovanu javnost o podnesenom zahtjevu za odobravanje studije uticaja obavještenjem u jednom od dnevnih listova u Republici Srpskoj dostupnih na teritoriji lokalne zajednice u kojoj se projekat planira.

Učešće javnosti i postupak prije preduzimanja radnji radi vođenja postupka za izdavanje vodnog akta regulisano je Pravilnikom o sadržaju, obliku, uslovima, načinu izdavanja vodnih akata („Službene novine Federacije BiH“ broj 31/15, 55/19, 41/20 i 63/22). U FBiH, rok za izjašnjenje po zahtjevu za prethodnu vodnu suglasnost, ne može biti kraći od 5, a ni duži od 30 dana od dana

obavještenja o podnesenom zahtjevu, u skladu sa članom 22. Pravilnika o sadržaju, obliku, uvjetima, načinu izdavanja i čuvanju vodnih akata FBiH. U RS, taj rok prilikom izdavanja vodopravnog akta ne može biti duži od 30 dana, u skladu sa članom 131. ZoV-a RS.

Agencije za vode, odnosno nadležno Kantonalno ministarstvo dostavlja pristigla pisana izjašnjenja podnosiocu zahtjeva i ujedno mu određuje rok za izjašnjavanje po istim, a koji ne može biti duži od 15 dana prema odredbama stava 4. član 22. Pravilnika o sadržaju, obliku, uvjetima, načinu izdavanja i čuvanju vodnih akata FBiH.

U FBiH, rok za izjašnjenje po zahtjevu za prethodnu vodnu suglasnost, ne može biti kraći od 5, a ni duži od 30 dana od dana obavještenja o podnesenom zahtjevu, u skladu sa članom 9. Pravilnika o sadržaju, obliku, uvjetima, načinu izdavanja i čuvanju vodnih akata FBiH. U RS, taj rok prilikom izdavanja vodopravnog akta ne može biti duži od 30 dana, u skladu sa članom 131. ZoV-a RS.

U skladu sa čl. 75. ZoZO FBiH FMOiT dostavlja Studije o uticaju na okoliš sa pripadajućom dokumentacijom nadležnim organima i zainteresiranim subjektima radi davanja sugestija i primjedaba. Rok za dostavljanje sugestija i primjedaba je trideset dana od dana prijema zahtjeva. O prethodnoj procjeni uticaja na okoliš obavijestit će se podnosilac zahtjeva i subjekti. U skladu sa čl. 76. ZoZO FBiH, u postupku ocjene Studije o uticaju na okoliš FMOiT obavještava i poziva javnost na raspravu o Studiji putem štampe dostupne na području FBiH. Sugestije i primjedbe javnosti dostavljaju se nadležnom ministarstvu u roku od 30 dana od dana javnog obavještavanja. U skladu sa čl. 76.i 77. ZoZO FBiH, FMOiT organizira javnu raspravu o projektu u prostoru koji je najbliži lokaciji datog projekta o čemu se javnost obavještava najmanje 15 dana prije rasprave. Nadležno ministarstvo priprema zapisnik sa javne rasprave u roku od tri dana od dana održavanja javne rasprave.

U RS o podnošenju zahtjeva za prethodnu procjenu javnost i zainteresovana javnost se obavještava putem internet stranice, postavljanjem Zahtjeva sa podacima za prethodnu procjenu. U postupku se pribavljaju mišljenja drugih nadležnih organa u skladu sa članom 65. ZoZZS RS.

Takođe, u RS o podnošenju zahtjeva za odobravanje Studije uticaja na životnu sredinu, javnost se obavještava postavljanjem zahtjeva i dokumentacije na internet stranicu, a o održavanju javne rasprave javnost se obavještava putem obavještenja u dnevnom listu. U postupku se pribavljaju mišljenja drugih nadležnih organa.

Većina nadležnih institucija, koje provode javne rasprave u odnosu na projekte i investicije koje mogu imati uticaj na okoliš ne shvataju koncept "adekvatnog informisanja javnosti" o samom početku procedura donošenja odluka. Štaviše, vrlo često građani/ke saznaju za pojedini projekat od uticaja na okoliš kada počne sama faza njegove realizacije, gdje činjenica da mještani koji su pod direktnim uticajem nisu ažurno obaviješteni i ne tretira kao nešto naročito relevantno da bi se realizacija projekta trebala spriječiti ili pojedni upravni postupak obnoviti. U ovim situacijama, mještani svoja prava nastoje zaštititi pokretanjem upravnih sporova. (CzŽS)

d) U smislu stava 4, mjere poduzete na osiguranju ranog sudjelovanja javnosti;

U skladu s odredbama o učešću javnosti prilikom izdavanja okolinske/ekološke dozvole i vodnih/vodopravnih akata, javnost se informira i poziva na davanje mišljenja, i primjedaba prije nego što su nadležni organi donijeli svoje odluke.

U skladu sa ZoV FBiH pravna i fizička lica u vezi pripreme plana upravljanja vodama mogu dostaviti agenciji za vodno područje pisane primjedbe na nacrt plana u roku od šest mjeseci nakon njegovog objavljivanja. Time je omogućeno rano učešće javnosti. ZoV BD propisuje da se javnost obavještava o početku pripreme pojedinih planova najmanje tri godine prije početka razdoblja na koje se plan odnosi i osiguravaju udio javnosti u pripremi i usvajanje relevantnog plana. Slične su odredbe i Zov FBiH.

FMOiT odmah po podnošenju zahtjeva, primjenjuje rano uključivanje javnosti u skladu sa čl. 40. ZoZO FBiH.

U RS je čl. 80 i čl. 90. st. 4.i 5. opisao način obavješćavanja javnosti o podnešenom zahtjevu za izdavanje ekološke dozvole i obavješćavanju javnosti o donesenom rješenju o ekološkoj dozvoli.

e) U smislu stava 5., mjere poduzete na poticanju mogućih podnositelja zahtjeva na određivanje zainteresirane javnosti, na otpočinjanje razgovora i na pružanje informacija koje se odnose na ciljeve njihovoga zahtjeva prije nego zatraže dozvolu;

- Zakon o zaštiti okoliša FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 15/21) (ZoZO FBiH);
- Zakon o zaštiti životne sredine BD („Službeni glasnik BD“, broj: 24/04, 1/05, 19/07, 9/09) (ZoZŽS BD)
- U skladu sa članom 36. ZoZO FBiH/35.
- Zakon o zaštiti životne sredine RS („Službeni glasnik RS“, broj: 71/12, 79/15 i 70/20) (ZoZŽS RS);

ZoZO BD nadležni organ zahtijevat će od podnositelja zahtjeva animiranje zainteresirane javnosti u sudjelovanju u raspravama prije podnošenja zahtjeva za izdavanjem okolišnog dopuštenja.

• **U smislu stava 6., mjere poduzete na osiguranju sljedećeg:**

(i) da nadležna tijela osiguraju pristup zainteresiranoj javnosti svim informacijama važnim za odlučivanje, kako je navedeno u članu 6. i koje su na raspolaganju za vrijeme odvijanja postupka u kome sudjeluje javnost;

(ii) da nadležna tijela naročito osiguraju pristup zainteresiranoj javnosti informacijama navedenim u ovom stavu;

- Zakon o zaštiti okoliša FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 15/21) (ZoZO FBiH);
- Zakon o zaštiti životne sredine RS („Službeni glasnik RS“, broj: 71/12, 79/15 i 70/20) (ZoZŽS RS);
- Zakon o zaštiti životne sredine BD („Službeni glasnik BD“, broj: 24/04, 1/05, 19/07, 9/09) (ZoZŽS BD)
- Pravilnik o sadržaju, obliku, uvjetima, načinu izdavanja i čuvanja vodnih akata („Službene novine FBiH“, broj: 31/15, 55/19, 41/20 i 63/22);
- Uredba o načinu učešća javnosti u upravljanju vodama („Službeni glasnik RS“, broj: 35/07).

Informacije o osiguranju pristupa zainteresiranoj javnosti sadržane su u članovima 40. ZoZO FBiH/ 69. (stav 4) ZoZŽS RS/ 36. ZoZO BD. U pogledu procedure izdavanja vodnog akta/vodopravnog akta, relevantan je član 9. Pravilnika o sadržaju, obliku, uvjetima, načinu izdavanja i čuvanju vodnih akata FBiH, dok je u RS relevantan član 15. Uredbe o načinu učešća javnosti u upravljanju vodama RS.

U RS u postupku prethodne procjene uticaja na životnu sredinu obavješćenje sadrži sljedeće podatke:

- a) nosiocu projekta
- b) nazivu, vrsti i lokaciji projekta čije se izvođenje planira
- c) načinu i vremenu mogućnosti uvida u zahtjev i dokumentaciju, na koju javnost i zainteresovana javnost može dostaviti svoje mišljenje
- d) nazivu i adresi nadležnog organa
- e) kada je to relevantno, podatak da projekat može imati značajan uticaja na životnu sredinu na drugi entitet, Brčko Distrikt ili drugu državu.

U RS o podnošenju zahtjeva za prethodnu procjenu javnost i zainteresovana javnost se obavješćava putem internet stranice, postavljanjem Zahtjeva sa podacima za prethodnu procjenu. U postupku se pribavljaju mišljenja drugih nadležnih organa u skladu sa članom 65. Zakona o zaštiti životne sredine.

U RS u postupku odobravanja Studije uticaja na životnu sredinu obavješćenje sadrži sljedeće informacije o podnešenom zahtjevu:

- a) osnovne informacije o zahtjevu,
- b) rezime sadržaja i zaključke studije uticaja,

- v) vrijeme i mjesto na kojem se obezbjeđuje besplatan uvid javnosti u zahtjev i studiju uticaja,
- g) predviđeno vrijeme i mjesto održavanja javne rasprave o studiji uticaja,
- d) rok za podnošenje pisanih mišljenja o zahtjevu i studiji uticaja,
- đ) adresa na koju se mogu dostaviti mišljenja iz tačke d) ovog člana i
- e) činjenice da je riječ o projektu sa mogućim uticajem na životnu sredinu drugog entiteta ili Brčko Distrikta.

Postupci u kojima učestvuje javnost i koji pružaju mogućnost javnosti da dostavi primjedbe u RS su:

- Javni uvid u dokumentaciju (prethodna procjena uticaja na životnu sredinu)
- Javni uvid u dokumentaciju (Studiju uticaja na životnu sredinu).
- Javna rasprava.
- Javni uvid u postupku izdavanja ekološke dozvole.

Nadležno ministarstvo objavljuje na svojoj internet stranici obavještenje o javnoj raspravi i studiju uticaja, nakon objavljivanja obavještenja u jednom od dnevnih listova dok ne istekne rok za davanje primjedaba i mišljenja iz člana 70. stav 5. ovog zakona.

Nosilac projekta dužan je da obezbijedi zainteresovanoj javnosti besplatan uvid u zahtjev za odobravanje studije uticaja i studiju uticaja u jedinici lokalne samouprave u kojoj se nalazi lokacija datog projekta od dana objavljivanja obavještenja do isteka roka za davanje primjedaba i mišljenja

Nosilac projekta obavezan je da organizuje javnu raspravu u jedinici lokalne samouprave u kojoj se nalazi lokacija datog projekta, najkasnije u roku od 60 dana od dana podnošenja zahtjeva za odobravanje studije uticaja nadležnom ministarstvu. Poziv na javnu raspravu mora biti objavljen najmanje 15 dana prije održavanja javne rasprave.

FMOiT osigurava učešća javnosti u skladu sa čl. 40. i čl. 70., 75., 76., 77. ZoZO FBiH zavisno da li se radi o prethodnoj procjeni uticaja na okoliš ili studiji uticaja na okoliš (procjena uticaja) postavljanjem obavijesti o održavanju javne rasprave ili javnog uvida na web stranici www.fmoit.gov.ba podlink javne rasprave, objavljivanjem poziva za javnu raspravu u dnevnim novinama, dostavljanjem obavještenja dopisom i dostavljanjem dokumentacije na CD-u ili odštampanog primjerka zainteresovanim subjektima, NVO i javnosti, dostavljanjem rješenja zainteresiranim organima i zainteresiranoj javnosti. FMOiT omogućava pristup informacijama, koje su sadržane u registrima, listama, popisima i dosijeima.besplatno: na upit pisanim putem, na upit putem e-mail pošte, putem web stranice (postavljanjem propratnog teksta i objavom zahtjeva/studije/plana aktivnosti), pozivom na kontakt telefon. Nacrti upravnih akata o donesenoj konačnoj odluci obavezno se postavljaju na javni uvid na web stranicu na koje se mogu dostaviti primjedbe cjelokupne javnosti.

Sudjelovanje javnosti i mogućnost javnosti da dostavi primjedbe, informacije, analize ili mišljenja koje smatra važnima za predloženu djelatnost u FMOiT je omogućeno je kroz:

- Javni uvid u objavu na službenoj web stranici FMOiT, javni uvid u dokumentaciju u prostorijama FMOiT,
- Održavanje javne rasprave, obavješćavanje 15 dana prije, dostava Studije o procjeni uticaja na okoliš i ostavljanje roka posloije javne rasprave za dostavljanje primjedbi, sugestija i mišljenja na dostavljeni materijal,
- Oglašavanje poziva o javnom uvidu/javnoj raspravi u jednim dnevnim novinama.

U RS i u FBiH svaka objava informacaija i dokumenata u cilju uključivanja javnosti sadrži podatke u kom roku i na koju adresu se mogu dostaviti primjedbe, sugestije ili mišljenja.

g) U smislu stava 7, mjere poduzete na osiguranju da se u postupcima u kojima sudjeluje javnost pruži mogućnost javnosti da dostavi primjedbe, informacije, analize ili mišljenja koje smatra važnima za predloženu djelatnost.;

- Zakon o zaštiti okoliša FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 15/21) (ZoZO FBiH);
- Zakon o zaštiti životne sredine RS (“Službeni glasnik RS”, broj: 71/12, 79/15 i 70/20) (ZoŽŽS RS);

- Zakon o zaštiti životne sredine BD ("Službeni glasnik BD", broj: 24/04, 1/05, 19/07, 9/09) (ZoŽŽS BD)
- Zakon o vodama FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 70/06) (ZoV FBiH);
- Zakon o vodama RS ("Službeni glasnik RS", broj: 50/06, 92/09, 121/12, 74/17) (ZoV RS);
- Zakon o zaštiti voda BD ("Službeni glasnik BD", broj: 25/04, 1/05, 19/07) (ZoZV BD);

Relevantni su članovi 40., 79., 88. ZoZO FBiH/ 15.. 40., 55., 66., 69. ZoŽŽS RS/ 35., 36., 58., 59., 60. ZoZO BD kojima je propisano da zainteresirana javnost može u pisanom izrazu podnijeti bilo kakve primjedbe, informacije, analize ili mišljenja koje smatra odlučnim za predmetnu djelatnost.

U FBiH relevantan je i član 24. (6) ZoV FBiH kojim je propisano da pravna i fizička lica u vezi pripreme plana upravljanja vodama mogu dostaviti agenciji za vodno područje pisane primjedbe na nacrt plana u roku od šest mjeseci nakon njegovog objavljivanja. Relevantan je i član 24. (5) kojim je propisano da primjedbe i sugestije na prijedlog strategije upravljanja vodama dostavljaju se u roku od tri mjeseca od dana prijema prijedloga. U FBiH, javnost se može očitovati o zahtjevu za izdavanje vodnog akta pismenim putem a, također, u skladu sa članom 124. stav (4) Zakona o vodama , postoji mogućnost održavanja javne rasprave, ukoliko nadležna agencija ili organ smatra da je to potrebno te članom 21. stav (3) Pravilnika sadržaju, obliku, uvjetima, načinu izdavanja i čuvanju vodnih akata FBiH nadležni organ za izdavanje vodnih akata obavezan je prethodno osigurati sudjelovanje zainteresovane javnosti u skladu sa članom 124. Zakona o vodama i Aarhuskom konvencijom.. Član 26.(e)Zov RS predviđa rezime javnog informisanja i preduzetih konsultativnih mjera, njihove rezultate i promjene u planu koje su uslijedile kao njihova posljedica. Član 15.(5) ZoV BD predviđa da pisane primjedbe na nacrt plana javnost dostavlja u roku od šest mjeseci nakon njegovog objavljivanja.

h) U smislu stava 8, mjere poduzete na osiguranju da odluka uzima u obzir ishod sudjelovanja javnosti;

- Zakon o zaštiti okoliša FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 15/21) (ZoZO FBiH);
- Zakon o zaštiti životne sredine RS ("Službeni glasnik RS", broj: 71/12, 79/15 i 70/20) (ZoŽŽS RS);
- Zakon o zaštiti životne sredine BD ("Službeni glasnik BD", broj: 24/04, 1/05, 19/07, 9/09) (ZoŽŽS BD)
- Uredba o načinu učešća javnosti u upravljanju vodama ("Službeni glasnik RS", broj: 35/07).
- Zakon o upravnom postupku BiH ("Službeni glasnik BiH" , broj 92/02, 12/04, 88/07, 93/09, 41/13 i 53/16) (ZoUP BiH)
- Zakon o upravnom postupku FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 2/98, 48/99 i 61/22) (ZoUP FBiH)
- Zakon o opštem upravnom postupku RS ("Službeni glasnik RS", broj: 13/02, 87/07, 50/10).

ZoZO FBiH/ZoŽŽS RS/BD ne sadrže odredbe koje se odnose na to da prijedlozi i primjedbe javnosti budu uzete u obzir pri izdavanju okolinske/ekološke dozvole, ali se u praksi primjenjuje. Član 89. stav 1. ZoŽŽS RS propisuje da organ nadležan z a izdavanje ekološke dozvole donosi rješenje o izdavanju ekološke dozvole i njenom sadržaju na osnovu zahtjeva odgovornog lica, priložene dokumentacije, kao i pribavljenog mišljenja jedinice lokalne samouprave i **zainteresovane javnosti**, u roku od 60 dana od dana prijema urednog zahtjeva za izdavanje ekološke dozvole, što u stvari odgovara odredbi koja upućuje da se prijedlozi i primjedbe javnosti uzimaju u obzir pri izdavanju ekološke dozvole..

ZoŽŽS BD ne sadrže obavezu inkorporiranja prijedloga i primjedaba javnosti pri odobravanju studije o utjecaju na okoliš, dok, u skladu sa članom 71. ZoŽŽS-a RS, nadležno ministarstvo ima obavezu da nosiocu projekta proslijedi svoju ocjenu primljenih primjedaba zainteresirane javnosti, svoj stav o tome, te da, po potrebi, naloži nosiocu projekta da izvrši izmjene i dopune studije. Konačno, u skladu sa članom 73. ZoŽŽS-a RS, u obrazloženju rješenja o odobravanju studije, navodi se da li su uzete u obzir primjedbe zainteresiranih strana i javnosti. U RS, odluka po zahtjevu za izdavanje vodopravnog akta, mora sadržavati obrazloženje, s opisom provedenih

radnji utvrđivanja osnovanosti ili neosnovanosti zahtjeva, s efektima i zaključcima konsultiranja javnosti, u skladu sa članom 21.(1) Uredbe o načinu učešća javnosti u upravljanju vodama RS. U skladu sa relevantnim odredbama zakona koji uređuju upravni postupak, rješenje kojim se donosi odluka mora da sadrži izvedene dokaze, kao i njihovu ocjenu. Na ovaj način se ispunjavaju obaveze iz Konvencije.

U skladu sa članom 40. (7) ZoZO FBiH, rezultati učešća javnosti uzimaju se u obzir pri donošenju odluke, o čemu se informiše javnost putem internet stranice nadležnog ministarstva, dok se zainteresovane strane koje su dostavile svoje komentare u toku postupka učešća javnosti obavještavaju u pisanoj formi u rokovima koji važe za podnosioca zahtjeva. Obrazloženje odluke (rješenja) obavezno sadrži prihvaćene primjedbe javnosti i obrazloženje ukoliko primjedba nije prihvaćena prema čl. 70. (3) ZoZO FBiH.

i) U smislu stava 9., mjere poduzete na osiguranju da javnost bude odmah obaviještena o odluci, u skladu s odgovarajućim postupcima;

- Zakon o zaštiti okoliša FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 15/21) (ZoZO FBiH);
- Zakon o zaštiti životne sredine RS („Službeni glasnik RS“, broj: 71/12, 79/15 i 70/20) (ZoZŽS RS);
- Zakon o zaštiti životne sredine BD („Službeni glasnik BD“, broj: 24/04, 1/05, 19/07, 9/09) (ZoZŽS BD)
- Zakon o vodama FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 70/06) (ZoV FBiH);
- Uredba o načinu učešća javnosti u upravljanju vodama („Službeni glasnik RS“, broj: 35/07).
- Zakon o upravnom postupku BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 92/02, 12/04, 88/07, 93/09, 41/13 i 53/16) (ZoUP BiH)
- Zakon o upravnom postupku FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 2/98, 48/99, 61/22) (ZoUP FBiH)
- Zakon o opštem upravnom postupku RS („Službeni glasnik RS“, broj: 13/02, 87/07, 50/10)
- Pravilnik o pogonima i postrojenjima za koje je obavezna procjena utjecaja na okoliš i pogonima i postrojenjima koji mogu biti izgrađeni i pušteni u rad samo ako imaju okolinsku dozvolu („Službene novine FBiH“, broj: 19/04) (PPP FBiH);
- Pravilnik o sadržaju, obliku, uvjetima, načinu izdavanja i čuvanja vodnih akata („Službene novine FBiH“, broj: 31/15, 55/19, 41/20 i 63/22);
- Zakon o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, br. 2/06, 72/07, 32/08, 4/10, 13/10, 45/10, 85/21 i 92/21), član 3, tačka 8., član 56. stav 2.
- Član 7. Uredbe o jedinstvenoj metodologiji za izradu planskih dokumenata („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, br. 63/04, 50/07 i 84/10).

U skladu sa članovima 40. ZoZO-a FBiH/40. ZoZŽS-a RS/36. ZoZŽS-a BD, nadležni organ uprave obavještava javnost o odluci odmah nakon njenog donošenja. U RS i BD, nadležni organ uprave ima obavezu objavljivanja teksta odluke na internet stranici MPUGiE, kao i obavještenjem u dnevnom listu, kao i razloga na kojima je ona zasnovana. U BD postoji obaveza objavljivanja rješenja o studiji o utjecaju na životnu sredinu, u skladu sa članom 61. ZoZŽS-a BD. Članom 126. ZoV-a FBiH propisuje se obaveza dostavljanja izdatog vodnog akta zainteresiranim stranama i javnosti, ali samo na njihov zahtjev. U RS, relevantan je i član 21(2) Uredbe o načinu učešća javnosti u upravljanju vodama RS.

Stranke u upravnom postupku moraju biti obaviještene o odluci, što znači da javnost koja je dala svoje komentare, treba da bude obaviještena o odluci. Mjere poduzete na osiguranju da javnost bude odmah obaviještena o odluci, u skladu s odgovarajućim postupcima u FMOiT ostvaruju se dostavljanjem odluke (rješenja) svim zainteresiranim organima i zainteresiranoj javnosti, te objavom odluke (rješenja) na web stranici FMOiT.

U skladu sa čl. 126. ZoV-a stav (4) i čl. 24. stav (1) Pravilnika o sadržaju, obliku, uvjetima, načinu izdavanja i čuvanju vodnih akata FBiH i člana 26. stav (5) Uredbe o ulovima ispuštanja otpadnih voda u okoliš i sisteme javne kanalizacije rješenje o izdanom vodnom aktu objavljuje se na web stranici AVPJM i AVPS. Sumarni Izvještaj o realizaciji detaljnog dinamičkog plana (kao sastavnog

dijela vodne dozvole) koji sadrži spisak aktivnosti i mjera sa financijskom procjenom za ulaganje, zadanim rokovima realizacije svake pojedine aktivnosti i konačnim rokom za završetak aktivnosti na izgradnji i puštanju u rad sustava za prikupljanje, tretman i ispuštanje tehnoloških otpadnih voda, se objavljuje na web stranicama FMViŠ i FMOit u skladu s članom 26(a)stav (2) Uredbe o ulovima ispuštanja otpadnih voda u okoliš i sisteme javne kanalizacije.

j) U smislu stava 10., mjere poduzete na osiguranju da kada tijelo vlasti razmatra ili dopunjuje radne uvjete djelatnosti navedene u stavu 1., budu primijenjene odredbe stavova 2. do 9. ovoga člana, uz vršenje neophodnih promjena, i gdje je to prikladno.

U skladu sa članom 94.(3) i 95.(3) ZoŽŽS-a RS, javnost se obavještava o izvršenoj reviziji ekološke dozvole. U ostalim slučajevima, ona se ne prati, ali ispunjavanje obaveza iz ekološke dozvole vrši nadležna inspekcija. Procedura izdavanja vodnog akta/vodopravnog akta slijedi se kod procedure izmjene vodnog akta/vodopravnog akta u FBiH i RS. Korelacija između procedure produženja i preispitivanja vodnog akta i učešća javnosti nije definirana. U FMOiT pri promjeni odluke (rješenja) takođe se primjenjuju odredbe čl. 6. stav 2.9. Aarhuske konvencije, tj. promijenivši sve ono što treba promijeniti u odluci (rješenju) na temelju mišljenja i primjedbi tj. učešća zainteresirane javnosti, kada se primjenjuje i čl. 94. ZoZO FBiH.

k) U smislu stava 11., mjere poduzete na primjeni odredaba člana 6. na odluke o tome treba li dopustiti namjerno oslobađanje genetski izmijenjenih organizama u okoliš.

Više podataka o mjerama poduzetim radi primjene odredaba člana 6. na odluke o tome treba li dopustiti namjerno oslobađanje genetski izmijenjenih organizama u okoliš, sadržane su u odgovoru na pitanja po članu 6. bis.

- **U smislu stava 1., mjere poduzete na osiguranju sljedećeg:**
 - (i) **primjenjivanja odredaba člana 6. koje se odnose na odluke o tome treba li dopustiti predložene djelatnosti navedene u Aneksu I Konvencije;**
 - (ii) **primjenjivanja odredaba člana 6. koje se odnose na odluke o predloženim djelatnostim izvan opsega Aneksa I, a koje mogu imati značajne učinke na okoliš;**

b) Mjere poduzete na osiguranju da zainteresirana javnost bude informirana na samom početku postupka odlučivanja o okolišu, na odgovarajući, pravodoban i djelotvoran način, o pitanjima navedenim u stavu 2;

...Relevantni su članovi 10. 40., 75 ., 88. ZoZO-a FBiH/12 ZoŽŽS-a RS/10 i 29 ZoŽŽS-a BD, a posebno članovi 70., 75., 76. ZoZO-a FBiH/69 – 71, 88 i 89 ZoŽŽS-a RS/59 i 66 ZoŽŽS-a BD. Osim toga, relevantni su članovi 124 i 126 ZoV-a FBiH/130 ZoV-a, kao i članovi 21- 23 Pravilnika o sadržaju, obliku, uvjetima, načinu izdavanja i čuvanju vodnih akata FBiH/4, 14 i 15 Uredbe o načinu učešća javnosti u upravljanju vodama RS....

c) Mjere poduzete na osiguranju da vremenski rokovi za postupke u kojima sudjeluje javnost budu usklađeni sa zahtjevima navedenim u stavu 3;

.... U FBiH, rok za izjašnjenje po zahtjevu za prethodnu vodnu suglasnost, ne može biti kraći od 5, a ni duži od 30 dana od dana obavještenja o podnesenom zahtjevu, u skladu sa članom 22 Pravilnika o sadržaju, obliku, uvjetima, načinu izdavanja i čuvanju vodnih akata FBiH. U RS, taj rok prilikom izdavanja vodopravnog akta ne može biti duži od 30 dana, u skladu sa članom 131 ZoV-a RS.....

d) U smislu stava 4, mjere poduzete na osiguranju ranog sudjelovanja javnosti;

...U skladu s odredbama o učešću javnosti prilikom izdavanja okolinske/ekološke dozvole i vodnih/vodopravnih akata, javnost se informira i poziva na davanje mišljenja, i primjedaba prije nego što su nadležni organi donijeli svoje odluke. Na ovaj način osigurava se rano učešće javnosti...

.....uključivanje javnosti u ranoj fazi odlučivanja u vezi donošenja vodnih dozvola kao glavnog instrumenta zaštite i uspostavljanja dobrog stanja voda osigurano je primjenom člana 21. stav (3) Pravilnika o sadržaju sadržaju, obliku, uvjetima, načinu izdavanja i čuvanja vodnih akata

("Službene novine FBiH", broj: 31/15, 55/19, 41/20 i 63/22 kojom je propisano da je nadležni organ za izdavanje prethodne vodne saglasnosti koja je rana faza odlučivanja jer je to idejni projekat (vodni akti se izdaju u 3 koraka: prethodna vodna saglasnost, vodna saglasnost kao glavni projekat i vodna dozvola kao izvedbeni projekat) obavezan prethodno osigurati sudjelovanje zainteresovane javnosti u skladu sa članom 124. Zakona o vodama i Aarhuskom konvencijom.

e) U smislu stava 5, mjere poduzete na poticanju mogućih podnositelja zahtjeva na određivanje zainteresirane javnosti, na otpočinjanje razgovora i na pružanje informacija koje se odnose na ciljeve njihovoga zahtjeva prije nego zatraže dozvolu;

- **U smislu stava 6., mjere poduzete na osiguranju sljedećeg:**

- (i) da nadležna tijela osiguraju pristup zainteresiranoj javnosti svim informacijama važnim za odlučivanje, kako je navedeno u članu 6. i koje su na raspolaganju za vrijeme odvijanja postupka u kome sudjeluje javnost;**

- (ii) da nadležna tijela naročito osiguraju pristup zainteresiranoj javnosti informacijama navedenim u ovom stavu;**

...U pogledu procedure izdavanja vodnog akta/vodopravnog akta, relevantan je član 22 Pravilnika o sadržaju, obliku, uvjetima, načinu izdavanja i čuvanju vodnih akata FBiH, dok je u RS relevantan član 15. Uredbe o načinu učešća javnosti u upravljanju vodama RS.....

g) U smislu stava 7, mjere poduzete na osiguranju da se u postupcima u kojima sudjeluje javnost pruži mogućnost javnosti da dostavi primjedbe, informacije, analize ili mišljenja koje smatra važnima za predloženu djelatnost.;

...U FBiH, javnost se može očitovati o zahtjevu za izdavanje vodnog akta pismenim putem a, također, u skladu sa članom 22 Pravilnika o sadržaju, obliku, uvjetima, načinu izdavanja i čuvanju vodnih akata FBiH, postoji mogućnost održavanja javne rasprave, ukoliko nadležna agencija ili organ smatra da je to potrebno....

h) U smislu stava 8, mjere poduzete na osiguranju da odluka uzima u obzir ishod sudjelovanja javnosti;

i) U smislu stava 9, mjere poduzete na osiguranju da javnost bude odmah obaviještena o odluci, u skladu s odgovarajućim postupcima;

...Članom 126 ZoV-a FBiH propisuje se obaveza dostavljanja izdatog vodnog akta zainteresiranim stranama i javnosti, ali samo na njihov zahtjev. U RS, relevantan je i član 21(2) Uredbe o načinu učešća javnosti u upravljanju vodama RS.

Stranke u upravnom postupku moraju biti obaviještene o odluci, što znači da javnost koja je dala svoje komentare, treba da bude obaviještena o odluci.....

U skladu sa čl. 126 ZoV-a stav 4 i čl. 24. stav 1 Pravilnika o sadržaju, obliku, uvjetima, načinu izdavanja i čuvanju vodnih akata FBiH i članom 26. stav (5) Uredbe o uslovima ispuštanja otpadnih voda u okoliš i sisteme javne kanalizacije rješenje o izdanom vodnom aktu objavljuje se na web stranici AVPJM i AVPS.

j) U smislu stava 10, mjere poduzete na osiguranju da kada tijelo vlasti razmatra ili dopunjuje radne uvjete djelatnosti navedene u stavu 1., budu primijenjene odredbe stavova 2. do 9. ovoga člana, uz vršenje neophodnih promjena, i gdje je to prikladno.

...Procedura izdavanja vodnog akta/vodopravnog akta slijedi se kod procedure izmjene vodnog akta/vodopravnog akta u FBiH i RS. Korelacija između procedure produženja i preispitivanja vodnog akta i učešća javnosti nije definirana....

k) U smislu stava 11, mjere poduzete na primjeni odredaba člana 6. na odluke o tome treba li dopustiti namjerno oslobađanje genetski izmijenjenih organizama u okoliš.

Član 6. Aneks I 19. Druge aktivnosti (b) i (c)

Agencija za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine, u okviru svojih nadležnosti definisanim odredbama Zakona o hrani („Službeni glasnik BiH“, broj: 50/04), učestvuje u pripremi i izradi propisa o hrani. Shodno Zakonu o hrani, Agencija za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine, u saradnji sa nadležnim organima BiH, entiteta i Brčko distrikta BiH između ostalih je pripremila i izradila Pravilnik o higijeni hrane („Službeni glasnik BiH“, broj: 4/13), Pravilnik o higijeni hrane životinjskog porijekla („Službeni glasnik BiH“, broj 103/12), Pravilnik o službenim kontrolama koje se provode radi verifikacije postupanja u skladu s odredbama propisa o hrani i hrani za životinje te propisa o zdravlju i dobrobiti životinja (Službeni glasnik BiH, br.: 5/13, 62/17), Pravilnik o sirovom mlijeku (Službeni glasnik BiH, br.: 21/11, 62/14, 17/19) Pravilnik o usitnjenom mesu, poluproizvodima i proizvodima od mesa („Službeni glasnik BiH“, br.: 82/13, 84/17).

U Odjeljenje za prostorno planiranje i imovinsko-pravne poslove Vlade Brčko distrikta izdavanje ekoloških dozvola je praćeno uključivanje javnosti od samog početka a sve u skladu sa Odredbama Zakona o zaštiti životne sredine Brčko distrikta BiH kao i i Pravilnika o pogonima i postrojenjima za koje se provodi procjena uticaja na životnu sredinu i pogonima i postrojenjima koji mogu biti izgrađeni i pušteni u rad samo ako imaju ekološku dozvolu.

Nakon podnesenog zahtjeva da dobijanje ekološke dozvole, dokument koji predstavlja osnov za dobijanje dozvole se objavljuje na službenoj stranici Vlade Brčko distrikta BiH, kako bi javnost bila obaviještena o pokretanju postupka i mogućnosti učešća u donošenju odluka. Zainteresovanoj javnosti je ostavljen rok da u trajanju od 30 dana da mogu dostavljati svoje komentare, primjedbe i sugestije na sadržaj dokumenta, kao i na samoj javnoj raspravi na koju se takođe pozivaju. Nadležno odjeljenje nakon zaprimljenih komentara ili primjedbi odlučuje o relevantnosti istih, nakon čega ih odbacuju ili uvažavaju. Ukoliko su komentari relevantni Nadležni organ razmatra iste, unosi neophodne izmjene i obavještava stranku o odluci a sve u skladu sa odgovarajućom procedurom, odnosno da se pri donošenju odluke uzme u obzir i ishod učešća javnosti.

Ministarstvo pravde BiH unaprijedilo je sistem transparentnosti pomoću web platforme „e-Konsultacije“, koja je razvijena uz ekspertsku podršku projekta „Izgradnja kapaciteta institucija vlasti za učestvovanje u dijalogu sa civilnim društvom“.

Za pogone i postrojenja koji se nalaze u Prilogu II. Uredbe kojom se utvrđuju pogoni i postrojenja koja moraju imati okolinsku dozvolu („Službene novine Federacije BiH“ broj: 51/21 i 74/22) MPUiKiZO ZDK izdaje okolinsku dozvolu dok za pogone i postrojenja koji se ne nalaze ili su ispod pragova datih u navedenoj Uredbi, nadležni organ će pri izdavanju drugih potrebnih dozvola (vodni akti, urbanistička saglasnost, građevinska dozvola i dr.) utvrditi da li su ispunjeni zahtjevi zaštite okoliša, koji predstavljaju opšte obaveze operatera i koji se trebaju ispuniti tokom izgradnje, rada, održavanja i prestanka rada pogona i postrojenja, a u skladu sa odredbama člana 84. ZoZO FBiH i člana 4 stav (3) Uredbe kojom se utvrđuju pogoni i postrojenja koja moraju imati okolinsku dozvolu („Službene novine Federacije BiH“ broj: 51/21 i 74/22).

U skladu sa članom 93., članom 40. i članom 88. ZoZO FBiH, nadležno ministarstvo dužno je osigurati učešće javnosti u postupku izdavanja ili obnove okolinske dozvole, te obavještava gradove ili općine koje su dužne upoznati mjesne zajednice koje gravitiraju predmetnom objektu i NVO koje se bave pitanjima zaštite okoliša o namjeri izdavanja Rješenja o okolinskoj dozvoli, a radi davanja primjedbi i sugestija u zakonski predviđenom roku od 30 dana. Zahtjev se ujedno objavljuje na web stranici ministarstva, a obavještenje o podnesenom zahtjevu u jednom od dnevnih novina.

U skladu sa članom 88. ZoZO FBiH Ncrt Rješenja o okolinskoj dozvoli se objavljuje na web stranici ministarstva, a zainteresovana javnost može dostaviti primjedbe u roku od 8 dana nakon čega se na istoj web stranici objavljuje i Rješenje o okolinskoj dozvoli.

Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša Unsko-sanskog Kantona (MzGPUiZO USK) ističe da se FBiH donošenjem novog ZoZO 2021. godine približila pravnoj regulativi EU i principima Arhuske konvencije u smislu pristupa informacijama i učešću javnosti u postupku donošenja upravnih akata iz oblasti zaštite okoliša. Iako je osjetno manji broj predmeta

u odnosu na raniju zakonsku regulativu, postupak donošenja dodatno je posložen, transparentan i dostupa, čime je samim organima postupak složeniji ali je krajnji cilj – zaštita okoliša, poboljšana, tako što je pooštrena zaštita u odnosu na velike zagađivače i zaštita osnovnih komponenti okoliša. MZGPUiZO USK koje je nadležno za pitanja prostornog uređenja i građenja poštuje principe transparentnosti i uključivanja javnosti u postupak donošenja i usvajanja pojedinačnih i općih akata prema posebnim normama.

XVI. PREPREKE NA KOJE SE NALAZI TOKOM PRIMJENE ČLANA/ČLANKA/ČLANKA 6.

Opišite ako se tokom primjene nekog od stavova/stavaka člana/članka 6. naišlo na neku prepreku.

Odgovor:

Iako je zakonima FBiH/RS/BD predviđeno učešće javnosti, predstavnici NVO-a ukazuju na probleme kada neki projekt ima utjecaj na građane npr. FBiH na RS, FBiH na BD, RS na FBiH, RS na BD i dr.. Tako, prema mišljenju predstavnika NVO sektora, u određenim slučajevima iz prakse, oni se ne pozivaju na javne rasprave ili se javne rasprave ne održavaju u njihovoj blizini, iako su posljedice u njihovoj životnoj sredini. U RS se javne rasprave održavaju na teritoriji jedinice lokalne samouprave gdje se realizuje projekat, ali se o održavanju javne rasprave obavještava FBiH kada su u pitanju projekti koji bi mogli imati značajan uticaj na životnu sredinu FBiH i obrnuto, a informacije o ovakvim postupcima dostupne su i Međuentitetskom tijelu za zaštitu životne sredine.

U FMOiT poteškoće su prepoznali na lokalnom nivou, ako lokalna zajednica tj. nadležna služba u općini na čijoj teritoriji je namjeravan zahvat u prostoru ne sarađuje u punom kapacitetu na obavještavanju tj. informiranju javnosti i omogućavanju njegovog učešća u donošenju odluka.

U Odjeljenje za prostorno planiranje i imovinsko-pravne poslove Vlade Brčko distrikta BiH prepreke koje se dešavaju uglavnom se odnose na neslaganje javnosti oko gradnje pojedinih projekata (farme, betonare, itd) u naseljenim mjestu, iako prostorno planska dokumentacija daje mogućnost gradnje. Nadležno odjeljenje, u tom slučaju provodi proceduru usmenih rasprava u smislu dokazivanja koja je strana u pravu. Time se proces donošenja odluka mnogo oduži s ciljem donošenja vjerodostojne odluke a na obostrano zadovoljstvo. To znači da se prilikom donošenja odluke ispoštuju i uvažavaju svi zakonski propisi kao i uvažavaju (ako je moguće) primjedbe javnosti.

XVII. DODATNE INFORMACIJE O PRAKTIČNOJ PRIMJENI ODREDBI ČLANA/ČLANKA 6.

Pružite dodatne informacije o praktičnoj primjeni odredbi o učešću javnosti u odlučivanju o posebnim aktivnostima iz člana/članka 6. Na primjer: da li ima nekih statističkih podataka ili nekih drugih informacija o učešću javnosti u odlučivanju o posebnim aktivnostima ili o odlukama da se ne primjene odredbe ovog člana/članka na predložene aktivnosti koje se sprovode u cilju nacionalne odbrane.

Odgovor:

Detaljniji podaci o učešću javnosti u smislu člana 6. Konvencije ne postoje. Također, ne postoje podaci o postupcima iz kojih je isključena javnost.

U FMOiT ne postoje tačni statistički podaci o sudjelovanju javnosti sublimativno. U pojedinačnim slučajevima procjene uticaja na okoliš gdje je javnost uključena na način što je organizirana javna rasprava, postoje podaci o broju učesnika sa njihovim podacima (listing) koji je sastavni dio spisa i sačinjen je zapisnik sa javne rasprave (sa imenom i prezimenom diskutanta) i njegovim prijedlogom.

Učešće javnosti u pitanjima okoliša se sastoji od dva ključna aspekta. S jedne strane, to je prilika široj javnosti da praktično i efikasno uzme učešće u administrativnim procedurama, koje vode ka konkretnim odlukama ili izdavanju dozvola. Ovaj aspekt se prvo odnosi na prostorno planiranje (i

vezane procese), i praktično preko pisanih komentara i javnih rasprava. S druge strane, postoji aspekt (predstavnik) javnosti koji se konsultuju u relevantnim procesima legislativa i donošenja politika. Pravila procedura Parlamenta BiH ne zahtijevaju da se javnost konsultuje u bilo kojem slučaju, osim ukoliko se takva odluka ne donese specifično. Nasuprot tome, parlamenti oba entiteta trebaju u redovne procese uvrstiti i javne konsultacije, međutim, to se često zaobilazi proglašavanjem hitnih procedura.

Analiza mehanizama slušanja javnosti na lokalnom nivou je poduzeta od strane CZSS i pokazuje da su u većini slučajeva u saglasnosti sa minimalnim zahtjevima koje je postavila Aarhuska konvencija i domaća legislativa. Situacija je komplikovanija kada se radi o sprovođenju EU legislative, kao što je Direktiva o integrisanoj prevenciji i kontroli zagađenja. Čak iako u većini slučajeva, lokalna administracija teži da informiše javnost kroz razne kanale (internet, novine, zvanične oglasne ploče itd.), praktična efikasnost tih pokušaja ostaje niska. Zvanične internet adrese lokalnih administrativnih organa uglavnom ne promovišu informacije o javnim raspravama na adekvatan i korisniku prihvatljiv način, nego je informacija sakrivena pod raznim podsekcijama.

Fondacija Atelje za društvene promjene – ACT, Sarajevo je zapazila određene manjkavosti u pristupu informacijama koji se tiču koncesionog ugovora:

- 1. Na nivou Federacije BiH ne postoji jedinstveni elektronski registar zaključenih koncesionih ugovora što otežava praćenje i nadzor nad sprovođenjem politike dodjele koncesija. Ne postoji sveobuhvatan dokument koji bi bio izvor informacija o svim izdatim koncesijama na lokalnom, kantonalnom i federalnom nivou.*
- 2. Rad većine komisija za koncesije nije javan, nego je tajan (Fondacija Atelje je u dva navrata imala ograničen pristup informacijama u slučaju zahtjeva kojim je traženo dostavljanje dnevnog reda sjednice i zapisnika sa sjednice komisije za koncesije; komisija ne posjeduju internet stranice ili ih ne ažuriraju; ne postoji adekvatan protok informacija prema javnosti o odlukama komisija/resornih ministarstava koje mogu imati značajan utjecaj na okoliš što je naročito problematično jer je riječ o ranim fazama, kada su sve opcije otvorene i kada može doći do učinkovitog učešća javnosti.*
- 3. Komisija za koncesije/resorna ministarstva javnost uglavnom informiše o javnom pozivu za dodjelu koncesije, ali ne i o mogućnostima učešća u procesu odlučivanja.*
- 4. Zahtjevi za pristup informacijama kojima se traži dostavljanje ugovora o koncesiji se u potpunosti odbijaju pozivajući se na komercijalne interese trećih strana bez ikakvog obrazloženja (Odluka VII/8r Komiteta za usklađivanje Aarhuske konvencije koja se odnosi na poštivanje obaveza prema konvenciji od strane Ukrajine, a gdje je upravo utvrđena povreda člana 4 (1) konvencije zbog nedostavljanja čitavog teksta ugovora o koncesiji podnosiocu zahtjeva).*

Iako je članom 6. stav 4. Aarhuske konvencije propisano „4. Svaka Potpisnica omogućava učešće javnosti u ranoj fazi, kada su sve opcije otvorene i može doći do učinkovitog učešća javnosti.“ Učešće javnosti u odlučivanju o dodjeli koncesije se po pravilu ne obezbjeđuje, zbog čega do učešća javnosti dolazi u kasnijim fazama (građenje, izdavanje okolinskih dozvola, procjene uticaja itd.). Naime, članom 54. stav 2. Zakona o koncesijama Republike Srpske i članom 19. stav 2. Zakona o koncesijama Federacije BiH propisano je da komisije za koncesije mogu da održe javnu raspravu o bilo kom pitanju iz svoje nadležnosti, međutim ova praksa predstavlja izuzetak, a ne pravilo, čak i u onim slučajevima kada je to u javnom interesu i kada postoji zahtjev lokalnog stanovništva. Iako se koncesioni ugovor zaključuje između nadležnog organa vlasti i pravnog lica riječ je o ugovorima koji prevazilaze interese ugovorenih strana. Uprkos navedenom, zakonska rješenja ograničavaju pravo pristupa pravdi i svi slučajevi pokretanja sudskih postupaka protiv koncesionih ugovora bili su neuspješni.

XVIII. ADRESE INTERNET SAJTOVA RELEVANTNIH ZA PRIMJENU ČLANA/ČLANKA 6.

Navedite adrese relevantnih Internet sajtova, ako postoje:

Odgovor:

Agencija za vodno područje Jadranskog mora - <http://www.jadran.ba/>
Agencija za vodno područje rijeke Save - <http://www.voda.ba/>

FMP FBiH se izjasnilo da se predstavnici javnosti mogu obratiti nadležnim organima, koristeći kontakt podatke dostupne na internet stranicama nadležnih organa, naznačenim pod tačkom VI u gornjem dijelu teksta.

Odjeljenje za prostorno planiranje i imovinsko-pravne poslove Vlade Brčko Distrikta BiH - www.vlada.bdcentral.net se izjasnilo da sigurno poštoji još jako puno institucija koje prema članu 6. na svojoj internet stranici uključuju javnost u proces odlučivanja o pojedinim aktivnostima, te da je njihove sajtove potrebno dodati u ovaj spisak.

XIX. PRAKTIČNE I/ILI DRUGE ODREDBE KOJE SE ODNOSU NA UČEŠĆE JAVNOSTI U PRIPREMI PLANOVA I PROGRAMA U VEZI SA ZAŠTITOM OKOLIŠA/ŽIVOTNE SREDINE SHODNO ČLANU 7.

Navedite odgovarajuće praktične i/ili druge odredbe koje se odnose na učešće javnosti u pripremi planova i programa u vezi sa zaštitom okoliša/životne sredine shodno članu/članku 7. Opišite transpoziciju relevantnih definicija iz člana/članka 2 i antideskriminacione odredbe iz člana/članka 3, stav/stavak 9.

Odgovor:

Relevantni su:

- Poslovnik Zastupničkog doma Parlamenta FBiH ("Službene novine FBiH", broj: 69/07);
- Poslovnik Narodne skupštine RS ("Službeni glasnik RS", broj: 66/20);
- Poslovnik o radu Skupštine BD ("Službeni glasnik BD", broj: 17/08, 20/10).
- Zakon o zaštiti okoliša FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 15/21) (ZoZO FBiH);
- Zakon o zaštiti životne sredine RS ("Službeni glasnik RS", broj: 71/12, 79/15 i 70/20) (ZoZZS RS);
- Zakon o zaštiti životne sredine BD ("Službeni glasnik BD", broj: 24/04, 1/05, 19/07, 9/09) (ZoZZS BD)
- Zakon o vodama FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 70/06) (ZoV FBiH);
- Zakon o vodama RS ("Službeni glasnik RS", broj: 50/06, 92/09, 121/12, 74/17) (ZoV RS);
- Zakon o zaštiti voda BD ("Službeni glasnik BD", broj: 25/04, 1/05, 19/07) (ZoZV BD);
- Zakon o prostornom planiranju i korištenju zemljišta F BiH (»Službene novine Federacije BiH«, br. 2/06, 72/07, 32/08, 4/10. 13/10, 45/10, 85/21 i 92/21 (ZoPPiKZ FBiH)
- Zakon o uređenju prostora i građenju RS ("Službeni glasnik RS", broj: 40/13, 106/15, 3/16 i 84/19) (ZoUPG RS)
- Zakon o prostornom planiranju i građenju BD ("Službeni glasnik BD", broj: 29/08, 18/17) (ZoPPG BD)
- Zakon o zaštiti zraka FBiH ("Službene novine FBiH", broj: 33/03, 4/10) (ZoZZ FBiH);
- Zakon o zaštiti vazduha RS („Službeni glasnik RS“, broj: 124/11, 46/17);
- Zakon o zaštiti zraka BD ("Službeni glasnik BD", broj: 25/04, 1/05, 19/07, 9/09) (ZoZZ BD);
- Zakon o zaštiti prirode FBiH (Službene novine FBiH“, broj: 66/13) (ZoZP FBiH);
- Zakon o zaštiti prirode RS („Službeni glasnik RS“, broj: ~~20/14~~ 49/24 (ZoZP RS);
- Zakon o zaštiti prirode BD ("Službeni glasnik BD", broj: 24/04, 01/05, 19/07) (ZoZP BD);
- Uredbe o sadržaju i nosiocima jedinstvenog informacionog sistema, metodologiji prikupljanja i obradi podataka, te jedinstvenim obrascima na kojima se vode evidencije ("Službene novine FBiH", br. 33/07)
- Pravilnik o metodologiji za izradu Inventara emisija i projekcije emisija i načinu prikupljanja podataka ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj 19/24)
- Uredba o izradi strateških dokumenta u Federaciji BiH" („Službene novine Federacije BiH“, broj 74/19)
- Uredba o načinu učešća javnosti u upravljanju vodama ("Službeni glasnik RS", broj: 35/07)

U skladu sa članom 46. (2) (3) ZoZO FBiH prijedlog federalne i kantonalne strategije zaštite okoliša mora biti dostupan javnosti radi davanja sugestija i primjedbi. Primjedbe se imaju dostaviti u roku od trideset (30) dana, ali se u pomenutim članovima ne propisuje obaveza uzimanja u obzir ishod javnosti niti se javnost uključuje u najranijim fazama donošenja odluka. U Brčko Distriktu ZoZO ne propisuje učešće javnosti prilikom donošenja strateškog plana. ZoZZS RS u skladu sa članom 55. propisuje da organ nadležan za pripremu plana i programa obezbjeđuje učešće javnosti u postupku razmatranja izvještaja o strateškoj procjeni prije dostavljanja izvještaja ministarstvu na mišljenje, čime se javnost uključuje u rane faze donošenja odluka. Nadležni organ za pripremu planova i programa dužno je na odgovarajući način obavijestiti javnost o načinu i rokovima za uvid u sadržaj izvještaja te o načinu i rokovima davanja mišljenja, kao i o vremenu i mjestu održavanja javne rasprave u skladu s propisom kojim se uređuje proces izrade plana i programa. Nadležni organ za pripremu plana i programa, u roku od 30 dana od dana završetka javne rasprave, priprema izveštaj o učešću zainteresovanih organa i organizacija i javnosti, koji sadrži izjavu o svim prihvaćenim ili neprihvatljivim stavovima. Član 55. ZoZZS RS je u potpunosti usklađen sa članom 7. Aarhuske konvencije.

Član 25. ZoV FBiH/ 26. ZoV RS/14. ZoV BD propisuje da Plan upravljanja vodama sadrži između ostalog i izvještaj koji obuhvata rezultate učešća javnosti u postupku izrade plana. Javnosti se također daju na uvid dokumenti koji se koriste u izradi plana upravljanja. Na nacrt plana, pravne i fizičke osobe mogu dostaviti primjedbe. Učešće javnosti predviđeno je i u detaljnijim planovima i programima upravljanja vodama, u skladu sa članom 41. ZoV-a FBiH.

Članom 23. ZoPP FBiH je propisana obaveza javne rasprave kod izrade planskih dokumenata. ZoUPG RS je nešto preciznije razradio obavezu uključivanja javnosti, pa je članom 46. predviđeno da nosilac izrade prostornog plana razmatra primjedbe, mišljenja i sugestije na prednacrt i prihvaćena rješenja ugrađuje u nacrt dokumenta prostornog uređenja s kojim počinje javna rasprava. U izradu prednacrtu nije uključena javnost (uključena samo stručna javnost) čime nije ispoštovana odredba Aarhuske konvencije o uključivanju javnosti u najranijim fazama. Rok za dostavljanje komentara je 30 dana. Članom 37. ZoPPG BD su date detaljne upute o uključivanju javnosti u vezi nacrtu dokumenta prostornog planiranja. Ovaj član je u potpunosti usklađen sa članom 7. Aarhuske konvencije, budući da se javnost ima uključiti u najranijoj fazi donošenja odluka, određen je razuman rok za dostavu komentara kao i obaveza uzimanja u obzir komentara javnosti.

Relevantni su članovi 1. ZoZZ-a FBiH/3. ZoZZ-a BD, u skladu sa kojima javnost učestvuje u postupku utvrđivanja i donošenju planova i programa zaštite zraka. U RS, usvajanjem novog Zakona, ovakva odredba je izmijenjena iz razloga što su sektorske strategije sastavni dio Strategije zaštite životne sredine.

Zakoni o zaštiti prirode također predviđaju odredbe o učešću javnosti u odlučivanju. Članovi 4., 6., 146, 15., 200. i 201., samo su neki od članova ZoZP-a FBiH koji propisuju obavezu učestvovanja javnosti u odlučivanju tokom izrade propisa odnosno akata o proglašavanju prirodnih vrijednosti, dokumenata prostornog uređenja, planova upravljanja zaštićenim područjima, i planova korištenja prirodnih dobara, kao i opšte primjenjivih i pravno obavezujućih propisa i dokumenata u području zaštite prirode. U RS, relevantni su članovi 14.(a) i 33.(b) ZoZP-a RS.

U skladu sa članom 44., ZoZO FBiH, sistem okolinskog planiranja obuhvata donošenje sljedećih programskih dokumenata:

- Strategija razvoja BiH i Federacije BiH, uključujući njihove implementacione dokumente,
- Federalna strategija zaštite okoliša i Akcijski plan zaštite okoliša sa pripadajućim implementacionim dokumentima,
- Kantonalni plan zaštite okoliša okoliša sa pripadajućim implementacionim dokumentima,
- Planovi razvoja jedinica lokalne samouprave, uključujući njihove implementacione dokumente,
- Drugi planski i programski dokumenti u skladu sa posebnim federalnim propisom koji definiše razvojno planiranje i upravljanje razvojem.

U skladu sa članom 43. ZoŽS RS strateški dokumenti su Strategija zaštite životne sredine za period 2022-2032 koja je na snazi. (Odluka o usvajanju Strategije zaštite životne sredine za period 2022-2032. godine, "Službeni glasnik RS", broj: 118/22) (čiji sastavni dio čine sektorske strategije (Vazduh, priroda, otpad i druge tematske cjeline) i Planovi zaštite životne sredine jedinica lokalne samouprave.

Takođe, u RS je donesena Strategija upravljanju otpadom za period od 2017-2027 godine (Odluka o usvajanju strategije o upravljanju otpadom za period od 2017-2027 godine, Službeni glasnik RS broj 67/17) kao i Republički plan upravljanja otpadom za period od 2019 -2029 godine (Odluka o usvajanju Republičkog plana upravljanja otpadom za period od 2019-2029).

Federacija BiH je takođe donijela [Federalna strategija zaštite okoliša 2022-2032](#).

U skladu sa odredbama ZoPPiKZ FBiH i Uredbe o sadržaju i nosiocima jedinstvenog informacionog sistema, metodologiji prikupljanja i obradi podataka, te jedinstvenim obrascima na kojima se vode evidencije, a radi pripremanja izrade planova, između ostalog potrebni su i podaci o ugrožavanju okoliša (bespravno građenje, zagađenje tla, vode i zraka i sl.), i podaci o područjima gdje je opasnost od posljedica prirodnih i ljudskim djelovanjem izazvanih nepogoda i katastrofa i ratnih djelovanja posebno izražena. Nosilac pripreme za izradu planskog dokumenta dužan je u toku izrade dokumenta staviti na raspolaganje nosiocu izrade svu raspoloživu dokumentaciju relevantnu za izradu plana, a naročito dokumentaciju plana šireg područja, vodoprivredne i šumsko-privredne osnove, strategiju zaštite okoliša, planove razvoja privrede, poljoprivrede, saobraćaja, podatke o geološkoj podlozi, mineralnim resursima i dr. Nosilac pripreme za izradu planskog dokumenta dužan je osigurati saradnju i usaglašavanje stavova sa svim vlasnicima nekretnina, korisnicima prostora i relevantnim učesnicima u njegovoj izgradnji i uređivanju, a naročito sa: nadležnim organima uprave, pravnim licima nadležnim za vodoprivredu, šumarstvo, poljoprivredu, saobraćaj, energetiku, rudarstvo, turizam, zdravstvo, obrazovanje, kulturu, zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa, zaštitu okoliša, organima nadležnim za odbranu, privrednom komorom, pravnim licima nadležnim za komunalne djelatnosti, predstavnicima vjerskih zajednica, te pribaviti mišljenja i saglasnosti nadležnih organa i organizacija na koje ih zakon obavezuje.

Javnost učestvuje u pripremi i izradi Strategije upravljanja vodama (član 24, stav 4 ZoV-a Federacije BiH), kojom se definira politika upravljanja vodama.

Javnost učestvuje i u izradi planova upravljanja vodama, u skladu sa članovima 25 i 26 ZoV-a Federacije BiH. Također, javnosti se daju na uvid dokumenti koji se koriste u izradi plana upravljanja. Na nacrt plana, pravne i fizičke osobe mogu dostaviti primjedbe. Učešće javnosti predviđeno je i u detaljnijim planovima i programima upravljanja vodama, u skladu sa članom 41 ZoV-a Federacije BiH.

Agencija za vodno područje Jadranskog mora: Aktivnosti na izradi Nacrta Plana upravljanja vodama na vodnom području Jadranskog mora u FBiH 2022-2027 su formalno započete izradom Radnog plana za pripremu i usvajanje Plana upravljanja vodama za vodno područje Jadranskog mora u Federaciji BiH 2022.-2027., te informiranjem javnosti, kao i slanjem pisane obavijesti institucijama i članovima Savjetodavnog vijeća AVPJM. U skladu s radnim planom izrađen je nacrt prvog radnog dokumenta „Značajna pitanja upravljanja vodama na vodnom području Jadranskog mora u FBiH 2022-2027“ i održana je radionica krajem 2019. na koju su pozvane sve prepoznate zainteresirane strane. Svi učesnici, njihove organizacije i cjelokupna javnost su pozvani da dostave svoje prijedloge, kako bi se do konca siječnja 2020. godine ovaj dokument mogao doraditi i kao takav objaviti i na web stranici Agencije, te poslužiti kao osnova za dalju izradu Plana upravljanja vodama. U prosincu 2020. godine izrađen je Karakterizacijski izvještaj Nacrta plana upravljanja vodama na vodnom području Jadranskog mora u Federaciji BiH (2022-2027) koji je postavljen na web stranici Agencije <https://avpjm.jadran.ba/plan-upravljanja-vodama> kao i prateća prezentacija, o čemu je pisanim putem poslana obavijest svim zainteresiranim stranama zajedno s pozivom na dostavljanje komentara. Dana 04. svibnja 2021. godine na web stranicu Agencije postavljen je dokument Nacrt plana upravljanja vodama na vodnom području Jadranskog mora u Federaciji BiH 2022-2027 i njegovi prateći dokumenti, o čemu je poslana obavijest mailom svim prepoznatim

zainteresiranim stranama, a postavljena je i obavijest na web stranici Agencije uz javni poziv na prezentaciju i dostavljanje komentara. Postavljenjem navedenih dokumenta na web stranici Agencije započeo je otvoreni proces javnih konsultacija. Organizirana je on-line prezentacija 08. lipnja 2021. godine na koju su pisanim putem pozvani predstavnici nadležnih tijela i zainteresiranih strana, kao i šire javnosti putem obavijesti na web stranici Agencije. On-line izlaganje je održano zbog objektivnih okolnosti prouzročenih pandemijom korona virusa. Svim zainteresiranim stranama je također mailom dostavljena informacija o održanoj prezentaciji zajedno s linkom na kojem mogu pregledati snimku iste. Proces javnih konsultacija na Nacrt Plana upravljanja vodama na vodnom području Jadranskog mora u Federaciji BiH 2022-2027 trajao je do 30.10.2021. Svi pristigli komentari, pitanja i sugestije su razmotreni i uvršteni u Plan zajedno sa zvaničnim odgovorom.

Postupak provedbe Strateške procjene utjecaja PUVVPJM u FBiH (2022.-2027.) na okoliš je započeo u studenom 2020. godine. Nacrt Strateške studije i poziv za učešće u procesu konsultacija dostavljen je zainteresiranoj javnosti dana 01.09.2021. godine. Istovremeno, postavljen je i dokument Nacrta Strateške studije o utjecaju PUVVPJM u FBiH (2022.-2027.) na okoliš na službenoj web stranici AVPJM.

Pored toga, pismene pozivnice su dostavljene na cca 100 adresa (pozvani su predstavnici državnih, federalnih i kantonalnih institucija, Agencija za vodno područje rijeke Save Sarajevo, Vode Srpske Bijeljina, Vode Srpske-Sektor za upravljanje Oblasnim riječnim slivom Trebišnjice-Trebinje, Hrvatske vode-Vodnogospodarski odjel za slivove južnog Jadrana, Fond za zaštitu okoliša FBiH, Gospodarska komora FBiH, općine/gradovi, komunalna poduzeća, elektroprivredna poduzeća, zagađivači/korisnici voda, akademska zajednica, naučne institucije, nevladin sektor). Obavijest o početku konsultiranja javnosti o Nacrtu Strateške studije o utjecaju PUVVPJM u FBiH (2022.-2027.) na okoliš objavljena je u dvoje dnevnih novina koje izlaze u FBiH. U okviru procesa konsultiranja, zainteresiranoj javnosti je omogućeno i davanje komentara, sugestija, mišljenja i primjedbi na objavljeni dokument u pisanoj formi, putem web stranice AVPJM <https://avpjm.jadran.ba/obrazac-za-konzultacije>, e-mail-a: plan@jadran.ba ili direktno pisanim putem na adresu Agencije (Dr. Ante Starčevića bb, Mostar). Održana je i on-line prezentacija. Rok za dostavu komentara, sugestija, prijedloga i mišljenja, na ovaj dokument, bio je 15.10.2021. godine. Nakon održane javne rasprave, na raspoložive adrese AVPJM nisu pristigli komentari, mišljenja i sugestije na Nacrt Strateške studije o utjecaju PUVVPJM u FBiH (2022.-2027.) na okoliš, izuzev dva pitanja koja su postavljena na prezentaciji

Obzirom na prekogranični karakter vodnog područja Jadranskog mora u FBiH, provedene su i prekogranične konsultacije sa susjednom Republikom Hrvatskom, putem Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa, a u skladu s instrukcijama Ministarstva za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju RS (Fokal pointa BiH za Espoo konvenciju).

Na internetskoj stranici nadležnog ministarstva gospodarstva i održivog razvoja Republike Hrvatske javnosti su bili dostupni Strateška studija, ne-tehnički sažetak Strateške studije i Nacrt Plana, te informacija o javnoj raspravi koja traje u razdoblju od 2. do 31. ožujka 2022. godine. Usporedo s javnom raspravom, Ministarstvo je o predmetnoj dokumentaciji provelo konzultacije s tijelima državne uprave i pravnim osobama s javnim ovlastima u Republici Hrvatskoj. Tijekom javne rasprave i konsultacija nisu zaprimljene primjedbe i komentari na Nacrt Plana i prateću Stratešku studiju.

Na temelju Zakona o vodama Federacije BiH (sl.novine FBiH br.70/06) te Uredbe o vrstama i sadržaju planova upravljanja zaštite od štetnog djelovanja voda (sl.novine FBiH br.26/09) Agencija za vodno područje Jadranskog mora je, uz podršku EU putem tehničke pomoći osigurane kroz IPA 2016 program, pripremila Nacrt Plana upravljanja rizikom od poplava za vodno područje Jadranskog mora u Federaciji BiH (2024-2029). Proces učešća javnosti u donošenju ovog dokumenta trajao je 6 mjeseci a u okviru kojeg je održana i javna prezentacija Nacrta Plana upravljanja rizikom od poplava za vodno područje Jadranskog mora u Mostaru dana 07.11.2022. god.

U okviru pripreme Plana urađena je i Strateška procjena utjecaja na okoliš za koji je također proveden propisani postupak učešća javnosti za izradu ovakvih dokumenata. Obzirom na mogući

prekoranični utjecaj mjera iz Nacrta Plana upravljanja poplavnim rizikom provene su i prekogranične konsultacije sa Republikom Hrvatskom putem MVTiEO (na isti način kao što je to rađeno i za Plan upravljanja vodama vodnog područja Jadranskog mora).

Vlada Federacije Bosne i Hercegovine na 31. sjednici održanoj 08.04.2024. godine, na prijedlog Federalnog Ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva donijela je Odluku o donošenju Plana upravljanja rizikom od poplava na vodnom području Jadranskog mora u Federaciji BiH (2024-2029) koji je objavljen dana 17.04.2024. godine „sS.novine FBiH br.28/24)

Plan za provođenje konsultacija javnosti u procesu usvajanja Plana upravljanja vodama za vodno područje rijeke Save 2021-2027 definiran je prvenstveno na osnovu ZoV FBiH. U skladu sa tim AVPS je kao nosilac izrade Plana upravljanja provela sve aktivnosti na obezbjeđivanju učešća javnosti u izradi Plana: Javnost učestvuje u pripremi i izradi Strategije upravljanja vodama (član 24, stav 4 ZoV-a Federacije BiH), kojom se definira politika upravljanja vodama. Također, savjetodavna vijeća za vodna područja, u čijem radu učestvuju predstavnici NVO-a, učestvuju u pripremi planova i strategija u skladu sa članom 165 ZoV-a Federacije BiH.

Javnost učestvuje i u izradi planova upravljanja vodama, u skladu sa članovima 25 i 26 ZoV-a Federacije BiH. Također, javnosti se daju na uvid dokumenti koji se koriste u izradi plana upravljanja. Na nacrt plana, pravne i fizičke osobe mogu dostaviti primjedbe. Učešće javnosti predviđeno je i u detaljnijim planovima i programima upravljanja vodama, u skladu sa članom 41 ZoV-a Federacije BiH.

Agencija za vodno područje rijeke Save u Planu upravljanja vodama za vodno područje rijeke Save u Federaciji BiH (2022.-2027.) izradila je poseban Prateći dokument br. 7: Konsultovanje javnosti. U ovom dokumentu se detaljno definiše:

- Nivo sudjelovanja javnosti (međunarodni, nivo BiH, entitetski nivo i lokalni nivo);
- Forma sudjelovanja javnosti, (pružanje informacija, konsultacije, aktivno učestvovanje);
- Identifikovanje interesno-utjecajne grupe (vladin sektor, lokalna zajednica, privredni sektor, tematska udruženja, NVO, građani);
- Način informisanja uz poštivanje rokova prema članu 38. ZoV Federacije BiH, (web stranica Naručioca, lokalne i regionalne novine, lokalna i regionalna radio-televizija, itd.);
- Kalendar događaja (mjesto i vrijeme/period održavanja radionica, mjesto konsultacija, informisanja i sl.) na web stranici Naručioca;
- Način predaje komentara Naručiocu na nacrt Plana upravljanja (2022. – 2027.) (poštom, elektronskom poštom ili faksom);

AVP Sava poduzela sljedeće aktivnosti uključivanja javnosti u procese izrade i usvajanja Plana upravljanja 2022.-2027.:

- a) Objavljuje Radni plan za pripremu i usvajanje Plana upravljanja vodama za vodno područje rijeke Save 2022.-2027.,
- b) Objavljuje dokument “Značajna pitanja upravljanja vodama”,
- c) Objavljuje nacrt Plana upravljanja na web stranici AVP Sava, uključujući i sve prateće dokumente kako bi svi zainteresovani mogli preuzeti iste i ostvariti direktan uvid u predloženi nacrt i prateće dokumente,
- d) Objavljuje obrasce na web stranici za online komentarisanje nacrt Plana upravljanja,
- e) Objavljuje kontakte (telefon i e-mail adresa) na web stranici koje zainteresirani mogu koristiti za dostavljanje komentara,
- f) Utvrđuje listu i dostavlja zvanični poziv ključnim zainteresiranim stranama da se uključe u proces izrade Plana upravljanja dostavljajući komentare na nacrt Plana upravljanja i prateće dokumente,
- g) Objavljuje na web stranici informacije sa datumima do kada će se primati komentari, datumima i općinama/gradovima u kojima će se održati javne rasprave,
- h) Objavljuje oglase u dnevnim novinama sa pozivom svim zainteresiranim da se uključe u proces izrade Plana upravljanja (prvenstveno dostavljajući komentare na nacrt Plana upravljanja),
- i) Dostavlja javnim medijima informaciju o pripremljenom nacrtu Plana upravljanja koja je na web stranici AVP Sava,
- j) Organizuje i vodi javne rasprave o nacrtu Plana upravljanja i pratećim dokumentima,
- k) Vodi urednu evidenciju i priprema odgovore na pristigle komentare,

- l) Organizuje radio prezentacije o nacrtu Plana upravljanja,
 - m) Priprema izvještaj o provođenju procesa konsultacija koji će na kraju biti dio Plana upravljanja,
 - n) Objavljuje donešeni Plan upravljanja na web stranici AVP Sava,
 - o) Prezentuje Plan upravljanja na stručnim seminarima i konferencijama o vodama.
- U skladu sa članovima 51. i 52. Zakona o zaštiti okoliša Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj 33/03) i članovima 14. i 15. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti okoliša ("Službene novine Federacije BiH", broj 38/09) definisana je potreba izrade Strateške procjene utjecaja na okoliš organa nadležnih za izradu planova upravljanja vodama. S obzirom da priprema Plan upravljanja, AVP Sava provodi i izradu Strateške procjene. Na realizaciji ove aktivnosti, u segmentu konsultovanja javnosti AVP Sava poduzima sljedeće:
- p) Objavljuje nacrt Strateške procjene uticaja na okoliš Plana upravljanja 2022. – 2027. na web stranici AVP Sava i dostavlja zvaničan poziv svim zainteresovanim stranama kako bi dostavili komentare na ovaj dokument,
 - q) Objavljuje informacije sa datumima do kada će se primati komentari, datumima i općinama/gradovima u kojima će se održati javne rasprave,
 - r) Organizuje i vodi javne rasprave o nacrtu Strateške procjene,
 - s) Vodi urednu evidenciju i priprema odgovore na pristigle komentare,
 - t) Priprema izvještaj o provođenju procesa konsultacija koji će na kraju biti dio Strateške procjene,
 - u) Objavljuje donešenu Stratešku procjenu na web stranici AVP Sava.

AVP Sava je organizovala javnu raspravu Pratećeg dokumenta 2. Značajna pitanja upravljanja vodama dana 21.01.2020.godine sa početkom u 11 sati, u Hotelu IBIS STYLES, Džemala Bijedića 169A, u Sarajevu.

Zbog epidemiološke situacije uzrokovane pandemijom COVID-19, prezentacija Nacrta Plana upravljanja 2022.-2027. održana je 12., 13., 14. i 15.04.2021. godine, online, putem platforme ZOOM, sa istom agendom za sva četiri dana, sa različitim skupinama zainteresiranih strana radi omogućivanja djelotvornije diskusije svih zainteresiranih strana.

U skladu sa član 8 "Uredbe o izradi strateških dokumenta u Federaciji BiH" („Službene novine Federacije BiH“, broj 74/19), javnost i transparentnost podrazumijevaju kontinuirano informiranje javnosti o procesu izrade strateških dokumenata kao i javno djelovanje nosioca izrade strateških dokumenata koje karakterizira otvorenost i spremnost da se podaci o procesu izrade strateških dokumenata učine dostupnim široj zajednici, kao i podaci koji proizilaze iz procesa. Javnost i transparentnost se ostvaruju redovnim objavljivanjem informacija na web stranici nosioca izrade strateških dokumenata, javnim saopćenjima, te korištenjem drugih odgovarajućih instrumenata razmjene informacija u procesu izrade strateških dokumenata u Federaciji.

U vezi praktične primjene u pripremama planova i programa koji se odnose na okoliš IOzLJP BiH zaprimila je žalbu jedne zajednice koja navodi da nije bila upoznata sa planovima za izgradnju mini hidrocentrale, kao ni sa samim postupcima koji su provedeni. IOzLJP BiH u vezi tog predmeta još provodi istragu. Također napominju da planovi javnih konsultacija u kojima se javnost upoznava sa različitim planovima i strategijama (regulacionim, prostornim i drugim) se održavaju i da su određeni privukli pažnju javnosti i učešće šireg broja aktera, ali smatraju da bi u tom segmentu trebalo provesti obuke ili bar program upoznavanja javnosti. Zainteresirana javnost često nije dovoljno informisana o svim procedurama, značenjima i efektima određenih promjena, a što dovodi u pitanje na koji način oni mogu jednako iznijeti svoje interese i zaštititi prava kao investitori koji moga angažirati širi spektar eksperata i organizacija.

Odjeljenje za prostorno planiranje i imovinsko-pravne poslove Vlade Brčko distrikta BiH: Postupak priprema Politika zaštite životne sredine odvija se na sličan način kad je u pitanju izrada i donošenje Politika za zaštitu životne sredine, jer se predstavnici javnosti uključuju u ranoj fazi izrade tj. Prilikom formiranja radnih grupa čiji su i oni članovi. Tako da se na taj način omogućuje pravovremeno djelovanje na formu i sadržaj dokumenta. Naravno i taj document, prije njegovog usvajanja, bude objavljen na službenoj stranici Vlade Brčko distrikta u trajanju od 30 dana, Daljna procedura je ista kao i kod prethodnog člana.

Za sve strateške dokumente, kao i planove i programe iz zaštite okoliša donesene u skladu sa propisima, a koje je donijela Vlada i skupština Zeničko-dobojskog kantona, provedena je javna rasprava, to jest omogućeno je učešće javnosti i uzeti su u obzir date primjedbe i komentari. Doneseni dokumenti na području Zeničko-dobojskog kantona su KEAP (Kantonalni ekološki akcioni plan), Akcioni plan zaštite kvaliteta zraka, Plan interventnih mjera i Registar o postrojenjima zagađivača.

(CZZS) U Republici Srpskoj Zakon o koncesijama predviđa izradu posebne politike o upravljanju javnim resursima. Mehanizam čak predviđa i učešće javnosti prilikom izrade i ažuriranja ovog planskog dokumenta, a koji priprema Komisija za koncesije. Nakon utvrđivanja od strane Vlade, ovu javnu politiku usvaja Narodna skupština Republike Srpske, čime on postaje legitiman pravni izvor višeg reda.

Međutim, Dokument o politici dodjele koncesija Republike Srpske (koji dakle određuje "politiku" upravljanja javnim dobrima) nije ažuriran i usvojen od strane zakonodavnog tijela ovog entiteta još od 2006. godine (kada je usvojen za period 2005-2007). Zakon o koncesijama obavezuje Komisiju za koncesije da ovaj Dokument ažurira svake tri godine, dostavi Vladi na utvrđivanje, a Vlada ka NSRS na eventualno usvajanje. Kako je ovaj planski akt istekao još 2007. godine, postoji ozbiljna "pravna praznina" koja je podložna zloupotrebi.

Naime, nedostatak legitimno usvojene javne politike se zapravo (nezakonito) zamjenjuje "samoinicijativnim ponudama" investitora. Inače i ove ponude moraju biti u skladu sa Dokumentom (predviđene kao moguće koncesije), pa nije jasno na osnovu čega Vlada ovog bh. entiteta prihvata većinu (praktički sve) ponude privrednih subjekata koji se isključivo vode komercijalnim interesom. Dakle, mehanizam učešća javnosti u izradi/ažuriranju ovog Dokumenta, se prosto ne provodi što ima dalekosežne posljedice po prava povezana sa životnom sredinom. Formalno, Dokument je, i nakon 18 godina, još uvijek "u izradi", što izaziva opravdanu sumnju u namjeru javne vlasti da u odlučivanje, o upravljanju resursima u javnom vlasništvu, uključuje javnost.

Strategija upravljanja mineralnim resursima Republike Srpske (2024-2023) takođe još nije usvojena. Trenutno postoji Odluka Vlade koja nalaže izradu ove Strategije. U izradi i ove javne politike, predviđeno je učešće lokalnih samouprava, organizacija civilnog društva i građana. Do sada nismo bili konsultovani niti dovoljno upoznati sa koracima koji se preduzimaju u vezi izrade ove Strategije, iako je već evidentan ogroman porast interesa raznih subjekata za geološka istraživanja, te svakako i eksploataciju mnogih mineralnih resursa – što je naročito simptomatično, obzirom na zadnje izmjene i dopune regulative koja u ovom bh. entitetu uređuje oblast geoloških istraživanja, i to na način prekomjernog uprošćavanja postupka odobravanja istraživanja na štetu prava građana u vezi sa životnom sredinom.

Situacija je dosta slična i u drugom bh. entitetu Federaciji BiH, gdje se takođe zakonom predviđa izrada i ažuriranje Dokumenta o politici dodjele koncesija – ali za razliku od Republike Srpske, zakon u FBiH uopšte ne predviđa učešće javnosti u toku izrade ove bitne javne politike. Inače, federalne vlasti su Dokument iz 2005. godine, kada je prvi put usvojen, ažurirale u toku 2011. godine, ali samo za neke oblasti.

XX. MOGUĆNOSTI ZA UČEŠĆE JAVNOSTI U PRIPREMI POLITIKA KOJE SE ODOSE NA ŽIVOTNU SREDINU SHODNO ČLANU 7

Objasnite mogućnosti koje se pružaju za učešće javnosti u pripremi politika koje se odnose na životnu sredinu shodno članu/članku 7.

Odgovor:

- Poslovnik Zastupničkog doma Parlamenta FBiH ("Službene novine FBiH", broj: 69/07);
- Poslovnik Narodne skupštine RS ("Službeni glasnik RS", broj: 66/20)
- Poslovnik o radu Skupštine BD ("Službeni glasnik BD", broj: 17/08, 20/10)
- Zakon o zaštiti životne sredine RS ("Službeni glasnik RS", broj: 71/12, 79/15 i 70/20)
- Zakon o zaštiti zraka FBiH ("Službene novine FBiH", broj: 33/03, 4/10) (ZoZZ FBiH);

- Zakon o zaštiti vazduha RS („Službeni glasnik RS“, broj: 124/11, 46/17);
- Zakon o zaštiti zraka BD („Službeni glasnik BD“, broj: 25/04, 1/05, 19/07, 9/09) (ZoZZ BD);
- Zakon o upravljanju otpadom FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 33/03, 72/09 i 92/17) (ZoUO FBiH);
- Uredba o izradi strateških dokumenta u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj 74/19)
- Zakon o upravljanju otpadom RS („Službeni glasnik RS“, broj: 111/13, 106/15, 16/18 i 70/20) (ZoUO RS);
- Zakon o upravljanju otpadom BD („Službeni glasnik BD“, broj: 25/05, 1/05, 19/07, 2/08, 2/09) (ZoUO BD)

U skladu sa članom 227. Poslovnika Narodne skupštine RS/177. Poslovnika Zastupničkog doma Parlamenta FBiH/ 129. Poslovnika o radu Skupštine BD na planove, programe, i druge akte o kojima se odlučuje na skupštinama/parlamentu, primjenjuju se odredbe relevantnih poslovnika o učešću javnosti prilikom usvajanja zakona, ako to nije drugačije određeno (pogledati pod XXIV).

Javnost učestvuje u pripremi i izradi Strategije o vodama (član 24. stav (4) ZoV-a FBiH), kojom se definira politika upravljanja vodama.. ZoV-a FBiH/185. ZoV-a RS. Slična funkcija je također predviđena za savjetodavna vijeća za okoliš u BiH.

U procesu izrade nacrt „Strategije obnove zgrada u Federaciji BiH do 2050. godine“ †(juni 2022. - februar 2023. godine), FMPU kao nosilac izrade ove strategije, a u skladu sa član 8. „Uredbe o izradi strateških dokumenta u Federaciji BiH“ („Službene novine Federacije BiH“, broj 74/19), provelo je proces konsultacija organiziranjem javnih prezentacija, prikupljanjem, razmatranjem prijedloga i sugestija u skladu sa članom 11. i članom 17. ove Uredbe, sa svim nadležnim institucijama kao formalnim akterima, interesnim grupama i građanima, NVO, univerzitetima i drugim neformalnim akterima. Nacrt „Strategije obnove zgrada u Federaciji BiH do 2050. godine“ trenutno je u proceduri usvajanja od strane Vlade Federacije BiH.

Udruženja za zaštitu okoliša učestvuju u izradi Strategije upravljanja otpadom/Strategije upravljanja čvrstim otpadom član 8.(3)(4) ZoUO-a FBiH/član 17.(9) ZoUO-a RS/8.(1) (2) ZoUO-a BD), kantonalnog plana za upravljanje otpadom (član 9.(5) ZoUO-a FBiH) i općinskim planom za upravljanje otpadom/lokalnim planom upravljanja čvrstim otpadom (član 10.(3) ZoUO-a FBiH/20.(2) ZoUO-a RS).

U RS prilikom izrade Strategije upravljanja otpadom učešće javnosti je bilo obezbijeđeno (Plan je donešen u 2020. godini) sprovođenjem člana 206. Poslovnika Narodne skupštine Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 31/11 i 34/17) i Smjernica za postupanje republičkih organa uprave o učešću javnosti i konsultacijama u izradi zakona („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 123/08 i 73/12).

Pri izradi Republičkog plana upravljanja otpadom obezbijeđeno je učešće javnosti putem sprovođenja Smjernica za postupanje republičkih organa uprave o učešću javnosti i konsultacijama u izradi zakona („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 123/08 i 73/12).

U skladu sa članovima 1. ZoZZ-a FBiH/3. ZoZZ-a BD, javnost učestvuje u postupku utvrđivanja politike zaštite zraka. Javnost učestvuje i u postupku donošenja strategije zaštite životne sredine u RS.

XXI. PREPREKE NA KOJE SE NAILAZI TOKOM PRIMJENE ČLANA/ČLANKA 7.

Opišite neku prepreku na koju ste naišli tokom primjene člana/članka 7.

† Član 2a EU Direktive o energijskim karakteristikama zgrada EPBD 2010/31/EU propisuje izradu dugoročne strategije za poticanje obnove nacionalnog fonda stambenih i nestambenih zgrada, javnih i privatnih, u energijski visokoefikasan i dekarboniziran fond zgrada do 2050., olakšavajući troškovno efikasnu pretvorbu postojećih zgrada u zgrade gotovo nulte energije.

Odgovor:

Predstavnici NVO-a imaju veliki broj zamjerki na nedostatak transparentnosti u odabiru NVO-a u savjetodavnim vijećima. Problem predstavlja mali broj predviđenih mjesta za predstavnike NVO-a u tim vijećima. Takođe često izostaje zainteresiranost javnosti u procesima pripreme dokumenta bilo da su u pitanju strateško-planski dokumenti ili propisi koji se tokom pripreme takođe stavljaju na uvid javnosti, pa kirike javnosti se često pojavljuju nakon što počne primjena dokumenata. U fazi primjene dokumenta, ovo se posebno odnosi na propise, teže je naćiniti korekcije i izmjene nego ako su one dostavljene i iskazana u samom procesu pripreme.

XXII. DODATNE INFORMACIJE O PRAKTIĆNOJ PRIMJENI ODREDBI ČLANA/ČLANKA 7.

Pružite dodatne informacije o praktičnoj primjeni odredbi o ućešću javnosti u odlučivanju o posebnim aktivnostima iz člana/ćlanka 7.

Odgovor:

U skladu sa ćlanom 44. 45. i 46.. ZoZO FMOiT priprema prijedlog Federalne strategije zaštite okoliša, gdje je predvićeno ućešće javnosti ali nije jasno propisan naćin ukljućivanja javnosti. Često donošenje veoma važnih dokumenata proće, skoro nezapaženo od strane šire javnosti zbog neadekvatnog naćina informiranja (kao npr. postavljanje na web stranicu).

(AVPJM, AVPS): Aktivnosti na izradi Nacrta Plana upravljanja vodama na vodnom području Jadranskog mora u FBiH 2022-2027 su formalno započete izradom Radnog plana za pripremu i usvajanje Plana upravljanja vodama za vodno područje Jadranskog mora u Federaciji BiH 2022.-2027., te informiranjem javnosti, kao i slanjem pisane obavijesti institucijama i ćlanovima Savjetodavnog vijeća AVPJM. U skladu s radnim planom izraćen je nacrt prvog radnog dokumenta „Znaćajna pitanja upravljanja vodama na vodnom području Jadranskog mora u FBiH 2022-2027“ i održana je radionica krajem 2019. na koju su pozvane sve prepoznate zaiteresirane strane. Svi ućesnici, njihove organizacije i cjelokupna javnost su pozvani da dostave svoje prijedloge, kako bi se do konca sijećnja 2020. godine ovaj dokument mogao doraditi i kao takav objaviti i na web stranici Agencije, te poslužit i kao osnova za dalju izradu Plana upravljanja vodama. U prosincu 2020. godine izraćen je Karakterizacijski izvještaj Nacrta plana upravljanja vodama na vodnom području Jadranskog mora u Federaciji BiH (2022-2027) koji je postavljen na web stranici Agencije <https://avpjm.jadran.ba/plan-upravljanja-vodama> kao i prateća prezentacija, o ćemu je pisanim putem poslana obavijest svim zainteresiranim stranama zajedno s pozivom na dostavljanje komentara. Dana 04. svibnja 2021. godine na web stranicu Agencije postavljen je dokument Nacrt plana upravljanja vodama na vodnom području Jadranskog mora u Federaciji BiH 2022-2027 i njegovi prateći dokumenti, o ćemu je poslana obavijest mailom svim prepoznatim zainteresiranim stranama, a postavljena je i obavijest na web stranici Agencije uz javni poziv na prezentaciju i dostavljanje komentara. Postavljenjem navedenih dokumenta na web stranici Agencije započeo je otvoreni proces javnih konsultacija. Organizirana je on-line prezentacija 08. lipnja 2021. godine na koju su pisanim putem pozvani predstavnici nadlećnih tijela i zainteresiranih strana, kao i šire javnosti putem obavijesti na web stranici Agencije. On-line izlaganje je održano zbog objektivnih okolnosti prouzroćenih pandemijom korona virusa. Svim zainteresiranim stranama je takoćer mailom dostavljena informacija o održanoj prezentaciji zajedno s linkom na kojem mogu pregledati snimku iste. Proces javnih konsultacija na Nacrt Plana upravljanja vodama na vodnom području Jadranskog mora u Federaciji BiH 2022-2027 trajao je do 30.10.2021. Svi pristigli komentari, pitanja i sugestije su razmotreni i uvršćeni u Plan zajedno sa zvanićnim odgovorom.

Postupak provedbe Strateške procjene utjecaja PUVVPJM u FBiH (2022.-2027.) na okoliš je započeo u studenom 2020. godine. Nacrt Strateške studije i poziv za ućešće u procesu konsultacija dostavljen je zainteresiranoj javnosti dana 01.09.2021. godine. Istovremeno,

postavljen je i dokument Nacrta Strateške studije o utjecaju PUVVPJM u FBiH (2022.-2027.) na okoliš na službenoj web stranici AVPJM

Pored toga, pismene pozivnice su dostavljene na cca 100 adresa (pozvani su predstavnici državnih, federalnih i kantonalnih institucija, Agencija za vodno područje rijeke Save Sarajevo, Vode Srpske Bijeljina, Vode Srpske-Sektor za upravljanje Oblasnim riječnim slivom Trebišnjice-Trebinje, Hrvatske vode-Vodnogospodarski odjel za slivove južnog Jadrana, Fond za zaštitu okoliša FBiH, Gospodarska komora FBiH, općine/gradovi, komunalna poduzeća, elektroprivredna poduzeća, zagađivači/korisnici voda, akademska zajednica, naučne institucije, nevladin sektor). Obavijest o početku konsultiranja javnosti o Nacrtu Strateške studije o utjecaju PUVVPJM u FBiH (2022.-2027.) na okoliš objavljena je u dvoje dnevnih novina koje izlaze u FBiH. U okviru procesa konsultiranja, zainteresiranoj javnosti je omogućeno i davanje komentara, sugestija, mišljenja i primjedbi na objavljeni dokument u pisanoj formi, putem web stranice AVPJM <https://avpjm.jadran.ba/obrazac-za-konzultacije>, e-mail-a: plan@jadran.ba ili direktno pisanim putem na adresu Agencije (Dr. Ante Starčevića bb, 88000 Mostar). Održana je i on-line prezentacija. Rok za dostavu komentara, sugestija, prijedloga i mišljenja, na ovaj dokument, bio je 15.10.2021. godine. Nakon održane javne rasprave, na raspoložive adrese AVPJM nisu pristigli komentari, mišljenja i sugestije na Nacrt Strateške studije o utjecaju PUVVPJM u FBiH (2022.-2027.) na okoliš, izuzev dva pitanja koja su postavljena na prezentaciji

Obzirom na prekogranični karakter vodnog područja Jadranskog mora u FBiH, provedene su i prekogranične konsultacije sa susjednom Republikom Hrvatskom, putem Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa, a u skladu s instrukcijama Ministarstva za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju RS (Fokal pointa BiH za Espoo konvenciju). Na internetskoj stranici nadležnog ministarstva gospodarstva i održivog razvoja Republike Hrvatske javnosti su bili dostupni Strateška studija, ne-tehnički sažetak Strateške studije i Nacrt Plana, te informacija o javnoj raspravi koja traje u razdoblju od 2. do 31. ožujka 2022. godine. Usporedo s javnom raspravom, Ministarstvo je o predmetnoj dokumentaciji provelo konzultacije s tijelima državne uprave i pravnim osobama s javnim ovlastima u Republici Hrvatskoj. Tijekom javne rasprave i konsultacija nisu zaprimljene primjedbe i komentari na Nacrt Plana i prateću Stratešku studiju.

U okviru procesa konsultacija javnosti izrade Strateške studije uticaja na okoliš Plana upravljanja rizikom od poplava za vodno područje Jadranskog mora održana je javna prezentacija nacrta u Mostaru 04.01.2023. godine. U procesu javnih konsultacija upućen je poziv zainteresovanim stranama za davanje komentara, primjedbi i prijedloga na Nacrt SEA za Plan upravljanja rizikom od poplava za vodno područje Jadranskog mora. Poziv je objavljen i putem medija, objavom u dnevnim novinama. Javnost i zainteresirane strane su imali priliku upoznati se sa svim relevantnim projektom i postaviti pitanja. U okviru pripreme Plana urađena je i Strateška procjena utjecaja na okoliš za koji je također proveden propisani postupak učešća javnosti za izradu ovakvih dokumenata. Obzirom na mogući prekogranični utjecaj mjera iz Nacrta Plana upravljanja poplavnim rizikom provene su i prekogranične konsultacije sa Republikom Hrvatskom putem MVTiEO (na isti način kao što je to rađeno i za Plan upravljanja vodama vodnog područja Jadranskog mora).

Plan za provođenje konsultacija javnosti u procesu usvajanja Plana upravljanja vodama za vodno područje rijeke Save 2021-2027 definiran je prvenstveno na osnovu Zakona o vodama FBiH. Sukladno tome „AVPS“ je kao nosilac izrade Plana upravljanja provela sljedeće aktivnosti na obezbjeđivanju učešća javnosti u izradi Plana:

- a. Nacrt Plana s pratećim dokumentima je objavljen na web stranici „AVP Sava“ (www.voda.ba) s pozivom svima zainteresiranim da ostvare direktan uvid u predloženi Nacrt Plana i njegove prateće dokumente, te da na iste dostave svoje komentare i primjedbe;
- b. Zvanični dopis je dostavljen ključnim akterima/učesnicima da se uključe u proces izrade Plana, prvenstveno dostavljajući komentare na Nacrt Plana, a ako su zainteresirani, i postavljanjem poveznice (linka) na web adresu „AVPS“, na kojoj je prezentiran Nacrt Plana;

- c. Poziv široj javnosti da se uključi u komentiranje Nacrta Plana objavljen je i u dnevnim novinama u FBiH;
- d. Zvanični dopis je dostavljen medijima u FBiH s informacijom da je Nacrt Plana završen kako bi se i mediji mogli uključiti u šire informiranje javnosti;
- e. Nacrtu Plana se diskutiralo na javnim raspravama;
- f. Pripremljen je koncizni izvještaj o svim komentarima koji su dostavljeni na Nacrt Plana i obrazloženjima po pojedinim komentarima.

Prema aktivnostima vezanim za izradu nacrtu Plana upravljanja 2022. – 2027. od velike važnosti je da se pregled pitanja od značaja za upravljanje vodama, a koji se izrađuju u okviru navedenog nacrtu Plana upravljanja, predstavi zainteresovanoj i stručnoj javnosti. Ovaj dokument predstavlja jedan od ključnih osnova za definisanje ciljeva upravljanja vodama i programa mjera u narednom planskom periodu.

AVPS je organizovala javnu raspravu dokumenta Značajna pitanja upravljanja vodama, dana 21.01.2020.godine sa početkom u 11 sati, u Hotelu IBIS STYLES, Džemala Bijedića 169A, u Sarajevu.

Cilj javne rasprave je da se svi sudionici upoznaju sa stanjem u oblasti voda na vodnom području rijeke Save u Federaciji BiH te razmotre aktuelni problemi i izazovi koji su pred sektorom voda u narednom planskom periodu.

Javna rasprava je obuhvatala dvije aktivnosti:

- Prezentaciju sadržaja nacrtu Značajnih pitanja upravljanja vodama i diskusija o istim;
- Odgovori na dostavljene pismene komentare, primjedbe i sugestije javnosti

Poziv je objavljen na službenoj web stranici AVPS zajedno sa nacrtom dokumenta Značajna pitanja upravljanja vodama. Pored toga, pismene pozivnice su dostavljene na 250 adresa (pozvani su predstavnici državnih, federalnih i kantonalnih institucija, općine/gradovi, Savjetodavno vijeće za vode, zagađivači/korisnici voda, nadležne institucije Republike Srpske i Brčko Distrikta, akademska zajednica, naučne institucije, nevladin sektor, predstavnici medija...), a prisustvovalo je oko 150 sudionika.

XXIII. ADRESE INTERNET SAJTOVA RELEVANTNIH ZA PRIMJENU ČLANA/ČLANKA 7

Navedite adrese relevantnih Internet sajtova, ako postoje:

Odgovor:

AVPJM: Kao pod XIV

Odjeljenje za prostorno planiranje i imovinsko-pravne poslove Vlade Brčko distrikta BiH - www.vlada.bdccentral.net

XXIV. NAPORI UČINJENI DA SE PROMIVIŠE UČEŠĆE JAVNOSTI TOKOM PRIPREMA PROPISA I PRAVILA KOJI BI MOGLI DA IMAJU ZNAČAJAN UTICAJ NA ŽIVOTNU SREDINU SHODNO ČLANU 8.

Navedite napore koje su organi javne uprave načinili sa ciljem da se promoviše djelotvorno učešće javnosti tokom pripreme izvršnih propisa i drugih opšte primjenjivih pravno obavezujućih pravila koja bi mogla da imaju značajan uticaj na životnu sredinu shodno članu 8. Koliko god je to moguće, opišite transpoziciju relevantnih definicija iz člana/članka 2. i antidiskriminacione odredbe iz člana/članka 3., stav/stavak 9.

Odgovor:

- Poslovnik Zastupničkog doma Parlamenta FBiH ("Službene novine FBiH", broj: 69/07);
- Poslovnik Narodne skupštine RS ("Službeni glasnik RS", broj: 66/20)
- Poslovnik o radu Skupštine BD ("Službeni glasnik BD", broj: 17/08, 20/10)

- Pravila i postupcima za izradu zakona i drugih propisa FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 71/14).

Članom 204. Poslovnika Narodne skupštine RS/173. Poslovnika Zastupničkog doma Parlamenta FBiH/129. Poslovnika o radu Skupštine BD definirano je da, nakon završenog razmatranja nacrt zakona, zastupničko tijelo može odlučiti da nacrt stavi na javnu raspravu, ako se zakonom uređuju pitanja koja su od posebnog značaja za građane. Javnost daje konkretne prijedloge, sugestije, primjedbe na javnim skupovima, u okviru javne rasprave, ili dostavlja elektronskom poštom, često i pismenim putem, podnescima. Nije obavezno da se mišljenje javnosti uvrsti u konačni akt, ali je potrebno dati objašnjenje. Javnost ima pravo pokrenuti upravni spor, ukoliko se njeno mišljenje ne uvaži. Također, udruženja za zaštitu okoliša učestvuju u radu Savjetodavnog vijeća za okoliš/životnu sredinu, koje učestvuje u izradi općeprimjenjivih pravno obavezujućih pravila. Promoviranje učešća javnosti u izradi propisa i drugih obavezujućih pravila ostvaruje se, između ostalog, kroz pozive za učešće na javnim raspravama. Smjernicama za postupanje organa uprave RS o učešću javnosti i konsultacijama u izradi zakona („Službeni glasnik RS“, broj: 123/08, 73/12), definirano je da se propisi, za koje se utvrdi da su od interesa za javnost, objavljuju na internet stranici radi dostavljanja primjedaba i sugestija od strane javnosti.

FMPVŠ je pripremio Program za unapređenje vodnih usluga u Federaciji Bosne i Hercegovine i korištenje najavljene finansijske i tehničke podrške. Program je prošao kroz period javne rasprave od 17.5. - 30.06.2021. Postupkom je određeno da se komentari dostavljaju putem propisanog obrasca. Ranije (2019) je proveden proces javnih konsultacija koji se odnosio na radni tekst Uredbe o metodologiji utvrđivanja najniže osnovne cijene vodnih usluga u FBiH, koja je 2022. godine usvojena ne u formi uredbe, već kao preporučena metodologija za primjenu do pripreme i izrade Zakona o vodnim uslugama FBiH.

Promoviranje učešća javnosti u izradi propisa i drugih obavezujućih pravila ostvaruje se, između ostalog, kroz pozive za učešće na javnim raspravama.

(CZZS): Javne konsultacije koje se provode u cilju prikupljanja komentara, sugestija, primjedbi i prijedloga zainteresovane javnosti, u vezi sa određenim zakonom, uglavnom se primjenjuju u fazi izrade Nacrta zakona, uz često arbitrarno određivanje rokova konsultacija. Učešće javnosti u ranoj fazi izrade propisa je rijetko i svakako nedovoljno proaktivno objavljivano od strane izrađivača propisa.

Učešće organizacija civilnog sektora u fazi izrade i/ili usvajanje prijedloga zakona je krajnje ograničeno. Dosadašnja iskustva su pokazala da je, svakako u Republici Srpskoj, mogućnost sudjelovanja organizacija akreditovanih za praćenje rada radnih tijela zakonodavne vlasti (npr. Zakonodavnog ili Odbora za zaštitu životne sredine) samo deklarativna. U FBiH, ovisno o datom zakonu, uredbi, ovisi i način tretiranja učešća civilnog sektora. Primjera radi, u odnosu na Zakon o šumama, koji već 15 godina ne postoji u FBiH, tek aktivacijom civilnog sektora se u javnosti ponovno pokrenulo pitanje nužnost konačnog donošenja ovog Zakona. Međutim, i ovaj proces je bio mukotrpan. Par nevladinih organizacija su bile prinuđene provoditi posebne zagovaračke kampanje kako bi skrenuli pažnju nadležnom ministarstvu, Vladi FBiH i Parlamentu FBiH da je nužno da se čim prije usvoji Zakon o šumama za FBiH. Nevladin sektor je otišao i dalje, na način da je dostavljao svoje prijedloge u cilju unaprjeđenja ranijeg teksta Prijedloga Zakona o šumama FBiH, prije nego je bio i formalno pokrenut proces unaprjeđenja teksta Prijedloga ovog Zakona. Početkom 2024. upućen je bio u javnu raspravu Prednacrt Zakona o šumama FBiH od strane nadležnog ministarstva- FMPVŠ. Ovo Ministarstvo je uvažio pojedine komentare nevladinog sektora, a dosta ih je i odbačeno. U narednom periodu će se moći ustanoviti da li će se ključni komentari civilnog društva, (a koji nalažu adekvatnije mjere zaštite šumskih dobara) zaista uvažiti ili ne.

Amandmani na prijedlog propisa, kada budu predloženi od strane organizacija civilnog sektora, adekvatno se ne razmatraju od strane članova relevantnog odbora što je uslov za upućivanje amandmana u dalju zakonodavnu proceduru. Ovo napore organizacija (kao nestranačkih subjekata), u smislu proaktivnog sudjelovanja u izradi propisa bitnih za kvalitet životne sredine,

obeshrabruje jer najviše zakonodavno tijelo ne uvažava njihov doprinos osiguranju osnovnih načela participativne demokratije.

Na 10. sjednici Narodne skupštine, dana 4. jula 2024. godine, usvojen je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o geološkim istraživanjima u Republici Srpskoj, i to sa značajnim izmjenama u propisu koji je tek nedavno donesen, što nije dovoljan rok primjene koji bi mogao ponuditi održiva rješenja za eventualne promjene. Predloženim izmjenama i dopunama Zakona ozbiljno se smanjuju kriteriji za geološka istraživanja (koja se često zlorabe za provođenje pripreme iskopa). Usvojene izmjene i dopune se odnose na: – marginalizacija lokalnih zajednica u konzultacijama u postupku odobravanja geoloških istraživanja, – praktički oslobađanje investitora od obaveze prethodne procjene uticaja na životnu sredinu za praktički sva geološka istraživanja, – povećanje iznosa koji se mogu uzeti za potrebe istraživanja metalčnih mineralnih sirovina. Ove intervencije još su spornije s obzirom da javne politike raspolaganja javnim dobrima u Republici Srpskoj nisu ažurirane na transparentan i demokratski način više od 18 godina. Za proceduru je postojao široki interes javnosti, međutim Prijedlog zakona je usvojen u tekstu koji je izradilo Ministarstvo energetike i rudarstva, uprkos naporima organizacija civilnog društva i građana da spriječe produbljivanje nedostaka u ovoj oblasti.

Veoma pozitivan, pa i revolucionaran, primjer gdje su nadležne institucije uvažile prijedloge civilnog sektora, na način da je došlo do cjelokupne reforme niza zakonskih propisa i pratećih pravilnika, jeste u oblasti obnovljivih izvora energije. Naime, po inicijativi nevladinog sektora, male hidroelektrane (mHE) više se ne tretiraju kao obnovljiv vid energije, te je njihova izgradnja u cjelosti zabranjena u FBiH, a u Republici Srpskoj su javne subvencije ograničene samo za izgradnju mHE do 150 kW, što će znatno uticati na finansijsku opravdanost ovih projekata. Tako je i izmjenjen Zakon o električnoj energiji FBiH, Zakon OIEiEK FBiH, donesen je novi Pravilnik o ekološki prihvatljivom protoku FBiH gdje je uvaženo 80% komentara civilnog sektora. Najviše pozitivnih izmjena u ovom kontekstu, došlo je pri FMOITu, na način da je u saradnji sa civilnom sektorom donesen niz pravilnika poput: Pravilnika o uslovima i kriterijima davanja ovlaštenja nosiocima izrade studije uticaja na okoliš, načinu i kriterijima koje moraju ispunjavati nosioci izrade studije uticaja na okoliš i visini naknade izdavanja ovlaštenja nosiocima izrade studije uticaja na okoliš i sl. Važno je napomenuti da je u saradnji sa nevladinim sektorom došlo do usvajanje i novog Zakona o zaštiti okoliša FBiH, tokom 2021. godine.

XXV. PREPREKE NA KOJE SE NAILAZI TOKOM PRIMJENE ČLANA/ČLANKA 8.

Opišite ako se tokom primjene člana/članka 8. naišli na neku prepreku.

Odgovor:

Predstavnici NVO-a smatraju da, u pojedinim slučajevima, nacrti zakona nisu dostupni putem interneta. U Republici Srpskoj Nacrt zakona se objavljuje na internet stranici nadležnog organa, a ukoliko se sprovodi javna rasprava, obavještenje o održavanju javne rasprave se takođe objavljuje

XXVI. DODATNE INFORMACIJE O PRAKTIČNOJ PRIMJENI ODREDBI ČLANA/ČLANKA 8.

Pružite dodatne informacije o praktičnoj primjeni odredbi o učešću javnosti na oblast o kojoj je se govori u članu/članku 8.

Odgovor:

“Koalicija bez krzna” uz pomoć Aarhus centru Sarajevo, intenzivno je radila na donošenju Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti i dobrobiti životinja BiH, koji je konačno donešen krajem februara 2021. godine, a stupio na snagu 04.3.2021. godine. U RS je javnost bila uključena kako u donošenje Zakona o zaštiti životne sredine u 2012. godini, tako i u svim izmjenama zakona (u 2015 i 2020. godini).

Zakon o hemikalijama Republika Srpska donijela je 2009. godine čime su transponovani REACH, CLP, POPs, SHVC, PIC i dr. vezana legislativa EU. Zakon je revidiran tokom 2016. godine te je 2018. godine usvojen novi Zakon o hemikalijama (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 21/18). Po uzoru na navedeni zakon izrađen je i Zakon o hemikalijama Federacije Bosne i Hercegovine. Svi podzakonski akti, uputstva i obrasci kao i izvodi iz važećih inventara javno su dostupni i redovno se ažuriraju na web stranici Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske. Svi podzakonski akti koji su definisani Zakonom o hemikalijama Republike Srpske, doneseni su i redovno se ažuriraju.

(FMZ FBiH): Zakon o hemikalijama FBiH ("Službene novine FBiH", broj: 77/20) (ZoH FBiH) usvojen je u oktobru 2020. godine, te je prošao širu javnu raspravu. Zakonom se uređuje razvrstavanje, označavanje i pakovanje, sigurnosno-tehnički list, obavljanje djelatnosti s hemikalijama, integralni inventar hemikalija, ograničenja i zabrane hemikalija, uvjeti za uvoz i izvoz hemikalija, stavljanje deterdženata na tržište, integrirano upravljanje kemikalijama, nadzor i druga pitanja od značaja za sigurno upravljanje hemikalijama u FBiH. Potpuna primjena Zakona uvjetovana je donošenjem niza pravilnika iz ove oblasti. Dok se pravilnici ne donesu i time uspostavi potpuna system upravljanja hemikalijama u FBiH će se primjenjivati propisi doneseni na temelju Zakona o prometu otrova ("Službeni list RBiH", br. 2/92 i 13/94) (ZoPO BiH) ukoliko nisu u suprotnosti sa ovim Zakonom.

XXVII. ADRESE INTERNET SAJTOVA RELEVANTNIH ZA PRIMJENU ČLANA/ČLANKA 8

Navedite adrese relevantnih Internet sajtova, ako postoje:

Odgovor:

FMP FBiH: Predstavnici javnosti mogu se obratiti nadležnim organima, koristeći kontakt podatke dostupne na internet stranicama nadležnih organa, naznačenim pod tačkom VI u gornjem dijelu teksta.

MZiSP RS, internet stranica je dostupna ovdje link: <https://vladars.rs/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/MZSZ/farmacija/hemikalije/zakoni/Pages/default.aspx>. Predstavnici javnosti mogu se obratiti nadležnom organu za hemikalije, koristeći kontakt podatke dostupne na internet stranici ovog organa. Kontakti su dostupni svim građanima BiH.

XXVIII. PRAVNE, REGULATIVNE I DRUGE MJERE KOJE SE ODOSE NA PRIMJENU ODREDBI O PRAVU NA PRAVNU ZAŠTITU IZ ČLANA/ČLANKA 9.

Navedite pravne, regulativne i druge mjere koje se odnose na primjenu odredbi o pravu na pravnu zaštitu iz člana/članka 9. Objasnite kako se svaki od stavova u članu/članku 9 primjenjuje. Opišite transpoziciju relevantnih definicija iz člana/članka 2. i antidiskriminacione odredbe iz člana/članka 3., stav/stavak 9. Takođe, posebno opisati:

- (a) U vezi sa stavom 1., mjere koje su preduzete/poduzete da se obezbijedi da:
 - (I) Svaka osoba koja smatra da njen-njegov zahtjev za dobijanje informacija iz člana/članka 4. nije bio procesuiran u skladu sa odredbama tog člana/članka ima pristup proceduri za preispitivanje odluke pred sudom ili pred drugim nezavisnim i nepristrasnim tijelom ustanovljenim zakonom;
 - (II) Kada postoji osnova za preispitivanje odluke pred sudom, osoba koja se obraća sudu takođe ima pravo da se njen predmet rješava po ubrzanoj proceduri definisanoj zakonom, koja je besplatna ili jeftina i koja podrazumeva da odluku ponovo razmatraju organi javne uprave ili da je preispituje nezavisno i nepristrasno tijelo koje nije sud;
 - (III) Konačne odluke iz ovog stava/stavka obavezuju organe javne uprave koja poseduje informaciju da svoje razloge navedu u pisanoj formi, makar u slučajevima kada je pristup informacijama odbijen;
- (b) Mjere koje su preduzete/poduzete da se obezbijedi da u okviru državnih zakona, predstavnici zainteresovane javnosti koji ispunjavaju kriterijume navedene u

stavu/stavku 2. imaju pristup proceduri za preispitivanje odluka pred sudom i/ili pred nekim drugim nezavisnim i nepristrasnim tijelom ustanovljenim zakonom, kako bi preispitali materijalnu i procesnu zakonitost bilo koje odluke, čina ili propusta, shodno odredbama člana/članka 6.;

- (c) U vezi sa stavom/stavkom 3., mjere koje su preduzete/poduzete da se obezbijedi da tamo gdje su eventualni kriterijumi, postavljeni državnim zakonima, ispunjeni, predstavnici javnosti imaju pristup administrativnim i pravnim procedurama kako bi osporili postupke i propuste koje su načinila privatna lica ili organi javne uprave, a koji su suprotni odredbama državnog zakona koji se odnosi na životnu sredinu;
- (d) U vezi sa stavom/stavkom 4, mjere koje su preduzete/poduzete da se obezbijedi da:
- (I) Procedure pomenute u stavovima/stavcima 1., 2. i 3. pruže adekvatan i djelotvoran pravni lek;
 - (II) Navedene procedure u svemu ostalom ispunjavaju zahtjeve iz ovog stava/stavka/stavka;
- (e) U vezi sa stavom/stavkom 5., mjere koje su preduzete/poduzete da se obezbijedi da su javnosti pružene informacije o pristupu pokretanja upravnih i sudskih procedura za korišćenje pravnih lijekova.

Odgovor:

Važne definicije iz člana 2. i uvjeti nediskriminacije iz člana 3.(9) navedeni su u odgovoru za član 4. Aarhuska konvencija nema direktnu primjenu u BiH. U skladu s time, sudovi u BiH primjenjuju Aarhusku konvenciju kroz odredbe, koje su prenesene u zakonodavstvo BiH.

a) (i)

- Zakon o slobodi pristupa informacijama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 61/23) (ZoSPI BiH);
- Zakon o slobodi pristupa informacijama FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 32/01, 48/11) (ZoSPI FBiH);
- Zakon o slobodi pristupa informacijama RS („Službeni glasnik RS“, broj 20/01) (ZoSPI RS)
- Zakon o upravnom postupku BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 92/02, 12/04, 88/07, 93/09, 41/13 i 53/16) (ZoUP BiH)
- Zakon o upravnom postupku FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 2/98, 48/99, 61/22) (ZoUP FBiH)
- Zakon o opštem upravnom postupku RS („Službeni glasnik RS“, broj: 13/02, 87/07, 50/10 66/18)
- Zakon o upravnom postupku BD („Službeni glasnik BD“, broj: 09/02, 08/03, 08/04, 25/05, 08/07, 36/09, 48/11)
- Zakon o zaštiti okoliša FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 15/21) (ZoZO FBiH);
- Zakon o zaštiti životne sredine RS („Službeni glasnik RS“, broj: 71/12, 79/15, 70/20) (ZoŽS RS);
- Zakon o zaštiti životne sredine BD („Službeni glasnik BD“, broj: 24/04, 1/05, 19/07, 9/09) (ZoŽS BD)
- Zakona o sudovima u FBiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 38/05, 22/06, 63/10, 72/10, 7/13, 40/14 i 52/14)
- Zakon o upravnim sporovima FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 09/05) (ZoUS FBiH);
- Zakon o upravnim sporovima („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 109/05 i 63/11)

Kada je u pitanju lex generalis, vrijedno je pomenuti ZoSPI BiH/ZoSPI FBiH/ZoSPI RS kojim je propisana mogućnost podnošenja žalbe ako stranka nije zadovoljna dostavljenim rješenjem od strane javnog organa vlasti, bilo zbog nepotpunog rješenja, neadekvatno odbijenog rješenja ili šutnje administracije. U skladu sa članovima 15.(2) ZoUP-a BiH/11.(3) ZoUP-a FBiH/12.(3) ZoUP-a RS/11.(2) ZoUP-a BD, propisano je da protiv rješenja donesenog u prvom stepenu stranka ima pravo žalbe. Samo zakonom može se propisati da u pojedinim upravnim stvarima žalba nije dopuštena, i to ako se na drugi način osigura zaštita prava i zakonitosti. Stranka ima pravo žalbe i kad provostepeni organ nije u određenom roku donio rješenje o njenom zahtjevu (šutnja administracije).

Od lex specialis članom 43. ZoZO-a FBiH/41. ZoZŽS-a RS/37. ZoZŽS-a BD je propisano da podnositelj zahtjeva čiji zahtjev za dobijanje informacija nije razmatran ili je neopravdano odbijen, na njega je u potpunosti ili djelomično neadekvatno odgovoreno, ima pravo pokrenuti postupak preispitivanja odluke pred drugostepenim organom. Kada je riječ o zaštiti okoliša i nadležnosti MP BiH treba naglasiti da su za kršenje zakona propisane krivične sankcije i to entitetskim krivičnim zakonima.

S obzirom da IRS nije zakonodavni organ, već organ zadužen za kontrolu provođenja propisa, u skladu sa Zakonom o inspekcijama ovaj organ omogućava svim licima da zaštitu svojih prava ostvari podnošenjem zahtjeva za inspekcijsku kontrolu, u skladu sa nadležnostima i ovlaštenjima ovog organa.

U slučaju odbijanja pristupa informacijama u cjelosti ili djelimično o tome se podnosilac zahtjeva obavještava rješenjem koje obavezno sadrži zakonski osnov za izuzeće informacije u smislu ZoSPI i člana 121. stav 2) Pravilnika o unutrašnjem sudskom poslovanju kao i pouku o pravnom lijeku sa naznakom i adresom organa kome se žalba podnosi rok za podnošenje žalbe kao i uputu o pravu obraćanja IOzLJP BiH sa neophodnim podacima za kontaktiranje IOzLJP BiH. Ukoliko se u zakonskom roku ne udovolji zahtjevu za pristup informacijama stranka- podnosilac zahtjeva ima pravo podnijeti tužbu kod nadležnog suda .

Svako rješenje kojim se odlučuje o zahtjevu stranke za pristup informacijama sadrži pouku o pravu na žalbu. Ako Sud odbije pristup informacijama u cjelosti ili djelomično, rješenjem će obavijestiti podnositelja zahtjeva o tome, a navedeno rješenje treba da sadrži:

1. Zakonski temelj za status izuzeća informacije u smislu ovoga Zakona uključujući sva materijalna pitanja važna za donošenje rješenja i uzimanje u obzir činioca javnog interesa i
2. Pouku o pravu na žalbu i rok u kome se može podnijeti predsjedniku Suda, sukladno čl. 11. stav 1. ZoUP, kao i uputu o pravu obraćanja IOzLJP BiH.

Prema podacima Visokog sudskog i tužilačkog vijeća pokrenuto je 102 upravnih spora u BiH u periodu 01.1.2021. – 01.7.2024., a sve u vezi povrede odredaba Zakona o slobodi pristupa informacijama, od kojih je u 59 predmeta donesena presuda kojim se tužba uvažava, a osporeni akt poništava, 13 predmeta u kojim se tužba odbija, 2 predmeta u kojem se presudom nalaže da se donese akt kod šutnje administracije, te za ostale predmete nema podataka kakva je vrsta presude donesena.

(ii)

- Zakon o upravnom postupku BiH ("Službeni glasnik BiH" , broj 92/02, 12/04, 88/07, 93/09, 41/13 i 53/16) (ZoUP BiH);
- Zakon o upravnom postupku FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 2/98, 48/99, 61/22) (ZoUP FBiH);
- Zakon o opštem upravnom postupku RS ("Službeni glasnik RS", broj: 13/02, 87/07, 50/10 i 66/18);
- Zakon o upravnom postupku BD ("Službeni glasnik BD", broj: 09/02, 08/03,08/04,25/05, 08/07, 36/09, 48/11);
- Zakon o upravnim sporovima FBiH ("Službene novine FBiH", broj: 9/05) (ZoUS FBiH);
- Zakon o upravnim sporovima („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 109/05 i 63/11);
- Zakon o upravnim sporovima BD ("Službeni glasnik BD", broj: 4/00, 1/01) (ZoUS BD);
- Zakon o ombudsmanu za ljudska prava BiH ("Službeni glasnik BiH" broj 35/04,32/06) (ZOLJP BiH).

Prije pokretanja upravnog spora, kada je to zakonom određeno, dozvoljena je žalba drugostepenom upravnom organu. Članom 11. ZoUP-a BiH/14. ZoUP-a FBiH/14. ZoUP-a RS/14. ZoUP-a BD, propisano je da se upravni postupak vodi brzo i sa što manje troškova po stranku, ali tako da se pribavi sve što je potrebno za pravilno utvrđivanje činjeničnog stanja i za donošenje zakonitog i pravilnog rješenja.

U skladu sa članovima 67. ZoUS FBiH/59. ZoUS RS/43. ZoUS BD sud postupa po zahtjevu hitno. ZUS RS članom 49a propisuje da stranka koja je pokrenula spor pred sudom zbog "šutanje administracije" ne plaća troškove spora i u slučaju da ne uspije u sporu. U skladu sa članom 2. ZOLJP BiH, institucija će razmatrati predmete koji se odnose na slabo funkcioniranje ili povrede ljudskih prava i sloboda počinjene od strane bilo kojeg tijela vlasti u Bosni i Hercegovini, te će djelovati po prijemu žalbe ili ex officio. Jedan od mehanizama pristupa pravdi je mogućnost da se protiv prvostepenog rješenja o pravu na pristup informacijama može izjaviti žalba Žalbenom vijeću pri Vijeću ministara BiH, a shodno ZoUP BiH protiv konačnog upravnog akta (upravni akt donesen u drugom stepenu) nezadovoljna stranka može podnijeti tužbu i zahtijevati da sud u upravnom sporu ispita zakonitost donesenog upravnog akta.

Prema odredbama ZoSPI podnosilac zahtjeva, u slučaju kada je njegov zahtjev odbijen, ima mogućnost prigovora rukovodiocu organa, a protiv rješenja donesenog po prigovoru podnosilac ima pravo pokrenuti upravni spor. Naknada za pokretanje upravnog spora kod Kantonalnog suda Goražde regulisana je Zakonom o sudskim taksama BPK-a. Protiv rješenja donesenog u prvom stupnju stranka ima pravo žalbe. Samo zakonom može se propisati da u pojedinim upravnim stvarima žalba nije dopuštena, i to ako se na drugi način osigura zaštita prava i zakonitosti. Protiv rješenja donesenog u drugom stupnju žalba nije dopuštena, već se može pokrenuti upravni spor. Kantonalni su u Sarajevu prema svojoj stvarnoj nadležnosti odlučuje u predmetima upravnog spora, protiv drugostepenog rješenja nadležnog organa (npr. FMOiT), odnosno Okružni sud u Banjaluci, protiv drugostepenog rješenja nadležnog organa (MPUGiE RS).

(iii)

- Zakon o upravnim sporovima BiH ("Službeni glasnik BiH", broj: 19/02, 88/07, 83/08, 74/10) (ZoUS BiH);
- Zakon o upravnim sporovima FBiH ("Službene novine FBiH", broj: 9/05) (ZoUS FBiH);
- Zakon o upravnim sporovima RS ("Službeni glasnik RS", broj: 109/05, 63/11) (ZoUS RS)
- Zakon o upravnim sporovima BD ("Službeni glasnik BD", broj: 4/00, 1/01) (ZoUS BD);
- Zakon o sudovima FBiH ("Službene novine FBiH", broj: 38/05, 22/06, 63/10, 7/13, 72/14) (ZoS FBiH);
- Zakon o sudovima Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 37/12, 44/15 i 100/17)
- Zakon o sudovima BD ("Službeni glasnik BD", broj: 19/07, 20/07, 39/09, 31/11) (ZoS BD).
- Zakon o upravnom postupku „Službeni glasnik BiH“ broj 29/02,12/04,88/07,93/09,41/13 i i 53/16).

Relevantni su članovi 3. ZoUS-a BiH/3 ZoUS-a FBiH/3 ZoOUS-a RS/3 ZoUS-a BD. U skladu s članovima 7. ZoS-a FBiH/8 ZoS-a RS/8 ZoS-a BD, odluke sudova u BiH obavezujuće su na teritoriju FBiH/RS/BD.

Shodno članu 25. stav 4. ZoSPI FBiH na svako kršenje tog zakona primjenjuju se sankcije utvrđene krivičnim zakonima, zakonima o prekršajima i zakonima iz oblasti uprave (ZoUP BiH) kao i drugim zakonima koji su na snazi u FBiH a pravosnažne sudske odluke su obavezujuće (član 7. ZoS FBiH).

(CZZS): Organizacijama civilnog sektora i/ili građanima je omogućen pristup pravosuđu – međutim, pravni lijekovi nisu dovoljno efikasni. Primjera radi, obzirom da su većina ključnih držanih institucija, zatim federalne (FBiH) i kantonalne (Kantona Sarajevo) institucije situirane u Sarajevu, upravni sporovi protiv ovih institucija, po mjesnoj nadležnosti zavše na Kantonalnom sudu u Sarajevu, koji je uveliko prenatrpan različitim slučajevima pored okolišnih (poput slučajeva iz radnih odnosa, krivični predmeti i sl.). Iz tog razloga, na rješavanje predmeta iz oblasti okoliša (poput utuživanja okolinske dozvole, urbanističke i sl.) se na ovom sudu može čekati i do pet godina, gdje primjera radi, okolinska dozvola traje 5 godina. Tako dok se dočeka sudski epilog, sama okolinska dozvola prestaje važiti, a investitor do tada može završiti realizaciju projekta..

b)

- Zakon o upravnom postupku BiH ("Službeni glasnik BiH" , broj 92/02, 12/04, 88/07, 93/09, 41/13 i 53/16) (ZoUP BiH);

- Zakon o upravnom postupku FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 2/98, 48/99 i 61/22) (ZoUP FBiH);
- Zakon o opštem upravnom postupku RS („Službeni glasnik RS“, broj: 13/02, 87/07, 50/10 66/18)
- Zakon o upravnom postupku BD („Službeni glasnik BD“, broj: 09/02, 08/03,08/04,25/05, 08/07, 36/09, 48/11);
- Zakon o zaštiti okoliša FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 15/21) (ZoZO FBiH);
- Zakon o zaštiti životne sredine RS („Službeni glasnik RS“, broj: 71/12, 79/15 i 70/20) (ZoZZS RS).

Relevantni su članovi 15.(3) ZoUP-a BiH/11.(3) ZoUP-a FBiH/12.(3) ZoOUP-a RS/11.(2) ZoUP-a BD. Osim toga, relevantni su članovi 43. ZoZO-a FBiH/42. ZoZZS-a RS.

Članom 11. stav 1. ZoUP FBiH regulisano je da protiv rješenja donesenog u prvom stepenu stranka ima pravo na žalbu. Samo zakonom može se propisati da u pojedinim upravnim stvarima žalba nije dopuštena i to ako se na drugi način osiguliše zaštita prava i zakonitosti. Stavom 2. je propisano da ako nema drugostepenog upravnog organa žalba protiv prvostepenog rješenja može se izjaviti samo kada je to zakonom predviđeno. Tim zakonom odredit će se i organ koji će rješavati po žalbi. Stavom 3. je propisano da stranka ima pravo žalbe i kada prvostepeni organ nije u određenom roku donio rješenje o njenom zahtjevu. Sve dok se protiv rješenja kao upravnog akta može izjaviti žalba, to rješenje nije konačno. Kada rješenje postane konačno u upravnom postupku i tim rješenjem stranka stekne neko pravo, odnosno kojim su stranci određene neke obaveze, takvo rješenje se može poništiti, ukinuti ili izmijeniti samo u slučajevima koji su određeni Zakonom o upravnom postupku ili drugim zakonom (član 13. ZoUP)- vanrednim pravnim sredstvima: obnova upravnog postupka, zahtjev za zaštitu zakonitosti, poništavanje i ukidanje po pravu nadzora. Samo protiv konačnog rješenja – upravnog akta može se pokrenuti upravni spor kod mjesno i stvarno nadležnog suda (član 10. ZUS-a).

(CZZS): Usljed toga, zbog situacije “odloženog pristupa pravdi”, projekti se uglavnom neometano odvijaju, često uz ugrožavanje/povredu prava građana u vezi sa životnom sredinom, i to bez adekvatnog mehanizma sprječavanja štetnih aktivnosti i/ili sankcionisanja odgovornih lica.

c)

- Zakon o upravnom postupku BiH (“Službeni glasnik BiH”, broj 92/02, 12/04, 88/07, 93/09, 41/13 i 53/16) (ZoUP BiH)
- Zakon o upravnom postupku FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 2/98, 48/99 i 61/22) (ZoUP FBiH)
- Zakon o opštem upravnom postupku RS („Službeni glasnik RS“, broj: 13/02, 87/07, 50/10)
- Zakon o upravnom postupku BD („Službeni glasnik BD“, broj: 09/02, 08/03,08/04,25/05, 08/07, 36/09, 48/11)
- Zakon o upravnim sporovima BiH (“Službeni glasnik BiH”, broj: 19/02, 88/07, 83/08, 74/10) (ZoUS BiH);
- Zakon o upravnim sporovima FBiH (“Službene novine FBiH”, broj: 9/05) (ZoUS FBiH);
- Zakon o upravnim sporovima RS (“Službeni glasnik RS”, broj: 109/05, 63/11) (ZoUS RS);
- Zakon o upravnim sporovima BD (“Službeni glasnik BD”, broj: 4/00, 1/01) (ZoUS BD);

Članom 213. ZoUP-a BiH/221 ZoUP-a FBiH/211 ZoOUP-a RS/208 ZoUP-a BD, dopuštena je žalba strankama, kao i tužiocu, pravobraniocu i drugim organima, protiv rješenja kojim je, u upravnom postupku, povrijeđen zakon u korist pojedinca ili pravne osobe, a na štetu javnog interesa. Članovima 2 ZoUS-a BiH/2 ZoUS-a FBiH/2 ZoOUS-a RS/2 ZoUS-a BD, propisuje se da pravo pokretanja upravnog spora ima građanin ili pravna osoba, ako je konačnim upravnim aktom povrijeđeno neko njegovo pravo, ili neposredni lični interes zasnovan na zakonu.

Pravo pokretanja upravnog spora ima pojedinac ili pravno lice ako smatra da mu je upravnim aktom povrijeđeno neko pravo ili neposredni lični interes zasnovan na zakonu, te pod istim uvjetima pojedinac ili pravno lice koji su učestvovali u upravnom postupku radi zaštite svojih prava ili pravnih interesa.

VSTVBIH je dostavilo statističke podatke o odlukama sudova u upravnim sporovima u periodu 01.01.2021.- 01.07.2024. godine pokrenutim protiv rješenja o odbijanju zahtjeva za pristup informacijama, tj. pokrenuta su ukupno 102 upravna spora i to: za nivo BiH 13, za FBiH 31 i RS 67. Statistički podaci o riješenim prekršajnim predmetima u periodu 01.01.2021.- 01.07.2024. godine za prekršaje propisane slijedećim zakonima: Zakon o vodama RS; Zakon o zaštiti životne sredine RS; Zakon o zaštiti prirode RS; Zakon o zaštiti vazduha RS; Zakon o upravljanju otpadom RS; Zakon o vodama FBiH; Zakon o vodama FBiH; Zakon o zaštiti okoliša FBiH; Zakon o zaštiti prirode FBiH; Zakon o zaštiti zraka FBiH; Zakon o upravljanju otpadom FBiH; Zakon o zaštiti voda BD BiH; Zakon o zaštiti životne sredine BDBiH; Zakon o zaštiti prirode BD BiH; Zakon o zaštiti vazduha BD BiH; Zakon o upravljanju otpadom BDBiH i to ukupno 303 prekršajna postupka, od čega: 240 u FBiH, 63 u RS i 0 u BDBiH.

VSTVBIH, Odjel za pravosudnu analitiku i izvještavanje Banja Luka u skladu sa važećim Zakonima o zaštiti životne sredine, za period od 2021. do 2024. godine donio četiri sudske odluke/presude kojima se tužba uvažena i osporeni akt poništava. Kod ovog suda u istom vremenskom periodu je pravosnažno okončano više predmeta po tužbama kojima su se osporavali upravni akti, kojim aktima nije odlučivano o izdavanju ekološke dozvole, već o zahtjevima za sprovođenje prethodne procjene uticaja projekta na životnu sredinu i pribavljanje studije uticaja.

Konkretno, Zakon o upravnim sporovima (oba bh. entiteta), koji reguliše postupak pred administrativnom sudovima – koji su primarno nadležni za osiguranje “pristupa pravosuđu u pitanjima životne sredine”, predviđaju institut “odlaganja izvršenja pobijanog akta” (npr. određene dozvole neophodne za fizičku realizaciju nekog projekta). Međutim, iskustva potvrđuju da, uprkos zahtjevima organizacija civilnog sektora da se odloži izvršenje akta protiv kojeg je podnesena tužba (uz maksimalno moguće odlaganje do 60 dana), sudovi ne udovoljavaju takvim zahtjevima.

d) (i)

- Zakon o slobodi pristupa informacijama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 61/23) (ZoSPI BiH);
- Zakon o slobodi pristupa informacijama FBiH ("Službene novine FBiH", broj: 32/01, 48/11) (ZoSPI FBiH);
- Zakon o slobodi pristupa informacijama RS ("Službeni glasnik RS" , broj 20/01) (ZoSPI RS)
- Zakon o upravnom postupku BiH ("Službeni glasnik BiH" , broj 92/02, 12/04, 88/07, 93/09, 41/13 i 53/16) (ZoUP BiH)
- Zakon o upravnom postupku FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 2/98, 48/99, 61/22) (ZoUP FBiH)
- Zakon o opštem upravnom postupku RS (“Službeni glasnik RS”, broj: 13/02, 87/07, 50/10 66/18)
- Zakon o upravnom postupku BD (“Službeni glasnik BD”, broj: 09/02, 08/03,08/04,25/05, 08/07, 36/09, 48/11)
- Zakon o upravnim sporovima FBiH (“Službene novine FBiH”, broj: 9/05) (ZoUS FBiH);
- Zakon o upravnim sporovima RS (“Službeni glasnik RS”, broj: 109/05, 63/11) (ZoUS RS);
- Zakon o upravnim sporovima BD (“Službeni glasnik BD”, broj: 4/00, 1/01) (ZoUS BD);
- Zakon o zaštiti okoliša FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 15/21) (ZoZO FBiH);
- Zakon o zaštiti životne sredine RS (“Službeni glasnik RS”, broj: 71/12, 79/15 i 70/20) (ZoZZS RS);
- Zakon o zaštiti životne sredine BD (“Službeni glasnik BD”, broj: 24/04, 1/05, 19/07, 9/09) (ZoZZS BD)
- Zakon o vodama FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 70/06) (ZoV FBiH);
- Zakon o vodama RS (“Službeni glasnik RS”, broj: 50/06, 92/09, 121/12, 74/17) (ZoV RS).

Relevantan je član 14.(3)(b) ZoSPI-a BiH/FBiH/RS kojim je propisana obaveza obavještanja podnosioca zahtjeva o pravu podnošenja žalbe, određenom organu, a što uključuje neophodne podatke za kontakte sa takvim organom, krajnji rok za podnošenje žalbe kao i troškove podnošenja žalbe. Ovaj dopis upućuje podnosioca zahtjeva na pravo da se obrati Ombudsmenu i sadržava neophodne podatke za kontakte sa ovom Kancelarijom.

Članovima 15. i 201. ZoUP-a BiH/11. i 208. ZoUP-a FBiH/12. i 198. ZoOUP-a RS/11 i 195. ZoUP-a BD je propisano da je protiv prvostepenog rješenja dozvoljena žalba, te je obavezno uputstvo o pravnom lijeku kojim se stranka obavještava da li protiv rješenja može izjaviti žalbu ili pokrenuti upravni spor ili drugi postupak pred sudom. Relevantni su i 213. ZoUP-a BiH/221 ZoUP-a FBiH/211 ZoOUP-a RS/208 ZoUP-a BD.

Članovima 2 ZoUS-a BiH/2 ZoUS-a FBiH/2 ZoOUS-a RS/2 ZoUS-a BD, propisuje se da pravo pokretanja upravnog spora ima građanin ili pravna osoba, ako je konačnim upravnim aktom povrijeđeno neko njegovo pravo, ili neposredni lični interes zasnovan na zakonu. Pored ovoga, relevantni su i članovi 8., 9. ZoUS-a BiH/8., 9. i 10. ZoUS-a FBiH/7. i 8. ZoUS-a RS/6., 7. i 8. ZoUS-a BD, kojim je propisano da se upravni spor može voditi samo protiv upravnog akta donesenog u drugom stepenu ili prvom stepenu ako žalba nije dopuštena, te šutnji administracije.

Relevantni su i članovi 42. i 43. ZoZO-a FBiH/12. i 42. ZoZZS-a RS/10. ZoZZS-a BD kojima je propisano da sa ciljem postizanja obeštećenja ili pravne zaštite u pogledu pristupa informacijama i učešću javnosti svaka zainteresirana osoba ima pravo na zaštitu u upravnim i sudskim postupcima.

Također, relevantni su članovi 108.(1)(8) i 126.(3) ZoV-a FBiH/133. i 135 ZoV-a RS.

Na kraju svakog rješenja FMOiT i MPUGiE RS propisuje pravni lijek, tj. da li strana u postupku ima pravo na žalbu ili pokretanje upravnog spora. Žalbeni postupak propisan je u odredbama od člana 221. do člana 245. ZUP-a. Stranka ima pravo žalbe i kada prvostepeni organ nije u roku donio rješenje o njenom zahtjevu, tj. kada nastupi "ćutanje administracije" smatrajući da je njen zahtjev odbijen. (član 216. stav 3. i član 243. ZUP-a).

U skladu sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH", br: 48/11) član 14. stav (3) tačka 2) propisuju obavezu obavještanja podnosioca zahtjeva o pouci o pravu na prigovor, naznaku i adresu organa kojem se prigovor podnosi, rok i troškove za podnošenje prigovora, dok stav (4) propisuju mogućnost podnošenja prigovora rukovodiocu organa u roku od osam dana od dana prijema rješenja, a stavom (5) se utvrđuje da rješenje koje se donese po prigovoru iz stava (4) istog člana je konačno u upravnom postupku i protiv njega nezadovoljna stranka može uložiti spor kod nadležnog suda.

(CZZS): Organizacije koje zahtjevaju ispitivanje zakonitosti odluka javne vlasti – te ujedno traže ovo preventivno djelovanje sudstva, moraju, uz primjenu vrlo strogih kriterijuma, da dokazuju svoj "pravni interes" da bi sud naredio odlaganje aktivnosti (koje su najčešće i štetne). Međutim, teret dokazivanja tog pravnog interesa je izvan realnih mogućnosti organizacija civilnog sektora.

d) (ii)

Odluke sudova i drugih tijela dostupne su javnosti.

(CZZS): Uslijed toga, u okviru upravnih sporova (a koji su većina postupaka koje organizacije iniciraju), pristup pravosuđu nije efikasan jer se pravo na odlaganje izvršenja ("injunctive relief") uslovljava kumulativnim ispunjavanjem pretjerano strogih zakonskih zahtjeva (dokazivanja stvarne štete).

(e)

Članom 20. ZoSPI-a propisuje se da su organi javne vlasti dužni izdati vodič koji, između ostalog, sadrži podatke o pravnim lijekovima. Troškove postupka snose stranke, u ovisnosti o ishodu

postupka. U Kantonalnom sudu u Goraždu, kao i u svim sudovima u BiH, moguć je pristup sudskim predmetima putem interneta. Ta usluga namijenjena je strankama u sudskim postupcima, advokatima, punomoćnicima i zakonskim zastupnicima. Na zahtjev stranke u pisarnici suda se izdaje potvrda o izdavanju jedinstvenog pristupnog koda sa uputstvom na koji način se može pristupiti sudskom predmetu preko interneta. U Kantonalnom sudu u Goraždu imenovan je službenik za odnose sa javnošću koji zaprima i obrađuje zahtjeve za pristup informacijama a kontakt podaci se nalaze na web stranici ovog suda.

Kantonalni sud u Novom Travniku je donio i objavio Vodič za pristup informacijama, kako je to regulirano odredbom članka 20. ZoSPI FBiH. Svaka fizička i pravna osoba ima pravo pristupa informacijama koje su pod kontrolom Kantonalnog suda u Novom Travniku, a Sud ima odgovarajuću obvezu da te informacije priopći. Detaljni podaci o vrsti informacija koje su pod kontrolom ovoga suda, u obliku u kojem su informacije dostupne, kao i podaci gdje se može pristupiti tim informacijama, nalaze se u "Indeks registru" suda.

(CZZS): Iako postoje pomaci u smislu priznavanja aktivne legitimacije organizacija civilnog društva, na ovaj način je efikasnost podnošenja tužbi (neovisno od npr. lokacije udruženja) i dalje realno upitna.

XXIX. PREPREKE NA KOJE SE NAILAZI TOKOM PRIMJENE ČLANA/ČLANKA 9.

Opišite ako ste tokom primjene nekog od stavova/stavaka člana/članka 9. naišli na neku prepreku.

Odgovor:

U većini slučajeva, nadležne institucije nisu donijele vodič propisan u članu 20 ZoSPI-a. NVO sektor smatra da je postojeća procedura presložena i prekomplikirana, te da su troškovi angažiranja advokata za rad na ovim predmetima preveliki za njih, što je i vidljivo iz dostavljenih odgovora NVO sektora, gdje veoma mali broj njih koristi usluge pravnika (ne nužno specijaliziranih za ovu oblast). Trenutno, u BiH ne postoje sudije ili tužioci koji su specijalizirali okolišno pravo. Ipak, u njihovu edukaciju u ovom smislu su, u protekle dvije godine, uloženi značajni naponi, te su daljnje aktivnosti planirane za nadolazeći period.

BHAS napominje da statistika o okolišnom pravu još nije pokrenuta kao statistička aktivnost. Pri tome treba imati u vidu da je Odsjek za okoliš, energiju i regionalne statistike BHAS počeo s radom 2008 godine i nalazi se u fazi intenzivnog razvoja i nastojanja da se ispune zahtjevi međunarodne statistike okoliša. Ovaj Odsjek je u vrlo kratkom vremenu uspostavio i razvio ključne statistike okoliša prema međunarodnim i EU standardima, i još uvijek intenzivno radi na razvoju već postojećih statistika, kao i uspostavljanju novih okolišnih statistika. Prisutan je i problem nedostatka ljudskih resursa u entitetskim statističkim institucijama (RZS RS, FZS FBiH), koje vrlo teško mogu pratiti aktivnosti koje nameće Odsjek za okoliš, energiju i regionalne statistike Agencije za statistiku BiH.

XXX. DODATNE INFORMACIJE O PRAKTIČNOJ PRIMJENI ODREDBI ČLANA/ČLANKA 9.

Pružite dodatne informacije o praktičnoj primjeni odredbi o pravu na pravnu zaštitu iz člana/članka 9. Na primjer: da li ima nekih statističkih podataka o pravnim postupcima iz oblasti okoliša/životne sredine i da li postoje neki mehanizmi za pružanje pomoći koji bi uklonili ili umanjili finansijske i druge prepreke koje se odnose na pravo na pravnu zaštitu?

Odgovor:

Pristup pravdi se pokazuje od najveće važnosti kada se radi o sprovođenju Aarhuske konvencije. Služi ublažavanju mana i nedostataka odluka administrativnih organa. U BiH, administrativni sporovi mogu biti incirani ukoliko administrativna žalba nije bila uspješna ili dostupna, i ako je pravna akcija poduzeta u roku od 30 dana od izdavanja finalne administrativne odluke. U širem smislu, pristup pravdi može biti zaokružen građanskim i krivičnim sudskim sporovima u vezi sa pitanjima životne sredine. Postoje još uvijek rijetke sudske instance uključene u suštinu slučaja.

koje presuđuju tako što u potpunosti mijenjaju originalnu administrativnu odluku. Generalno, uticaj sudskog sistema na sprovođenje Aarhuske konvencije u BiH je pozitivan, značajno ispravlja greške i nedostatak djelovanja nadležnih administrativnih tijela. Kancelarija ombudsmana takođe igra značajnu ulogu u smislu podnošenja preporuka javnoj administraciji. Iako one nisu pravno obavezujuće, praksa je pokazala da pritisak ombudsmana može uticati na javnu administraciju da radi u skladu sa zakonom. Šta je očigledno iz primljenog upitnika, je nizak ukupan broj sudskih slučajeva u vezi sa životnom sredinom. Više razloga postoji. Prvo, strukturalne barijere u pristupu sudu (100 KM obavezno plaćanje za pravnu radnju da se uopšte primi; rizik kompenzacije za pravnog zastupnika suprotstavljene strane u slučaju gubitka; nemogućnost za NVO da dobiju besplatnog pravnog zastupnika itd.). Dodatno, ovo pokazuje i ograničene kapacitete NVO koje su uključene u pitanja životne sredine. I na kraju, ovo se može vidjeti kao rezultat nepovjerenja javnosti u institucije, kompleksnost administrativnih procedura i nedostatak besplatnog pravnog savjeta za građane.

Takođe, građansko društvo navodi nedostatak kompetentnih specijalizovanih advokata, što je rezultat činjenice da pravni fakulteti u BiH ne uključuju pravo životne sredine u nastavne sadržaje. Usled ovoga, Centar za životnu sredinu je u saradnji sa Arnikom organizovao pilot edukativni program za mlade pravnike- "Ekološka pravna klinika"- sa ciljem da proširi njihovo znanje, kao i zanimanje za pravo životne sredine. Klinika je organizovana 2016. godine na Pravnom fakultetu u Banjaluci i učestvovala su 34 starija studenta, od kojih je njih pet kasnije imalo praksu u Centru za životnu sredinu, podržavajući rad lokalnih zajednica i koristeći pravne alate i studije slučajeva.

Kantonalni sud u Zenici dosljedno implemetira propise i Arhusku konvenciju koja ima prioritet u primjeni u odnosu na domaće zakone i podzakonske akte, u predmetima koji se tiču zaštite okoliša. Ovaj sud , slijedeći svoje strateške ciljeve isticati važnost konvencije na sjednicama odlaganja i kolegijima, obavještavati javnost o značaju konvencije, te odluke u kojima je konvencija primijenjena objavljivati na web stranici suda uz primjenu Smjernica za objavljivanje sudskih odluka, akata i informacija o predmetima i Uputstva za anonimizaciju.

XXXI. ADRESE INTERNET SAJTOVA RELEVANTNIH ZA PRIMJENU ČLANA/ČLANKA 9

Navedite adrese relevantnih Internet sajtova, ako postoje:

Odgovor:

FMP FBiH - Predstavnicima javnosti mogu se obratiti nadležnim organima, koristeći kontakt podatke dostupne na internet stranicama nadležnih organa, naznačenim pod tačkom VI u gornjem dijelu teksta.

XXXII. OPŠTA ZAPAZANJA U VEZI SA CILJEVIMA KONVENCIJE

Ako je moguće, ukažite na to kako primjena Konvencije doprinosi zaštiti prava svih ljudi, današnjih i budućih generacija da žive u okruženju koje je podesno za njihovo zdravlje i blagostanje.

Odgovor:

AVPJM: Arhuška konvencija je jedinstveni međunarodni pravni instrument koji omogućuje sudjelovanje javnosti u pitanjima okoliša, utemeljena na ideji sudioničke demokratije u kojoj ljudi imaju pravo utjecati na donošenje odluka koje se tiču njihova života. Odredbe Arhuške konvencije predstavljaju samo minimum standarda ispod kojih stranke Konvencije – države ne smiju ići. Nažalost, praksa pokazuje da stranke konvencije ponekad ne osiguravaju niti taj minimum.

Davanjem saglasnosti Komisije za koncesije RS o zaključivanju koncesionih ugovora koji neće ugrožavati civilna i pravna lica, okoliš i radnu sredinu.

XXXIII. PRAVNE, REGULATIVNE I DRUGE MJERE KOJE SE ODOSE NA PRIMJENU ODREDBI O GENETSKI MODIFIKOVANIM ORGANIZMIMA SHODNO ČLANU 6. bis i ANEKSU I bis

U vezi sa pravnim, regulativnim i drugim mjerama kojima se primjenjuju odredbe o učešću javnosti u donošenju odluka o namjernom ispuštanju genetski modifikovanih organizama u životnu sredinu i o plasiranju na tržište genetski modifikovanih organizama iz člana/članka 6 bis, opišite:

(a) U vezi sa stavom/stavkom 1. člana/članka 6 bis i:

- (I) Član/članak 1. aneksa I bis, mjere u regulatornom okviru strane potpisnice koje su preduzete/poduzete da se obezbijedi djelotvorno informisanje i učešće javnosti u donošenju odluka shodno odredbama iz člana/članka 6 bis;
 - (II) Član/članak 2. aneksa I bis, bilo koja izuzeća predviđena u regulatornom okviru strane potpisnice koja se odnose na proceduru učešća javnosti definisanu u aneksu I bis kao i kriterijume za ta izuzeća;
 - (III) Član/članak 3. aneksa I bis, mjere koje su preduzete da se javnosti, na adekvatan, pravovremeni i djelotvoran način, obezbijedi sažetak/siže obavještenja, uveden kako bi se dobilo ovlaštenje za namjerno ispuštanje i plasiranje na tržište, kao i izvještaj o proceni, ako postoji;
 - (IV) Član/članak 4. aneksa I bis, mjere koje su preduzete/poduzete da se obezbijedi da informacije koje su navedene u tom članu ni u kom slučaju ne mogu biti povjerljive;
 - (V) Član/članak 5. aneksa I bis, mjere koje su preduzete/poduzete da se obezbijedi vidljivost procedura donošenja odluka kao i da se javnosti pruži pristup relevantnim proceduralnim informacijama uključujući, na primjer i informacije o:
 - a. Prirodi mogućih odluka;
 - b. Organima javne uprave odgovornim za donošenje odluke;
 - c. Mjerama učešća javnosti shodno stavu 1 aneksa I bis;
 - d. Upućivanju na organe javne uprave od kojih se može dobiti relevantna informacija;
 - e. Upućivanju na organe javne uprave kojima se mogu podnijeti komentari i kod kojih se može zakazati vrijeme predaje tih komentara;
 - (VI) Član/članak 6. aneksa I bis, koraci koji su preduzeti/poduzeti da se obezbijedi da mjere koje su uvedene radi sprovođenja stava/stavka 1 aneksa I bis dozvoljavaju javnosti da podnesu, na bilo koji prikladan način, bilo koje komentare, informacije, analize ili mišljenja koja smatra relevantnim za predložena namjerna ispuštanja ili plasiranje na tržište;
 - (VII) Član/članak 7. aneksa I bis, mjere koje su preduzete/poduzete da se obezbijedi da se uzme u obzir ishod procedura učešća javnosti organizovanih shodno stavu 1 aneksa I bis;
 - (VIII) Član/članak 8. aneksa I bis, mjere koje su preduzete/poduzete da se obezbijedi da tekstovi odluka koje su donijeli organi javne uprave u skladu sa odredbama aneksa I bis budu javno dostupni zajedno sa razlozima i faktorima na osnovu kojih su te odluke donijete;
- (b) U vezi sa stavom/stavkom 2. člana/članka 6 bis, kako su pripremljeni zahtjevi postavljeni u skladu sa odredbama aneksa I bis komplementarni i definisani na način da predstavljaju potporu nacionalnog okvira biološke sigurnosti strane potpisnice, te da su u skladu sa ciljevima Kartegena protokola o biološkoj sigurnosti uz Konvenciju o biodiverzitetu;

Odgovor:

a) U smislu stava 1 člana 6 bis i:

- (i) Stava 1 aneksa I bis, potrebno je da strana potpisnica uvede potrebne odredbe u svoj regulatorni okvir kako bi se osiguralo djelotvorno informiranje i učešće javnosti u donošenju odluka obuhvaćenih odredbama člana 6 bis;
 - Zakon o genetski modificiranim organizmima ("Službeni glasnik BiH" , broj 23/09) (ZoGMO BiH);

- Zakon o genetički modificiranim organizmima Republike Srpske ("Službeni glasnik RS", br. 41/2009) (ZoGMO RS);
- Odluka o imenovanju Vijeća za genetički modificirane organizme („Službeni glasnik BiH“ br: 67/15, 49/16);
- Zakona o hrani („Službeni glasnik BiH“, broj 50/04) (ZoH BiH);
- Zakona o upravi („Službeni glasnik BiH“, br. 32/02 i 102/09) (ZoU BiH);
- Zakon o upravnom postupku („Službeni glasnik BiH“, br. 29/02, 12/04, 88/07, 93/09 i 41/13 i 53/16) (ZoUP BiH);
- Pravilnika o uslovima i postupku izdavanja odobrenja za stavljanje genetički modificirane hrane i hrane za životinje prvi put na tržište BiH i zahtjevima koji se odnose na njihovu sljedivost i označavanje („Službeni glasnik BiH“, br. 78/12 i 62/15).

U skladu sa članom 17. ZoGMO-a BiH, javni su podaci o upotrebi GMO-a i podaci o postupcima odobravanja nadležnog tijela. Putem sredstava javnog informisanja i web-stranice AzSH BiH objavljuje se javni poziv u kojem se navodi mjesto i vrijeme uvida u akte te postupak davanja mišljenja i primjedaba. Rok u kojem nadležno tijelo daje na uvid i omogućuje davanje mišljenja i primjedaba je 30 dana i ne računa se u rok za izdavanje rješenja. Nadležno tijelo dužno je u obrazloženju rješenja unijeti svoje očitovanje o primjedbama i mišljenju javnosti.

Potrebno je provesti javnu raspravu prije izrade izvještaja o procjeni prikladnosti stavljanja na tržište GMO-a ili proizvoda od GMO-a (član 44 ZoGMO-a BiH) i prije izdavanja odobrenja za stavljanje GMO-a u promet (član 47 ZoGMO-a BiH).

Prema ZoGMO RS zabranjena je upotreba GMO i proizvoda koji sadrže GMO. Pod upotrebom se podrazumijeva pakovanje, rukovanje, stavljanje u promet, prevoz i tranzit preko područja Republike Srpske. Zakon dozvoljava samo ograničenu upotrebu, u zatvorenim sistemima radi naučno-istraživačkih aktivnosti ali samo po posebnom odobrenju MPŠV RS. Nadzor nad primjenom ovog zakona vrši Inspekcija za hranu i Poljoprivredna inspekcija.

ZoGMO BiH propisuju se postupak i uslovi za ograničenu upotrebu, prekogranični prenos, namjerno unošenje u okoliš i stavljanje na tržište GMO i proizvoda koji se sastoje, sadrže ili potiču od GMO, s ciljem osiguranja visokog nivoa zaštite života i zdravlja ljudi, zdravlja i dobrobiti životinja, okoliša, interesa potrošača s obzirom na GMO i proizvode od GMO, kao i žive modificirane organizme uz djelotvorno funkcionisanje tržišta. AzSH BiH je shodno odredbama ZoGMO BiH, centralno i koordinaciono tijelo za obavljanje stručnih poslova u vezi sa GMO.

Također, radi praćenja stanja i razvoja u oblasti rukovanja GMO-om i pružanju stručne pomoći nadležnim organima u BiH u provođenju ovog Zakona, na prijedlog AzSH BiH, Vijeće ministara BiH donijelo je Odluku o imenovanju Vijeća za genetički modificirane organizme (Vijeće za GMO), čiji su zadaci definisani članom 56. Zakona o GMO. U proteklom periodu Vijeće ministara BiH je na prijedlog AzSH BiH, usvojilo niz propisa iz oblasti GMO.

Kada su u pitanju zakonodavne, regulatorne i druge mjere koje se provode u vezi sa učešćem javnosti u donošenju odluka o namjernom unošenju GMO u okoliš, BiH nije preuzela EU legislativu po pitanju namjernog unošenja GMO u okoliš. Kada su u pitanju zakonodavne, regulatorne i druge mjere koje se provode u vezi sa učešćem javnosti u donošenju odluka po pitanju stavljanja na tržište GMO hrane i hrane za životinje, AzSH BiH, po zaprimanju Zahtjeva za izdavanjem rješenja o odobrenju za stavljanje na tržište genetski modificirane hrane za životinje dostavljenih od subjekata u poslovanju sa hranom za životinje, a na osnovu člana 56. ZoH BiH, člana 61. ZoU BiH, člana 193. stav (1) ZoUP BiH, člana 11. ZoGMO BiH, člana 19. Pravilnika o uslovima i postupku izdavanja odobrenja za stavljanje genetički modificirane hrane i hrane za životinje prvi put na tržište BiH i zahtjevima koji se odnose na njihovu sljedivost i označavanje i pozitivnih Mišljenja Vijeća za GMO po podnesenim zahtjevima, izdaje Rješenje o odobrenju za stavljanje na tržište genetički modificirane hrane za životinje.

Mišljenja Vijeća za GMO po podnesenim zahtjevima subjekata u poslovanju sa hranom za životinje za izdavanje rješenja o odobrenju, kao i izdata Rješenja o odobrenju za stavljanje na tržište BiH GM hrane za životinje dostupna su na službenoj web stranici AzSH BiH.

U procedure izdavanja Rješenja o odobrenju javnost nije uključena, a shodno članu 58. ZoGMO, AzSH BiH vodi jedinstveni registar GMO-a i isti je također dostupan javnosti putem službene web stranice Agencije.

Odgovor:

(AzSH BiH):Pravni okvir iz oblasti genetički modificiranih organizama u Bosni i Hercegovini:

- Zakon o hrani („Službeni glasnik BiH“, broj 50/04) (ZoH BiH);
- Zakon o genetički modificiranim organizmima („Službeni glasnik BiH“, broj 23/09);(ZoGMO BiH);
- Pravilnik o načinu vođenja jedinstvenog registra genetički modificiranih organizama („Službeni glasnik BiH“, broj 17/12);
- Pravilnik o uspostavljanju sistema za razvoj i dodjeljivanje jedinstvenih kodova za genetički modificirane organizme („Službeni glasnik BiH“, broj 68/12);
- Pravilnik o uslovima i postupku izdavanja odobrenja za stavljanje genetički modificirane hrane i hrane za životinje prvi put na tržište Bosne i Hercegovine i zahtjevima koji se odnose na njihovu sljedivost i označavanje („Službeni glasnik BiH“, broj 78/12 i 62/15);
- Pravilnik o sadržaju prijave i tehničke dokumentacije za stavljanje na tržište, uslova označavanja i pakovanja genetički modificiranih organizama ili proizvoda koji sadrže i/ili se sastoje ili potiču od genetički modificiranih organizama („Službeni glasnik BiH“, broj 78/12);
- Pravilnik o sadržaju i obimu procjene rizika za stavljanje na tržište genetički modificiranih organizama ili proizvoda koji sadrže i/ili se sastoje ili potiču od genetički modificiranih organizama i metodologije za procjenu rizika („Službeni glasnik BiH“, broj 79/12);
- Pravilnik o uslovima plana praćenja (monitoringa) uticaja genetički modificiranih organizama ili proizvoda koji sadrže i/ili se sastoje ili potiču od genetički modificiranih organizama i njihove upotrebe („Službeni glasnik BiH“, broj 64/14),
- Odluka o visini posebne naknade za izdavanje rješenja o odobrenju za stavljanje na tržište genetički modificirane hrane i hrane za životinje („Službeni glasnik BiH“, broj 61/14) i
- Pravilnik o postupku ocjenjivanja i ovlaštenja laboratorija za ispitivanje, kontrolu i praćenje genetički modificiranih organizama i proizvoda koji se sastoje, sadrže ili potječu od genetički modificiranih organizama („Službenom glasniku BiH“, broj 73/17).

Vijeće za genetički modificirane organizme. Radi praćenja stanja i razvoja u oblasti rukovanja GMO-om i pružanja stručne pomoći u provođenju ZoGMO BiH, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Vijeće ministara BiH), na prijedlog AzSH BiH, Odlukom o imenovanju članova Vijeća za GMO („Službeni glasnik BiH“, broj 82/23) imenuje članove Vijeća za genetički modificirane organizme. Vijeće za GMO obavlja sljedeće poslove:

- daje mišljenja o upotrebi GMO-a u upravnim postupcima i drugim postupcima po zahtjevu nadležnih organa,
- daje mišljenje i prijedloge u pripremi propisa o upotrebi GMO-a,
- daje mišljenja i prijedloge nadležnim organima državne uprave o pitanjima upotrebe GMO-a,
- prati stanje i razvoj u oblasti korištenja genetičke tehnologije i upotrebe GMO-a,
- prati naučno stručna dostignuća i daje mišljenja u vezi s upotrebom genetičke tehnologije i upotrebom GMO-a,
- daje mišljenja u vezi sa socijalnim, etičkim, tehničkim i tehnološkim, naučnim i drugim uslovima korištenja GMO-a,
- savjetuje nadležne organe o pitanjima vezanim za upotrebu GMO-a i genetičke tehnologije,
- izvještava javnost putem medija i stručnih skupova o stanju i razvoju u oblasti upotrebe genetičke tehnologije i upotrebe GMO-a, te o svojim stavovima i mišljenjima,
- obavlja i druge stručne poslove propisane Zakonom o GMO i propisima donesenim na osnovu njega,.

U dosadašnjem radu Vijeće za GMO je dalo 95 stručnih mišljenja.

Laboratorije za ispitivanje, kontrolu i praćenje genetički modificiranih organizama i proizvoda koji se sastoje, sadrže ili potječu od genetički modificiranih organizama. Na osnovu člana 16. ZoGMO BiH Vijeće ministara BiH je, na prijedlog AzSHBiH i mišljenja Instituta za akreditaciju BiH, donijelo Pravilnik o postupku ocjenjivanja i ovlaštenja laboratorija za ispitivanje, kontrolu i praćenje genetički modificiranih organizama i proizvoda koji se sastoje, sadrže ili potječu od genetički modificiranih organizama („Službenom glasniku BiH“, broj 73/17), Shodno odredbama gore navedenog Pravilnika, MPŠiVRS, FMPVŠ i Odjel za poljoprivredu Brčko Distrikta BiH provode proceduru i ovlaštaju ispitne laboratorije za kontrolu, ispitivanje i praćenje GMO i proizvoda koji se sastoje, sadrže ili potječu od GMO. Nakon ovlaštavanja, Rješenja o ovlaštenju laboratorija se dostavljaju Agenciji za sigurnost hrane BiH, koja ih upisuje na jedinstvenu listu ispitnih laboratorija u BiH za oblast GMO. Lista će biti objavljena u „Službenom glasniku BiH“ i na web stranici AzSH BiH.

Protokol o saradnji. U skladu sa Zaključcima Vijeća ministara BiH sa 134. sjednice održane dana 05.10.2010. godine, a u cilju pružanja podrške ovlaštenim ispitnim laboratorijima i unapređenja sistem kontrole GMO-a u BiH, AzSH BiH je potpisala Protokol o saradnji za razvoj ovlaštenih ispitnih laboratorija za GMO u BiH sa „Istituto Zooprofilattico Sperimentale delle Regioni Lazio e Toscana“ (IZSLT), koji će služiti kao referentni laboratorij za područje BiH dok neki od ovlaštene laboratorij iz BiH ne dostigne nivo referentnosti.

Postupak izdavanja rješenja o odobrenju. Vijeća ministara BiH je, na prijedlog AzSH BiH u skladu sa odredbama ZoGMOBiH, donijelo Pravilnik o uslovima i postupku izdavanja odobrenja za stavljanje GM hrane i hrane za životinje prvi put na tržište BiH i zahtjevima koji se odnose na njihovu sljedivost i označavanje. Navedeni Pravilnik, između ostalog, reguliše proceduru za podnošenje zahtjeva za stavljanje na tržište GM hrane i hrane za životinje te izdavanje rješenja o odobrenju za stavljanje na tržište GM hrane i hrane za životinje uzimajući u obzir mišljenje Vijeća za GMO, sve važeće propise i druge činjenice važne za donošenje rješenja o odobrenju za koje je u skladu sa članom 3. stav (2) tačka c) ZoGMO BiH nadležna AzSH BiH. Za izdavanje rješenja o odobrenju podnosi se zahtjev u pisanom obliku preporučenom poštom ili lično na adresu AzSH BiH. Podnositelj zahtjeva za izdavanje rješenja o odobrenju ili njegov zastupnik mora imati registrovano sjedište u BiH. AzSH BiH potvrđuje podnosiocu zahtjeva prijem zahtjeva u pisanom obliku u roku od 14 dana od dana prijema zahtjeva. U potvrdi se navodi datum prijema zahtjeva. Svi priloženi službeni dokumenti moraju biti na jednom od jezika i pisama koji su u službenoj upotrebi u BiH. Zaprimitelj zahtjeva subjekta u poslovanju sa hranom za životinje za izdavanje rješenja o odobrenju za stavljanje na tržište hrane za životinje razmatra Vijeće za GMO i donosi mišljenje, a na osnovu člana 56. ZoGMO BiH, Pravilnika o uslovima i postupku izdavanja odobrenja za stavljanje genetički modificirane hrane i hrane za životinje prvi put na tržište BiH i zahtjevima koji se odnose na njihovu sljedivost i označavanje i člana 2. Poslovnika o radu Vijeća za GMO. U slučaju da Vijeće za GMO da pozitivno mišljenje, AzSHBiH subjektu u poslovanju sa hranom za životinje koji je podnio zahtjev za izdavanje rješenja o odobrenju za stavljanje na tržište hrane za životinje koja sadrži GMO izdaje rješenje o odobrenju za stavljanje na tržište genetički modificirane hrane za životinje koja će se koristiti isključivo kao hrana za životinje. Do sad je objavljeno 95 Rješenja. Postupajući u skladu sa svojom nadležnosti, AzSH BiH dala doprinos u pripremi i donošenju pravnog okvira kojim je uređen postupak donošenja odobrenja za stavljanje GM hrane za životinje na tržište BiH. Subjekti u poslovanju sa hranom za životinje u BiH koji trebaju rješenje o odobrenju za stavljanje na tržište GM hrane za životinje i koji žele da plasiraju takvu vrstu hrane na BiH tržište to mogu ostvariti. Naravno, cijeli proces izdavanja rješenja o odobrenju za stavljanje na tržište GM hrane i hrane za životinje će se voditi uz stroge mjere kontrole i na transparentan način, uz stalni stručni nadzor od strane Vijeća za GMO.

Ograničena upotreba GMO u kontrolisanom zatvorenom sistemu. U skladu s odredbama člana 3. stav (2) tačka a) ZoGMO BiH za ograničeno upotrebljavanje GMO u kontrolisanom zatvorenom sistemu nadležna su entitetska ministarstva nadležna za pitanje nauke uz saglasnost organa RS i FBiH, kantona i BD BiH, nadležnih za oblast poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i mišljenja ostalih nadležnih organa.

FMOiN FBiH donijelo je set propisa koji regulišu ograničenu upotrebu GMO u kontrolisanom zatvorenom sistemu, a radi se o sljedećim propisima.:

- Pravilnik o sadržaju zahtjeva za ograničenu upotrebu genetski modificiranih organizama za grupe 2, 3 i 4,
- Pravilnik o mjerama sigurnosti i standardima objekata za ograničenu upotrebu genetski modificiranih organizama u kontroliranom zatvorenom sistemu,

- Pravilnik o sadržaju, obimu i metodologiji procjene rizika za ograničenu upotrebu genetski modificiranih organizama u kontroliranom zatvorenom sistemu i
- Pravilnik o sadržaju prijave kontroliranog zatvorenog sistema za ograničenu upotrebu genetski modificiranih organizama.

Navedeni propisi objavljeni su u „Službene novine FBiH”, broj 72/22 od 09.09.2022. godine. Zbog svega navedenog, ovim putem sugeriramo zainteresovanim stranama ukoliko imaju interes za oblast ograničenog upotrebljavanja GMO u kontrolisanom zatvorenom sistemu da se obrate FMOiN FBiH.

(ii) Stava 2 aneksa I bis, svi izuzeci predviđeni regulatornim okvirom strane potpisnice u pogledu procedure učešća javnosti propisani odredbama aneksa I bis i kriteriji koji se odnose na te izuzetke;

U skladu sa članom 17. ZoGMOBiH, javnost je uključena u svaki postupak za dobijanje odobrenja za namjerno unošenje GMO u okoliš.

(iii) Stava 3 aneksa I bis, mjere koje za cilj imaju davanje javnosti na uvid na odgovarajući, blagovremen i djelotvoran način, sažetka obavijesti o davanju saglasnosti za namjerno puštanje u okoliš i plasman na tržište takvih genetski modificiranih organizama, kao i davanje na uvid izvještaja o procjeni, ukoliko takav izvještaj postoji;

U skladu sa članom 17. ZoGMOBiH, nadležni organ dužan je, u postupku za izdavanje odobrenja za namjerno unošenje GMO u okoliš, javnosti dati na uvid: sadržaj zahtjeva, sadržaj tehničke dokumentacije, procjenu rizika, sadržaj mišljenja Vijeća za GMO. Javni poziv, u kojem se navodi mjesto i vrijeme za uvid u akte, naznačene u gornjem dijelu teksta, te postupak davanja mišljenja i primjedaba, objavljuje se putem sredstava javnog informiranja i internet stranice AzSHBiH. Rok u kojem nadležni organ daje na uvid i omogućava davanje mišljenja i primjedaba je 30 dana.

(iv) Stava 4 aneksa I bis, mjere poduzete da bi se osiguralo da se informacije navedene u tom stavu ni u kojem slučaju ne mogu smatrati povjerljivim informacijama;

U skladu sa članom 8. ZoGMO BiH, podnositelj zahtjeva ne može staviti da su tajni slijedeći podaci:

- a) ime i prezime, firmu i sjedište firme;
- b) namjeravani način upotrebe GMO i proizvoda koji se sastoje, sadrže ili potječu od GMO-a, uvjete za stavljanje proizvoda na tržište i uvjete za upotrebu;
- c) značajke GMO i proizvoda, odnosno njihovih komponenata;
- d) područje i skupinu opasnosti ograničene upotrebe GMO-a;
- e) plan praćenja u vezi sa stavljanjem GMO na tržište, njegovom upotrebom i mjerama u slučaju nepredviđenih rizika pri stavljanju na tržište GMO i proizvoda koji se sastoje, sadrže ili potječu od GMO;
- f) podatke o mogućim štetnim i drugim utjecajima na zdravlje ljudi, biološku raznolikost ili okoliš;
- g) procjenu rizika

Shodno navedenom, podaci sadržani u stavu 4. Aneksa I bis se ne mogu smatrati tajnim u skladu sa ZoGMOBiH.

(v) Stava 5. aneksa I bis, mjere poduzete da bi se osigurala transparentnost u postupku donošenja odluka i javnosti omogućio pristup relevantnim informacijama o procedurama, kao što su, na primjer, sljedeće informacije:

- a. Priroda odluke;
- b. Javni organ nadležan za donošenje odluke;
- c. Način za ostvarenje učešća javnosti, propisan odredbama stava 1 aneksa I bis;
- d. Informacije o javnom organu od kojeg je moguće dobiti relevantne informacije;
- e. Informacije o javnom organu kojem je moguće dostaviti komentare, kao i informacije o rokovima za dostavljanje komentara;

U pogledu postupka za izdavanje odobrenja za namjerno unošenje GMO u okoliš, javnosti se, u skladu sa članom 17.(2)(d) ZoGMOBiH, daje na uvid sadržaj mišljenja Vijeća za GMO, za koji se može reći da sadrži prirodu moguće odluke. Osim toga, u skladu sa stavom 3. istog člana, javnosti

se predočava način učešća javnosti, a relevantne informacije dostupne su putem internet stranice AzSHBiH. Komentari se mogu podnijeti AzSHBiH, FMPViŠ-u, MPŠiV-u, Upravi BiH za zaštitu zdravlja bilja, Uredu za veterinarstvo BiH, ovisno o tome radi li se o namjernom unošenju GMO u okoliš, ili pak o njihovom stavljanju na tržište.

(vi) Stava 6 aneksa I bis, mjere poduzete kako bi se osiguralo da postupak propisan u interesu provedbe stava 1 aneksa I bis omogućava predstavnicima javnosti da na odgovarajući način dostave komentare, informacije, analize ili mišljenja koja smatraju relevantnim za predloženo namjerno puštanje u okoliš ili plasman na tržište;

U pogledu postupka za izdavanje odobrenja za namjerno unošenje GMO u okoliš, javnost ima mogućnost dati svoje mišljenje i primjedbe. Zakon ne sadrži odredbe koje detaljnije propisuju proceduru izdavanja odobrenja za stavljanje na tržište GMO, osim što je potrebna provedba javne rasprave.

(vii) Stava 7 aneksa I bis, mjere poduzete da bi se osiguralo uzimanje u razmatranje ishoda učešća javnosti, organiziranog u skladu sa odredbama stava 1 aneksa I bis;

U skladu sa članom 17.(4) ZoGMOBiH, nadležni organ dužan je, u obrazloženju rješenja, unijeti svoje izjašnjenje o primjedbama i mišljenju javnosti.

(viii) Stava 8. aneksa I bis, mjere poduzete kako bi se osiguralo da je tekst odluka koje je nadležni javni organ donio na osnovu odredbi aneksa I bis dostupan javnosti, kao i razlozi i argumenti na osnovu kojih je došlo do donošenja tih odluka;

U skladu sa članom 48.(2) ZoGMOBiH, odobrenje za stavljanje GMO na tržište, osim podataka koji su propisani i označeni kao povjerljivi, i procjena rizika za zdravlje ljudi, biološku raznolikost i okoliš, moraju biti dostupni javnosti. U skladu sa članom 17.(4) ZoGMOBiH, nadležni organ dužan je, u obrazloženju rješenja, unijeti svoje izjašnjenje o primjedbama i mišljenju javnosti.

(b) U smislu stava 2. člana 6 bis, na koji način zahtjevi utemeljeni na odredbama aneksa I bis dopunjavaju i daju doprinos realizaciji nacionalnog okvira za očuvanje biosigurnosti strane potpisnice, te na koji su način usuglašeni sa Protokolom o biosigurnosti iz Kartagene, koji je sastavni dio Konvencije o biodiverzitetu.

Relevantni su članovi 2.(b), 3., 4.(4), 10., 13., 19., 32., 34., 38.(4), 39., 43., 46. i 49. ZoGMOBiH. AzSHBiH - <http://www.fsa.gov.ba/>;

XXXIV.PREPREKE NA KOJE SE NAILAZI TOKOM PRIMJENE ODREDBI ČLANA/ČLANKA 6. bis I ANEKSA I bis

Opišite ako se tokom primjene nekog od stavova člana/članka 6 bis i aneksa I bis naišli na neku prepreku.

Odgovor:

XXXV. DODATNE INFORMACIJE O PRAKTIČNOJ PRIMJENI ODREDBI ČLANA/ČLANKA 6. bis I ANEKSA I bis

Pružite dodatne informacije o praktičnoj primjeni odredbi o učešću javnosti u donošenju odluka o namjernom ispuštanju i plasiranju na tržište genetski modifikovanih organizama iz člana/članka 6. bis. Na primjer: da li ima nekih statističkih podataka ili drugih informacija o učešću javnosti u takvim odlukama ili u odlukama razmatranim u stavu/stavku 2. aneksa I bis koje se smatraju izuzećima iz procedura učešća javnosti u tom aneksu?

Odgovor:

AzSHBiH - <http://www.fsa.gov.ba/>

XXXVI. ADRESE INTERNET SAJTOVA RELEVANTNIH ZA PRIMJENU ČLANA/ČLANKA 6 bis

Navedite adrese relevantnih Internet sajtova, ako postoje, uključujući i adrese na kojima su dostupni registri odluka i ispuštanja koja se odnose na genetski modificovane/modificirane organizme:

Odgovor:

AzSHBiH - <http://www.fsa.gov.ba/>

XXXVII. PRAĆENJE PITANJA USKLAĐENOSTI

Ako je, nakon razmatranja izvještaja i bilo koje preporuke Odbora za usklađenost, Sastanak stranaka na svojoj zadnjoj sjednici odlučio o mjerama koje se tiču usklađenosti vaše zemlje, navedite (a) koje su bile mjere; i (b) koje je konkretne radnje vaša zemlja poduzela za provedbu mjera kako bi se postigla usklađenost sa Konvencijom. Molimo uključite unakrsne reference na odgovarajuće odjeljke, prema potrebi.

Odgovor:

Lista skraćenica

ACS - Arhus centar Sarajevo
AVPJM - Agencija za vodno područje Jadranskog mora
AVPS - Agencija za vodno područje rijeke Save
AzSH BiH - Agencije za sigurnost hrane BiH
BD- Brčko distrikt BiH
BHAS – Agencija za statistiku BiH
BiH - Bosna i Hercegovina
CZZS – Centar za životnu sredinu
EU - Evropska unija
FAS - Federalna agencija za statistiku
FBiH- Federacija BiH
FHMZ - Federalni hidrometeorološki zavod
FMERI - Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije
FMON - Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke
FMP – Federalno ministarstvo pravde
FMPU - Federalno ministarstvo prostornog uređenja
FMPVŠ - Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva
FMZ - Federalno ministarstvo zdravstva
FUZIP - Federalna uprava za inspekcijske poslove
FZzAP – Federalni zavod za agropedologiju
FZzG - Federalni zavod za geologiju
FZzJZ - Zavod za javno zdravstvo Federacije BiH
FzZOFBiH - Fond za zaštitu okoliša Federacije BiH
FZzS - Federalni zavod za statistiku
FzZZSiEE RS- Fond za zaštitu životne sredine i energetske efikasnosti RS
GMO – genetski modificirani organizmi
ICPDR - Međunarodna komisija za zaštitu Dunava
IOzLJP BiH - Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine
IRS - Republička uprava za inspekcijske poslove Republike Srpske- Inspektorat Republike Srpske
IzJZ RS - Institut za javno zdravstvo Republike Srpske
KEAP - Kantonalni ekološki akcioni plan

MCP BiH - Ministarstvo civilnih poslova BiH
 MP BiH - Ministarstvo pravde BiH
 MPUGiE RS - Ministarstvo za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske
 MPUGiZO KS - Ministarstvo prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo
 MPUPiKiZOZDK - Ministarstvo za prostorno uređenje, promet i komunikacije i zaštitu okoline Zeničko-dobojskog kantona
 MPVŠ RS - Ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Republike Srpske
 MPVTiZOŽP - Ministarstvo prometa, veza, turizma i zaštite okoliša Županije Posavske
 MVTEO - Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH
 MzGPUiZO USK- Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša Unsko-sanskog Kantona
 MZISZ RS - Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske
 OCD - organizacija civilnog društva
 PRTR - Registar zagađivača i domet zagađenja
 PSBiH – Parlamentarna skupština BiH
 PUVPM - Plana upravljanja vodama na vodnom području Jadranskog mora u FBiH
 PŽ - Posavska županija
 REC - Regionalni centar za okoliš za Centralnu i Istočnu Evropu
 RS- Republika Srpska
 VSTV BiH - Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH
 ZDK - Zeničko-dobojski kanton
 ZPI - zahtjev za pristup informacijama

Lista institucija i NVOa koji su dali doprinos u pisanom formatu izradi V IZVJEŠTAJA:

1. AGENCIJA ZA VODNO PODRUČJE RIJEKE SAVE
2. AGENCIJA ZA SIGURNOST HRANE BIH
3. AGENCIJA ZA STATISTIKU BIH
4. AGENCIJA ZA VODNO PODRUČJE JADRANSKOG MORA
5. CENTAR ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE, BANJA LUKA
6. FEDERALNO MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, ŠUMARSTVA I VODOPRIVREDE
7. FEDERALNO MINISTARSTVO PROSTORNOG UREĐENJA
8. FEDERALNO MINISTARSTVO ZDRAVSTVA
9. FOND ZA ZAŠTITU OKOLIŠA FBiH
10. KANTONALNI SUD U SARAJEVU
11. KANTONALNI SUD U TUZLI
12. KANTONALNI SUD U ZENICI
13. KOMISIJA ZA KONCESIJE RS
14. MINISTARSTVO PRAVDE BIH
15. MINISTARSTVO PROSVJETE I KULTURE RS
16. MINISTARSTVO ZA GRAĐENJE, PROSTORNO UREĐENJE I ZAŠTITU OKOLIŠA USK
17. MINISTARSTVO ZA PROSTORNO UREĐENJE, GRAĐEVINARSTVO I EKOLOGIJU RS
18. MINISTARSTVO ZA PROSTORNO UREĐENJE, PROMET I KOMUNIKACIJE I ZAŠTITU OKOLINE ZDK
19. MINISTARSTVO ZDRAVLJA I SOCIJALNE ZAŠTITE RS
20. REPUBLIČKI HIDROMETEOROLOŠKI ZAVOD RS
21. REPUBLIČKI ZAVOD ZA STATISTIKU RS
22. VISOKO SUDSKO I TUŽILAČKO VIJEĆE BIH

Primjedbe na nacrt dostavili:

23. Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske
24. Komisija za koncesije Republike Srpske.

Sve primjedbe su razmotrene i uvažene krou izradu Prijedloga V NIR.